

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

BAŞLANGIÇ DÜZEYİ BAĞLAMA EĞİTİMİNDE ‘PROGRAMLI
ÖĞRETİM MODELİ’NİN ÇALMA PERFORMANSINA ETKİSİ:
HALK EĞİTİM MERKEZİ ÖRNEĞİ

CEMAL ÖZATA

BOLU-2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

BAŞLANGIÇ DÜZEYİ BAĞLAMA EĞİTİMİNDE 'PROGRAMLI
ÖĞRETİM MODELİ'NİN ÇALMA PERFORMANSINA ETKİSİ:
HALK EĞİTİM MERKEZİ ÖRNEĞİ

Doktora Tezi

Hazırlayan
Cemal ÖZATA

Danışman
Prof. Dr. Nesrin KALYONCU

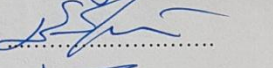
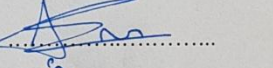
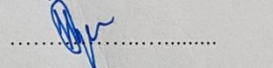
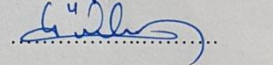
BOLU, AĞUSTOS-2019

DOKTORA TEZİ ONAY FORMU

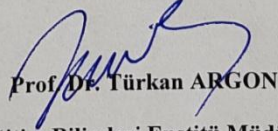
Cemal ÖZATA tarafından hazırlanan “Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin Çalma Performansına Etkisi: Halk Eğitim Merkezi Örneği” başlıklı çalışma jüri tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir. (20.08.2019)

Akademik Unvan, Adı ve Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Nesrin KALYONCU	
Üye	: Prof. Erdal TUĞCULAR	
Üye	: Doç. Dr. Ali ERİM	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi İsmail SÖZEN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÖZTÜRK	

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

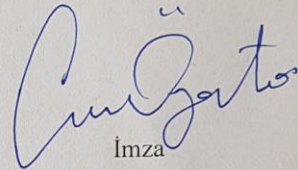
TEZİ DESTEKLEYEN KURUM VEYA KURULUŞLAR

Bu alıŐma, ‘Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’ tarafından verilen araştırma izni doğrultusunda, ‘Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nce deney sürecinin yürütölmesi için çalışma mekânı sağlanması yoluyla desteklenmiŐtir.

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum, “Başlangıç Düzeyi Bağlama EĞitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin Çalma Performansına Etkisi: Halk EĞitim Merkezi Örneği” başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 20/08/2019

İmza

Cemal ÖZATA

Çocuklarım *Lara* ve *Aren*'e...

TEŞEKKÜR

Çalışma ilkelerini her zaman kendime örnek aldığım değerli tez danışmanım Prof. Dr. Nesrin KALYONCU'ya, öncelikle bana bilimsel çalışmayı sevdirdiği ve tez sürecinin verimli bir biçimde ilerlemesine imkân verdiği için, ayrıca bilimsel etik davranışlarını kazanmamda önderlik ettiği ve derinlemesine çalışma biçimini benimsettiği için teşekkür ederim. Tez izleme komisyonundaki katkılarından dolayı değerli hocam Prof. Erdal TUĞCULAR ve Dr. Öğr. Üyesi İsmail SÖZEN'e; araştırmada kullanılan performans değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması aşamalarında video katkısı sağlayan Müzik Öğretmenleri Duygu MADEN, Mutlu AKTAŞ, Hamza CAN, Uğur ORDU, Mustafa ÇAĞIRAN ve Serdar ÇEVİK'e; videoları ölçek üzerinde değerlendirme sürecinde görev alan Müzik Öğretmeni Berkay GENÇER ve Arş. Gör. Alper BÖREKÇİ'ye; ölçeğin geliştirilme sürecine bilgi ve tecrübeleriyle katkı sağlayan Prof. Dr. Ali UÇAN, Prof. Erdal TUĞCULAR, Prof. Dr. Zekeriya NARTGÜN, Doç. Dr. Attila ÖZDEK ve Öğr. Gör. Ceren MUTLUER'e teşekkür ederim. Bunun yanında, 'Programlı Öğretim Ders Kitapçığı'nın yapılandırılmasında önerileriyle katkılarını esirgemeyen Doç. Dr. Şaban ÇETİN'e; veri analizi konusunda yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ÖZTÜRK'e; İngilizce özetin çevirisindeki dönütleri için Prof. Dr. Sezen ÖZEKE'ye ve Hüseyin Okan ÖZATA'ya; teknolojik alt yapı yardımlarından dolayı kardeşim Sinan ÖZATA'ya; ders videoları ve resimlerinin çekimlerinde kamera arkası görevini üstlenen kızım Lara ÖZATA'ya; destek ve yardımları için İsmail YILDIZ ve Mustafa ŞAHİN'e teşekkür ederim. Ayrıca doktora sürecindeki desteklerinden dolayı müzik öğretmeni Ebru ÇOCAR'a; annem Melek ÖZATA'ya; babam Ali ÖZATA'ya ve eşim Ebru ÖZATA'ya teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZİ DESTEKLEYEN KURUM VEYA KURULUŞLAR.....	iii
ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv
ÖZET.....	xv
ABSTRACT.....	xvii
I. BÖLÜM.....	1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	18
1.2. Araştırmanın Amacı.....	19
1.3. Araştırmanın Önemi.....	19
1.4. Sınırlılıklar.....	20
1.5. Sayıtlar.....	20
1.6. Tanımlar.....	21
II. BÖLÜM.....	23
2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	23
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	23
2.1.1. Bağlama.....	23
2.1.1.1. Bağlamanın Tarihsel Gelişimine Genel Bir Bakış.....	23
2.1.1.2. Bağlamanın Yapısı ve Çeşitleri.....	26
2.1.1.3. Bağlamada Düzenler.....	30
2.1.2. Bağlama Eğitimi.....	32
2.1.2.1. Bağlama Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	37
2.1.2.2. Türkiye’de Yayınlanmış Bağlama Eğitimi Metotları/Çalgı Okulları.....	40
2.1.3. Müziksel Performans.....	44
2.1.3.1. Bağlama Çalma Performansı.....	45

2.1.4. ‘Programlı Öğretim Modeli’	46
2.1.4.1. ‘Programlı Öğretim Modeli’ nin Öncüleri.....	48
2.1.4.2. Öğretim Makineleri.....	50
2.1.4.3. Programlı Öğretim Modeli’ nin İlkeleri.....	53
2.1.4.4. ‘Programlı Öğretim Model’ nin Alt Modelleri.....	54
2.1.4.5. ‘Programlı Öğretim’ Çalışma Kitapçığının Hazırlanma Süreci....	56
2.1.4.6. ‘Programlı Öğretim Modeli’ nde Öğretmenin Rolü.....	57
2.1.4.7. ‘Programlı Öğretim Modeli’ nin Uygulamaları ve Kullanımı.....	58
2.1.4.8. ‘Programlı Öğretim Modeli’ nin Yararları ve Sınırlılıkları.....	61
2.1.5. ‘Hayat Boyu Öğrenme’ ve Yasal Çerçevesi.....	62
2.1.5.1. Halk Eğitim Merkezlerinde Bağlama Eğitimi.....	63
2.2. İlgili Araştırmalar.....	65
2.2.1. Bağlama Eğitimi ile İlgili Araştırmalar.....	65
2.2.2. Halk Eğitim Merkezlerindeki Bağlama Eğitimi ile İlgili Araştırmalar	72
2.2.3. Müzik Eğitiminde ‘Programlı Öğretim’ ile İlgili Araştırmalar.....	72
III. BÖLÜM.....	81
3. Yöntem.....	81
3.1. Araştırma Modeli.....	81
3.2. Çalışma Grubu.....	82
3.3. Deney Süreci.....	87
3.3.1. Hazırlık Aşaması.....	87
3.3.2. Uygulama Aşaması.....	91
3.4. Verilerin Toplanması.....	93
3.4.1. Veri Toplama Süreci.....	93
3.4.2. Veri Toplama Araçları.....	94
3.4.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	94
3.4.2.2. Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı	
Değerlendirme Ölçeği.....	94
3.5. Verilerin Analizi.....	98
IV. BÖLÜM.....	100
4. Bulgular.....	100
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	100

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	103
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	106
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	106
V. BÖLÜM.....	114
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	114
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	114
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	114
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	117
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	121
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	122
5.2. Öneriler.....	124
KAYNAKÇA.....	125
EKLER.....	138
Ek 1. Deney ve Kontrol Grupları Ders Planları.....	139
Ek 2. ‘Programlı Öğretim’ Ders Kitapçığı.....	168
Ek 3. Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği.....	245
Ek 4. Kişisel Bilgi Formu.....	248
Ek 5. Müziksel Algı Testi.....	249
Ek 6. Gönüllü Bilgilendirme Formu.....	251
Ek 7. Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı.....	256
Ek 8. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Araştırma İzni.....	257
Ek 9. Normallik (Skewness-Kurtosis, Shapiro-Wilk) ve Homojenlik (Levene) Testi Sonuçları	258
ÖZGEÇMİŞ.....	260

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Bağlamada Düzenler.....	31
Tablo 2.2. Türkiye’de Yayınlanmış Bağlama Eğitimi Kitapları.....	42
Tablo 2.3. Türkiye’de Yayınlanmış Bağlama Eğitimi Kaynakları ve İçeriklerine Kronolojik Genel Bakış.....	43
Tablo 2.4. Doğrusal ve Dallara Ayrılan Program Modellerinde Kitapların Temel Özellikleri.....	59
Tablo 2.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Öğretme-Öğrenme Süreci.....	74
Tablo 3.1. Kontrol Gruplu Son-test Araştırma Modelinin Şeması.....	82
Tablo 3.2. Deney ve Kontrol Gruplarının ‘Müziksel Algı Testi’ Aritmetik Ortalamaları.....	85
Tablo 3.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Müzikle İlişki Durumu.....	86
Tablo 3.4. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyet Dağılımı.....	86
Tablo 3.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Yaş Dağılımı.....	87
Tablo 3.6. Ders İçeriklerinin Haftalara Dağılımı.....	89
Tablo 3.7. Deney ve Kontrol Gruplarının Ders Süreçlerinin Karşılaştırılması.....	92
Tablo 3.8. Verilerin Toplanma Süreci.....	94
Tablo 3.9. KMO ve Bartlett Testi Sonuçları.....	95
Tablo 3.10. Ölçekte Yer Alan Maddelerin Faktör Yük r ve t Değerleri.....	97
Tablo 3.11. Performans Değerlendirme Ölçeğine Ait Güvenilirlik Katsayısı.....	98
Tablo 4.1. ‘Bağlamayı Konumlandırma’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkisiz Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	100
Tablo 4.2. ‘Tezene Vuruş ve Parmak Basış’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkisiz Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	101
Tablo 4.3. ‘Tuşeye ve Tezeneye Hakimiyet’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkisiz Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	102
Tablo 4.4. ‘Teknik’ Becerilerin Tümüne İlişkin ‘İlişkisiz Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	102
Tablo 4.5. ‘Entonasyon’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkisiz Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	103

Tablo 4.6. ‘Cümleme’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkısız Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	104
Tablo 4.7. ‘Tempo ve Nüans’ Becerilerine İlişkin ‘İlişkısız Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	104
Tablo 4.8. ‘Bütünlük ve Akıcılık’ Becerilerine İlişkin ‘Mann-Whitney U Testi’ Sonuçları.....	105
Tablo 4.9. ‘Müzikal’ Becerilerin Tümüne İlişkin ‘İlişkısız Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	105
Tablo 4.10. ‘Toplam Çalma Performansı’ Ortalamalarına İlişkin ‘İlişkısız Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	106
Tablo 4.11. Toplam Çalma Performansı Puanlarının Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkısız Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	107
Tablo 4.12. Toplam Çalma Performansı Puanlarının Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	107
Tablo 4.13. ‘Teknik’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	108
Tablo 4.14. Deney Grubunun ‘Müzikal’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘Mann-Whitney U Testi’ Sonuçları.....	108
Tablo 4.15. Kontrol Grubunun ‘Müzikal’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	109
Tablo 4.16. ‘Bağlamayı Konumlandırma’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	109
Tablo 4.17. ‘Tezene Vuruş ve Parmak Basış’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	110
Tablo 4.18. ‘Tuşeye ve Tezeneye Hâkimiyet’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	110
Tablo 4.19. ‘Entonasyon’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	110
Tablo 4.20. Deney Grubunun ‘Cümleme’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘Mann-Whitney U Testi’ Sonuçları.....	111
Tablo 4.21. Kontrol Grubunun ‘Cümleme’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	111

Tablo 4.22. ‘Tempo ve Nüans’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	112
Tablo 4.23. Deney Grubunun ‘Bütünlük ve Akıcılık’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘Mann-Whitney U Testi’ Sonuçları.....	112
Tablo 4.24. Kontrol Grubunun ‘Bütünlük Ve Akıcılık’ Becerilerinin Cinsiyete Göre Farkını Gösteren ‘İlişkili Örneklem t-Testi’ Sonuçları.....	113

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 3.1. Performans Değerlendirme Ölçeğine Ait 'Scree Plot' Grafiği.....	96
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.: Adı Geçen Eser

Akt.: Aktaran

HEM: Halk Eğitim Merkezi

KBF: Kişisel Bilgi Formu

KMO: Kaiser-Meyer-Olkin Testi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

VİB: Veli İzin Belgesi

ÖZET

BAŞLANGIÇ DÜZEYİ BAĞLAMA EĞİTİMİNDE ‘PROGRAMLI ÖĞRETİM MODELİ’NİN ÇALMA PERFORMANSINA ETKİSİ: HALK EĞİTİM MERKEZİ ÖRNEĞİ

Özata, Cemal
Doktora Tezi
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nesrin KALYONCU
Ağustos-2019, xviii+260 Sayfa

Bazı öğelerinin izlerine eski çağlarda bile rastlanılabilen ‘Programlı Öğretim Modeli’, özellikle 1950-1970 yılları arasında oldukça popüler olmuş ve okullarda uygulanmıştır. Öğretim makinelerinin devamı niteliğinde olan ve ‘küçük adımlar’, ‘bireysel hız’, ‘aktif katılım’, ‘anında düzeltme’ gibi bireysel çalışma ilkeleri doğrultusunda uygulanan bu yöntemin kuramsal çerçevesi Amerikalı psikolog B. F. Skinner tarafından oluşturulmuştur.

Bu çalışmada, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin ‘Bağlama’ eğitiminde kullanılabilirliğine yönelik deneysel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin Bağlama çalma performansına etkisinin olup olmadığının belirlenmesidir. Bağlama eğitiminin başlangıç düzeyi ile sınırlı tutulan bu araştırmanın ders süreci, ‘Halk Eğitim Merkezleri Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’na göre yapılandırılmıştır.

Çalışma grubu olarak, Çankırı Halk Eğitim Merkezine başvuru yapmış 15-17 yaş arası bireyler belirlenmiş, ‘Müziksel Algı Testi’ puanları, cinsiyet ve müzikle ilgili geçmişte yaptıkları çalışmalar gibi etkenler dikkate alınarak heterojen yapıda deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Her iki grubun ders süreci araştırmacı tarafından yürütülmüş, deney grubu derslerinde ‘Programlı Öğretim Modeli’, kontrol grubu derslerinde ise geleneksel öğretim yöntemlerinden olan ‘Gösterip-Yaptırma’ ve ‘Anlatım’ merkeze alınmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılmak üzere,

geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak, ‘teknik’ ve ‘müzikal’ boyutlardan oluşan bir ‘Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği’ geliştirilmiştir. Dokuz haftalık deney süreci sonunda, kursiyerlerin bağlama çalma performansları kayıt altına alınmış, ardından bu kayıtlar söz konusu performans ölçeği ile 3 gözlemci tarafından değerlendirilmiştir.

Verilerin dağılımında normallik test edilmiş; normal dağılım gösteren veriler parametrik testlerden ilişkili ve ilişkisiz örneklem ‘t testi’, normal dağılım göstermeyen veriler ise non-parametrik testlerden ‘Mann-Whitney U’ testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol grubunun çalma performansları arasında ‘teknik’ ve ‘müzikal’ boyutlar ile bunların alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna karşın, bazı performans boyutlarında deney ve kontrol gruplarının her ikisinin de grup içi performanslarında, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Halk Eğitim Merkezi, Bağlama Eğitimi, Programlı Öğretim Modeli.

ABSTRACT**THE EFFECT OF ‘PROGRAMMED LEARNING MODEL’ ON
PERFORMANCE IN BEGINNER LEVEL BAĞLAMA EDUCATION:
THE EXAMPLE OF COMMUNITY CENTER**

Özata, Cemal

PhD Thesis

Department of Fine Arts Education

Music Education Division

Supervisor: Prof. Dr. Nesrin KALYONCU

August-2019, xviii+260 Pages

‘Programmed Learning’ is learning model some of whose aspects can be traced back to ancient times and that was popular and widely used in schools especially from 1950s until 1970. This method, the theoretical framework of which was formed by American psychologist B. F. Skinner, was credited as the successor of Learning machines and was applied by means of individual practice principles such as ‘small steps’, ‘personal pace’, ‘being active’, and ‘instantaneous correction’.

The present study aimed to determine whether ‘Programmed Learning Model’ influenced ‘Baglama’ (a widely-used Turkish folk music instrument) performance, through an experiment aimed at evaluating the applicability of the ‘Programmed Learning’ on Baglama education. The training was limited to the beginner level and realized according to the “Course Curriculum for Baglama as part of the Music and Performance Arts Section of Community Centers”, and provided in the ‘Bozuk Tuning’ (one of the most commonly used types of tuning) as the selected type of tune.

The study sample was formed from individuals aged 15-17 who applied for a Baglama course in the Community Center of Çankırı/Turkey. The study sample was divided into heterogeneous experiment and control groups according to ‘Musical Perception Test’ scores as well as gender and musical background. Baglama training in both groups was provided by the researcher, with ‘Programmed Learning Model’ used in the experiment group, and traditional teaching methods of ‘Demonstration-Practice’

and ‘Lecturing’ used in the control group. The ‘Beginner Level Long-necked Baglama Performance Assessment Scale’ consisting of ‘technical’ and ‘musical’ dimensions was developed, was tested for validity and reliability, and was used to collect data. At the end of the nine-week experimental course process, Bağlama playing performances of study participants were recorded and evaluated by three observers according to the aforementioned performance scale.

The data compiled was tested for normality, and normally distributed data was analysed through independent and dependent samples ‘t test’, while non-normally distributed data was analysed using ‘Mann-Whitney U’ test which is one of the nonparametric tests.

According to research results, no statistically significant difference between the performances of experiment and control groups was found in terms of ‘technical’ and ‘musical’ dimensions and of their subdimensions. On the other hand, significant differences were found in intragroup performance scores of both groups in terms of gender in several dimensions of performance.

Key Words: Community Center, Bağlama Education, Programmed Learning Model.

I. BÖLÜM

1. Giriş

Eğitim, bireyin yaşantısının hemen her safhasında, yaşamı boyunca planlı ve plansız bir şekilde devamlılık gösteren bir süreçtir. Bireyin eğitimi, bir yandan günlük hayatın içinde sosyal öğrenmelerle devam ederken, diğer yandan eğitim kurumlarının çatısı altında, belli bir program dâhilinde sürdürülmektedir. Kurumsal olarak yapılandırılan eğitim süreçleri örgün ve yaygın olarak iki ana kolda yürütülmekte ve bunların eğitim-öğretim programları; bireylerin yaş, gelişim düzeyi, ön öğrenmeleri, eğitim durumu, genel ihtiyaçları vb. faktörlere göre planlanmaktadır. Okçabol (1994, 4)'e göre “okul ortamında gerçekleştirilen öğretim-öğrenim etkinliğine örgün eğitim (formal education); okul dışında, her yerde olabilen etkinliğe de örgün olmayan eğitim, okul dışı eğitim, yaygın eğitim (non-formal education) denir”.

Ülkemizde eğitimin bu iki ana kategorisine ilişkin tüm çalışmalar ve düzenlemeler Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülmektedir. ‘Örgün eğitim’, birbirlerinin ön koşulu olan okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilere Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda düzenli bir eğitimi amaçlarken; ‘yaygın eğitim’ daha geniş bir kavram olup, Yıldırım (2009)’a göre bakanlıklarda, üniversite ve akademik kuruluşlarda, gönüllü kuruluşlarda, meslek kuruluşlarında, yerel yönetimlerde ve kamu iktisadi kuruluşlarında örgün eğitim dışı bir ortamda bireylere kültür, sanat, meslek edinme, kişisel gelişim vb. alanlarda eğitimi amaçlamaktadır. Bu kurumlar arasında önemli bir misyona sahip olan Milli Eğitim Bakanlığı; ‘Turizm Eğitim, Yetişkinler Teknik Eğitim, Mesleki Eğitim, Türk-Alman Mesleki Eğitim ve Halk Eğitim’ Merkezleri; Özel Kurs ve Dershaneler; Pratik Kız Sanat Okulları ve Olgunlaşma Enstitüleri gibi kurumlar üzerinden yaygın eğitimin yürütülmesini sağlar (a.g.e.). Buna göre, ‘Yaygın Eğitim’ kavramının oldukça geniş bir eğitim alanını kapsadığı söylenebilir. 21/05/2010 tarih ve 27587 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ‘Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği’nin 2018 yılında yürürlükten

kaldırılmasıyla, ‘Yaygın Eğitim’ kavramı yerine ‘Hayat Boyu Öğrenme’ kavramı üzerinden yeniden yapılanmaya gidilmiş, halk eğitiminin işleyişinde de birçok değişiklik yapılmıştır. Bu doğrultuda ‘Yaygın Eğitim Kurumları’ yerine ‘Hayat Boyu Öğrenme Kurumları’ ifadesi kullanılmış; kurum çeşitliliği ‘Halk Eğitim Merkezleri’, ‘Olgunlaşma Enstitüleri’ ve ‘Açık Öğretim Okulları’ ile sınırlandırılmıştır (MEB; 2018).

‘Hayat Boyu Öğrenme’ kavramı genel bir niteleme ile ‘Halk Eğitimi’ olarak da adlandırılmaktadır. Çeçen’e göre, “halk eğitimi tanım olarak çeşitli yaş ve eğitim düzeyindeki bireylerin ilgi, istek ve yetenekleri dikkate alınarak onların ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı, çeşitli süre ve düzeylerde yapılan eğitim, üretim, rehberlik ve uygulama çalışmalarının tümüdür” (1977, 20). Özellikle örgün eğitim dışında kalmış bireyler açısından hayat boyu öğrenme sistemi oldukça önemli olmakla beraber, örgün eğitim kapsamında öğrenimine devam eden bireyler de, mevcut kurslar arasından tercih ettikleri herhangi bir alanda eğitim alabilmektedirler. Halk eğitiminin amaçları, 1739 numaralı Milli Eğitim Temel Kanununda (1973); okuma yazma, çağa ayak uydurma, kültür, sosyal yaşam, sağlıklı yaşam, zamanı etkin kullanabilme ve mesleki gelişim boyutları üzerinde yapılandırılmış, buna ek olarak Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde (2010) vatanseverlik, Türkçeyi doğru kullanma, göçmenlerin eğitimi, halk sağlığı, özel eğitim, aile eğitimi, toplumsal yaşam, hoşgörü ve yaşlı bireylerin etkin olmaları noktalarının ilavesiyle amaçların çerçevesi genişletilmiştir. Söz konusu alanla ilgili literatürde, ‘Yaygın Eğitim’, ‘Hayat Boyu Öğrenme’ ve ‘Halk Eğitimi’ kavramları yanı sıra ‘Yetişkin Eğitimi’ kavramı da sıkça kullanılmaktadır. Okçabol (1994), ‘Yetişkin Eğitimi’ kavramının ülkemizde ‘Halk Eğitim’ kavramıyla çoğu kez aynı anlamda kullanıldığını, yetişkin eğitiminin yaşa bağlı olarak ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiğini, bazı ülkelerde alt sınır 15 iken bazı ülkelerde bunun 18 veya 21 olduğunu belirtmiştir. Buna göre, günümüzde yaygın eğitim kapsamında yürütülen bazı çalgı kurslarındaki başlangıç yaşının 7 olması, ‘Halk Eğitimi’ ve ‘Yetişkin Eğitimi’ kavramlarının birbiriyle tam olarak örtüşmediğini ve kısmen bir kavram karmaşasına neden olabileceğini gösteren örneklerdendir. ‘Hayat Boyu Öğrenme’ ifadesinin yeni yönetmeliklerde kullanılmasıyla, bu kavram karmaşasının da önüne geçildiği söylenebilir.

İnsanlık tarihinde halk eğitimin önemi ilk çağlara kadar uzanmaktadır. Eski çağların ilk öğretilerinden olan, yaşam mücadelesinin içeriğini oluşturan temel gereksinim temini için avlanma ve diğer günlük hayatın olmazsa olmazları büyükler tarafından küçüklere öğretilir, bir bakıma eğitim verilirdi. Yaygın eğitimin en eski örneği diyebileceğimiz bu durum, günümüz koşullarında şekillenmiş bir biçimde hala devam etmektedir. Doğal öğrenmeler dışında, yaygın eğitim zaman içerisinde daha bilinçli bir biçimde yapılmaya başlanmıştır. Örneğin, başlangıçta Avrupa toplumunda belli grup ve sınıflara yönelik yapılan halk eğitimi, zaman içerisinde toplumun diğer kesimlerine de ulaşmış; 17. ve 18. yüzyıllarda dine ağırlık vermek amacıyla alt/aşağı tabakaya İncil öğretilmiş; 19. yüzyılda bilim, sanat ve teknik alanlarındaki gelişmeler doğrultusunda halk eğitimi daha da önem kazanmaya başlamıştır (Geray, 1970).

Türk toplumunda da hayat boyu öğrenme, okul dışı eğitim, yaygın eğitim, yetişkin eğitimi veya halk eğitimi bağlamlarında değerlendirilebilecek çalışmaların kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Okçabol (1994)'e göre yaygın eğitim kapsamında, eski Türklerde şamanlar, din adamları, Horasan erleri ve halk şairleri yetişkin eğitimciler olmuş; Osmanlıların gelişme döneminde 16. yüzyılın sonlarına kadar etkin olan yaygın eğitim ortam ve araçlarını ise camiler, medreseler, tarikatlar, kütüphaneler, folklorumuzdaki bilmece, masallar, Nasreddin Hoca hikâyeleri, Karagöz, meddah ve orta oyunları oluşturmuştur. Aynı dönemlerde; Yeniçeri Ocaklarında, Ahilik örgütlerinde ve Enderun Okulunda da yetişkin eğitimi kapsamına giren çalışmalar yapılmıştır (a.g.e.). Halk eğitimin verildiği mekânlardan olan medreseler, Selçuklular döneminden başlayarak örgün eğitimin yanında hastaneler, kitaplıklar ve bakımevleri aracılığıyla halk eğitimi vermiş, aynı dönemlerde ordu da gençleri Acemi Oğlan Ocakları'nda bir sonraki eğitim kurumu olan Enderun okullarına hazırlayarak, halk eğitimi alanında çalışmalar yapmıştır (Türkoğlu ve Uça, 2011). Halk eğitimi yapılan ortamlardan biri olan Ahilik örgütü, bir esnaf kuruluşu olup; 13.-18. yüzyıllar arasında Anadolu'da dayanışmayı, kardeşliği ve birliği geliştirmede rol oynayarak halkın eğitimine önemli katkılarda bulunmuştur (Okçabol, 1994; Türkoğlu ve Uça, 2011). Belirli bir bölgede faaliyet gösteren ve halk eğitime katkı sağlayan bir esnaf ve zanaatkar örgütü olan Loncalar ise, Türkoğlu ve Uça (2011)'e göre, esnaf arasındaki dayanışmayı sağlamanın yanı sıra ticaret ahlakını koruyucu nitelikte olup; usta, kalfa ve

çırak yetiştirerek, işyeri açmalarına olanak sunan bir örgüt olarak 18. yüzyıldan başlamak üzere Ahilik örgütünün yerini almıştır.

Osmanlılarda yaygın eğitim ile ilgili faaliyetlerin yürütüldüğü daha farklı mekânlar da olmuştur. Akyüz (2015)'e göre cami ve mescitler, genel ve siyasi eğitimin yanında konferans yeri olarak da kullanılmış, buralarda topluma dini-ahlaki bilgi ve nasihatler yanında, milli bir mesele karşısında bilinçlendirme eğitimleri yapılmıştır. Yine aynı yazara göre, musiki, raks, beden ve ahlak eğitimi verilen tekke, zaviye, dergâh ve cem evleri gibi dini inanç müesseselerinde; yaren sohbetleri ve sıra geceleri gibi kültür ortamlarında; kütüphane, sahaf ve kitapçı gibi öğretim materyali merkezlerinde; devlet adamları ve zenginlerin konaklarında; sanatçıların, bilginlerin, ediplerin ve halk arasından bazı insanların evlerinde de halk eğitim çalışmaları resmi olmayan bir boyutta yürütülmüştür.

Türk toplumunda uzunca süre çok çeşitli mekânlarda ve ortamlarda yürütülen halk eğitimi çalışmaları, Osmanlı Devletinde 19. yüzyıldan itibaren kurumsal kimlik kazanmaya başlamış, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra da bu kurumsallaşma gelişim göstererek daha sistemli bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu çalışmalara sivil toplum kuruluşu olan dernekler öncülük etmiş, Akyüz (2015)'e göre, 1860'da kurulmuş olan Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'de halk eğitimi alanında yabancı dil, hukuk ve iktisat dersleri verilmiş olup, aynı dernek bünyesinde 1964 yılında yerli ve yabancı gazete ve kitapların bulunduğu kıraathaneler de açılmıştır. Bu dönemin halk eğitimle ilgili ilk resmi çalışması da; 1863 yılında fizik, genel tarih, kimya vb. alanlarda Darülfünun tarafından yapılmış olup, buradaki dersleri bilim adamları, yüksek dereceli kamu personeli ve gönüllü eğitimciler vermiştir (Akyüz, 2015; Geray, 1970). Yine aynı dönemde açılmış bir dernek olan Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye; 1865'de, çalışan kesime okuma-yazma, hesap ve din bilgisi eğitimi verilmek üzere Çırak Okulları uygulamasını başlatmış, ancak 1874 yılında kapatılmış, ardından 1908'de tekrar eğitime başlamış ve 1928'e kadar faaliyetlerini sürdürmüştür (Geray, 1970; Oğuzkan, 1956; Okçabol, 1994). 23 Temmuz 1908'de Meşrutiyetin tekrar ilanından itibaren siyasi partiler, dernekler ve okullar tarafından halk eğitim çalışmaları yürütülmüş; Kurtuluş

Savaşı döneminde TBMM Hükümeti tarafından isyancılara doğru yolu göstermeleri amacıyla öğretmenlere ve aydınlara halk eğitimi görevi verilmiştir (Akyüz, 2015).

Cumhuriyet dönemiyle birlikte halkın eğitimi amacıyla Millet Mektepleri ve ardından Halkevleri kurulmuş, 1928-1950 yılları arasında, 16-45 yaş aralığında 1,5 milyondan fazla yetişkinin eğitim aldığı Millet Mekteplerinde Latin alfabesiyle okuma-yazma öğretilmiştir (Akyüz, 2015). Halkevleri ise 19 Şubat 1932’de kurulmuş, burada Türk Ocakları yerine devrimleri yaymak ve halkın kültürel yaşamını zenginleştirmek amacıyla edebiyat, tarih, güzel sanatlar, temsil gibi farklı alanlarda eğitimler verilmiştir (Kavcar, 1981; Okçabol, 1994). Halkevleri bünyesinde ‘Güzel Sanatlar Kolu’ adı altında müzik çalışmalarına büyük önem verilmiş; bu çerçevede müzik toplulukları kurulmuş, müzik kursları açılmış, canlı dinletiler yapılmış, açıklamalı gramofon-radyo dinletileri sunulmuş ve halk türküleri de derlenmiştir (Geray, 1978; Uçan, 1997). Halkevleri 1950’li yıllardan sonra sancılı bir döneme girmiş, varlığı süreklilik arz etmemiştir. Bu bağlamda 1951 yılında kapatılmış, ardından 1963 yılında açılmış; 12 Eylül 1980 tarihinde tekrar kapatılmış, 1987 yılında yeniden açılmış olup, günümüze kadar sayı olarak az da olsa varlığını sürdürmüştür. Halk Eğitim Merkezlerinin kuruluşu, Halkevlerinin 1951’de kapatılmasından sonraki süreçte, 06.07.1955 tarihinde 863 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan ‘Halk Eğitim Merkezleri Geçici Yönetmeliği’ ile gerçekleşmiş olup; bu merkezler günümüzde oldukça etkin bir biçimde faaliyetlerine devam etmektedir (MEB, 1955).

Türkiye İstatistik Kurumu ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre, ülkemizdeki Halk Eğitim Merkezi sayısı 1999-2018 yılları arasında artış göstererek 918’den 993’e yükselmiştir (MEB, 2019a; TÜİK, 2018). Halk Eğitim Merkezleri, özellikle yetişkin eğitime sağladığı imkânlardan dolayı hemen her il ve ilçede bulunması gereken eğitim kurumlarından. Mülki İdare Bölümleri Envanteri (2018)’e göre, Türkiye’de 81 il 921 ilçe bulunmaktadır. Tüm illerde etkin bir biçimde eğitim öğretim hizmeti veren Halk Eğitim Merkezlerinin, ilçelerin de büyük çoğunluğunda etkin olduğu bilinmektedir. MEB (2019a)’ya göre, Halk Eğitim Merkezi sayısı yıldan yıla artmaktadır. Bu kurumlardaki eğitim, kadrolu öğretmenlerin yanı sıra usta öğretici statüsünde çalışan öğreticiler tarafından da yürütülmektedir.

Halk Eğitim Merkezi kurs programları modüler sisteme göre hazırlanmakta olup, oluşturulmuş olan bu programlar, belli aralıklarla revize edilmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinin bağlı olduğu Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2019b) bünyesindeki kurs çeşitliliği oldukça zengindir ve toplam 3487 farklı kurs programı mevcuttur. MEB (2019a)'ya göre; 2018 yılında, yıldan yıla artış gösteren bu eğitimlere 504.286 kursiyerin başvurusuyla 28.739 kurs açılmış, 108.925 kursiyer başarı göstererek sertifika almaya hak kazanmıştır. Bu kurslardan 'Müzik ve Gösteri Sanatları' alanı ile ilgili 172 kurs bulunup; Yöresel Halk Oyunları/Dansları, Türk Halk ve Sanat Müziği Eğitimi vb. dersleri yanında, birçok çalgının da (Bağlama, Gitar, Ud, Cümbüş, Piyano, Keman, Vurma Çalgılar, vd.) öğretimi ile ilgili kurslar yer almaktadır. Söz konusu müzik kurslarında öğretilen çalgılardan biri olan 'Bağlama'; 'Bozuk Düzen' ve 'Bağlama Düzeni' olmak üzere iki ayrı programa göre öğretilmektedir (MEB, 2016; MEB, 2017). Her iki kurs arasındaki en temel farklar; kullanılan bağlamanın boyutu ve düzendir. Bozuk düzende kullanılan uzun sap bağlama, bağlama düzeninde kullanılan kısa sap bağlamadan perde sayısı olarak daha geniş bir yapıya sahip olup; bu durum çalma tekniği farklılıkları yanında, düzen farkını da beraberinde getirmiştir.

MEB Halk Eğitim Merkezi 'Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı' (2017)'ye göre, bağlama eğitimi alabilecek bireylerle ilgili; okur-yazar olmak, bağlama çalmaya engel fiziksel bir yetersizliği bulunmamak ve 7 yaşını tamamlamış olmak gibi şartlar belirlenmiştir. Bu programda söz konusu kurslarda eğitimci olarak görev alabilecek kişilerde aranan özellikler ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır (MEB, 2017, 1):

- “1. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan 'Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelgeye' göre, Müzik öğretmeni olarak atananlar; öğretmen bulunamaması durumunda öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olanlar,
2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan 'Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelge' ile Müzik Alanına kaynak teşkil eden yükseköğretim programları / fakülte mezunları,

3. Müzik Alanına kaynak teşkil eden yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyesi, öğretim görevlileri,
4. En az lise mezunu olup, en az 1 yıl (eğitim öğretim yılı) bağlama eğitimi aldığına veya bağlama eğitimi verdiğine ilişkin belgeye sahip olanlar,
5. Yöresinde mahalli sanatçı olarak tanınan kişiler veya bu çalgının kaynak kişisi olarak bilinenler Eğitimci olarak görevlendirilir.”

Bu çalışmada ele alınan Bozuk Düzen Bağlama Kurs Programı toplam 180 saat olup, günde 4 ders saatini geçmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Haftada ders yapılabilecek gün sayısına bir sınırlama getirilmemiş olup; bu süre kursiyerlerin devam edebilme durumları, kurs öğretmeninin planı ve kurum müdürünün onayı ile belirlenmekte, gün sayısı çoğunlukla 1-3 gün arasında değişebilmektedir. Programın içeriğinde bağlamanın tarihi, genel yapısı ve çeşitleri, bağlamada düzen, tutuş, duruş ve perdelere basış, sağ el-sol el pozisyonları ve tezene kullanımı, temel müzik bilgileri ve bağlama üzerindeki nota yerleri, farklı ölçülerde ritim kalıpları, makam bilgisi ve buna paralel ezgiler, Türk Halk Müziği repertuarı (MEB, 2017) konuları bulunup; kursu alan bireyin bunlarla ilgili bilgi ve becerileri kazanması amaçlanmaktadır.

Türkiye’de Bağlama eğitiminin geçmişine genel bir bakış yaparsak, özellikle Cumhuriyet sonrası dönemde sistemli bir zemine oturtulmaya çalışıldığı görülecektir. Geleneksel Türk toplumunda genelde müzik özelde ise çalgı öğretimi sözlü kültür pratiklerine göre şekillenmiş, bundan dolayı da bu eğitim nota yazısının kullanılmadığı ve belleğin öne çıktığı bir süreç karakteri göstermiştir. Kalyoncu ve Özata (2009)’un Bolu’nun köylerinde yaptığı araştırmaya göre, çalgılar nota yazısı kullanılmadan öğretilmekte; bağlamanın yanında kabak kemane, darbuka, asma davul, keman ve klarnet gibi çalgıların öğretimi de sözlü kültürde başlıca öğretim yöntemi olan ‘meşk’ ile yapılagelmektedir. Bu örnekte olduğu gibi; sözlü kültür bağlamında, Bağlama eğitimi de yaygın olarak usta-çırak ilişkisi içerisinde sürdürülmüştür. Sezgin (2002)’ye göre, Türkler geçmişten günümüze kendi buluşları veya yabancılardan alınmış olarak bazı nota yazıları kullanmış olsa da, bunlar daha çok nazariyatta kalıp pratikte pek yaygınlaşmadığından, müziğimiz kulaktan kulağa ve usta-çırak ilişkisiyle meşk etme yöntemleri ile öğretilmiş; bu süreçte yüzlerce eser de kayıt altına alınamamıştır. Bunun

başlıca sebepleri ise, matbaanın Türk toplumuna geç gelişi ve Batı nota yazısının Arapçaya zıt yönlü bir yazım biçimine sahip olması olarak gösterilmektedir (a.g.e.). Yener (1987), Cumhuriyet dönemine kadar usta-çırak ilişkisiyle gelen bağlama eğitiminin bu süreçle birlikte metotlu ve sistemli bir şekilde yürütülmesi için çaba harcadığını; bu doğrultuda nota yazısının da kullanılmasıyla birlikte öğretim yöntemlerinde de farklılıklar oluştuğunu, notalı çalışma biçiminin gelişme göstermesiyle birlikte sözlü kültürde baskın bir öğretim yöntemi olan ‘meşk’ usulüne ek olarak yeni öğretim yöntemlerinin de kullanılmaya başlandığını ifade etmiştir.

Herhangi bir çalgının öğrenilmesi ve öğrenilmiş becerilerin geliştirilmesi sürecinde; yöntem, teknik ve öğretici gibi faktörlerin yanında, öğretim materyali ve çalgı okulu da büyük öneme sahiptir. Emnalar (1998)’e göre, çalgı çalmada ileri seviyelere ulaşmak için yetenek, çok çalışma, metot(yöntem) ve çalgı ile ilgili eserlerin var olması gerekliliğine karşın; Türk Müziğinin genelinde olduğu gibi bağlama eğitimi alanında da bilimsel temellere dayanan metotlar eksik kalmıştır. Bu konuda yapılan literatür taramalarında, bağlama eğitime yönelik kaynakların pek azında öğrencilerin planlı bir biçimde çalışmaları için belirlenmiş bir aşamalar bütününe rastlanmamış olup, öğretim materyalleri ve çalgı okulları konusunda henüz sağlam temellerin atılmamış olması, müzik eğitimi çevrelerince tartışılmaya devam etmektedir. Bağlama eğitime yönelik çalgı okullarının çoğunluğunun ‘türkü kitabı’ olmaktan öteye geçemediği, kullanılan yöntemlerin yetersiz olduğu, ustalığa dair bilgiden ve öğrenciyi geliştirebilecek nitelikten yoksun olduğu, bunun yanında sistemli bir metot/öğretim materyali ihtiyacının da olduğu çeşitli bilimsel çalışmalarda vurgulanmıştır (Ekici, 2016; Özdek, 2016; Parlak, 2016). Böylesine ifadeler ve bulgular, bağlama eğitimi ile ilgili kaynaklarda içerikle ilgili çeşitli sorunların olduğunu göstermektedir. Sayan (2003) de, bu tür sorunlara vurgu yapmakta, Avrupa Müziği ile karşılaştırma biçimi tartışmalı olsa da; Türk Müziği eğitimindeki “ses sistemini arayan, uluslararası müzik tekniklerinden habersiz ve çalgı metotlarını tamamlamamış” (s. 22) yaklaşımları kritize etmektedir.

Halihazırda çeşitli kurumlarda ve farklı düzeylerde verilen Bağlama eğitimi-öğretimine yönelik yazılmış birçok bağlama eğitimi kitabı/metodu/öğretim materyali

bulunmaktadır (bkz. Tablo: 2.2). Özel müzik kurslarında; eğitimcinin tercihinine göre TRT repertuarı, piyasada ulaşılabilen mevcut kaynaklar ve eğitimci tarafından hazırlanmış ders notlarının kullanıldığı bilinmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki Bağlama derslerinde de, kaynak seçimi eğitimcinin tercihinine göre yapılmakta olup, bu kurumlarda kullanılması kesin olarak önerilmiş belli kaynaklar bulunmamaktadır.¹ Buna karşın MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Güzel Sanatlar Liselerinde (GSL), bağlama derslerinde kullanılmak üzere, uzman kişiler tarafından mevcut öğretim programına uygun bir biçimde ‘Bağlama 9’ (Akdağ ve Tuncer, 2008), ‘Bağlama 10’ (Akdağ ve Derin, 2013a), ‘Bağlama 11’ (Akdağ ve Derin, 2013b) ve ‘Bağlama 12’ (Akdağ ve Derin, 2013c) isimli kitaplar 2008-2013 yılları arasında yayınlanmıştır.

Araştırmamız bağlamında incelenen Bağlama eğitime yönelik çalgı okullarının birçoğunda, çeşitli açılardan sorunların olduğu saptanmıştır. Bu kaynakların genelinde, öncelikle teorik bilgi açısından belirsizliklerin ve bilgi kirliliğinin var olduğu söylenebilir. Makam ve ayak kavramlarına yönelik kavram karmaşaları hala halledilemediği gibi; temel müzik bilgileri ve terimlerinde de tutarsızlıklar, genel olarak da çalma davranışının gelişimine uygun konu sıralamasında sorunlar bulunmaktadır. İçeriklerin yapılandırılmasında ise, ‘kolaydan zora’ ve ‘aşamalılık’ gibi ilkelerin tatmin edici bir biçimde göz önünde bulundurulmadığı, konuların uygun egzersiz, etüt vb. çalışmalarla yeterince desteklenmediği ilk bakışta hemen göze çarpmaktadır. Etüt ve egzersizlerin sıklıkla bulunduğu kaynaklarda ise, öğrencinin bireysel olarak çalışma disiplinine katkı sağlayacak planlanmış içerik oldukça sınırlıdır. Ayrıca konular arasında geçişlerin hızlı olduğu ve öğrencilerin gelişim hızı gibi önemli hususların göz önünde bulundurulmadığı da görülmektedir. Kaynakların genelinin türkü notası ağırlıklı olduğu; özellikle oturuş, tutuş, sol el tekniği veya sağ el tekniği vb. ile ilgili ayrıntılı anlatımlara, pedagojik adımlamalara ve uygulamalara yeteri kadar yer verilmediği de tespit edilmiştir. Teknik ve müzikalite açısından önemli stilistik özelliklere sahip yöresel çalım biçimlerini geliştirici çalışmalar da sıklıkla yöntemli olarak

---

¹ Konservatuvar ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerde, Bağlama eğitiminde kullanılacak olan ders kaynaklarının eğitimci tarafından belirlendiği bilgisine ulaşılmıştır. Kesin olarak kullanılması önerilmiş belli kaynak veya kaynaklar listesi yoktur.

desteklenmemekte; son derece yoğun içerikler çoğunlukla bir veya iki kitaba sığdırılmaya çalışılmaktadır.

Bağlama öğretiminde karşılaşılan mevcut genel sorunların ve metotlu olarak yapılandırılmış çalgı okulları eksikliğinin giderilmesinde, yeni yaklaşımlara başvurmak fayda sağlayabilir. Son dönemlerde bağlama eğitiminde; alışılmışın dışında, teknik egzersizlerin yoğunlukta olduğu, farklı içeriklere sahip kaynakların yazıldığı ve çözüm odaklı girişimlerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Atagür (2013) tarafından yazılmış olan kaynakta, başlangıç düzeyi bağlama eğitimini almış bireylerin yararlanabileceği, kolaydan zora doğru bir sıralama ile tuşe üzerinde hareket ve tel geçişlerine katkı sunacak parmak egzersizleriyle çalma becerisini geliştirici eserlere yer verilmiştir. Açıkgöz (2018) tarafından yazılan kaynakta ise; yine yoğun parmak egzersizlerine, buna ek olarak tuşe üzerinde hızlı hareketleri ve tel geçişlerini geliştirici çalışmalara ve eserlere yer verilmiş, buna karşın kısmen başlangıç seviyesine uygun çalışmalar bulunsa da temel çalma becerilerini geliştirici etütlere görece daha az yer verilmiştir. Bu kaynakların, bağlama çalma performansında belli bir düzeyde olup daha ileri bir seviyeye ulaşmak isteyen bireyler için tasarlandığı açıkça görülmekte olup, bunlarda sağ el tezene kullanma becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalardan ziyade, sol el parmak baskılarını etkin yapabilme ve hızlı kullanabilme becerilerinin desteklenmesi için yazılmış egzersizlere daha fazla ağırlık verilmiştir. Bunların dışında, Karahan (2010) tarafından yazılan başka bir kaynakta; dizek üzerinde hangi notanın bağlamanın hangi telinde ve hangi parmakla basılacağını gösterebilen tablatur yazım biçimi bağlama eğitiminde ilk kez kullanılmıştır. Ayrıca, duruş ve tutuş ile ilgili gerekli görseller ve açıklamaların yanı sıra; başlangıç düzeyini daha önce çalışmış olan öğrencilere yönelik 1., 2., 3. ve 4. parmakların aynı egzersiz içerisinde kullanıldığı çalışmalara da oldukça fazla yer verilmiştir. Buna karşın, kitabın tamamında eser çalışmasına rastlanmamıştır. Ayrıca bu kaynaktaki birçok egzersiz yapısının, piyano eğitimi alanında kullanılmakta olan ve C. L. Hanon tarafından yazılan egzersiz kitabındaki egzersizlerle benzer işlevlere sahip olduğu da dikkat çeken bir başka noktadır. Söz konusu kaynaklara genel olarak bakıldığında, çalma tekniğini geliştirici egzersiz, etüt ve eserlere yer verildiği, bu durumun bağlama eğitimi için olumlu bir gelişme olduğu; ancak bunların başlangıç seviyesinde olan öğrencilere kısmen faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan

bakıldığında, başlangıç aşamasına yönelik ihtiyacı karşılamaktan ziyade, öğrenme sürecinde teknik yeterliklerin kazanılmasına önemli katkılar sağlayabilecekleri söylenebilir.

Öğretim yaklaşımı, modeli, yöntem ve teknikleri, her türlü öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz parçalarıdır. Demirel (2002)'ye göre, öğretme-öğrenme modellerindeki doğru seçim, eğitim programlarının başarısına doğrudan etki eder. Eğitim süreçlerinde; öğrenme-öğretme stratejileri, öğrenme-öğretme yöntemleri ve teknikleri gibi içeriğinde çok çeşitli öğretme biçimlerine vurgu yapan metodik yaklaşımlar vardır. Öğretme etkinliği uygulamalarını şekillendiren metodik yaklaşımlar Bilen (2006) tarafından 'sunuş, keşfetme, araştırma-inceleme ve tartışma' yoluyla öğrenme-öğretme stratejileri; Demirel (2002) tarafından ise 'gösterip-yaptırma, anlatma, örnek olay, tartışma, problem çözme, bireysel çalışma' gibi öğrenme-öğretme yöntemleri; 'soru-cevap, drama, 'beyin fırtınası, rol yapma, mikro öğretim, benzetim, yaratıcı drama, gözlemlene, ikili ve grup çalışmaları, betimleme ve değerlendirme, eğitsel oyunlar, yazılı ve sözlü olarak dönüt sağlama ve altı şapkalı düşünme tekniği' gibi grupla öğretim teknikleri; 'planlı grup çalışmaları, dönüşümlü günlük çalışmalar, düzey geliştirme çalışmaları, bireyselleştirilmiş öğretim, beceri geliştirme çalışmaları ve 'Programlı Öğretim' gibi bireysel öğretim teknikleri ve sınıf dışı öğretim teknikleri olarak sınıflandırılmıştır.

Öğretim yaklaşımları arasında yer alan ve 1950'li yıllardan sonra geliştirilen 'Programlı Öğretim Modeli', bireyin kendi kendine öğrenebilmesine imkân sağlayabilecek yöntemler arasında yer almaktadır. Pocztar (1977)'ye göre; kuramsal temelleri psikoloji bilimine, daha doğrusu Skinner Psikolojisine dayanan ve kimsenin bundan kuşku duymadığı 'Programlı Öğretim', Alkan ve Teker (1992)'ye göre, "bir eğitim kurumundaki eğitim yaşantıları bütününe kapsamayıp, sadece belirli bir konunun öğretilmesinde öğretme-öğrenme süreçlerinin ve bu süreçlerde kullanılacak öğretim gereçlerinin bilimsel ve ampirik esaslara göre düzenlenmesini ifade etmektedir" (s. 5). İzleri çok eskilere dayanan 'Programlı Öğretim', Pipe (1968)'ye göre, devrim niteliğinde bir yöntem olmayıp; gelişmesinde 19. yüzyıl Rus ruh bilimcisi Pavlov'un köpekler üzerinde incelediği şartlı refleks çalışmasının ve Amerikalı Edward L.

Thorndike'nin durum (uyarıcı) ve davranış (tepki) arasındaki bağ olan 'etki kanunu' çalışmasının katkısı büyüktür. 'Programlı Öğretim' kuram ve uygulamaları yönündeki ilk girişimler, 'öğretme-öğrenme süreçlerini analiz etme', 'davranışları analiz etme ve öğrenme etkinliklerini düzenleme', 'belirli öğrenme sonuçları temini için materyaller ve öğretme durumları desenleme', 'bağımsız öğrenme üzerine çalışmalar' ve 'eğitimi mühendisleştirme' biçiminde özetlenebilir (Alkan ve Teker, 1992). Zaman içerisinde biçimlenen 'Programlı Öğretim Modeli'nin ilkelerinden olan, öğrencinin okuduğu metni anlayıp emin olmadan bir sonraki sayfaya geçmeme durumuna, 17. yüzyılda Comenius'un yazılarında ve 1900'lü yıllarda E. L. Thorndike'nin çalışmalarında rastlanmıştır (Skinner, 1954). Skinner (1958)'e göre; sanat, el sanatları ve müzikte programlanacak olan içerik, detaylı ve düzgün olacak şekilde analiz edilmelidir ve bu işlem, bireysel farklılığın ön planda olduğu spor ve sanat alanlarındaki öğrencilere büyük fayda sağlayabilir. Bu yaklaşım günümüz öğretim programlarında ve ders kitaplarında çok sık kullanılsa da; özellikle öğrencilerdeki bireysel hız farklılıklarının dikkate alındığı ve konuların küçük adımlara ayrıldığı bir yaklaşım olduğundan, müzik/bağlama eğitiminde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Herhangi bir disiplinde, 'Programlı Öğretim' bağlamında öğretimi yapılacak olan konuların yapılandırılmasındaki en önemli hususlardan biri, hazırlanacak eğitim materyalinin, 'öğrencinin öğretmen olmaksızın kendi başına çalışabilme' ilkesine uygun olmasıdır. Skinner (1954)'e göre, oldukça zorlu bir süreçte hazırlanan 'Programlı Öğretim'e uygun ders içerikleri, basitten karmaşığa doğru ilerleyen bir dizi aşamadan oluşmalı; konular küçük parçalara ayrılarak aşamalandırılmalıdır. Bundan dolayı dersin yapılandırılma süreci oldukça zorlayıcıdır ve süreçten sorumlu kişi, programı yapan alan uzmanıdır. Program amacına ulaşmadığında, programı yapan alan uzmanı, başarılı olana kadar sürekli değişiklikler yapar; çünkü programda bir aksama olur ve yürümezse bu programcının suçudur (Pipe, 1968).

Alkan ve Teker (1992)'ye göre, "programlı öğretimin özelliği, canlı bir öğretmen olmadan öğretme sürecinin kritik ve önemli fonksiyonlarını yerine getirebilmesidir" (s. 4). Bunu sağlayabilecek başlıca ilkeler; basitten karmaşığa doğru ilerleyen, konuları olabilecek en küçük parçalar halinde sunan ve her aşamasında bir

egzersiz veya bir soru bulunan ‘küçük adımlar prensibi’; öğrencinin sürekli programla etkileşim halinde olmasının sağlandığı ‘aktif olma prensibi’; soruya verilen cevabın doğruluğu ile ilgili gerekli dönütün hemen verilerek öğrencinin doğru cevaba ulaşmasını sağlamayı amaçlayan ‘başarı/doğru cevaplar prensibi’; öğrencinin çalışma hızına uygunluk durumu olan ‘bireysel hız prensibi’ vd. biçimindedir (Alkan ve Teker, 1992; Pipe, 1968; Pocztar, 1977).

Ders içeriklerinin ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre yapılandırılmasında; ‘doğrusal’, ‘dallara ayrılan’, ‘atlamalı dallara ayrılan’ ve ‘karma’ modeller kullanılabilir. Bu modellerin seçiminde, konu içeriği ve öğreticinin ders işleme biçimi belirleyici rol oynar. ‘Programlı Öğretim’ ilkeleri modellerin tümünde etkin bir biçimde kullanılır; Hızal (1982)’ye göre ‘Doğrusal Program’ modelinde ‘madde’ olarak da adlandırılan konu içeriğine uygun küçük üniteler; ‘Dallara Ayrılan Program’ modelinde ise sorulara verilen cevaplara göre ilerlemenin tasarlandığı bir yapı vardır. ‘Atlamalı Dallara Ayrılan Program’ modelinde, içerikler farklı kişilik özelliklerine sahip öğrenciler için esnek bir anlayışla yapılandırılır ve öğrencinin hızına göre uyarlanır (Pocztar, 1977). ‘Karma Programlama’ modelinde ise, doğrusal ve dallara ayrılan program modellerinin karışımı söz konusudur (Külahçı, 1985).

‘Programlı Öğretim Modeli’ geçmişten günümüze doğru eğitimciler tarafından farklı dönemlerde çeşitli alanlarda uygulanmaya çalışılmıştır. Bunlara dair araştırmalardan birçok örnek vermek mümkündür. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinde kullanılan farklı yöntemlerin başarıya etkisi araştırılmış; ‘Programlı Öğretim Modeli’yle eğitim alan deney grubu ile ‘düz anlatım’, ‘uygulama’ ve ‘soru-cevap’ gibi geleneksel öğretim yöntemleriyle eğitim alan kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (Akalan, 2012). Başka bir araştırmada, işitme engelli öğrencilerin matematik dersini ‘Programlı Öğretim Modeli’yle öğrenebilme durumları incelenmiş; araştırma sonucunda ‘Programlı Öğretim Modeli’nin etkili olduğu tespit edilmiştir (Şen, 1990). Uz (2009), öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumlarını ve başarı durumlarını ortaya çıkarmak üzere, ‘Programlı Öğretim’ ve ‘İşbirlikli Öğrenme’ yaklaşımları doğrultusunda yapılandırılmış ders içeriğini, deney ve kontrol olmak üzere iki öğrenci grubu üzerinde uygulamıştır. Bu araştırma

sonucunda gruplar arasındaki akademik başarı anlamlı bir fark göstermemiş olup, buna karşın ‘İşbirlikli Öğrenme’ yaklaşımıyla eğitim gören kontrol grubunun Fen ve Teknoloji dersine karşı tutumlarında, diğer gruba göre pozitif bir ilerleme olduğu ortaya çıkmıştır. Çatalbaş (1999), ilkokul 4. sınıf öğrencilerinden deney ve kontrol grubu olmak üzere oluşturduğu iki grubun Sosyal Bilgiler ders başarılarını karşılaştırmak amacıyla, deney grubuna ‘Programlı Öğretim Modeli’yle, kontrol grubuna ise ‘soru-cevap’ ve ‘düz anlatım’ yöntemlerinin kullanıldığı geleneksel öğretim yaklaşımıyla öğretim yapmış, araştırma sonucunda deney grubunun daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşar (1988), yabancı dil öğretiminde ‘Programlı Öğretim’in etkisini ölçmek amacıyla, ‘Programlı Öğretim’ ve ‘düz anlatım’ yöntemini karşılaştırmış, araştırma sonucunda ‘Programlı Öğretim Modeli’nin çok daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kurbanoglu (2003) ‘organik kimyada stereokimya konusunun programlı öğretimi’ ile ilgili olarak yazdığı doktora tezinde, ‘Programlı Öğretim Modeli’yle eğitim alan deney grubunun ders başarısı ile öğretmenin aktif, öğrencinin ise pasif olduğu sınıf ortamında geleneksel öğretim yöntemlerinden ‘anlatma’ yöntemi ile eğitim alan kontrol grubunun ders başarısını karşılaştırmış, araştırma sonucunda deney grubunun ders başarı düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Söz konusu araştırmaların çoğunluğunda, ‘Programlı Öğretim’in öğrenci başarısına pozitif etki sağladığı görülmektedir. Yukarıdaki genel eğilimi gösteren sonuçlarla birlikte, bu alanda yapılan farklı araştırma örnekleri de aşağıda sıralanmıştır. Bu çalışmaların konu alanları matematik (Akoğlu, 2003; Hızal, 1982); projeksiyon makinaları (Yeaman, 1987); programlı öğrenme (Alkan ve Teker, 1992); dil bilgisi (Yağcı, 2002); parça birleştirme (kırkyama) çalışmaları (Anıl, 2006); biyoloji (Sözen, 2010); fen bilgisi (Yılmazlar, Çorapçığıl ve Toplu 2013) alanlarına dağılmaktadır. Burada sıralanan çalışmaların büyük çoğunluğu ‘Doğrusal’ program modeline göre yapılmış olup, ‘Dallara Ayrılan’ program modelinde yapılan az sayıda çalışma da vardır. ‘Amaçlara niye önem veriyoruz’ ve ‘modüler yetiştirme programlarının kavram ve prensipleri’ (Alkan ve Teker, 1992) isimli çalışmalar ‘Dallara Ayrılan’ program modeli örneklerindedir. Buna karşın mevcut araştırmalarda ‘Atlamalı Dallara Ayrılan’ ve ‘Karma’ program modeline uygun örnek çalışmalara henüz rastlanmamıştır.

‘Programlı Öğretim’in diğer branşlarda uygulanmasına yönelik araştırma örnekleri yanında, yurt dışında müzik eğitimi alanında yapılan çok çeşitli çalışmalar da vardır ve bu çalışmalar daha çok 1960 ve 70’li yıllarda yığılım göstermektedir. Söz konusu araştırmalar; genel müzik eğitimi (Barnes, 1963; Heim, 1972; Newman, 1966; Roach, 1970; Vander Ark, 1970), müzik teorisi (Cavalier, 1975; Daniels, 1964; Moore, 1976), işitme eğitimi (Carlsen, 1962; Deal, 1983; Dolbeer, 1969; Froelich, 1970; Kanable, 1964), koro ve çalgı öğrencileri için form bilgisi (Hagen, 1973), ritim ve tempo becerileri (Lawrence, 1973), dinleme becerisi ve müzik beğenisi (Rasmussen, 1966), nota okuma becerisi (Costanza, 1968), ses eğitimi (Schmalstieg, 1969) ve orkestrasyon (Husak, 1978) alanlarında yapılmıştır. Bunun yanında piyano eğitimi (Mann, 1972) ve amatör çalgı eğitimi (Skewes, 1974) gibi çalma performansı alanlarında da araştırmalar yapılmıştır. Söz konusu yıllarda yoğunlaşan araştırmaların, günümüz teknolojik imkânlarının da katkısıyla yeniden yaygınlaşacağı öngörülmektedir.

Burada, yurt dışında yapılan çalışmalardan bazılarını yakından bakmak faydalı olabilir. Skinner (1954); çalınan ritmi verilen seçeneklerden bulabilme kazanımı yanı sıra, iyi bir ritim duyarlılığı kazandıran, ayrıca çalınan sesi küçük bir klavyedeki (org vb.) tuşlardan bulabilmeyi, notaları, aralıkları, melodileri vb. adlandırabilme kazanımını sağlayan, müzikal düşünmeyi öğreten ‘Programlı Öğretim’ ilkelerine uygun makineler tasarlandığını aktarmaktadır. Öğretim makineleri olarak adlandırılan bu materyaller, ‘Programlı Öğretim’ alanında kullanılabilirliği yüksek materyaller olup, teknolojik ilerlemelere paralel olarak zaman içerisinde daha da yaygın biçimde kullanılabilirler. Yurt dışında 1966 yılında yapılan bir araştırmaya göre, müzik teorisinin temel kavramlarının öğretiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’ kullanılarak, öğrenme performansı üzerinde daha iyi sonuçlar elde edilmiş, ayrıca daha az zamana gereksinim duyulduğu tespit edilmiştir (Ashford, 1966). Carlson (1970) tarafından yapılan ‘Tonal Farkındalığın Artırılması’ konulu araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiş, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin oldukça verimli olduğu, bu yöntemin bireysel farklılıklara olumlu etkiler sağladığı tespit edilmiştir. ‘Programlı Öğretim’in iki farklı uygulaması ve geleneksel yöntem olmak üzere üç yaklaşımın karşılaştırıldığı başka bir araştırmada ise, başlangıç seviyesinde trombon eğitimi alan öğrencilerden, ‘Programlı

Öğretim’ doğrultusunda yapılandırılmış içeriğe göre ilerleyen Deney 1 grubu, diğer gruplara göre daha başarılı olmuş; ‘Programlı Öğretim Modeli’nin öğrenmede etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Peightel, 1971).

‘Programlı Öğretim Modeli’nin müzik eğitimi alanında kullanımına yönelik Türkiye’de de bazı araştırmalar yapılmıştır. Otacıoğlu (2005), ‘Müzik Öğretmenliği Piyanos Eğitimi Dersi İçin Bir Model Denemesi’ başlıklı doktora tezinde, piyano eğitimi alanında ‘Programlı Öğretim Modeli’ni ve ‘Öğretmen Merkezli Klasik Eğitim’ yaklaşımını karşılaştırmış, sonuç olarak ‘Programlı Öğretim Modeli’ ile verilen eğitimin daha etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Şen (2011) ‘Müzik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği’ ve Nazlımoğlu (2016) da ‘Müziksel İşitme Okuma Yazma Derslerinde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği’ başlıklı doktora tezlerinde benzer sonuçlar elde etmişler; ‘Programlı Öğretim’ yöntemiyle hazırlanan ders içeriği doğrultusunda eğitim alan deney grubunun ders başarıları düzeyinin, kontrol grubunun başarı düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ahmetzade (2013) ise, ‘Türk Müziğinde Temel Nazarî Bilgiler Konulu Etkileşimli Öğretim Yazılımı’ başlıklı yüksek lisans tezinde, belirlediği konuda ‘Programlı Öğretim’in bilgisayar üzerinde kullanımına imkân sağlayacak etkileşimli öğretim yazılımı geliştirmeyi amaçlamış; bu bağlamda yazılımı araştırma kapsamında kullanan alan uzmanı ve öğrencilerden görüşler alınmış, elde edilen veriler neticesinde yazılımın ‘Programlı Öğretim’e uygun ve kullanışlı olduğu sonucuna varılmıştır.

‘Programlı Öğretim’in müzik alanında uygulanmasıyla ilgili yukarıda sonuçlarına değinilen araştırmalara yakından bakıldığında; ders içeriği olarak teorik boyutu ağırlıklı olan konuların seçildiği, bu konuların öğretiminde küçük adımlar prensibine uygun çalışma kitapçığı veya öğretim makinesi işlevine benzer bilgisayar yazılımlarının kullanıldığı saptanmaktadır. Bunun yanında, ‘Programlı Öğretim Modeli’yle çalgı öğretimini amaçlayan araştırmalarda ise, teorik içeriğin yanı sıra doğası gereği uygulamalı içerikler de öne çıkmaktadır. Çalma performansına yönelik yapılan araştırmalardan olan ve Peightel (1971) tarafından yapılan, trombon eğitiminde ‘Programlı Öğretim’in kullanılması vb. araştırma örnekleri bulunsa da; ‘Programlı

Öğretim Modeli'ne göre yapılandırılmış bağlama eğitiminin ele alındığı bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Bağlama eğitimi alanında 'Programlı Öğretim Modeli'nin denenmemiş ve kullanılmamış olması; bu alanda yapılacak olan çalışmalardan olumlu sonuçlar alınması halinde, daha sonraki benzer çalışmalara rehberlik niteliğinde olabileceğini düşündürmektedir. 'Programlı Öğretim'in ilkelerinden birisi olan 'bireysel hıza göre ilerlemenin', özellikle çalgı öğretimi için önemli fırsatlar sunabilecek bir ilke olduğu düşünülmektedir. Bağlama öğrenmenin yeteneğe ve psiko-motor becerilerin geliştirilebilmesine dayalı olması, öğrenme hızlarının da buna paralel biçimde kişiden kişiye farklılık göstermesi, bu düşüncenin altında yatan sebeplerdir. 'Programlı Öğretim Modeli'ne uygun hazırlanacak olan içeriğin, bağlama eğitimi sürecine faydalı olacağı ve yeni bakış açıları kazandıracığı düşünülmektedir. Özellikle yaygın eğitim kapsamında faaliyet gösteren Halk Eğitim Merkezi kurslarının işleyiş biçimi, bu yönetime oldukça uygundur. Kursiyerlerin genellikle yetişkin, çalışan, örgün eğitim dışında vb. özelliklerde olması; derslerin mesai saatleri dışında kısmen verimsiz zaman dilimlerinde yapılması; kursiyerlerin ders dışı çalışmalarında bireysel çalışma ihtiyaçlarını giderici kaynakların eksikliği gibi sebepler, bireysel çalışma yöntemini odağına alan 'Programlı Öğretim Modeli'nin Halk Eğitim Merkezi bağlama kurslarında kullanılabileceğini düşündürmektedir. Bilindiği gibi Halk Eğitim Merkezlerinde bağlama dersleri grup halinde verilmektedir. Bu yöntemin, grup bağlama derslerinde bireysel farklılıkların ortaya çıkardığı olumsuz öğrenme durumlarına pozitif bir etki sağlayacağı da düşünülmektedir. Bu doğrultuda 'Halk Eğitim Merkezi Bağlama Eğitimi (Bozuk Düzen) Kurs Programını' 'Programlı Öğretim Modeli'ne göre yapılandırarak, bu yöntemin bağlama çalma performansına etkisinin olup olmadığının araştırılmasına karar verilmiştir. Araştırma sonucunda 'Programlı Öğretim'in başlangıç düzeyi bağlama eğitiminde kullanımına yönelik ipuçları elde edilerek, ilerleyen süreçte hazırlanması muhtemel olan bağlama öğretim programlarına da katkı sağlaması mümkün olabilir. Ayrıca, bu çalışma konusunun bağlama eğitiminin başlangıç seviyesine ilişkin olması, daha sonra yapılacak olan farklı düzeylerdeki araştırmalara ve bağlama öğretimi yöntem ve teknikleri alanına da katkı sağlayabileceği, ayrıca alan öğretmenleri için bir başvuru kaynağı olabileceği de düşünülmektedir.

1.1. Problem Cümlesi

‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre yapılandırılmış başlangıç düzeyi bozuk düzen bağlama eğitiminin, çalma performansına etkisi var mıdır?

Yukarıdaki problem cümlesine cevap verebilmek için aşağıdaki alt problemler araştırılmıştır.

Alt Problemler

1. ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, çalma performansı ‘teknik’ boyutlarının gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

1.1. ‘Bağlamayı konumlandırmaya (oturuş, duruş ve tutuş)’ ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

1.2. ‘Tezene vuruş ve parmak basışa’ ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

1.3. ‘Tuşeye ve tezeneye hâkimiyete’ ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

2. ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, çalma performansının ‘müzikal’ boyutlarının gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

2.1. ‘Entonasyon’a ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

2.2. ‘Cümleme’ye ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

2.3. ‘Tempo ve nüans’a ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?

2.4. ‘Bütünlük ve akıcılık’ sağlama düzeyleri arasında fark var mıdır?

3. 'Programlı Öğretim Modeli' ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, toplam çalma performansı fark göstermekte midir?

4. 'Programlı Öğretim Modeli' ve geleneksel öğretim yöntemine göre işlenen bağlama derslerindeki çalma performansı, cinsiyete göre fark göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanmakta olan 'Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programını' iki farklı yöntemde uygulayarak, öğrencilerin çalma performansına etkileri bakımından aralarında fark olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda; 'Programlı Öğretim Modeli'ne göre hazırlanan ders içeriğini kullanan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerine göre hazırlanan ders içeriğini kullanan kontrol grubunun bağlama çalma performansı karşılaştırılarak aralarındaki farkın belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Hayatın hemen her alanında planlı ve programlı olmanın ne kadar önemli olduğu tartışılmazdır. Bu durum tüm eğitim alanlarında olduğu gibi müzik eğitiminde de geçerlidir. Uçan (1997)'ye göre, müzik eğitim programları; çok yönlü, çok boyutlu ve kapsamlı olup, müzik eğitimi alanında öğrencilerde beklenen davranış değişikliklerini veya öğrenmeleri gerçekleştirmeye yönelik tüm etkinlikleri ve düzenlemeleri içine alır. Özellikle çalgı öğreniminde planlı çalışmak kadar belli bir programa göre çalışmak da öğrenme sürecine önemli katkılar sağlar. Sorumlu kurumlar tarafından hazırlanan öğretim programlarının yanında 'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerine göre hazırlanacak içerikler de, çalgı öğrenme sürecine önemli katkılar sağlayabilir. Bu doğrultuda Bağlama eğitiminde 'Programlı Öğretim Modeli'ne göre hazırlanacak çalışma kitapçığının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmacı tarafından yapılan literatür taramasında, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin bağlama eğitiminde kullanılmasına ilişkin herhangi bir kaynağa rastlanılmamıştır. Bu bağlamda, araştırma ‘Programlı Öğretim Modeli’nin temel ilkeleri olan küçük adımlar, öğrenmeye etkin katılım, öğrenme sonucuna ilişkin anında bilgi sağlama, bireysel hıza göre ilerleme ve doğru cevaplar (Hızal, 1982) ilkeleri doğrultusunda yapılandırılan bağlama dersinin performansa etkisini ölçmede önemli olacaktır. Ayrıca Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülmekte olan ‘Bağlama Eğitimi (Bozuk Düzen) Kurs Programına’, bundan sonraki süreçte öğretim programlarının iyileştirilmesi açısından katkı sağlayabileceği de öngörülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Halk Eğitim Merkezi ‘Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’ doğrultusunda hazırlanmış ders içerikleri ile,
- Halk Eğitim Merkezi ‘Bağlama Eğitimi (Bozuk Düzen) Kurs Programı’ kurslarına başvurabilme şartlarını taşıyan 15-17 yaş aralığındaki kursiyerlerle,
- Bozuk düzen uzun sap bağlama eğitiminin başlangıç seviyesi ile,
- Deney ve kontrol grupları ile 2018 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yapılan derslerle,
- Çalma performansının başlangıç düzeyi davranışları ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

- Kontrol ve deney gruplarını oluşturacak kursiyer gruplarının aynı okuldan seçilmesinin, derse devamlılığa pozitif etkisi olabileceği varsayılmıştır.
- Kontrol ve deney gruplarını oluşturacak kursiyer gruplarının aynı okuldan seçilmesinin, müziksel ön öğrenmeler açısından grupların eşitliğine katkısı olacağı varsayılmıştır.
- Kamera kayıtları sırasında, öğrencilerin doğal davrandıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Bozuk düzen: Literatürde ‘saz düzeni’ ve ‘kara düzen’ olarak da bilinen bu akort biçimi, oldukça yaygın kullanılmakta olan bir ana bağlama düzenidir (Kurt, 1989).

Çalgı okulu: Avrupa’da çalgı öğretimi için ana kullanım kaynaklarından biri olan - ülkemizde sıklıkla çalgı metodu olarak adlandırılan- bu öğretim materyallerinin içeriğinde; ilgili çalgıdaki becerilerin planlı ve aşamalı bir şekilde kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çalgı okulları ilgili beceriler ile birlikte notasyon, parmak numaraları, süslemeler, akor bağlantıları, müzik teorisi vb. hususların sistematik biçimde kazandırılmasını amaçlayan çalgı öğretimi kaynaklarıdır (Helms, Schneider, Weber, 1994).

Geleneksel öğretim yöntemi: ‘Anlatım’, ‘soru-cevap’, ‘örnekleme’ gibi yöntemlerin kullanıldığı; ders sürecinin ilerlemesine ve öğrencinin nasıl yönlendirilmesi gerektiğine öğretmenin karar verdiği; öğrencinin bilgiyi aktarıldığı gibi benimsediği, öğretmen merkezli bir öğretim anlayışıdır. Geleneksel yöntem, “öğretmenin anlatma ve açıklamalarının ağırlık taşıdığı, öğrencilerin not aldığı, yapılan anlatım ve açıklamalara ilişkin olarak öğretmenin öğrencilere sorular yönelttiği ve cevaplarının istendiği, ev ödevlerinin verilip, olanaklar ölçüsünde bu ödevlerin kontrolünün yapıldığı bir yöntem”dir (Hızal, 1982, 56).

Makine ile öğretim: “Programlanmış içeriğin öğretim makinesi aracılığı ile sunulduğu bireysel, kendi kendine öğrenme yöntemi” (Hızal, 1982, 56).

Meşk: Geleneksel sanatlardan müziğe geçen bu kavram, “yeni yetişen aşıkların görerek ve duyarak öğrenmesini sağlamak amacıyla yapılan eğitim çalışması”nı (Duygulu, 2014, 466) işaret eder.

Öğretme makinesi: “Bir öğretmenin doğrudan yardımı olmaksızın, programlanmış materyali bir çeşit soru-cevap yöntemiyle öğrenciye sunup, öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak sağlayan mekanik öğretim yardımcısı” (Hızal, 1982, 56).

Programlı öğretim: Kuramsal temelleri Amerikalı psikolog B. F. Skinner tarafından oluşturulmuş olup, özellikle 1950-1970 yılları arasında oldukça popüler olan; öğretim makineleri uygulamalarının devamı sayılabilecek; ‘küçük adımlar’, ‘bireysel hız’, ‘aktif katılım’, ‘anında düzeltme’ gibi ana bireysel çalışma ilkeleri üzerine yapılandırılan ve eğitim teknolojisi ile örülmüş olarak uygulanan öğretim modeli/yöntemi. Bu model, uluslararası alan yazında genellikle ‘Programlı Öğrenme (Programmed Learning)’ olarak adlandırılmaktadır. Ancak, Türkçe alan yazında ‘Programlı Öğretim’ olarak kullanımı yerleşmiş olduğundan, bu çalışmada ülkemizde tanınan kavramın kullanımı tercih edilmiştir.

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, alan yazında araştırmanın konusu ile ilgili kaynaklardan derlenen ve işlenen bilgiler ile oluşturulan kuramsal çerçeve ile daha önce yapılmış araştırmaların içeriklerine yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Bağlama

2.1.1.1. Bağlamanın tarihsel gelişimine genel bir bakış

Türklerin yaşamını sürdürdüğü hemen her yerde karşımıza çıkan ve icra edilen ‘bağlama’, tarihsel süreç içerisindeki şekillenışı, değişimi, yaygınlaşması vb. açılardan araştırmalara konu olmuş bir çalgıdır. Bağlamanın tarihsel gelişimine yönelik olarak yapılan literatür taramasında, bağlamanın öncülü meselesinde, ‘kopuz’ kelimesinin tüm alan yazında ön plana çıktığı görülmektedir.

Gazimihal (2001)’e göre kopuz kelimesinin kökeni, ‘kopsamak’ gibi ‘hareket durumunda’ anlamına gelen eski fiillerin köküne bağlı olup, tezenenin hızı da bu adlandırmada etkili olmuştur. Türklerde kopuz, birden fazla teli olan bir saz ve telli sazların ilk şekli olup, elle ve yayla çalınanlarının yanı sıra uzun ve kısa saplı veya sapsız türleri de olan bir çalgıdır (Kurt, 1989). Uygurlarda yüzyıllar boyu büyük önem verilerek ‘baş çalgısı’ olarak kabul edilen kopuzun adı, Çince ‘Hvo-pu-sö’dür (Gazimihal, 2001). Söz konusu çalgının adı, eski bir Türk boyu olan Kıpçakların şive ve edebiyatına ait sözlüklerde mevcut olup, diğer lügatlerde Uygurlardaki söyleniş biçimiyle aynı olan ‘kobuz’ şeklinde yer almaktadır (Nemeth 1932’den akt. Caferoğlu,

2002, 248). Kopuzun ismi konusunda farklı söylenişler olup, bunlar toplumdan topluma farklılık göstermiş, buna rağmen imlası kolay anlaşılır biçimde kalmış, morfoloji olarak halis Türkçe olduğu gibi kökün etimolojisi hala çözülememiştir (Gazimihal, 2001).

Değişimi ve çeşitlilik kazanması uzun bir sürece yayılan kopuzun en orijinal, en eski şekli ve teknesine göre sapı kısa bir çalgı olan ‘komıs’, Kem ırmaklarının çevresinden başlayan ve ünlü Yenisey ırmağının başlangıcına kadar uzanan bir bölge ve Kırgız Türklerinin yurdu olan ‘Hakas’ta var olmuştur (Ögel, 1991). Vertkov (1963)’e göre ‘komıs’; tellerinin yapımında koyun bağırsağı veya at kılı kullanılan, iki veya üç telli olup, iki telinden biri ak diğeri kara olan, aynı kütükten sap ve tekne kısımları çıkarılan, alt kısmının kaplanmasında geyik veya koyun boynuzu kullanılan, perdesi olmayan, Altay çevresinde ‘tobşur’ ve Tuva’daki ‘topşular’ denilen sazlarla aynı kökten gelen bir sazdır (Vertkov 1963’den akt. Ögel, 1991, 2-3). Kopuzun gövdesi, zaman içerisinde su kabağı yerine çeşitli ağaçlardan armudi şekilde oyularak üzerine yine deri gerilerek yapılmış ve uzun yıllar çalınmış olup, zamanla göğüs kısmı ağaçtan yapılmaya başlanmış, teller ise at kılı ve kiriş yerine metalden yapılmaya başlanmıştır (Parlak, 2000). Çin kaynakları, ilk zamanlarda henüz madeni tel olmadığı için kopuz’un 75 cm’den daha uzun olmadığını bildirmektedirler (Akt. Gazimihal, 2001, 21).

Gazimihal (2001), Orta Asya kazılarında meydana çıkan duvar resimlerindeki bir sazın mükerrer resimlerinin kopuza ait olabileceğini, kopuzun miladi VIII. yüzyılda Akdeniz’e yönelmişliğine dair izlerin olduğunu vurgulamıştır. Buna paralel başka bir görüşe göre de; mevcut yazılı belgeler, ancak geçtiğimiz bin yıl ile sınırlı kalacak şekilde ‘kobuz’ hakkında bize bilgi vermektedir (Caferoğlu, 2002).

Kopuz’un yayılma ve farklı coğrafyalarda tanınma sürecine bakılırsa, birçok millet tarafından kullanıldığı açıkça görülebilir. Orta Asya’dan Çin’e geçmiş olan kopuz; daha sonra Avrupa’ya yayılmış, Hunlardan Bizans’a geçmiş, Oğuzlarla Anadolu’ya girmiş, Selçuklularda yerleşmiştir (Demirsipahi, 1975). Açın (1994)’e göre Sırlar, Yunanlılar, Ruslar, Romenler, Finler, Estonlar, Bulgarlar, Ukraynalılar, Macarlar, Lehler, Almanlar ve Gürcüler kopuzu Türklerden alıp yüzyıllarca kullanmışlardır. Bir Türk Boyu olan Kıpçakların yeni coğrafyalara yerleşmesi ve

yabancı milletlerle ilişkiler kurmasıyla, ‘kobuz’ büyük ihtimalle Mısır ve Suriye’ye kadar ulaşmış, ayrıca Rus, Ukrayna, Kazak, Macar ve Romanya sahalarına da girmiştir (Caferoğlu, 2002). Kobuz, Orta Asya Türklerinden sonra en çok Anadolu sahasında benimsenmiş olup, Osmanlı İmparatorluğu’nun genişlemesiyle ülkenin her köşesine yayılmıştır (a.g.e.).

Kopuz’un zaman içerisinde yerini bağlamaya bırakması ile ilgili, kesin olmamakla beraber bir takım bilgiler vardır. Saplı ve mızraplı orta boy sazın sıfatı olmuş olan ‘bağlama’, Evliya Çelebi’de henüz kullanılmayan bir isim olup, 17. yüzyıl sonlarında halk dilinde terk edilmiş eski bir ad olan kopuzun yerini almış olabilir (Açın, 1994; Gazimihal, 2001). Konu ile ilgili başka bir yaklaşıma göre kopuz; kubuz, gubuz, kovuz, kavuz, kamus gibi adlarla dillendirilmiş, ancak bu durum benzetmelere, yakıştırmalara ve birbirleriyle karıştırmalara yol açmış olduğu için yerini bağlamaya bırakmıştır (Ataman, 1992).

Buraya kadar aktarılan bilgilerle birlikte, literatürde farklı görüşlere de rastlanmaktadır. Örneğin Emnalar (1998); bağlamanın gövde, sap, burgu kısımları olmak üzere püskülüne varıncaya kadarki tüm ayrıntılarına, M.Ö. 3000’e ait Hitit kabartmalarında rastlandığını, bundan dolayı da bağlamayı kopuza veya Orta Asya’ya bağlarken dikkatli olunması gerektiğini ifade etmektedir. Kopuzun bağlama ile ilişkisine başka bir bakış açısıyla yaklaşımda bulunan Gazimihal (2001)’e göre; bazı metinlerde saz adıyla geçen ‘yelteme’, Anadolu sazlarından biri olan ‘kolca kopuz’ ile aynı anlamdadır. Buna karşın, Emnalar (1998), ‘kolca kopuz’un 17. yüzyıldan itibaren bağlama adını almasının kesin bir ifade olmayıp yaygın bir görüş olduğunu bildirmiştir.

Bağlama ve kopuz arasındaki bağlantının da anlatıldığı yukarıdaki metne bakıldığında, ‘saz’ kelimesinin oldukça sık geçtiği görülmektedir. Günümüz Türk toplumunda yaygın olarak kullanılan ‘saz’ kelimesinin, halk arasında bağlama yerine kullanıldığı bilinmektedir. ‘Bağlama’nın isim kökü ile ilgili birçok görüş mevcut olup, kopuzun sapına perde bağlanmasından ileri geldiği birçok araştırmacı tarafından ifade edilmektedir (Açın, 1994; Kurt, 1989). Buna karşın; bağlama isminin, sap kısmına bağlanan perdelerden mi yoksa gerili deri yerine tercih edilen ağaç göğüs kapağından

mı kaynaklandığı sorusu henüz cevaplanamamıştır (Gazimihal, 2001). Bu konu ile ilgili bir belirsizlik, geçmişten günümüze süregelmektedir. Bu bilgiler, ‘bağlama’ yerine ‘saz’ kelimesinin kullanımının doğru olup olmadığı konusunda kesin bir sonuç vermemektedir. Buna karşın, konu ile ilgili kaynaklar tarandığında ‘saz’ ve ‘kopuz’ kelimelerinin kullanımında bir benzerlik olduğu açıkça görülmektedir. Ögel (1991)’e göre, Türklere yaygın olarak kullanılan bir deyim olan kopuz, çoğunlukla yayla çalınan, bunun yanında parmakla da çalınabilen bir saz olup, bütün sazlar bir kopuzdur. ‘Saz’ kelimesinin tanımı ise Püsküllüoğlu tarafından “her türlü müzik aracının ortak adı, çalgı” (2004, 843) biçiminde yapılmıştır.

2.1.1.2. Bağlamanın yapısı ve çeşitleri

Türk Halk Müziği’nin en temel sazlarından biri olan ‘bağlama’ geniş kitleler tarafından benimsenmesi ve dinlenmesiyle dikkat çekmiş, farklı müzik türlerinin icrasında da kullanıldığı görülmüştür. Türkiye’deki müzik kültürünün şekillenmesinde önemli bir paya sahip olan bağlamanın ulusal kimliğe etkisini, Ersoy (2007) aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Bağlama ‘yerel’deki haline göre; belki yapısal olarak değiştirilmiş; farklı perdeler bağlanmış, çıkarılmış, belki tınısı da değiştirilmiş, elektronik donanım yüklenmiş, eşik altına manyetikler yerleştirilmiş olabilir, ancak bağlamanın Türk simgesi olma hali değişmeyen bir gerçeklik olarak hala devam etmekte ve bugün ulusal kimliğe, müzikal bir öge olarak katalizör etkisini sürdürmektedir” (s. 273).

Gazimihal (2001, 111)’e göre, bağlamanın ulaşılabildiği en eski tanımı 1780 yılında yayınlanmış ve Fransız Jean-Benjamin de La Borde tarafından yazılmış ‘Essai sur la musique ancienne et moderne’ adlı kitapta yer almaktadır. Aynı yazara göre söz konusu kitapta, bağlama veya tanbura çöğüre benzer olup, boyut olarak çok daha küçük ve ikisi çelik, birisi pirinç olmak üzere toplam 3 tellidir. Bunun yanında, sapta kırış teller sarılı olup, daha keskin ses elde etmek için bir tüy ile tellere dokunulur. Ayrıca

gövdesi ince bir ağaçtan yapılmış, göğüs tahtası eğri olmayıp, burguların bazıları üstte, bazıları da sapın yan tarafındadır.

Cumhuriyet’le birlikte büyük değişimler yaşanmasına vesile olan kültür politikası, bağlamanın da köklü bir değişim ve dönüşüm sürecine zemin hazırlamıştır (Parlak, 2016). Bu bağlamda, bağlamanın çeşitlilik kazanmasında Cumhuriyet sonrası yapılan çalışmalarla açılan müzik kurumlarının büyük etkisi vardır. Kurt (1989)’a göre, 1940’lı yıllarda TRT Yurttan Sesler Korosu’nun yayına başlamasıyla yeni bir süreç başlamış, çeşitli yörelerde halk müziği icrasında birden fazla sazın bir arada kullanılma durumu Yurttan Sesler Korosu’na yansıtılmış, bu icra türlerinde yöresellik ön planda olmuş, buna paralel belli tür ve ebatlarda perde sayılarında da değişikliği gerektiren çalgı gereksinimi de ortaya çıkmıştır. Bağlamada perde sayısındaki değişimler, ‘Yurttan Sesler Korosun’da tüm yörelerin müziklerinin aynı saz ile icra edilme zorunluluğu ve transpoze ihtiyacı gibi faktörleri sebep olarak gören Muzaffer Sarısözen’in çabalarıyla başlamıştır (Parlak, 2016).

Boyut ve tını açılarından farklılık gösteren bağlama çeşitleri, kaynaklarda genel olarak ‘Bağlama Ailesi’ olarak isimlendirilmiştir. Günümüzde çoğunlukla uzun sap bağlama, kısa sap bağlama, çöğür, cura, divan sazı ve meydan sazı gibi isimlerle anılmakta olan bağlama; Tüfekçi (1987)’ye göre, Anadolu’da bulgari, bozuk, cura, çalgı, saz, çöğür, çekü, dombra, dıngır, dıngıra, gilbut, gumuz, hörek, ikitelli, karadüzen, kopuz sazı, takur, zımbra, şungur, boz-ok, yeltme, tambura vb. isimlerle anılmaktadır (Tüfekçi 1987’den akt. Kurt, 1989, 12). Buna karşın Özbek, Sun, Bayraktar, Tuğcular ve Önder (1989) ise; bağlama, saz, oniki telli, çöğür, bozuk, ırızva, kopuz vb. isimleri kullanmış olup, bağlama ailesi ile ilgili olarak da, genel kabul görmüş ve yaygın olarak kullanılan cura, tambura ve divan sazı sınıflamasını esas almışlardır.

Bağlama türleri, tarihsel bir serüvenle şekillenmelerinin yanında, zaman içerisinde icracıların ve imalatçıların görüş ve önerileri doğrultusunda da fiziksel değişikliklere uğramıştır. Bağlama ailesi içinde yer alan çalgılar, özelliklerine göre aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

Meydan Sazı: On iki teli bulunmasından dolayı bazı bölgelerde on iki telli saz olarak da bilinen ve bağlama ailesinin en büyüğü olan ‘meydan sazı’; 30-32 perdeli, en ince teli 35-40 numara, tel boyu 112-115 olan, alt teli ‘la’ya akort edilen, davudi bir sese sahip, oldukça sade biçimde çalınan, tellerinin kalınlığından dolayı icrası zor olan bir sazdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Divan Sazı: Yedi veya dokuz telli olup, meydan sazından biraz daha küçük, alt teli ‘re’ye akortlanan, ses genişliği 2 oktav olan, 136 cm boyunda, iki eşik arası 104 cm, tekne boyu 49 cm, sap boyu 65 cm, meydan sazından dört ses tiz akort edilen ve uzun hava açışlarında anlamlı, mistik bir hava yaratan solo ve eşlik çalgısıdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998; Özbek, Sun, Bayraktar, Tuğcular ve Önder, 1989).

Çöğür: Divan sazına yakın bir büyüklükte, 6 veya 9 dokuz telli olabilen ve 15 kadar perdesi bulunan bir saz olan çöğür, günümüzde kendisinden bir oktav daha tiz olan ve boyut olarak daha küçük olan curasıyla karıştırılmaktadır (Açın, 1994). Bu çalgının avşar düzeni, bağlama düzeni ve aşık düzeni olarak da isimlendirilen akort düzeni; alt tel ‘re’, orta tel ‘sol’, üst tel ise ‘la’ biçiminde yapılır (Emnalar, 1998). Sözü geçen ‘çöğür curası’, günümüzde yaygın bir biçimde kullanılan ‘kısa sap bağlama’dır.

Bağlama: En yaygın kullanılan bağlama çeşidi olmasından dolayı, bağlama ailesinin genel adı verilerek de kullanılan bu çalgı; 17-24 perdeli, divan sazından beş ses, meydan sazından ise bir oktav tiz olan, ikişerli veya üçerli olmak üzere 6 veya 9 telli, 2 oktav ses genişliğine sahip ve birçok düzende çalınabilen bir çalgıdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Bozuk: Aynı zamanda bağlamanın diğer adı da olan ‘bozuk’, 15-18 perdeli, üçerli gruplar halinde 9 telli olmak üzere üst ve altta ikişer ince çelik tel, birer kalın sarı tel (bam teli) ve ortada iki sarı bir çelik ince tel bulunan, Akdeniz ve Ege bölgelerinde yaygın biçimde kullanılan bir çalgıdır (Açın, 1994).

Aşık Sazı: 13-15 perdeli, 6 telli olup nadir olarak 9 tellisi de olan ve halk ozanları tarafından kullanıldığı için ‘aşık sazı’ olarak isimlendirilen bu çalgı; bağlamaya çok benzer bir yapıda olup, sapı normale göre daha kısadır (a.g.e.).

Tanbura: ‘Divan curası’ diye bilinen ve divan sazından bir oktav tiz olan ‘tanbura’; bağlamadan daha küçük bir çalgı olup, ikişerli olmak üzere 3 grup halinde 6 telli, ses genişliği 2 oktav olan ve icracılar arasında en çok kullanılan sazdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Cura Bağlama (Bağlama Curası): Tel boyu 56 cm, sap boyu 35 cm, form (tekne) boyu ise 26,5 cm olan bu çalgı 6 telli olup; curadan büyük bağlamadan küçük bir yapıya sahiptir (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

İki Telli Saz: Anadolu’nun en eski sazlarından olan ve adının ‘çiftetelli’ oyunu ile ilgili olduğu tahmin edilen bu çalgı, cura bağlama büyüklüğünde olup, sadece iki teli vardır (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Bulgarı: Müslümanlığı kabul etmiş ve Anadolu’ya gelerek Toros dağlarına yakın yerlere yerleşmiş Bulgar Türk oymakları tarafından yaygın biçimde çalınan, adının da buradan geldiği kabul edilen, cura bağlamanın bir benzeri olan bu çalgı; 2 veya 4 telli, 16 perdeli bir sazdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Kara Düzen: Irızvadan biraz büyük ve parmak uçlarıyla çalınan bu çalgı, Gaziantep dolaylarında kullanılmaktadır (Açın, 1994).

Irızva: Cura bağlama büyüklüğünde, 3 tek telli, 13 perdeli, tekne kısmı konik biçimde olup; tekne arkası üçgeni andıran ve parmak uçlarıyla çalınan bir çalgıdır (a.g.e.).

Cura: Bağlama ailesinin en küçük sazı olup; 50 cm boyunda, ses genişliği 2 oktav, kara düzene göre 1 oktav daha tiz akort edilen, 3 veya 6 teli bulunan ve 7-16 perdeli olan bir çalgıdır (Açın, 1994; Emnalar, 1998). Ayrıca; Kastamonu yöresinde ‘bodur’, ‘küçük’ ve ‘bulgara’ olarak da anılmaktadır (Emnalar, 1998).

Bağlama fiziki yapı olarak incelendiğinde, birçok farklı bölümden oluştuğu, her bölümün özelliğine göre farklı ağaçlardan meydana getirildiği gözlemlenebilmektedir. Emnalar (1998)'e göre bağlamanın kısımları; burgular, üst eşik, sap, gövde, göğüs, perdeler, alt eşik, tarak ve teller biçimindedir. Aynı yazara göre göğüs, teknenin üstüne yapıştırılan kısım; sap, sert ağaçlardan üretilen ve notaların yerlerinin belirlenmesi amacıyla üzerine bağlanan 7 ile 30 adet arası perdenin bulunduğu kısım; burgular, telleri germeye yarayan ve alt eşiğe bağlanan tellerin bağlandığı sapın uç kısmındaki deliklere yerleştirilen tahta parçaları olan kısım; üst eşik, sert ağaçlardan yapılıp, burgulardan gelen tellerin sap üzerinde eşit aralıklarda ve uygun yükseklikte durmasını sağlayan kısım; alt eşik, göğüs üzerinde yapışık olmayıp, sap üzerinden gelen tellerin, göğüs üzerinde eşit aralıklarda ve uygun yükseklikte durmasını sağlayan kısım; tarak ise, sert ağaçlardan yapılıp tellerin tekneye bağlanmasını sağlayan kısımdır. Bağlamanın ses özelliklerinin meydana gelmesinde özellikle gövde ve göğüs belirleyicidir. Tekne denilen armudi biçimindeki kısım olan 'gövde' genellikle dut ağacından oyularak yapılıp; ayrıca kestane, meşe, kayın (gürgen) ve hatta kavak ağacından da üretilebilir; 'göğüs' ise sık elyafli ağaçlardan kızılçam, ladin ve köknardan üretilir (a.g.e.). Demirsipahi (1975)'e göre bağlama; 'yaprak bağlama', 'geçme bağlama' ve 'oyma bağlama' olmak üzere üç farklı biçimde imal edilmekte olup; 'yaprak bağlama' ağaçların dilim dilim kesilmesi ve yan yana tutkalla yapıştırılması suretiyle gövde kısmı oluşturulan çeşidi; 'geçme bağlama', tekne yapısı dilimlenen ağaçların girintisi ve çıkıntısı olan parçacıkların birbirine geçirilmesi ile yapılan çeşidi; 'oyma bağlama' ise, büyük bir ağaç kütüğünün oyulması ile yapılan çeşididir. Bağlamanın yapısı ile ilgili süreç içerisinde meydana gelen değişikliklere baktığımızda, bunların gelecekte de devam edeceği olası bir durumdur.

2.1.1.3. Bağlamada düzenler

Günlük hayatta çeşitli anlamlarda kullanılan 'düzen' kelimesi; Bağlama icrasında çok önemli bir yere sahiptir. 'Düzen'in müzik alanındaki anlamını Püsküllüoğlu "müzik aygıtlarında sesleri uygun duruma getirme, ses ayarı" (2004, 316), biçiminde vermiştir. Başka bir kaynağa göre ise 'düzen'; "daha çok telli çalgılarda

tellerin birbirleriyle uyumu” (Duygulu, 2014, 174) anlamına gelen bir kavramdır. Kurt (1989)’a göre ‘düzen’ kelimesi, yapılan farklı akortların adı olup, tellerin belli bir sisteme göre akort edilmesidir. Ezginin yöresel özelliğine ve makamsal yapısına göre kullanılan düzenler, en uygun çalma pozisyonunun gerçekleşmesi için de gereklidir. Kaynaklarda sözü edilen 19 farklı düzen Tablo 2.1’de alt tel ‘la’ olarak kabul edilmiş, diğer teller de buna göre düzenlenmiş biçimde verilmiştir (Açın, 1994; Emnalar, 1998).

Tablo 2.1. Bağlamada düzenler

Düzenlerin Adları	Alt Teller	Orta Teller	Üst Teller	Karar Sesleri
Bozuk (Kara) Düzen	LA	RE	SOL	LA
Bağlama Düzeni	LA	RE	Mİ	Mİ
Misket Düzeni	LA	RE	FA #	FA #
Müstezat Düzeni	LA	RE	FA	FA
Ümmi Düzeni	LA	LA	RE	LA
Hüseyini Düzeni	LA	LA	Mİ	LA
Acemaşiran Düzeni	LA	LA	FA	FA
Hüzzam Düzeni	LA	LA	FA #	FA #
Kütahya Düzeni	LA	RE	RE	RE
Abdal Düzeni	LA	LA	SOL	LA
Rast Düzeni	LA	DO	SOL	DO
Eviç Düzeni	LA	Sİ	SOL	Sİ
Sabahi Düzeni	LA	DO	LA	LA
Yeksani (Iruzva) Düzeni	LA	RE	LA	LA
Zirgüle Düzeni	LA	FA	SOL	SOL
Kayseri Düzeni	LA	Mİ	LA	LA
Çargah Düzeni	LA	RE	SOL	Sİ
Segah Düzeni	LA	RE	Sİ	Sİ
Şür Düzeni	LA	Mİ	Sİ	LA

Günümüzde yaygın biçimde kullanılan bağlama düzenleri; Bozuk (Kara düzen), Bağlama, Müstezat, Abdal, Eviç, Misket ve Rast olarak gösterilebilir. Tellerin gerilimini her defasında yeniden ayarlayarak elde edilen birbirinden farklı düzenlerin, bağlamanın fiziksel yapısı üzerinde de etkileri vardır. Açın (1994)’e göre düzenler, bağlama üzerinde 70 ile 125 kg kuvvetlik bir gerilim ve basınç yaratarak, sazın denge ve tımsına doğrudan etki edebilmektedir. Aynı yazar saz üzerinde Eviç, Müstezat, Misket, Sabahi ve Bozuk düzenlerinin normal gerilim ve basınç; Ümmi, Hüseyini, Acemaşiran, Hüzzam ve Kütahya düzenlerinin normalin altında gerilim ve basınç; Yeksani, Zirgüle, Kayseri, Çargah, Segah ve Şür düzenlerinin ise normalin üzerinde gerilim ve basınç oluşturduğunu ifade etmektedir.

2.1.2. Bağlama eğitimi

Bağlama, Türk müzik kültürünün varlığını sürdürdüğü hemen her yerde öğretimi yapılarak birikimi kuşaktan kuşağa aktarılmaya çalışılan bir çalgıdır. Ülkemizde de bağlamanın öğretimi; geçmişten günümüze gerek sosyal yaşam alanlarında, gerek resmi eğitim kurumlarında, gerekse özel kurum ve kuruluşlarda halen çok yaygın bir biçimde sürdürülmektedir.

Cumhuriyet dönemine kadar usta-çırak ilişkisi kapsamında sürdürülmüş olan bağlama öğretiminde, Cumhuriyet dönemi ve sonrasında usta-çırak ilişkisinin yanı sıra, metotlu ve sistemli öğretim biçimi de geliştirilmeye çalışılmıştır (Yener, 1987). Bu dönem ile ilgili diğer farklı bir görüşe göre ise; 1920-1940 yılları arasındaki süreç, Türk Halk Müziği eğitimi ile ilgili derleme kitap ve dergilerle ilgili çalışmaların yapılarak kaynak oluşturulduğu bir zaman dilimi süreç olarak değerlendirilebilir (Özdek, 2016).

Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte, okul müzik derslerinin tüm kent ve köylerde örgütlenmesi ve müzik dersi öğretim programlarının oluşturulması doğal olarak zaman aldığından; bu durumun bağlama eğitimi sürecine negatif bir etkisinin olduğu söylenebilir. Aksu (2018)'e göre, ilkokul müzik öğretim programları 1924 ve 1926 yıllarında, ortaokul müzik öğretim programları ise 1927, 1930 ve 1931 yıllarında oluşturulmuştur. Genel lise programlarına müzik dersi ise ilk kez 1952 yılında konulmuştur (Uçan, 1997).

Söz konusu dönemde bir taraftan okullarda müzik öğretim programları uygulanmaya başlanırken, diğer taraftan daha geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyen farklı eğitim kurumlarının da açılması gündeme gelmiştir. Bu kapsamda açılmış olan Köy Enstitüleri müzik eğitimine de yer verilmiştir. 1940 yılında kurulan Köy Enstitülerinin bağlama ve halk müziği eğitimi açısından önemli bir yere sahiptir. Yener (2007)'ye göre, Köy Enstitüleri döneminde bağlamaya ve halk müziğine ilgiden dolayı Âşık Veysel gibi halk sanatçıları bir süre buralarda eğitim vermiştir. Eğitimi asıl ustaları olan halk sanatçıları ve görevlendirilen usta öğreticiler tarafından yapılan bağlama, Köy Enstitülerinde öğretilmeye başlandığı zamana kadar bir örgün eğitim-öğretim ortamında

kullanılmayıp, ilk kez burada kurumsal eğitim çatısı kazanmış, fakat eğitimi ve kullanımı istenilen düzeyde gerçekleşmemiştir (Uçan, 2016). Aynı yazara göre bunun sebepleri özetle şunlardır:

1. Köy Enstitülerinde görev alabilecek köy kökenli, geniş kültürlü ve derin bakışlı, ulusal ölçekte tanınan gerçek halk sanatçısı sayısının yetersiz olması.
2. Bağlama yapımında belli bir ölçütün olmaması, temel müziksel bilgi ve beceri eğitiminin henüz bağlamayla yapılabilmek koşullarının oluşmaması ve örgün eğitimde sınıf içerisinde toplu öğretim ilke, yöntem ve tekniklerinin henüz belirlenmemesi.

Tüm bu kısıtlılık ve sınırlılıklara karşın, Atatürk önderliğindeki Türk müzik eğitimindeki çalışmalar ve yeniliklerin tam bilincinde olan Köy Enstitüsü hareketinin felsefesi, yapılanması ve uygulanması sayesinde, bağlama eğitimi ilk altın çağını yaşamıştır (a.g.e.).

Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemde bağlama ve halk müziği eğitimi verilen eğitim kurumlarının yanı sıra, halk müziği alanında faaliyet gösteren 'Yurttan Sesler Korosu'nun çalışmaları da, bağlama eğitiminin gelişimine önemli katkılar sunmuştur. Ersoy (2007)'ye göre;

"1940'lı yıllarda radyoda Muzaffer Sarısözen ile başlayan Türk halk müziği yayınlarının getirdiği 'toplu çalım' (tüm çalgıların bir arada aynı ezgiyi seslendirme edimi) olgusu, uyum konusunu da gündeme getirir. İşte o zamanlardan itibaren bağlama çalımına yönelik sistemli çalışmalar başlar. Bağlama öğretimi ve metotları günümüzde de yaygın olarak bu uygulama ekseninde devam etmektedir" (s. 273).

Günümüzde 'Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)' çatısı altında faaliyetlerine devam eden 'Yurttan Sesler Korosu'nda ve Kültür Bakanlığına bağlı çalışmalarını sürdürmekte olan Türk Halk Müziği Topluluklarında yıllarca bağlama eğitimine katkı sağlamış çalışmalar yapılmıştır. Özellikle yöresel çalım biçimlerinin tanıtılması noktasında önemli bir misyon yüklenmiş olan bu topluluklardan yetişen

sanatçılar, gerek özel gerekse resmi kurumlarda bağlama eğitimi vererek, bağlamanın daha geniş kitlelere ulaşmasına vesile olmuşlardır. Özdek (2016)'ya göre, özellikle Muzaffer Sarısözen tarafından kurulan Yurttan Sesler Topluluğunda yapılan halk müziği icraları, halk müziği eğitimi alanında da şekillenmelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bağlamanın yükseköğretim kurumlarında kendine yer bulması da oldukça geç olmuştur. Müzik öğretmeni yetiştirilmesi konusunda öncü okullardan olan Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümünde, bağlama eğitimine ilk kez 1973 yılında yer vermeye başlanmıştır (Özdek, 2016). Bunun yanında, Türk Müziği eğitimi merkeze alan İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Konservatuvarı² 1975 yılında açılmış, arkasından 1984 yılında Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı, 1987 yılında Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı açılmıştır (Yener ve Apaydınlı, 2016). Sonraki süreçte Türk ve Batı müziği eğitiminin birlikte verildiği çok sayıda Yükseköğretim Kurumu açılmış olup, bu sayı gün geçtikçe artmaktadır. Bağlama artık günümüzde sadece Türk Müziği eğitimi veren kurumlarda değil, aynı zamanda Türkiye'de Batı Müziği eğitimi verilen kurumlarda ve yurt dışındaki bazı üniversitelerin müzik bölümlerinde de öğretilmektedir.

Bağlama eğitimi ile ilgili gün geçtikçe yapılan çalışmalar bir taraftan yenilik ve gelişmelere ön ayak olurken diğer taraftan alanla ilgili problemlerin de fark edilmesine olanak sağlamaktadır. Özdek (2016)'ya göre, bağlama eğitimine yönelik çalgı okullarının hem yetersiz hem de nitelik açısından ihtiyacı karşılayamayacak durumda olmaları, bağlama boyutlarındaki standardizasyon sorunu, donanımlı öğretici eksikliği, ders materyali ve derslik eksikliği, öğretim programı ve uygulamasındaki sorunlar, bilimsel çalışmaların yetersizliği vb. problemler; bağlama eğitimi sürecini olumsuz yönde etkileyen problemlerdendir. Sözü edilen problemlerin çözümüne yönelik, derinlemesine yapılacak bilimsel çalışmaların alana katkısının olacağı düşünülmektedir.

Yapılan literatür taramasında, bağlama eğitimi ile ilgili bilimsel araştırmalar sonucu ortaya çıkan çalgı okulu veya benzer kaynak kitaplara yeteri kadar

---

² Metinde geçen yükseköğretim kurum adları, kendi internet sitelerinde kullanıldığı şekliyle verilmiştir.

rastlanmamıştır. Mevcut kaynak kitapların çoğunun içeriği, alan uzmanlarının kendi bilgi birikimlerine göre hazırlanmış olup, ayrıca resmi anlamda belirlenmiş bir plan veya programa göre hazırlanan kaynaklarında oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun, bağlama öğretiminde farklı uygulamaların ortaya çıkmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Bağlama eğitimindeki birbirinden farklı yönlere giden uygulamalar, öğreticilerin eğitim süreçlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Karkın ve diğerleri (2014)'e göre; bağlama eğitimine dair belirli bir standarttan ve yeni eğitim anlayışlarının geliştirilmesi veya denenmesi amacıyla yapılan bilimsel çalışmalardan uzak, salt geleneksel yöntemlerle bağlama eğitimi alan bireyler, daha sonra bağlama eğitimcisi olarak görev aldıklarında, birbirinden farklı tutuş, mızrap vuruşu ve terminolojik ifadeleri kullanmakta, bunun sonucunda da öğrencilerde standart bir alt yapıdan uzak çalım biçimlerinin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedirler. Bunun yanında, usta-çırak ilişkisi doğrultusunda yapılan bağlama öğretiminin yaygın olmasından dolayı, çalgı tekniğine uygun alıştırmalar göz ardı edilmiş, iyi bir çalma tekniği için bunların gerekliliğine de inanılmamıştır (Atalay ve Alim, 2004).

TRT repertuarındaki Türk Halk Müziği eser notalarının çok büyük oranda söze göre yazılma durumu, bağlama eğitimini olumsuz yönde etkileyen bir başka faktördür. Bugüne kadar sadece söyleme biçimine göre yazılmış türkü notaları araç olarak kullanılmış, teknik geliştirici ve çalma tekniğine uygun yazılmış notaların kullanımı azınlıkta kalmıştır (a.g.e.). Söz konusu olumsuzlukların çözümü için, bağlama eğitiminde sadece eser odaklı değil, çalma becerisi geliştirici etüt odaklı çalışmaların bulunduğu kaynakların geliştirilmesinin sürece olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Sağ ve Erzincan (2009)'a göre, farklı pozisyon ve icra tekniklerinin ortaya çıkmasını amaçlayan, tüm çalgılar için geçerli ve gerekli olan dizilere ilişkin etüt ve gam çalışmalarına, çalgılar için hazırlanan işitsel ve görsel metodik kaynaklarda yer verilmelidir.

Bağlama öğretimindeki yaklaşımların, hedef davranışların gerçekleşme düzeyine doğrudan etki edeceği tartışılmazdır. Konuların aşama aşama sıralanması ve

planlamanın amaca uygun yapılması öğretme-öğrenme süreci için önemli faktörlerdir. Ekici (2016)'ya göre; öğretilecek konular basitten zora, adım adım ve önceki konuları pekiştirecek biçimde verilmeli, uygun etütler kullanılmalı, bunun için ya yeni etütler yazılmalı, ya da Türk Müziği şarkı ve türkülerinin etüt niteliğindeki bölümleri tespit edilerek kullanılmalıdır.

Bağlama öğretme-öğrenme sürecindeki başlangıç, orta ve ileri düzey gibi aşamalar kesin bir biçimde belirlenmiş olmasa da, başlangıç seviyesinde öğrenciye kazandırılması gereken davranışlar bellidir. Bedensel kuruluş ve sağ el-sol el tekniklerinin kazandırılması öncelikli hedefler arasındadır. Bağlama eğitiminin başlangıç seviyesi, öğrencinin algı düzeyine göre farklılık göstererek 3-4 aydan 1 yıla kadar sürmekte olup, bu süreçte doğru oturuş, doğru tutuş ve doğru sol el tekniğinin nasıl olması gerektiği öğrencilere kavratılarak uygulanmalıdır (a.g.e.).

Günümüzde bağlama eğitimi sürecinde resmi anlamda az da olsa program kullanılmakta olup, birçok eğitimcinin de kendi hedef, bilgi ve görüşleri doğrultusunda planlamalar yaptığı bilinmektedir. Halk Eğitim Merkezlerinde, Güzel Sanatlar Liselerinde, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında ve Mesleki ve Teknik Eğitim Liselerinin çalgı yapım bölümlerinde kullanılmakta olan bağlama öğretim programları içerik açısından incelendiğinde genellikle aşamalandırma yerine konu odaklı bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Buna karşın, İmam Hatip Ortaokulları için hazırlanmış bağlama öğretim programında, konular 4 farklı düzeye ayrılarak planlanmıştır. Genel bakışla yaklaştığımızda, farklı yapıya sahip okullarda uygulanmakta olan bağlama dersi öğretim programları büyük oranda benzerlik göstermektedir. Oysaki öğrenci profili ve genel yapı, amaç vb. bakımlardan birbirinden keskin çizgilerle ayrılan okullar bulunmaktadır. Programların öğrenci profiline ve okulların genel yapısına uygun biçimde düzenlenmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.2.1. Bağlama öğretim yöntem ve teknikleri

Bağlama eğitimi ile ilgili yapılan literatür taramasında, bağlama öğretme-öğrenme süreçlerinde çoğunlukla ‘anlatım’, ‘soru-cevap’, ‘gösterip-yaptırma’ ve ‘örnekleme’ gibi geleneksel yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında, öğretmenlerin kendi bilgi ve birikimleri doğrultusunda da yöntem ve teknikler geliştirmeye çalıştıkları, bunu çoğunlukla ders anında mevcut konu içeriğine uygun biçimde yaptıkları bilinen bir durumdur. ‘Sözlü Aktarım Geleneği Bağlamında Çalgı Öğretimi’ konulu bir araştırmada, bağlamanın da yer aldığı çalgı öğretme-öğrenme sürecinde kullanımına rastlanılan öğretim yöntem ve tekniklerden bazıları, ‘tek çalgı üzerinde birlikte çalma’, ‘gösterip-yaptırma’ ve ‘eşzamanlı olarak birlikte çalma’ biçimindedir (Kalyoncu ve Özata, 2009).

Bağlama eğitiminde usta-çırak ilişkisinin önemi de tartışılmazdır. Yener (2016)’ya göre, usta-çırak yöntemi bir hayat biçimi olup, çırak kendi isteği ve yaşantısı yoluyla ustasından yararlanır. Usta-çırak ilişkisi ile yapılan öğretme-öğrenme sürecinde, kökeni oldukça eskiye dayanan ‘meşk’ yöntemi günümüzde de yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Behar (2003)’e göre ‘meşk’ sözcüğü 16. yüzyılın başlarında yazılmış ‘Babür-name’de musiki öğrenmek anlamında kullanılmış olup, Osmanlı dünyasında da meşkle ilgili ilk kayıtlara 17. yüzyılın başlarında rastlanılmıştır. “Meşk, musiki dünyasının hat sanatından ödünç aldığı ‘yazı örneği’, ‘yazı alıştırması’ ya da ‘yazı karalaması’ anlamına gelen bir terimdir” (a.g.e., 13). Hüsnühatta olduğu gibi musikide de meşk, esas itibarıyla taklit ve tekrar üzerine kurulu olup, hoca tarafından musiki eseri öğrenciye defalarca kısım kısım ve bütünüyle tekrar ettirilerek hafızada yer etmesi sağlanırdı (a.g.e.). Behar (1993)’e göre Meşk, ezgilerin notaya alınmadığı ve yazılı materyalden öğrenilip icra edilmediği ve geliştirilen bazı nota yazım biçimlerinin kullanılmadığı bir müzik dünyasının eğitim yöntemi olduğu için eserin usulüyle öğrenilmesi esastır. Bağlama eğitimi ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre, örneklem olarak alınan ve özengen müzik eğitimi veren 7 kurumda, bağlama derslerinde nota eğitimi verilerek eser çözümlemesi yapılmasının yanında, özellikle yöresel çalım farklılığına sahip eserlerin öğretiminde meşk (usta-çırak) yöntemi de kullanılmıştır (Algı, 2017).

Karahan (2010) tarafından yazılan ‘Bağlama Öğretiminde Başlangıç Aşamasına Dair Yeni Bir Yöntem’ isimli kaynağa göre; ‘Bedensel Kuruluş’, ‘Permütasyon ve Parmak Hareketlerinin Öbeklendirilmesi’, ‘Parmak Hareketlerinin Durumlandırılması’, ‘Tezene Hareketlerinin Durumlandırılması’, ‘Parmak ve Tezene Hareketlerinin Harmanlanması’ çalışmaları, başlangıç düzeyi bağlama öğretiminde beden ve ona bağlı uvuzların çalma becerisini kazanma ve davranışa dönüştürme sürecine önemli katkılar sunar. Söz konusu çalışmaların içeriği aşağıda verilmiştir (a.g.e.):

Bedensel Kuruluş: Oturuş, kolların durumu, parmakların durumu ve tuşede konumlandırılması, tezenenin tutulması, dizlerin durumu ve gövde açıları gibi alt başlıklardan oluşmaktadır.

Permütasyon ve Parmak Hareketlerinin Öbeklendirilmesi: Parmakların tuşe üzerindeki hareketiyle ilgili olan çalışmada, 1., 2., 3. ve 4. parmakların çalıştırılması amacıyla dörder parmak hareketi ile öbeklendirilmiş 24 farklı egzersiz bulunmaktadır. Söz konusu egzersizler ‘1234’, ‘1243’, ‘1324’, ‘1423’ vb. biçiminde devam etmektedir.

Parmak Hareketlerinin Durumlandırılması: Ses, konum ve tel gibi unsurlar üzerine temellendirilmiş bu çalışmalar, sesli veya sessiz (sağ el tezene ile çalarak veya çalmayarak) olarak yapılan (konum değişimli ve konum değişimsiz; tel geçişli ve tez geçişsiz) çalışmalardır.

Tezene Hareketlerinin Durumlandırılması: Parmak egzersizlerinin düzenlenmesinde permütasyon kullanılırken, tezene hareketlerinin düzenlenmesinde de ‘bölünme’ ve geleneksel tezene kullanım tarzlarına çekirdek hareket oluşturan ritmik kalıplar belirleyici olmaktadır.

Parmak ve Tezene Hareketlerinin Harmanlanması: Bu aşamada tezene kullanarak söz konusu parmak çalışmalarının yapılması esastır. Tuşe üzerindeki parmakların sekmeli, atlamalı ve adımlı biçimde çalışmasında bölünme ve geleneksel tezene kullanım tarzları kullanılmaktadır.

Bağlama öğretimi ile ilgili araç gereçlerin seçimi, sürecin ilerlemesine doğrudan etki yapar. Özdemir (2016)'ya göre, eğiticiler bağlama eğitimi süreci ile ilgili materyal oluştururken, aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmalarıdır:

Amaçlarla Bağdaşlık İlkesi: Çalgı öğretmeni, öğrenciye kazandıracığı davranışa uygun etüt ve alıştırmaları, dersin genel amaçlarıyla bağdaşacak biçimde hazırlamalıdır.

Öğrenciye Görelilik İlkesi: Dersin amaçlarını gerçekleştirmek için seçilen materyaller öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine ve algısına uygun olmalıdır.

Geçerlik İlkesi: Materyaller, günün koşullarına uygun ve geçerliliğini yitirmemiş olmalıdır.

Seslendirmede Geleneğe Uygunluk İlkesi: Bağlamanın geleneksel icra biçimi, çalınan eserin yöre tavrına uygun biçimde olmalıdır.

Bağlama öğretimi materyallerinden olan ezgi notalarında; notanın hangi telde olduğunu, hangi parmakla basış yapılacağını ve tezene vuruşunun hangi yönde yapılacağını gösteren işaretler vardır. Her notanın altında 1-5 arasındaki rakamlar, o notaya sol eldeki (solaklar için sağ elde) hangi parmakla basılacağını işaret eder. 1 işaret parmağını, 2 orta parmağı, 3 yüzük parmağını, 4 serçe parmağı, 5 ise başparmağı ifade eder. Ayrıca, dizeğin üst tarafında yazılmış olan daire içerisindeki 1 rakamı alt teli, 2 rakamı orta teli, 3 rakamı ise üst teli ifade eder. Tezene yönleri hakkında bilgi veren işaretler ise çoğu kaynakta üst veya alt ok işaretiyle gösterilmekte olup; bazı kaynaklarda keman eğitiminde kullanılan yay hareket yönünü gösteren işaretler de kullanılmıştır. Erzincan (2016)'ya göre, 1975 yılında Türk Müziği Devlet Konservatuvarının açılmasıyla, eğitim metotları hususunda birikime sahip çalgıların metotlarından yararlanılmış, bu doğrultuda bağlama çalımına uygun tezene yönleri, tel çekme ve tele vurma hareketlerine uygun işaretler kullanılmaya başlanmıştır. Erzincan yine Arif Sağ'ın bu konu üzerinde derinlemesine çalışarak yukarıda sözü edilen çözüm yollarını ürettiğini ve bu konu hakkında aşağıdaki açıklamayı yaptığını da aktarmıştır:

“Okulun kurulduğu ilk yıllarda konuya ilişkin Nida Tüfekçi ile birlikte bir çalışma yaptık. Bu süreçte öncelikle tezene hareketleri için alt ve üst yönlü okları kullanmayı tercih ettik. Alınan bu kararı da yazdığım örneklerle eğitime aktardım ve çok iyi sonuçlar aldım. Bu anlayış daha sonra Nida Tüfekçi tarafından TRT Kurumu içerisinde ‘Kullar Olam’, ‘Bülbül Ne Ötersin Virandır Bağım’, ‘Sunayıda Deli Gönül’ gibi türkülerin notalarının üstünde belirtilerek kullanıldı. Tezene hareketlerine getirilen çözümün ardından, vurarak ve çekerek elde edilen sesler karşımıza çıkmıştı. Bu sorun için de v harfini ve bu harfin tersini kullanmayı tercih ettik” (s. 73).

Söz konusu işaretler günümüzde bağlama eğitimi alanındaki kaynaklarda çok sık kullanılmaktadır.

2.1.2.2. Türkiye’de yayınlanmış bağlama eğitimi metotları/çalgi okulları

Bağlamanın yaygın olarak çalınmaya başlanması, beraberinde öğretimi için gerekli yazılı kaynaklara olan ihtiyacı da artırmıştır. Ersoy (2007)’ye göre, bağlama öğretimi ile ilgili basılmış metotların tarihsel süreci; notanın kullanılmayıp çalma ile ilgili kavramların türetildiği, Türk Halk Müziği ve folklor tanımlarının ön plana çıktığı ilk evre; Türk Halk Müziği ve folklor bilgilerinin yanı sıra nota, bağlamanın tarihçesi, form, düzen ve tavır gibi kavramların da yer verildiği ikinci evre olmak üzere iki evrede değerlendirilebilir. Ekici (2016)’ya göre; bu alanda yapılan çalışmalardan birçoğu, büyük oranda usta-çırak ilişkisi içerisinde yetmişmiş, bilimden çok ticari endişe içerisinde çalışmalarını yürüten kişiler tarafından yapılmış ve genel olarak eksiklerinden dolayı türkü kitabından daha öteye gidememiştir.

Yayınlanmış bağlama metotları arasındaki farklılıklardan kaynaklanan ayrışmalar daima dikkat çeken bir husus olmuştur. Bu ayrışmalar sadece konular değil, aynı zamanda içerikle ilgili imgelerin kullanımını da içine almaktadır. Erzincan (2016)’ya göre metot çalışmalarında ortaya çıkan sorunlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

1. Ayak ve makam konusundaki belirsizlik sorunu,
2. Tezeneli ve tezenesiz icradaki sağ el yönlerinde ortaya çıkan farklı imge kullanımı sorunu,
3. Takma tezene tekniğindeki imge kullanımı sorunu,
4. Vurma-çekme tekniklerindeki imge kullanımı sorunu,
5. Parmak ve tellerle ilgili imge kullanımı sorunu,
6. Bağlamadaki pozisyon kavramı ve kullanımı sorunu,
7. Tarama, sıyırtma, pençeli ve çırpma tezene diye adlandırılan vuruş şekillerindeki imge kullanımı sorunu,
8. Göğse vurma ve fiske vurma tekniklerindeki imge kullanımı sorunu,
9. Trillerle ilgili imge kullanımı sorunu.

Bağlama öğretimi ile ilgili kaynaklar gün geçtikçe sayı olarak artmakta, ancak amaca uygunluk ve nitelik olarak çok sık tartışılmaktadır. Çoğunlukla türkü notalarından oluşmuş bir içeriğe sahip olan kaynakların yanında, teknik becerileri geliştirici çalışmalara da yer verilen kaynaklar mevcuttur. Kaynakların içeriği ile ilgili yapılan taramada ulaşılan bilgiler Tablo 2.2 ve 2.3’de verilmiştir.

Bu araştırma kapsamında ulaşılabilen bağlama öğretimi kaynakları detaylı bir biçimde incelenmiş, Tablo 2.2 ve Tablo 2.3’deki tespitlerde bulunulmuştur. Söz konusu tablolarda geçmişten günümüze yayınlanmış bağlama eğitimi kaynaklarından ulaşılabilen 27 tanesinin özellikleri verilmiştir. Bu kaynaklar içerisinde ‘çalgı okulu’ niteliğinde olan kitaplar olduğu gibi, belli bir düzeyde bağlama çalabilenler için yayınlanmış egzersiz kitapları da bulunmaktadır. Kaynakların genelindeki eğilim ‘bağlama hakkında genel bilgi’, ‘temel müzik bilgileri’, ‘bedensel kuruluş ve tutuş’, ‘konu ile ilgili alıştırmalar’, ‘geliştirici etüt ve eserler’ ve ‘konuya uygun türküler’ içerikleri üzerine yoğunlaşılması şeklindedir. Tablolarda dikkati çeken; literatürde en fazla üzerinde durulan ve eksikliği çok sık dile getirilen ‘egzersizler ve alıştırmalara kaynaklarda yer verilmemesi’ görüşlerine karşın, bu çalışmaların birçok kaynakta yer almasıdır. Ancak, bu çalışmalar henüz sistematik bir yapıya ulaştırılmadığından ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Özellikle öğrencinin kendi kendine çalışmasına kılavuzluk yapacak bir çalgı okuluna rastlanmamıştır. Kaynakların büyük çoğunluğu bir

öğretmen eşliğinde yürütülebilecek ve ‘gösterip-yaptırma’ yönteminin kullanılabileceği içeriğe sahiptir. Buna karşın alanla ilgili arayışlar ve farklı yaklaşımların olması ilerisi için umut vermektedir.

Tablo 2.2. Türkiye’de yayınlanmış bağlama eğitimi kitapları

Sıra*	Kaynağın Adı (Niteliği)	Yazar(lar)	Yayın Yılı
1	Bağlama Büyük Metod Bölüm 1 (Uzun Sap, Tezeneli)	Güray TAPTIK	1971
2	Sazdan Bilgiler Uzun Sap (Tezeneli)	Şemsi YASTIMAN	1975
3	Nota ve Tavırlarıyla Türküler 1 (Uzun Sap, Tezeneli)	Güray TAPTIK	1977
4	Bağlama Öğretim Metodu 1-2-3 (Uzun Sap, Tezeneli)	Sabri YENER	1987
5	Bağlama 1 (Uzun Sap, Tezeneli)	Mehmet SEMİZ	1993
6	Bağlama 2 (Uzun Sap, Tezeneli)	Mehmet SEMİZ	1999
7	El ile Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 1 (Kısa Sap, Tezenesiz)	Erol PARLAK	2001
8	Modern Bağlama Metodu -2 (Uzun Sap, Tezeneli)	Hakan AKMAZ	2001
9	Buram Buram Anadolu Bağlama Metodu Çöğür (Kısa Sap, Tezeneli)	T. Hakkı KARAHASAN	2003
10	Bağlama Metodu -1- Uzun Sap (Tezeneli)	M. Aydın ATALAY Yaşar Kemal ALİM	2004
11	El ile Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu 2 (Kısa Sap, Tezenesiz)	Erol PARLAK	2005
12	Bağlama Eğitimi (Uzun Sap, Tezeneli)	Savaş EKİCİ	2006
13	Bağlama Metodu (Kısa Sap, Tezeneli)	Kenan DURUL	2007
14	Bağlama Metodu 1-2 (Kısa-Uzun Sap, Tezeneli-Tezenesiz)	Arif SAĞ Erdal ERZİNCAN	2009
15	Uzun Sap Kısa Sap Bağlama Eğitimi (Tezeneli)	Cemalettin KALENDER Levent KESKİN	2009
16	Bağlama Öğretiminde Yeni Bir Yöntem (Uzun Sap, Tezeneli)	Can KARAHAN	2010
17	Bağlama İçin 100 Etüt (Uzun Sap, Tezeneli)	Mehmet KINIK	2011
18	Dünya Müzikleri (Uzun Sap, Tezeneli)	Güven AYDEMİR	2010
19	Bağlama İçin Denemeler (Uzun Sap, Tezeneli)	Kemal DİNÇ	2012
20	Bağlama Metodu 1 (Kısa Sap, Tezeneli)	Ali Kazım AKDAĞ	2012
21	Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim (Uzun Sap, Tezeneli)	Zeki ATAGÜR	2013
22	Bağlama Metodu -1 (Uzun Sap, Tezeneli)	Hakan AKMAZ	2014
23	Bağlama Düzeni ve Metodu (Kısa Sap, Tezeneli)	Cengiz KURT	2014
24	Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler (Uzun Sap, Tezeneli)	Attila ÖZDEK	2014
25	Bağlama Metodu (Kısa Sap, Tezeneli)	Doğan ELMALI	2015
26	Çocuklar İçin Bağlama Metodu (Kısa Sap, Tezeneli)	Hakan ÇAKMAK	2015
27	Bağlama Egzersizleri (Uzun Sap, Tezeneli)	Oğuzhan AÇIKGÖZ	2017

*Tablo 2.2’deki sıra numaraları, Tablo 2.3’deki kaynak numaralarını temsil etmektedir.

Tablo 2.3. Türkiye’de yayınlanmış bağlama eğitimi kaynakları ve içeriklerine kronolojik genel bakış

<i>Kaynak Numarası</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Türk Müziği nazariyatı hakkında genel bilgi									X																		
Türk Halk Müziği hakkında genel bilgi					X																						
Bağlama hakkında genel bilgi	X	X			X	X	X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X						X	X	
Bağlama metotları hakkında genel bilgi				X								X															
Temel müzik bilgileri	X	X		X	X	X	X	X	X	X			X		X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Makam/Ayak kavramları hakkında genel bilgi				X	X				X						X								X		X		
Bedensel kuruluş-tutuş	X	X		X	X	X	X			X		X	X	X	X	X				X		X			X	X	
Başlangıç perdesi				Sol	La	La	La	Si	b			La	La	Re	La					Re		Re	Sol		Re	Re	
Çalma pozisyonları									X				X	X	X								X				
Konu ile ilgili alıştırma	X			X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X		X			X	X	X	X	X	X	X	X
Geliştirici etüt ve eserler				X			X			X	X	X	X	X	X	X	X			X	X		X	X			X
Ders konularına uygun türkü	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X					X		X	X		X	X	X
Farklı düzenlerde türküler				X				X							X												
Yöresel tavırlar			X	X		X	X							X	X												
Çok sesli türküler/eserler							X				X	X						X	X		X						
Bağlamada dünya müzikleri												X			X									X			

2.1.3. Müziksel performans

Performans, günlük hayatta oldukça sık karşımıza çıkan bir kelimedir. Kullanıldığı alana göre anlam yüklenebilen bu kavram; Püsküllüoğlu tarafından, “herhangi bir başarı, elde edilen iyi sonuç” (2004, 781) biçiminde tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılabilir gibi herhangi bir disiplinle ilgili elde edilen başarı durumu için kullanılabilir. Gürcan (2015)’e göre, performans 1970’li yıllarda tanımlanmaya çalışılmış, destekçileri artmış ve sanatçılar tarafından sıkça kullanılmış olup, bunun yanında en marjinal örnekleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Söz konusu kavrama eğitim bağlamında bakıldığında, öğrencinin bilişsel ve devinişsel alanlarla ilgili eğitim süreçlerindeki ‘performansı’, öğrencinin başarı düzeyinin anlamlandırılmasında önemli bir göstergedir.

Performansın düzey olarak büyük önem taşıdığı müzik alanının çalgı çalma boyutunda, psiko-motor (devinişsel) davranışların ön plana çıktığı bilinmektedir. Bu davranışlar, bireyin yaş ve eğitimine bağlı bir şekilde gelişir. Çocuklar 7-8 yaşlarında henüz küçük kaslarını tam olarak kullanamazken, 18 yaşına doğru devinişsel gelişim tamamlanma sürecine girer, ancak bu beceriler henüz 20-25 yaşındaki bireylere göre daha geridedir (Ünver, 2004). Psiko-motor beceri düzeyi ile doğru orantılı olan çalgı çalma performansı çalgı çalma boyutu, bireyin gelişim durumuna göre değişkenlik gösterir. Burada önemli olan husus, psiko-motor yeterlilikler ve yeterince çalışmadır. Bilgin (2014)’e göre bu yeterlilikler; organlar arası uyum olan eşgüdüm (koordinasyon), güç, tepki ve hız, dikkat, denge ve esnekliktir. Söz konusu yeterliliklerin gelişim düzeyinin, çalgı performansı açısından önemli olduğu söylenebilir. Thompson, Bella ve Keller (2006)’ya göre müzik alanındaki performans başarısı, yüksek düzeyde motor becerisi ve geniş müzikal yapı bilgisi gerektir; bunun yanında nitelikli bir müzisyen olabilmenin temel şartı uzun yıllar düzenli çalışmak olup, sanatçılar bu süreçte motor beceriler ve bilgi birikimi kazanırlar. Yüksek, doğru ve tutarlı performans düzeyine ulaşan bireyler, belli bir çalışma dönemini verimli geçirmişlerdir (Schmidt ve Wrisberg, 2012). Ayrıca, çalgı performansında becerilerin otomatikleşmesi de önemli bir husustur. Belirli bir çalışma döneminden sonra bazı bireylerin performanslarında otomatikleşme

görülür, bu bireyler performanslarındaki hataları belirleyerek düzeltbilme seviyesine ulaşmışlardır (a.g.e.).

2.1.3.1. Bağlama çalma performansı

Bireyin gelişim dönemleri göz önüne alındığında, küçük kasların gelişmeye başladığı 7-8 yaşların, bağlamaya başlamak için ideal olduğu söylenebilir. Bağlama, fiziki yapısı bakımından vücutta konumlandırılması zor bir çalgıdır. Bu yüzden psiko-motor yeterlikleri gelişmemiş çocuklarda tutuş, parmak basış ve hâkimiyet alt boyutlarında zorluklarla karşılaşılması olası bir durumdur. Buna karşın, motor becerileri gelişmiş bireylerin başlangıç düzeyindeki bağlama çalma performansları, gerekli çalışmalar yapıldığı takdirde istenilen düzeye ulaşabilir. Ayrıca, bağlama çalma performansını artıracak egzersizlerin olduğu kaynaklar da (Açıkgöz, 2017; Atagür, 2013; Karahan, 2010; Kınık, 2011) yayınlanmıştır. Söz konusu kaynaklar, başlangıç düzeyinden sonra, çalma becerilerinin daha da geliştirilebilmesi amacıyla kullanılabilir. Tüm bu çalışmalar, geçmişten günümüze şekillenmiş olan bağlama çalma ile ilgili tekniklerin öğrenilmesine ve geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

Bağlama icrasının şekillenmesinde toplu çalma biçiminin ortaya çıktığı ‘Yurttan Sesler Topluluğu’nun çalışma prensipleri oldukça etkili olmuştur. Bu çalım biçimleri, bağlama icracılarının performans düzeylerinde de değişim ve gelişimlere ön ayak olmuştur. Bağlama çalma tekniklerinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde ‘bağlama üstadı’ olarak da isimlendirilen kişilerin katkıları büyüktür. Öztürk (2016)’ya göre, bağlamanın geleneksel icrasında kullanılan tüm teknikler, belli ‘üstadların’ kendi icralarında kullandıkları çalma biçimlerine dayalıdır. Bağlamanın solo bir çalgı olarak kullanılmasında önemli katkıları bulunan Arif SAĞ’ın, özellikle ‘bağlama düzeninde’ yaptığı çalışmalar ve sunumlar, bağlama çalma performansı düzeyinde beklentileri yükseltmiştir (Koç, 2016). Bunun yanında 1960’lı yıllarda bağlama performansına farklı bir yaklaşımda bulunan Yılmaz İPEK, tezeneyi seri bir biçimde kullanarak bağlama çalma tekniği üzerinde çalışmalar yapmıştır (a.g.e.). Ayrıca bağlamı farklı bir müzik

türü olsa da, Orhan GENCEBAY'ın bağlama çalma performansına yaptığı özgün katkıların boyutu da müzik çevrelerince kabul edilen bir durumdur.

Bağlama çalma performans düzeylerinde/basamaklarında, geniş çevrelerce benimsenmiş çok belirgin bir ayrımın olmadığı, incelenen bağlama eğitimi ders kaynaklarında açıkça görülmüştür. Özellikle yöresel tavırların öğretiminde, zamanlama olarak hangi performans düzeyinde başlanması gerektiği konusunda bir bilgiye rastlanmamıştır. Yüksek bir performans düzeyi gerektiren yöresel tavırlar; Zeybek Tavrı, Konya Tavrı, Yozgat (Sürmeli) Tavrı, Azeri Tavrı, Silifke Tavrı, Teke Tavrı, Karşılama Tavrı, Karadeniz Tavrı, Ankara Tavrı ve Aşıklama biçiminde sıralanabilir. Söz konusu tavırların icrası, bağlama çalma performansında yüksek düzeyi gerektirmektedir. Bunun yanında, özellikle özel bir çalım gerektiren ve kaynak kişinin çalma tekniğine göre karakteristik özelliklere sahip ezgiler de vardır. Bu konuya bağlama çalma performansı bağlamında bakıldığında, söz konusu eserlerin doğru icracıdan dinlenerek çalışılması, performansa katkı yapabilecek bir yaklaşımdır. Aksi takdirde eserin kendi dinamiğinde bulunan havanın yakalanması zordur. Bu da çalma performansının düşük olmasına sebep olabilir. Öztürk (2016)'ya göre, üslup ve tarzlarındaki orijinalliklerinden dolayı, birçok eser kaynak kişisinden dinlenerek çalışılmalıdır. Bu kişilere; 'Muharrem ERTAŞ, Neşet ERTAŞ, Ali Ekber ÇİÇEK, Nida TÜFEKÇİ, Talip ÖZKAN, Ahmet Gazi AYHAN, Çekiç Ali (Ali ERSAN), Hacı TAŞAN, Refik BAŞARAN, Halit ARABOĞLU, Mehmet ERENLER ve Arif SAĞ gibi üstatlar örnek gösterilebilir (a.g.e).

2.1.4. 'Programlı Öğretim Modeli'

Eğitimde zaman içerisinde günün şartlarına, ihtiyaçlarına ve dünyadaki gelişmelere göre yeni arayışlar olmuş, dünya üzerindeki nüfusun sürekli artış göstermesi de, bu arayışlara farklı boyutlar kazandırmıştır. Skinner (1958)'e göre dünyada eğitilmesi gereken oldukça yüksek sayıda insan olup, bu insanların eğitim talebi sadece okul inşa edilerek değil, müfredatın verimli hale getirilmesiyle karşılanmalıdır. Söz konusu ihtiyaç ve buna paralel oluşan arayışlar değişim ve yeniliklere öncülük etmiş,

birçok farklı öğretim yöntem ve tekniğin geliştirilmesine ve kullanılmasına da imkân sağlamıştır. Eğitim alanındaki bu hareketlilik, bireyin sürekli gelişen yapısından kaynaklı bir durumdur. Skinner (1954)'e göre, öğretmenin bilgi, alışkanlık ve ilgi alanları gibi öğrenmeleri oluşturduğu öğrencinin gelişen ve olgunlaşan genetik yapısı, çevre etkisiyle giderek daha karmaşık hale gelir. Sözü geçen 'çevre' faktörünün içerisinde okul ve eğitim süreci önemli bir yere sahip olup, oluşturulan öğretim programları sürecin sağlıklı ilerlemesinde belirleyici özelliğe sahiptir. İyi bir program, öğrenciye adım adım önderlik etmeli, öğrenci çevresindeki bilgileri pasif olarak değil aktif bir rol oynayarak almalıdır (Skinner, 1965).

Alkan ve Teker (1992)'ye göre, eğitimin teknolojik alandaki yeniliklerin dışında kalmasının mümkün olmadığı; emek tasarrufu, etkinlik, kalite ve üretim artışı gibi hususlarda büyük gelişmelerin yaşandığı, araştırmaların ve bilimsel yöntemlerin artan bir önem kazandığı bir dönemde; eğitim sektöründe kendi kendine öğrenmeyi destekleyen, 'Kendi Kendine Öğretim', 'Programlı Öğretim', 'Öğretme Makineleri' ve 'Otomatik Öğretim' gibi adlarla tanınan eğitim teknolojisi uygulamaları da geliştirilmiştir. Bunlardan 'Programlı Öğretim' olarak nitelenen ve 1950'li yıllardan itibaren geliştirilen yaklaşımın öğrenme-öğretme sürecine ilişkin en belirleyici özelliği, öğrencinin öğretmene sürekli olarak ihtiyaç duymadan öğrenmeyi başarabilmesidir (Hızal, 1982). "Gagne için programlı öğretim; öğretim modellerinin oluşturulmasında öğrencinin giriş ve çıkış davranış biçimlerinin dikkate alınması, yaptığı ilerlemelerin planlı ve ayrıntılı olarak belirlenmesi ve böylece stratejilerin ölçülmüş olmasından ibarettir" (Akt. Pocztar, 1977, 10). 'Programlı Öğretim'in yapısını farklı bir biçimde açıklayan Küçükahmet (1999)'a göre de, bu yöntem bireysel ve kendi kendine öğrenme yöntemi olup; bilginin öğrenciye belli bir sırayla verilmek üzere temel öğelere veya özel parçalara ayrılma esasına dayanmaktadır.

Alkan ve Teker (1992)'ye göre, 'Programlı Öğretim' kavramı ve yöntemi 1950'lerde ortaya atılmış, hızla gelişmesi ve yayılması 'Programlı Öğretim'e ve öğretme makinelerine duyulan kültürel ihtiyaçtan doğmuş olup; makine dönemi olarak nitelendirilen 1950 ve 1960'larda ani bir patlama yapmış, bu alanla ilgili birçok kurum kurulmuş ve çalışmalar yapılmıştır.

Eğitim alanında hedef kitleyi oluşturan her bir bireyin farklı özelliklere sahip olduğu; öğrenme hızları, algı düzeyleri vb. özelliklerinin farklılıklar gösterebileceği bilinen bir durumdur. Bu bağlamda düşünüldüğünde yöntem ve teknik boyutunda söz konusu farklılıkların da göz önünde bulundurulduğu yeniliklerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. ‘Programlı Öğretim’ bu tür yeniliklerin uygulandığı bir öğretim modelidir. Öğretim yöntem ve teknikleri, 1954 yılında Amerikalı Psikolog B. F. Skinner tarafından ortaya konulan ‘Programlı Öğretim Modeli’ ile zenginleşmiş ve hızlı bir gelişim göstererek, eğitimciler ve araştırmacılar tarafından eğitimin niteliğini geliştirmede önemli bir araç olarak görülmüştür (Pocztar, 1977). Sönmez (2015)’e göre Skinner’in öğrenme makinelerine ve pekiştirme ilkesine dayandırılmış olan ‘Programlı Öğretim’in yapısında, öğretimin bireyselleştirilmesi ve tam öğrenme ilkeleri esas alınmıştır.

‘Programlı Öğretim Modeli’nin temel öğeleri öğrenci, program ve araç olup, öğrenci, sistemin şekillendireceği ham gereç; program, öğrenci tarafından öğrenilecek içeriğin belli bir psikolojik ve mantık çerçevesine göre bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ve gerçeklerden kavramlara doğru düzenlenen plan; araç ise, söz konusu programı içeriğinde bulunduran kart, kitap, teyp, film, öğretme makinesi vb. araçlardır (a.g.e.).

2.1.4.1. ‘Programlı Öğretim Modeli’nin öncüleri

‘Programlı Öğretim’in geçirdiği evrime baktığımızda, bu alana katkı sağlamış birçok bilim adamı ve çalışma görmekteyiz. Deneysel psikologların araştırmaları sonucu ortaya çıkan ‘Programlı Öğretim’in kaynağı çok eskilere gitmekte olup, Socrates ve Platon’un diyaloglarında bu yöntemin kökleri bulunmaktadır (Hızal, 1976). Sokrat’ın, öğreteceklerini küçük parçalara ayırıp öğrettikten sonra soru-cevap yöntemiyle öğretime devam ettiğini ileri süren bazı yazarlar; sistem, etkinlik ve verimliliği geliştirme isteğinin uzun bir geçmişi, buna paralel ‘Programlı Öğretim’in köklerinin de çok eskilere dayandığını iddia etmişlerdir (Külahçı, 1985). Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenci tarafından yapılan hataların anında düzeltilmesi ve tüm

planlamanın öğrenciye göre yapılmasının gerekliliği gibi ilkeler de çok eskilere dayanmaktadır (Hızal, 1982). İzleri oldukça eski zamanlara dayandığı savunulan programlandırılmış içeriğin, 20 yüzyıldaki ifadesi ‘Programlı Öğretim Modeli’ biçiminde karşımıza çıkmıştır (Külahçı, 1985).

‘Programlı Öğretim’in dayandığı deneysel çalışmalar birçok bilim adamı tarafından uzun bir zaman içerisinde yapılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru William James ‘pragmatist’ felsefesine esas kendi psikoloji prensiplerini ortaya koyarak, bilincin evrim geçirdiğini öne sürmüştü; William James’ten sonra ‘fonksiyonalizimin’ daha sistematik bir kuramını oluşturan John Dewey ile birlikte psikoloji alanı eğitsel bir uygulamaya açılmış; bunu takiben Stanley Hall ve öğrencileri Kenn, Cattell ve Thorndike, ‘spekülatif psikolojisi ile kopukluk’ döneminden sonraki evrede Alman bilim adamı Wundt’un yaptığı deneysel psikoloji çalışmalarının eylem alanını belirleyip genişletmiş, daha önce çizilmiş perspektif içine yerleştirmiş ve bunlardan bazıları ‘Programlı Öğretim’ ile ilgili kaynaklar olmuşlardır (Hızal, 1982; Pocztar, 1977). Psikoloji ile öğretimin programlaştırılması arasında tarihi ve kuramsal ilişki olup, buna örnek olarak Watson ve Thorndike’nin çalışmaları gösterilebilir; Skinner’in ‘pekiştirme’ ilkesi ile Thorndike’nin ‘etki kanunu’ en iyi bilinen tarihi ilişkidir (Alkan ve Teker, 1992).

‘Programlı Öğretim’in çok eskiye dayanan geçmişinin yanında, yakın tarihte birçok bilim adamının bu alanda çalıştığı ve gelişmesi için çaba sarf ettiği bilinmektedir. 1950’li yıllardan itibaren öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak sağlayacak yeni yöntemlerden söz edilmeye başlanmış, öğrencinin öğrenme sürecine etkin bir biçimde katılımını sağlayacak, öğretmeni gelenekselleşmiş görevlerden uzak tutacak yöntem ve teknikler konusunda deneysel araştırmalara başlanmıştır (Hızal, 1982).

Pocztar (1977)’ye göre başta Fransız yazarlar olmak üzere birçok yazar, ‘Programlı Öğretim’in kaynağını Descartes’in yapıtı ‘Metot Üzerine Konuşma’ya kadar götürse de; aslında kuramsal temellerinin psikoloji bilimine, daha doğrusu Skinner Psikolojisine dayandığından kimsenin kuşkusu yoktur. Skinner (1954)’e göre, eğitim uygulamalarında kapsamlı bir revizyon kaçınılmaz olup, eğitim alanındaki talep daha

fazla okul inşa ederek ve daha fazla öğretmen yetiştirerek karşılanmaz. Bunun yerine eğitim daha verimli hale gelmeli, bu amaçla öğretim programı gözden geçirilmeli, basitleştirilmeli, ders kitapları ve sınıf teknikleri geliştirilmelidir. Skinner eğitim alanında gözlemlediği sorunları aşmak için çözüm yolları aramış ve ‘Programlı Öğretim Modeli’yle yeni bakış açıları geliştirmeye çalışmıştır.

‘Programlı Öğretim’in öncüleri Gagne, Pressey, Skinner ve Crowder kendilerine özgü görüşleri doğrultusunda modeller oluşturmuşlardır. Gagne görev analizi ve görevlerin aşamalı sıralanmasını esas alan modeli; Pressey farklı yöntemlerle sunulan bilginin çoktan seçmeli sorularla kontrol edilerek pekiştirilmesini esas alan modeli; Skinner doğrusal programlama modelini; Crowder ise dallara ayrılan ‘Programlı Öğretim Modeli’ni oluşturmuştur (Küçükahmet, 2014).

2.1.4.2. Öğretim makineleri

‘Programlı Öğretim’in şekillenmesinde önemli bir yere sahip olan ‘Öğretim Makineleri’ günümüzde kullanılan eğitim teknolojisinin de ilk örneklerini oluşturur. Hızal (1982)’ye göre, soru-cevap yönteminin kullanıldığı ve öğrencinin kendi kendine öğrenebilmesine imkân sağlayan bir mekanik öğretim yardımcısı olan ‘Öğretim Makinesi’, öğretmenin yardımını olmadan da kullanılabilme özelliğine sahiptir.

‘Programlı Öğretim Modeli’nin ortaya çıkış sürecinde önemli bir role sahip olan ‘Öğretim Makineleri’, tarihi süreç içerisinde farklı alanlarda geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Halcyon Skenner 1866 yılında heceleme zorluğu çekenler için heceleme makinesi, Jevans 1873’de mantık makinesi, Ordal 1915’de zekâ geriliği yaşayan çocuklara basit becerileri öğretmek için öğretme makinesi, Pressey öğretim makinesi ve Skinner 1945 yılından itibaren otomatik öğretme ile ilgili öğretim makinesi geliştirme çalışmalarına başlamış; bu çalışmalar 20. yüzyıldaki ‘Öğretim Makineleri’nin ileri düzeyde gelişiminde önemli dönüm noktalarını oluşturmuşlardır (Alkan ve Teker, 1992).

Öğretim makinelerinin eğitim süreçlerindeki etkileri konusunda farklı görüşler mevcut olup, bunlar ‘Öğretim Makineleri’nin işlevselliği ile ilgili fikirler sunmaktadır. Söz konusu bazı görüşler ‘Öğretim Makineleri’nin bilginin iletilmesi, hataların anında düzeltilmesi ve tekrar gibi eğitsel işlevlere sahip olmasını savunurken diğer görüşler de ‘Öğretim Makineleri’nin öğretmenin yerini alamayacağı ve sözü geçen özelliklerin bir arada olmasının zor olacağı biçimindedir (Pocztar, 1977).

Audouin (1971)’e göre öğretme makinelerinden beklenen işlevler aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Audouin 1971’den akt. Hızal, 1982, 42):

- “1. Bilgi sunma ve soru sorma,
2. Öğrencinin cevabını kaydetme,
3. Öğrencinin cevabını karşılaştırma,
4. Geribesleme diğer bir ifade ile sonuç bildirme,
5. Bilginin hangi programlama düzeni içinde (doğrusal veya dallara ayrılmış) verileceğinin belirlenmesi,
6. Sunulan bilginin yoğunluğuna göre dereceli bir öğrenmeye olanak verme,
7. Öğrenme ve bu öğrenmenin kontrolünü bütünleştirmeye olanak verme; örneğin hataları ve doğru cevapları saptama,
8. Öğrenciden doğru cevap alınan soruları elimine etmek ve diğer madde ve soruların istenildiği kadar tekrarını sağlamak”.

Skinner 1954 yılında psikoloji kanunlarına dayanarak, ‘Öğretim Makineleri’nin kullanımını önermiş ve şunları söylemiştir (Germinard 1969’dan akt. Pocztar, 1977, 21):

“Öğretim makinası çalışmayı kolaylaştırma aracıdır, çünkü sınırsız bir öğrenci kitesiyle tek bir programcının karşılıklı ilişkide bulunmasına olanak vermektedir. Bu durum kitle halinde üretimi telkin edebilir, fakat, sürprizli biçimde, her öğrenci üzerindeki etkisi bir özel ders vericinin etkisine benzemektedir. Bir çok noktalarda karşılaştırma yapmak olanaklıdır.”

‘Öğretim Makineleri’ araştırmacılar tarafından işlevsel bir biçimde tasarlanıp geliştirilmeye başlandıktan sonra, öğrencilerin kullanımına sunulmuştur. Bu konuda bir örnek çalışma vermek mümkündür. Pressey, üniversite öğrencilerinin edindikleri bilgilerin kontrol edilmesini kolaylaştıracak bir araç yapmıştır. Bu araçta sorular listesi bulunmakta olup, öğrenci soruları doğru cevapladıktan sonra bir sonraki soruya geçebiliyor, bu sayede öğrencilerin yaptığı hatalar da tespit edilebiliyordu (Poczta, 1977).

Pressey’in tasarlayıp sunduğu ve her öğrencinin kendi hızıyla ilerlemesine imkân veren birkaç öğretim makinesi, kültürel durgunluğa ve eğitim dünyasının henüz bu makinelere hazır olmayışına denk gelmiş olup, bu konuda Pressey ‘eğitimde sanayi devrimi’ olarak öngördüğü bu makinelerin hayal kırıklığı yarattığını 1932 yılında dile getirmiştir (Akt. Skinner, 1954). Poczta (1977)’ye göre, Pressey’in psikolojiden esinlenerek ve teknolojik gelişmelerden yararlanarak ön gördüğü bu eğitim olgusu ‘eğitim teknolojisinin’ habercisi ve başlangıç adımları olarak görülmektedir.

‘Öğretim Makineleri’nin kullanıldığı derslerde, öğretmen sınıf içerisinde çalışan öğrencileri sürekli kontrol ederek dönüt verebilme şansına sahiptir. Skinner (1954)’e göre; geliştirilmiş bir öğretim makinesi, 1954 yılı Mart ayında Pittsburgh Üniversitesi’nde gösterilmiş olup, bu cihazın önemli bir özelliği, öğrencinin verdiği doğru cevaptan sonra öğretmen tarafından pekiştirme yapılmasıdır. Ayrıca yazara göre bu tür cihazların kullanılması her çocuğun kendi hızında ilerlemesi, mümkün olduğunca fazla problem çözebilmesi, okuldan ayrılma durumu olduğu takdirde geri döndüğünde tekrar kaldığı yerden başlayabilmesi gibi avantajları beraberinde getirmesinin yanında, bu cihazların ders içeriklerine, öğrencilerin zorluk çektiği konularla ilgili olarak ek adımlar da eklenebilir. Böylece öğrencinin her zaman doğru cevaba ulaşması sağlanabilir.

‘Öğretim Makineleri’nin geliştirilmesi ve kullanımı ile ilgili gelişmeler hızla devam ederken, gelişen teknolojinin insan hayatına daha etkin girmesiyle, eğitim alanında yeni yönelimler de oluşmaya başlamıştır. Bu doğrultuda eğitim-öğretim sürecinde etkili olabilecek görsel-işitsel materyaller ortaya çıkmış, etkin bir biçimde

kullanılmıştır. Ancak eğitim-öğretim amacıyla kullanılan teknoloji ürünlerinin tek başına yeterli olmadığı, bireylerin bu ürünleri oldukça faydalı bir biçimde kullanabilmesi için belirli bir plan ve program dâhilinde gerekli alt yapının da hazır olması gerektiği ortaya çıkmıştır. Hızal (1976)'ya göre; radyo, televizyon, projeksiyon makineleri vb. araçların öğretme-öğrenme sürecinde bazı sınırlılıklara sahip olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu gereksinimler yeni arayışlara neden olmuş, 'Programlı Öğretim'de oldukça önemli olan planlama ve programlama çalışmaları önem kazanmıştır.

2.1.4.3. 'Programlı Öğretim Modeli'nin ilkeleri

'Programlı Öğretim Modeli'yle işlenen derslerde; geleneksel yöntemlerden farklı bir biçimde, birçok ilke doğrultusunda eğitim yapılır. Ders sürecinin öğrenci ve öğretmen açısından olumlu ilerlemesi bu ilkelere bağlıdır. Söz konusu ilkeler aşağıda sıralanmıştır (Alkan ve Teker, 1992; Hızal, 1976; Hızal, 1982; Külahçı, 1985; Pipe, 1968; Pocztar, 1977):

Küçük Adımlar İlkesi: Öğrenilecek ders içeriği 'madde' ismi de verilen küçük adımlara ayrılır ve bu adımlar basitten karmaşığa doğru ilerleyen bir yapıda olur.

Aktif (Etkin) Katılma-(Aktif Cevap) İlkesi: Ders sürecinde, programla öğrenci arasında sürekli bir etkileşim olur, öğrenci sorulara cevap vererek öğrenmeyi gerçekleştirir.

Pekiştirme-Ödüllendirme İlkesi: Öğretmen etkin bir biçimde öğrencileri kontrol eder, böylece geri besleme etkisi yaratarak davranışın kazandırılması için pekiştirmeler yapar.

Bireysel Hıza Göre İlerleme İlkesi: Bu ilkeye göre; öğrenci kendi hızında ilerleyebilmesi için serbest bırakılır, öğretim bireyselleştirilip hiçbir zorlama yapılmamaktadır.

Anında Düzeltme İlkesi: Bu ilkeye göre, öğrencinin bir sonraki adıma geçebilmesi için öğretmenin her küçük adımı takip edip öğrencinin çalışmalarına dönüt vermesi ve hatalı bir öğrenme varsa anında düzeltmesi gerekmektedir.

Doğru Cevaplar İlkesi: Öğrencinin başarılı olabilmesi için mümkün olduğunca doğru cevap vermesini sağlamayı amaç edinen bu ilkeye göre, öğrenmeye engel olabilecek hata ve başarısızlıklardan kaçınılır.

Alan yazın incelendiğinde, ‘Programlı Öğretim’ ile ilgili yaygın olarak yukarıdaki ilkelere yer verildiği saptanmıştır. Bunların yanında, bu ilkelerin farklı isimlerle kullanıldığı ve kendi içinde detaylandırıldığı yaklaşımlar da vardır. Bunlar; ‘davranışsal amaçların belirlenmesi, uygun ipucu, uyarıcıyı destekleyen faktörü kaldırma, pratik-tekrar ve anlama, geri besleme ve düzeltme, içerik niteliği ve program düzeni, hedeflerin belirlenmesi, hedeflerin düzenlenmesi, öğrenme-giriş düzeyi, bir adımda bir gerçek, bilgi takdimi, performansın değerlendirilmesi’ biçiminde sıralanabilir (Alkan ve Teker, 1992; Külahçı, 1985). ‘Programlı Öğretim’in temelinde bulunan bu büyük prensiplerin her biri davranış kanunlarına dayanmış olup, Skinner’in laboratuvarındaki deneyleri sonucu keşfedilmiştir (Pocztar, 1977).

2.1.4.4. ‘Programlı Öğretim Modeli’nin alt modelleri

Hızal (1976)’ya göre ‘Programlı Öğretim’ alanında en yaygın kullanılan modeller, Skinner tarafından geliştirilen ‘doğrusal’ ve Crowder tarafından geliştirilen ‘dallara ayrılan’ modeller olup, bunlar aşağıda özlüce açıklanmaktadır.

Doğrusal Program Modeli: Skinner tarafından geliştirilen ve pekiştirme kuramına, aynı zamanda davranışın kazandırılması ve ödüllendirilmesi temeline de dayanan bu modelin ders içeriği, ‘madde’ veya ‘çerçeve’ olarak adlandırılan küçük adımlardan oluşur (Bilen, 2006). ‘Doğrusal Program Modeli’ doğrultusunda hazırlanan ders içeriğinde her öğrenci eğitim süresinde aynı yolu takip eder; öğrenci çalışma esnasında hataya düştüğü zaman sadece doğru cevapla karşı karşıya getirilerek düzeltme yapılır (Pipe, 1968). Bu

modelde, belirli sayıda madde programlandırılarak ‘programlı basamak’ oluşturulur; bu basamaklar ‘bilgi, soru, cevabın yazılacağı yer ve yönerge’ biçimindedir (Hızal, 1982).

Dallara Ayrılan Program Modeli: Bu modelde çoktan seçmeli bir soruya verilen cevaba göre yeni bir öğrenmeye yönelme esas alınmıştır (Alkan ve Teker, 1992). Ayrıca, isteyen öğrenci kendi düzeyine uygun farklı maddeleri çalışarak ilerleyebilmekte; verilen cevaba göre farklı yönere gidilmesinden dolayı da ‘Dallara Ayrılan Program’ olarak adlandırılmaktadır (Bilen, 2006).

Pipe (1968)’e göre, doğrusal ve dallara ayrılan programlama arasında dış görünüş olarak iki ana fark vardır. Bunlar aşağıda verilmiştir:

1. Doğrusal program modelinde genellikle maddeler küçük ve 1-2 cümleden oluşurken, dallara ayrılan programlamada bir adım 2-3 paragraftan oluşabilmektedir.
2. Doğrusal programda öğrenci daha çok eksik bir sözcük, cümle ve sayı tamamlarken, dallara ayrılan programlamada öğrenci verilen çoktan seçmeli sorunun cevabını seçer.

Literatürde, sık kullanılan bu iki model yanında, ‘atlamalı dallara ayrılan model’ ve ‘karma programlama modeli’ adı verilen iki alt model daha vardır.

Atlamalı Dallara Ayrılan Program Modeli: Leiris tarafından ortaya konulmuş olan bu modelde, diğer arkadaşlarıyla aynı yolları izlemesi zorunlu olan bir öğrencinin bireysel hızının göz önüne alınması yerine, dersin öğrencinin ilerleme durumuna uyarlanması söz konusudur. Örneğin doğrusal ilerlemede 4. maddeden 7. maddeye atlama veya herhangi bir maddeye alt içerik eklenmesi (2. maddeye sonradan 2.1, 2.2. vb. eklenmesi) gibi düzenlemeler yapılır (Pocztar, 1977).

Karma Programlama Modeli: Doğrusal ve dallara ayrılan program modellerinin karışımı olan bu modelde, geliştirilen materyal esnek bir özelliğe sahip olup, içeriğe uygun yapılandırılır (Külahçı, 1985).

2.1.4.5. 'Programlı Öğretim' çalışma kitapçığının hazırlanma süreci

'Programlı Öğretim Modeli'nde, öğretimi yapılacak olan konu ile ilgili kaynağın hazırlanması oldukça önemli ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir süreçtir. Söz konusu kaynak ister öğretme makinesi isterse programlı kitap olsun; içerik mümkün olduğunca küçük birimlere ayrılarak belli bir mantığa göre düzenlenmeli; bunun yanı sıra 'Programlı Öğretim' ilkelerine göre gerekli olan tüm detaylara yer verilmelidir (Hızal, 1982). Pocztar (1977)'ye göre, program tipleri kesinleşmiş 'Programlı Öğretim Modeli'ne uygun gerçek bir programlama yapabilmek uzun bir tecrübe ve iyi bir bilgi birikimi gerektirmektedir.

Program hazırlamada görev alacak kişilerin belirlenmesinde genellikle iki yola başvurulmaktadır. Bunlardan birincisi, belirlenen ders içeriğine ilişkin programlama çalışmalarının tek bir programcı tarafından yürütüleceği 'düşey programlama' yaklaşımı; ikincisi ise programlama çalışmalarının bir ekip tarafından yürütüleceği 'yatay programlama' yaklaşımıdır (Hızal 1982).

'Programlı Öğretim'e göre hazırlanan kitapçık iki farklı biçimde yapılandırılabilir: birincisi 'hazırlık, program yazma, deneme ve düzeltme' olmak üzere üç bölümün olduğu biçim; ikincisi ise 'hedefleri listeleme, programın ana iskeletini hazırlama, taslak çerçeveleri hazırlama ve düzeltme, tamamını deneme ve düzeltme' olmak üzere beş bölümün olduğu biçimdir (Alkan ve Teker, 1992). İçeriğin yapılandırılmasında dikkate alınan yukarıdaki biçimlerden birincisine aşağıdaki örnek verilebilir. Hızal (1982)'ye göre program yapma; hazırlık, yazma ve deneme aşamalarından oluşup, hazırlık aşamasında konunun seçilmesi, programın öğrenci profiline uyarlanabilmesi için öğrenci grubunun tanınması, amaçların belirlenmesi ve son testin hazırlanması çalışmaları yapıldıktan sonra, programlanacak içeriğin analizinin yapılması ve ortaya çıkacak öğelerin düzenlenmesi için kural ve örneklerin davranışsal terimlerle ifade edildiği 'davies' tekniği veya içeriği oluşturan kavramların ayrıntılı bir biçimde analiz edildiği 'davranış analizi' tekniğinin kullanılarak içeriğin yapılandırılması ve program modeline karar verilmesi biçimindedir. Farklı bir kaynağa göre ise hazırlık aşaması; konunun seçilmesi, genel açıklamanın yazılması,

amaçların ve beklenen becerilerin davranışçı terimlerle tanımlanması, öğrencinin davranışsal amaçlara ulaşip ulaşmadığını ölçen testin hazırlanması ve kapsam özetinin geliştirilmesi gibi aşamalardan oluşur (Pipe, 1968). Yazma aşamasına geçildiğinde programın kimlere hitap ettiği ve dikkat edilecek hususlar konusunda bir tanıtma yazısı yazıldıktan sonra; maddeler bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru ilerleyen bir anlayışla yazılır (Hızal, 1982; Pipe, 1968). Deneme aşaması ise; öğrenciler üzerinde uygulanan programı değerlendirme ve daha fazla öğrenci üzerinde programın yeterli olup olmadığı ile ilgili geçerliliği kontrol etmek üzere iki bölümden oluşur (Hızal, 1982).

2.1.4.6. 'Programlı Öğretim Modeli'nde öğretmenin rolü

Tüm eğitim yaklaşımlarında önemli bir faktör olan öğretmen, 'Programlı Öğretim Modeli'nde yine önemli olsa da, asıl belirleyici faktör oluşturulan materyaldir. Buna karşın, materyalin içeriğinin belirlenmesi ve hazırlanmasında öğretmenin rolü çok büyüktür. Bu konuda öğretmenden yüksek performans beklenir. Materyalin uygulanma aşamasında, öğretmen daha çok yardımcı rolünde olup; ders sürecini takip etme, her öğrenciyi izleme ve dönüt verme, sorulan sorulara cevap verme, öğrencilerin gelişimlerini takip etme gibi aşamalarda görev üstlenir. Alkan ve Teker (1992)'ye göre, öğretmenler 'Programlı Öğretim' doğrultusunda işledikleri derslerde, geleneksel öğretim yöntemleriyle işledikleri derslere göre daha fazla enerjiye ve yeteneğe ihtiyaç duymaktadırlar. Buna sebep olarak, söz konusu yaklaşımın bireysel çalışma ilkesine dayalı olması ve öğrencilerle bire bir ilgilenilmesi gerekliliği gösterilebilir. 'Programlı Öğretim Modeli'nin ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda, her bir prensibin uygulanmasında öğretmenin önemli bir role sahip olduğu özellikle küçük adımların çalışılması esnasında, adımlar arası geçişin izlenerek tek tek onaylanması, anında dönüt verilmesi, öğrencinin aktif tutulması vb. ilkelerde öğretmene büyük görev düşmektedir.

2.1.4.7. ‘Programlı Öğretim Modeli’nin uygulamaları ve kullanımı

‘Programlı Öğretim Modeli’nde, içeriğin hazırlanmasından sonraki uygulanma bölümü oldukça önemli olup, bu sürecin mümkün olduğunca verimli geçmesi için gerekli planlamaların yapılması şarttır. Bu doğrultuda hazırlanan ders içeriğinin uygulanmasında, süreci olumsuz etkileyecek durumlarla karşılaşmamak için uygulama biçiminin belirlenmesi ve ders içinde kullanılacak öğretim materyallerinin hazırlanması büyük öneme sahiptir. Uygulamaya geçmeden önce maliyet, yerine getirdiği işlev, kullanım biçimi ve sınırlılıklar göz önünde bulundurularak; ‘basılı programlı materyaller (programlı kitaplar)’ veya ‘öğretim makineleri (basit makinelerden bilgisayarlara kadar uzanan değişik nitelikteki araçlar)’ mekanizmalarından hangisinin kullanılacağına karar verilmesi gerekir (Hızal, 1982).

Alkan ve Teker (1992)’ye göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin iki temel ögesi; program ve bu programı öğrenciye sunan mekanizmadır. Söz konusu mekanizmalar, basit bir yapıdan oldukça karmaşık bir yapıya kadar farklı nitelikler taşır. Bunlar, ‘Programlı Öğretim Gereçleri’ ve ‘Öğretme Makineleri’ olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır. Basılı öğretim araçları programlı ders kitapları (genellikle cevapların bir sonraki sayfada verildiği form), karışık ders kitapları (dallara ayırma tekniği kullanılan form), yaprakları daralan ders kitapları ve yaprakları çıkıntılı ders kitapları olup; teknolojik nitelikteki öğretim gereçleri ise az uyabilen makineler (karton ve plastik koruyucu içine yerleştirilmiş, bir tarafında bilgi ve soru, diğer tarafında cevap olan bir kart sistemi vb.), kısmen uyabilen makineler (çoktan seçmeli cevaplarla tanımayı ölçme makineleri) ve tamamen uyabilen makinelerdir (bilgisayarlı öğrenme makineleri).

‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre yapılacak derslerde kullanılacak olan programlı kitaplar, doğrusal ve dallara ayrılan program modellerine göre farklılıklar gösterebilir. Hızal (1982)’nin açıkladığı bu farklılıklar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.4. Doğrusal ve dallara ayrılan program modellerinde kitapların temel özellikleri

PROGRAMLI KİTAPLAR	
Doğrusal Program Modeli	Dallara Ayrılan Program Modeli
Program maddeleri, öğrencinin dikkatini toplamak ve karışıklığı önlemek için çerçeve içine alınır.	Sayfalar karışık halde verildiği için doğru cevabı görebilmek zordur.
Her sayfada 2-5 madde bulunur.	Maddeler uzun olduğu için her sayfada 1 madde bulunur.
Doğru cevaplar maddeleri kapsayan çerçeve içinde veya başka bir sayfada bulunur.	Madde ve cevap farklı sayfalarda yer alır.

Öğrenci, derslerde verilen kitapçığı belirlenmiş yönergeye göre uygular; öğretmen ise bu esnada ‘Programlı Öğretim’ ilkeleri doğrultusunda kılavuzluk yapar. Skinner (1954)’e göre, derslerde verimi artırmak için akıllıca kullanılacak bir pekiştirme, öğrenci davranışlarını kontrol etmede muazzam bir etki gösterir. Bu pekiştirmeler; öğrenciler arasında rekabet yaratma, öğretmenin iyi niyetli davranışı ve sevgisi biçiminde olup, her bir ardışık adımın mümkün olduğu kadar küçük olmasıyla, pekiştirme sıklığı en üst seviyeye yükselecek ve bu sayede muhtemel olumsuz sonuçlar da en aza inecektir.

‘Programlı Öğretim Modeli’ ile ilgili yapılan uygulamaların seyri, 1950-1970 yılları arasında yükselen-alçalan bir grafik özelliği göstermekte olup; eğitim çevrelerince tanınması ve yaygınlaşmasından sonra, giderek popülerliğini yitirmiştir. Buna sebep olarak, öğretmenlerin bu tür değişimlere açık olmaması, ders içeriğinin hazırlanmasındaki zorluklar ve mevcut eğitim anlayışının buna uygun olmaması gibi faktörler gösterilebilir. Alkan ve Teker (1992)’ye göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’ laboratuvar aşamasından alan testi aşamasına ulaşmasından itibaren, okullarda oldukça hızlı bir biçimde uygulanmaya başlanmış; söz konusu hız, ‘Programlı Öğretim’in temel ilkelerinin iyi anlaşılmasında, gerekli program değişiklikleri ve öğretim sistemi düzenlemelerinin yapılmamasından dolayı daha sonraları yavaşlamış, okullar ‘Programlı Öğretim’ gereçlerini kullansalar bile yöntemin kendisini gerçek anlamda kullanmamışlardır. Kapsamlı öğretim paketleri geliştirme yönteminin olmayışı, ilkeleri yaratıcı biçimde kullanacak modellerin geliştirilmemesi, öğretmenlerin bu ilkeleri iyi anlamamış olması, okul organizasyon ve yönetiminde büyük değişiklikler gerektirmesi uygulamaların oldukça sınırlı ve yüzeysel kalmasına sebep olmuş; ayrıca, ‘Programlı

Öğretim'in sisteme uygulanmasında mevcut programların iyi hazırlanmamış olmasından kaynaklı, öğretim düzeni ve organizasyon modellerine entegre etme güçlükleri gibi problemlerle de karşılaşmış; bunun yanında öğretmenler, bu yöntemin diğer yöntemlere oranla daha fazla enerji, yetenek ve yeterlik gerektirdiği görüşünde olmuşlardır (a.g.e.).

'Programlı Öğretim' Alkan ve Teker (1992)'ye göre okullarda, 'sınıf dışı çalışmalar' çerçevesinde ders kitabı olarak; 'telafi çalışmaları' çerçevesinde ders konularından geri kalmış öğrencilere materyal olarak; 'seçilmiş ünitelere uygulama' çerçevesinde öğretmenler tarafından üniteleri etkin bir biçimde öğretmek amacıyla; 'bütün ders içeriğine uygulama' çerçevesinde belirli derslerin tamamının bu yöntemle öğretilmesi amacıyla kullanılması olmak üzere dört değişik biçimde uygulanabilir.

Alkan ve Teker (1992)'nin derlediği, 'Programlı Öğretim'in uygulanması ile ilgili yapılan araştırma sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

1. 'Programlı Öğretim'in diğer yöntemlere kıyasla etkisi üzerine yapılan araştırmaların çoğunda, 'Programlı Öğretim' ile geleneksel öğretim yöntemleri arasında pek önemli bir fark olmadığı tespit edilmiş olup, bu durum 'Programlı Öğretim' gereçlerinin yeteri kadar geliştirilip etkin kullanılmamasına bağlanmıştır. Buna karşın bazı önemli araştırmalarda 'Programlı Öğretim'in çeşitli yönlerden etkili olduğu saptanmıştır.
2. Yapılan araştırmalarda kullanılmak üzere hazırlanan programlar en fazla matematik alanında olmuş olup, bunu sırasıyla fen ve yabancı dil alanları takip etmektedir.
3. Söz konusu programların çoğu orta ve lise kademeleri, özellikle 9. sınıf seviyesi için hazırlanmış ve uygulanmıştır.
4. Bu programların % 90'dan fazlası ders kitabı formatında olup, yaklaşık 2/3'ü ise hem kitap hem de makine programı formatında hazırlanmıştır.

'Programlı Öğretim'in kullanıldığı derslerle ilgili diğer bir araştırma da mevcuttur. Amerika'da yayınlanan 122 programın disiplinlere göre dağılımına göre,

'Programlı Öğretim Modeli'nin en fazla kullanıldığı branş matematik (% 43,5) olup; bunu fen bilimleri (% 18,9), dil bilgisi (% 17,3), yabancı dil (% 8,1), sosyal bilgiler (% 5,8), ticaret ve eğitim (%3,2), müzik (%1,6) izlemektedir (Hızal, 1982). Görüldüğü gibi 'müzik' alanıyla ilgili araştırmalar, diğer alanlara oranla oldukça düşük kalmıştır.

2.1.4.8. 'Programlı Öğretim Modeli'nin yararları ve sınırlılıkları

'Programlı Öğretim Modeli'nin öğretme-öğrenme durumlarına, öğretim sürecinin faydalı bir biçimde ilerlemesine büyük katkısı vardır. Alkan ve Teker (1992)'ye göre, bu yaklaşımda etkin bir öğretim oluşturma, öğrenci dikkatini toplayabilme, farklı biçimlerde kullanabilme ve bireysel hızı göz önünde bulundurma, programın olumlu yönleridir. 'Programlı Öğretim Modeli'nin yararları olduğu kadar, az da olsa sınırlılıkları da vardır. Hızal (1982)'ye göre 'Programlı Öğretim Modeli'nin yararları ve sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

Yararları

1. Kullanılan materyaller, bireyin ilgisini ve öğrenme isteğini artıracak yapıda olup, güdülemeye imkân verir.
2. Zaman açısından ekonomiktir.
3. Bazı öğrenciler diğerlerine göre yavaş veya hızlı olabileceğinden dolayı, öğrencinin bireysel hızı dikkate alınır.
4. Öğrenci süreç boyunca dikkatli ve aktiftir.
5. Anlaşılmayan noktalar istenildiği kadar tekrar edilebilir.
6. Öğretmenlere yardımcı olarak kullanılabilir.
7. Öğrenci hataları anında düzeltilerek geri besleme yapılabilir.
8. Öğretmenlere zaman kazandırır.

Sınırlılıkları

1. Tüm disiplinlerde kullanılması zordur.
2. İçerikteki fazla parçalanmadan dolayı bireyin senteze gitmesi zordur.
3. Bireyler arası etkileşim azalır.

4. Süreç içerisinde kullanılan materyallerin (öğretme makinesi, teknolojik cihaz vb.) maliyet olarak pahalı olabilme olasılığı vardır.

2.1.5. ‘Hayat Boyu Öğrenme’ ve yasal çerçevesi

İnsanın doğal yapısında bulunan öğrenme yetisi, hayat boyu aktif olan bir özelliğe sahiptir. ‘Yaygın Eğitim’, örgün eğitim dışında da bireylerin eğitim hakkına sahip olduğu bir alan olarak, eğitim sistemi içerisinde önemli bir yer tutar. Ülkemizde hala uygulanmakta olan 1739 sayılı ‘Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre, yaygın eğitim; örgün eğitim yanında veya dışında, çoğunlukla yetişkinlere yönelik düzenlenen eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır (MEB, 1973). MEB ‘Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği’ (2010)’a göre ise yaygın eğitim, herhangi bir sebepten dolayı örgün eğitimin içinde veya dışında bulunan bireylerin; kişisel talepleri ve kabiliyetleri doğrultusunda genel gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla yapılan hayat boyu eğitim faaliyetlerinin tümüdür. 2018 yılında MEB ‘Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nin yürürlüğe girmesiyle, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmış; ‘Yaygın Eğitim’ kavramı yerine daha çok ‘Hayat Boyu Öğrenme’ kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

MEB (2018)’e göre ‘Hayat Boyu Öğrenme’ ilkeleri; ‘hayat boyu öğrenme, bütünlük ve bilimsellik, gönüllülük, geçerlilik, herkese açıklık, ihtiyaca uygunluk, her yerde eğitim, eşgüdüm ve işbirliği, planlılık, yenilik, süreklilik ve gelişmeye açıklık’ biçiminde tanımlanmıştır. İlgili yönetmeliğe göre; Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüleri ve Açık Öğretim Okullarında yapılması gereken iş ve işlemler aşağıda verilmiştir (MEB, 2018):

- “a) Kurs ve kurs dışı faaliyetler,
- b) Belge, denklik ve önceki öğrenmelerin tanınması işlemleri,
- c) İşletmelerde mesleki eğitim faaliyetleri,
- ç) Araştırma, geliştirme ve arşivleme işlemleri,
- d) Ulusal ve uluslararası tanıtım faaliyetleri,

- e) Tasarım, üretim ve pazarlama faaliyetleri,
- f) Nitelikli iş gücü yetiştirilmesinde mesleki ve teknik içerikli eğitim faaliyetleri,
- g) Her türlü yarışma, fuar, sergi, sempozyum, panel, proje, iş birliği belgesi, sanatsal, sosyal, kültürel ve benzeri etkinlikler düzenleme, katılım sağlama, temsil etme ile yayın hazırlama faaliyetleri,
- ğ) Açık öğretim okulları eğitim hizmetleri,
- h) Uzaktan öğrenme faaliyetleri.”

MEB (2019a) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü 2018 İzleme Değerlendirme Raporuna göre, 2012 yılında kursiyer sayısı 4.765.033 iken; 2018 yılında; genel, mesleki ve teknik alanlarda toplam 432.875 kurs açılmış ve kursiyer sayısı da 8.355.270’e yükselmiştir. Uluslararası ölçeklendirmede, hayat boyu öğrenmeye katılım yaşı olan 24-64 aralığında 4.134.871 kursiyer eğitim almış; bunun yanında 3-6 yaş arası 117.726, 6-14 yaş arası 1.811.587, 15-22 yaş arası 1.713.106, 65 yaş ve üstü 180.659 kursiyer kurslara katılmıştır (a.g.e.).

2.1.5.1. Halk Eğitim Merkezlerinde bağlama eğitimi

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü kapsamındaki kurumlar arasında yer alan ve araştırmamızın da yapıldığı ‘Halk Eğitim Merkezleri’, tüm kurs ve eğitici faaliyetlerinin yapıldığı bir kurumdur (MEB, 2018). Söz konusu kurs ve eğitici faaliyetlerde kullanılmak üzere hazırlanan kurs programları MEB (2018)’e göre; yaş, eğitim durumu ve cinsiyet gibi farkları gözetmeksizin, bireyin ilgi, istek, kabiliyet ve beklentilerine uygun katkı sağlamayı ve istihdama yönelik bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır.

Halk Eğitim Merkezleri tarafından Müzik eğitimi ile ilgili açılabilen birçok kurs olup, bağlama eğitimi de açılacak kurslardan birisidir. 2016 yılında yayınlanmış ‘Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni) Kurs Programı’ ve 2017 yılında yayınlanmış ‘Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’ günümüzde hala kullanılan kurs öğretim

programlarıdır. Her iki programın genel yapısı, başvuru şartları ve eğitimci profili oldukça benzerdir. ‘Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni) Kurs Programını’ başarıyla bitiren kursiyerlerden beklenen davranışlar şunlardır:

- “1. Bağlamanın tarihi gelişimini açıklaması,
2. Bağlama çalmada bağlamanın tutuluşu ve bağlama çalmada sağ ve sol el teknikleri, tezenenin teller üzerinde kullanımı gibi temel davranış ve becerileri kavraması ve uygulaması,
3. Notaların bağlamadaki yerleri ve bu notaların tezene vuruşlarını öğrenmesi,
4. Bağlamadaki arızalı sesleri açıklaması,
5. Yöresel üslup çalışmalarını geliştirerek bağlamaya uyarlaması,
6. Bağlama düzenine uygun halk müziği repertuarı oluşturması” (MEB, 2016, 1-2).

Söz konusu kurs programlarından ‘Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’, aynı zamanda bu araştırmanın deney sürecinde kullanılan program olup, dayanakları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Talim ve Terbiye Kurulunun 20.04.2016 tarihli ve 19 sayılı kararı ile kabul edilen Yaygın Eğitim Kurumları Çerçeve Kurs Programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 29.06.2016 tarihli ve 44 sayılı kararı ile kabul edilen Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Öğretim Programıdır. Toplam 180 ders saatini kapsayan ve kurs bitiminde başarılı kursiyerlere ‘Kurs Bitirme Belgesi’ verilen bu programda, kursiyerlerden beklenen davranışlar, kurs programında olduğu şekliyle aşağıda verilmiştir (MEB, 2017):

- “1. Bağlamayı tanıması, bağlamanın tarihsel gelişimi, yapısal özellikleri, ölçüleri ve bağlamada düzenleri açıklaması,
2. Sol elle bağlama tutuşu, sağ elle tezene tutuşu, perdelere basış, sol ve sağ ellerdeki yanlış pozisyonlar ve tezene ile çalışmalarını geliştirmesi,
3. Bozuk düzende nota yerlerini ve parmak numaralarını kavraması ve uygulaması,
4. Bozuk düzende dört onaltılık, sekizlik, onaltılık, senkoplu, noktalı sekizlik ve onaltılık tartım kalıplarını ve tezene vuruşlarını kavraması ve uygulaması,

5. Bozuk düzende iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz ve dokuz zamanlı ritim kalıplarını kavraması,
6. Bozuk düzende makamın tanımını, dörtlü ve beşlilerden oluştuğunu, inici ve çıkıcı özellikte olduğunu, karar (durak), güçlü, yeden ve tiz karar perdelerden oluştuğunu açıklaması,
7. Bozuk düzende Hüseyinî (Kerem), Rast ve Saba (Derbeder-Kalenderî), Kürdî ve Hicaz (Garip) dizilerinden oluştuğunu açıklaması,
8. Bozuk düzende Hüseyinî (Kerem) dizisini seslendirmesi,
9. Bozuk düzende Rast ve Saba (Derbeder-Kalenderî) dizisini seslendirmesi,
10. Bağlama düzeninde Kürdî ve Hicaz (Garip) dizisini seslendirmesi,
11. Bozuk düzene uygun Türk Halk Müziği eserlerinden bir repertuar oluşturması,
12. Sağ ve sol el koordinasyon becerisi, temiz ses elde etme, tezene vuruşlarını uygulama, deşifre becerisi ve yorumlaması amaçlanmaktadır” (s. 2).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde; bağlama eğitimi, Halk Eğitim Merkezlerinde bağlama eğitimi ve müzik eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’ ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Söz konusu araştırmaların sonuçları araştırmamız açısından büyük önem taşımaktadırlar.

2.2.1. Bağlama eğitimi ile ilgili araştırmalar

Türkiye’de el ile (tezenesiz) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri

Parlak (2000) Sanatta Yeterlik programı kapsamında yaptığı bu araştırmanın sonuçlarını kitap olarak yayınlamıştır. Araştırmada yöntem olarak derleme yöntemi kullanmıştır. Elde edilen bulgularla bağlamanın el ile çalınmasının kopuzun en eski ve köklü çalma örneklerinden olduğu ve günümüze kadar geldiği; el ile çalma geleneğinin

günümüzde özellikle çeşitli bölgelerdeki Alevi-Bektaşî topluluklarında yaşatıldığı; Anadolu'da sazı tezenesiz çalma tekniğine 'pençe' ve 'şelpe (şerpe)' denildiği ortaya konmuştur. Ayrıca bu çalışmada, el ile bağlama çalma tekniğine uygun sazların morfolojik yapısı ve kullanılan düzenler incelenmiş olup, el ile bağlama çalma geleneğinde görülen ezgi türleri de araştırılmıştır. Sonuçlara göre, Teke yöresi çok sayıda ve farklı yapılardaki müzik formları ile bu alanda ön plandadır. Bağlamayla çalınan köklü ezgiler; boğaz havaları, oyun havaları, gurbet havaları vd. şeklinde sınıflandırılabilir. Ayrıca, el ile bağlama çalma geleneğinde çokseslilik konusu da derinlemesine incelenmiş, eski saz sanatçılarının bağlamanın bütün tellerine vurarak çalmalarının iki veya üç sesli ezgi yapılarını ortaya çıkardığı belirlenmiştir. Bu sonuç, çok sesli enstrümantal müzik kültürünün bağlama çalma bağlamında oldukça eskiye dayandığı konusunda fikir vermiştir.

Bu araştırmanın başka bir boyutu da, 'el ile (şelpe) bağlama çalma tekniği'dir. Bu teknik, 'sağ el' ve 'sol el' tekniği başlıkları altında anlatılmış; sağ el tekniği 'bütün tellere vurma (pençe-şelpe)', 'parmak vurma' ve 'tel çekme' becerilerini kapsamıştır. Sol el tekniği ise, sağ elin her vuruşuna karşılık bir perdeye basma, sağ elle hiç vuruş yapmadan sol elle parmak vurup çekerek bir veya birden çok ses çıkarma ve sözü edilen iki işlevin bir arada kullanıldığı becerileri kapsamıştır.

Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümlerinde bağlama dersi başlangıç düzeyine yönelik öğretim programı önerisi

Kınık (2010), nitel araştırma bağlamında görüşme ve içerik analizi yöntemlerini kullandığı doktora tezinde; bağlama eğitimi alanında uzmanlarla yaptığı görüşmelerden elde ettiği veriler doğrultusunda hazırladığı eylem planının yansımalarının belirlenmesi amacıyla, 'eylem araştırması' desenini kullanmıştır. Araştırmada 3 farklı çalışma grubu yer almıştır. Birinci grup araştırma sorularına cevap almak üzere görüşmelerin yapıldığı 7 farklı üniversitede bağlama eğitimi alanında çalışan 11 alan uzmanından; ikinci grup uygulama sürecinin farklı zamanlarında bir araya gelerek süreci takip eden ve çeşitli önerilerde bulunan çalgı eğitimi alanında

çalışan öğretim elemanlarından; üçüncü grup ise müzik bölümünde bağlama eğitimi dersini seçen öğrencilerden oluşturulmuştur. Araştırmanın uygulama süreci sonunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

1. Doğru duruş, oturuş ve tutuş gibi bedensel becerilerin her çalgıda olduğu gibi bağlamanın eğitim sürecini de doğrudan etkilediği tespit edilmiştir.
2. Alan uzmanı görüşlerinin değerlendirilmesi ve uygulamaya yansıtılmasının olumlu etkileri olmuştur.
3. Bağlamaya başlangıç aşamasında alt tel sol perdesinin kullanılmasının; duruş, tutuş, oturuş ve çalma tekniğine yönelik pozisyonların kazanılmasında olumlu etkileri görülmüştür.
4. İlk derslerde; bağlamanın yapısal, teknik (çalım özellikleri, ses aralığı, akort şekli vb.), tarihsel, kültürel ve geleneksel özelliklerinin öğrencilere öğretilmesinin öğrenciye bilinçli bir bakış açısı kazandırdığı ve konunun öneminin kavranmasında etkili olduğu tespit edilmiştir.
5. Öğrencinin bağlamaya hâkimiyet sağlayabilmesi için, kullanılan çalgının 37-40 cm tekne boyutunda olması gerektiği tespit edilmiştir.
6. Bağlama öğretiminin başlangıcında, türkülerden ziyade basit ve kısa alıştırma ve etütlerin öğretilmesi; doğru müziksel davranış kazandırmada etkili olmuştur. Sürece alıştırma ve etütlerle başlamak daha faydalı ve işlevsel olmuş, ayrıca türkü çalmayı da kolaylaştırmıştır.
7. Başlangıç seviyesi bağlama eğitiminde, tezene vuruş kalıplarının öğretilme sürecinin planlanmasından ziyade öğrencinin bireysel durumunun belirleyici olduğu saptanmıştır.
8. Bağlama eğitiminin başlangıç seviyesinde herhangi bir makam, ayak ve usulden başlamaktan ziyade, çalma performansını geliştirici örneklerin kullanılabilmesi; buna karşın, halk müziğinde önemli bir yere sahip olan 2/4'lük usul ve Hüseyini dizisinden de yararlanılabileceği tespit edilmiştir.
9. Bir ezginin herhangi bir bölümünün icrasında yaşanan güçlüklerle çözüm olarak, söz konusu bölümün ezgi yapısına uygun alıştırma ve etütlerin kullanılması halinde başarı sağlandığı bulunmuştur.

10. Öğretilecek ezgilerin başlangıç seviyesine uygun zorlukta düzenlenmesinin gerekliliği tespit edilmiştir.

11. Etüt ve alıştırmaların; ezgi/eser icrasında, tartımsal çalma bozukluklarını gidermede, el ve parmakların ısıtılarak kullanmaya/çalmaya hazır hale getirilmesinde, öğrenciye disiplinli çalışma alışkanlıkları kazandırmada, öğrencinin deşifre etme alışkanlığını kazanmasında ve geliştirmesinde, tuşeyi iyi tanımada, sağ el - sol el koordinasyonunu sağlamada ya da oluşabilecek sorunları gidermede, ellerin tuşeye doğru parmak ile konumlanmasında, çekme ve glissando gibi tekniklerin öğrenilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Temel bağlama öğretiminde kullanılmakta olan ve önerilen tezene tekniğinin öğrencilerin bağlama çalma becerilerine etkisinin incelenmesi

Yaşar (2011) yapmış olduğu sanatta yeterlik çalışmasında, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı deneysel araştırma modelini kullanmıştır. Araştırmacı, literatür çalışmasında temel bağlama eğitiminde kullanılmakta olan tezene tekniklerini tespit etmiş, ek olarak üniversitelere bağlı müzik bölüm/anasanat/anabilim dallarında temel bağlama eğitimi vermekte olan öğreticilerin kullanmakta oldukları tezene tekniğini tespit amacıyla, basitten zora doğru hazırlanmış ‘başlangıç, orta ve ileri düzey’ aşamalarından oluşturulmuş 15 soruluk anket kullanmıştır. Söz konusu tarama ile belirlenen ‘kullanılmakta olan tezene teknikleri’ ve araştırmacı tarafından önerilen tezene tekniklerinin karşılaştırılması amacıyla ‘Karşılaştırılmalı Deneysel Araştırma Deseni’ kullanılarak veriler elde edilmiştir. Çalışma; kontrol grubu 2, deney grubu 2 olmak üzere toplam 4 konservatuvar müzik bölümü birinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde deney grubuna uygulanan ‘önerilen tezene tekniğinde’, notaların üst tarafına konan ok işaretleri, o notanın süresi hakkında da öğrenciye bilgi vermiştir. Buna karşın; kontrol grubuna uygulanan ve kullanılagelen tezene tekniğinde ise ok işaretleri sadece tezene yönü hakkında bilgi vermektedir. Araştırma sonucunda, ‘önerilen tezene tekniğinin’ hemen her düzeyde bağlama öğrenmek isteyen bireylerin eğitiminde kullanılabileceği saptanmış; ayrıca bu tekniğin çok sayıda öğrencinin eğitim aldığı ortamlarda da uygulanabileceği tespit edilmiştir.

Araştırmadaki gözlem ve değerlendirme sonucunda, temel bağlama öğretiminde önerilen tezene tekniğinin, yaygın kullanılmakta olan tezene tekniğine göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Bozuk düzen bağlama öğretiminde başlangıç düzeyine yönelik bir model önerisi

Alan (2012) bağlama öğretimi amacıyla yazılmış olan 19 kaynak kitabı nitel araştırma yaklaşımıyla irdelemiştir. İnceleme sonucunda, yeterlik açısından başlangıç düzeyine yönelik sistematik hazırlanmış alıştırmalara rastlanılmamış, söz konusu kaynaklarda geliştirici etüt ve egzersiz olarak öğretilecek türkülerin zor olan bölümlerinin alındığı görülmüştür. Buna karşın, araştırmacı tarafından önerilen modelde; ana seslerle dizi seyir alıştırmalarının yöntem olarak kolay, anlaşılabilir, rahat uygulanabilir ve zaman kazandırıcı nitelikte olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda Alan (2012) tarafından yapılan öneriler aşağıdaki gibidir:

1. Naturel seslerden oluşan alıştırmalar, makamları oluşturan diziler üzerinde de oluşturulabilir.
2. Bu araştırma kapsamında önerilen alıştırmalar, farklı bağlama düzenlerine de uyarlanabilir.
3. Alıştırmalarda yer alan tartımlar dışında, farklı tartımlar da oluşturulabilir.
4. Makamların dizi-seyir yapısına göre oluşturulan alıştırmalar, bağlama ailesinin diğer çeşitlerine de uyarlanabilir.

Bağlama eğitiminde bağlama tutuş, mızrap (tezene) tutuş-vuruş yönlerinin yeri ve önemi

Haşhaş (2013) yüksek lisans tezinde tarama modelini kullanarak; bir bağlama metodunda bağlama tutuş, mızrap (tezene) tutuş ve vuruş yönlerinin ne şekilde olması gerektiği konusundaki ortak görüşleri tespit ederek, bu ortak görüşler doğrultusunda

bağlama metotlarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar maddeler halinde aşağıda verilmiştir:

1. Bağlama eğitiminde, bağlama tutuş, tezene ve vuruş yönleri önemli olup, bağlama metotlarında anlatılması gereklidir.
2. Bağlama metotlarında, bağlama tutuş tekniği, matematiksel ifadeler yardımıyla detaylandırılarak açıklanmalıdır.
3. Bağlama metotlarında, farklı açılardan çekilmiş, bağlama ve mızrap tutuşunu gösteren resimlere yer verilmelidir.
4. Bağlama metotlarında, sol bilek ve sol kolun (solaklar için sağ bilek ve sağ kol) konumları hakkında açıklama yapılması gereklidir.
5. Bağlama metotlarında, tezene tutuşunun önemi, yanlış bir tutuşla oluşabilecek icra sorunları açısından anlatılmalıdır.
6. Bağlama metotlarında, tezene tutan iki parmağın dışındaki diğer üç parmağın duruş pozisyonu anlatılmalıdır.
7. Bağlama metotlarındaki bütün notalarda, tezene vuruş yönlerinin gösterilmesi gereklidir.
8. Bağlama metotlarında tezene vuruş yönlerinin, ritim kalıplarına göre şekillenmesi ve ezgilerin/eserlerin bu ritim kalıplarına göre sadeleştirilerek notalandırılmasına gerek olmayıp, orijinal haliyle kullanılması gereklidir.
9. Bağlama eğitimcilerinin savunduğu, bir bağlama metodunda olması gereken bağlama tutuş, tezene tutuş ve vuruş teknikleri gibi içeriklerin, ulaşılan 14 adet bağlama metodunun büyük bir çoğunluğunda yetersiz veya eksik olduğu tespit edilmiştir.

Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda bağlama öğretim yöntemleri (Konya ili örneği)

Algı (2017), bu araştırmada tarama modeli kullanmış olup, örneklem olarak Konya'da özengen müzik eğitimi veren kurumlarda fiilen eğitimlik yapmakta olan ve ulaşılabilen yedi bağlama eğitimcilerini almıştır. Veriler, açık uçlu 15 sorudan oluşan bir

anket kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada özengen müzik eğitimi veren kurumlardaki bağlama dersleri ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Araştırma kapsamındaki yedi kurumdan beşinde; öğrencilerin müziksel algı düzeyi, enstrüman çalışma süresi vb. faktörlerden kaynaklanan bireysel farklar bağlama çalma düzeyini etkilediğinden, dersler bireysel olarak yürütülmüş, diğer iki kurumda ise dersler toplu yapılmıştır.
2. Araştırma kapsamındaki tüm kurumlarda, bağlama dersi uygulama süreci başlamadan önce bağlamanın kısa tarihçesi, bölümleri, perdeleri, telleri, bağlama ailesi ve yapılışı gibi temel bilgiler verilmiştir.
3. Söz konusu kurumlardaki bağlama öğretme-öğrenme sürecinde; nota süreleri, temel ritim kalıpları, ses değiştirici işaretler ve nüans işaretleri, solfej gibi temel müzik eğitiminin yanında, bağlama çalma ile ilgili temel tezene yönleri, küçük egzersiz ve etüt çalışmaları gibi eğitimler de verilmektedir.
4. Öğretilecek ezgiye hazırlık amacıyla; mızrap kullanabilme, yatay ve dikey çalma çalışmaları yapabilme, tuşe hâkimiyeti vb. konularda büyük destek sağladığı gerekçeleriyle egzersiz ve etütlerden faydalandığı sonucuna ulaşılmıştır.
5. Anket uygulanan tüm kurumlarda; Zeybek, Konya, Teke, Karşılama, Sürmeli, Azeri, Silifke ve Aşık tavrı gibi yöresel bağlama çalma eğitiminin verildiği görülmüştür.
6. Araştırmaya dahil edilmiş 7 kurumda, eser deşifre çalışmalarının yapılmasının yanı sıra, meşk (usta-çırak) yöntemi kullanılarak eser öğretiminin de yapıldığı saptanmıştır.

2.2.2. Halk Eğitim Merkezlerindeki bağlama eğitimi ile ilgili araştırmalar

Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezleri 100 saatlik temel bağlama ve 150 saatlik ileri düzey bağlama kursunun ünitelendirilmiş yıllık planının değerlendirilmesi

Sayan (2011) tarafından; kaynak tarama, karşılaştırma ve tümden gelim yöntemleri kullanılarak yazılan yüksek lisans tezinde, Türk Müziği alanında eğitim veren iki konservatuvarın bağlama eğitimi dersi programları incelenmiş ve Halk Eğitim Merkezi bağlama kursu modül programlarıyla karşılaştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen veriler doğrultusunda tespit edilen eksikliklere yönelik ‘İdeal Bağlama Eğitim Modül Programı’ başlığı altında 9 kademedeki oluşan bir program önerilmiştir. Söz konusu programın, başlangıç seviyesi bağlama öğrenme-öğretme ile ilgili olan 1. kademe konuları araştırmamızın ders içerikleriyle benzerlik göstermektedir. Önerilen programın söz konusu aşamasında, temel müzik bilgileriyle ilgili konulara yer verilmekle birlikte; bağlamanın tarihçesi, yapısı, bölümleri ve çeşitleri ile ilgili konulara da yer verilmiştir. Ayrıca, bağlamada sağ el – sol el tutuğu ile ilgili teknik konulara, farklı tel gruplarında basit ritim kalıplarını çalma konularına ve basit usulde Yahyalı Kerem dizisine örnek etüt ve türkülerin öğretimi konularına da yer verilmiş olup, kurs programının sonunda, hem yazılı hem de uygulama sınavının yapılması önerilmiştir.

2.2.3. Müzik eğitiminde ‘Programlı Öğretim’ ile ilgili araştırmalar

‘Programlı Öğretim’in müzik teorisindeki temel kavramların öğretilmesi amacıyla kullanılması

Ashford (1966) bu araştırmada, müzik teorisinin çeşitli boyutlarının öğretiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin etkililiğini araştırmıştır. Northwestern Üniversitesi Müzik Okulu birinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, içerik olarak müzik teorisi dersinin birinci kısmı alınmıştır. Çalışmada; ‘Programlı Öğretim’in, müzik teorisinin temellerini öğrenme ve öğrenilenleri tutma/kalıcılık becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Kontrol ve deney grupları ile yapılan bu

deneysel çalışmadaki sonuçlara göre, 'Programlı Öğretim Modeli'yle eğitim alan deney grubu, öğretmenin belirlediği yaklaşıma göre eğitim alan gruba göre büyük ölçüde daha iyi performans göstermiş, materyali öğrenmek için daha az zamana ihtiyaç duymuştur.

Bir kolej müzik sınıfında tonal farkındalığın geliştirilmesi için 'Programlı Öğretim'in uygulanması

Carlson (1970) tarafından yapılan çalışmanın amacı, müzik eğitimi verilen kolej öğrencilerinde 'Programlı Öğretim Modeli'yle;

1. Kulak eğitimi yoluyla müziksel söyleme (ses eğitimi) çalışmasına örnek bir yaklaşım sunmak,
2. Öğrencilerin çalışmalarına ek bir yardım sağlamak,
3. Öğrencilerin müzik sembollerini sesleriyle ve piyano ile doğru anlama ve yorumlama yeteneklerini geliştirmektir.

Carlson, araştırmanın amaçları doğrultusunda, 'Programlı Öğretim Modeli'ne uygun, üç farklı bölümden ve toplam 52 maddeden oluşan bir ders kitapçığı hazırlamış ve öğrencilerin bu kitapçıkla çalışmalarını sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda; 'Programlı Öğretim Modeli'yle eğitim verilen öğrencilerin öğrenmelerindeki verimin arttığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, 'Programlı Öğretim'in öğrencilerin ton bulabilme seviyelerine önemli katkı sunduğu ve bireysel farklılıklara da çalışma olanağı sağladığı saptanmıştır.

Başlangıç seviyesindeki trombon öğrencilerine öğretimde kaydedilen iki programlanmış tekniğin geliştirilmesi ve karşılaştırılması

Peightel (1971) tarafından yapılan doktora tezinde, başlangıç seviyesindeki trombon öğrencilerinin; perde (nota), ritim ve artikülasyon gibi temel müzik performans becerilerini geliştirmek amacıyla, iki farklı programlanmış uygulama tekniği geliştirilmiş ve bunlar öğrenciler üzerinde uygulanarak karşılaştırılmıştır. Tamamlayıcı

bir eğitim niteliğinde olan ve bireysel uygulamaları iyileştirmeyi amaçlayan, buna karşın geleneksel eğitimin yerini alma amacıyla olmayan bu teknikler; biri ipucu sıralamasına göre, diğeri onay sıralamasına göre ilerleme özelliğinde olan programlanmış içerikten oluşmaktadır. Buradaki temel amaç hangi içeriğin daha etkili olduğunu belirlemektir. İki farklı deney grubunun yanında, herhangi bir yapılandırılmış içeriği kullanmadan eğitim alan kontrol grubu da araştırmada yer almıştır. Deney 1, deney 2 ve kontrol grubunun öğretme-öğrenme süreci aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.5. Deney ve kontrol gruplarının öğretme-öğrenme süreci

Deney 1	Deney 2	Kontrol
Öğrenci çalışacağı bölümü profesyonel bir tromboncudan duyar.	Öğrenci notasını gördüğü bölümün ilk 4 ölçüsünü çalar ve kayıt cihazına kaydeder.	Öğrenciye verilen herhangi bir yapılandırılmış içerik yoktur.
Öğrenci duyduğunu çalarak kayıt cihazına kaydeder.	Öğrenci çaldığını kayıt cihazından dinler.	Kayıt cihazı kullanılmamıştır.
Öğrenci çaldığını kayıt cihazından dinler.	Öğrenci çaldığı bölümü profesyonel bir tromboncudan duyar.	Öğrenci geleneksel ders ortamında öğretmeni dinleyerek çalmaya çalışır.
Öğrenme gerçekleşmişse bir sonraki adıma geçer.	Öğrenme gerçekleşmişse bir sonraki adıma geçer.	Öğrencinin ilerlemesi öğretmene bağlıdır.

Tablo 2.5’de görüldüğü gibi, iki farklı programlanmış içerik karşılaştırılacak biçimde bir süreç planlanmış, aynı zamanda geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerinin de kullanıldığı kontrol grubuna da yer verilmiştir. Araştırmada perde, ritim ve artikülasyona dair müzikal becerilerin programlanmış içeriklerle etkili bir biçimde öğretildiği, en başarılı grubun ‘Deney 1’ grubu olduğu, kullanılan kayıt cihazının yararlı olduğu ve pratik bir biçimde kullanıldığı, öğrenci tepkilerinin de olumlu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Başlangıç seviyesinde çalgı çalanlar için kendi kendine öğretim uygulaması denemek ve geliştirmek

Puopolo (1971), ‘Programlı Öğretim’in bireysel çalgı çalışmalarının etkisini artıracak bir prosedür olarak uyarlanabilme olasılığını araştırmayı amaçladığı bu çalışmada, bir uygulama materyali geliştirerek çalgı performansının geliştirilmesindeki uygulanabilirliğini test etmeyi, performans başarısı ile teorik açıdan genel müzik

başarısı, sosyal statü ve I.Q. arasındaki ilişkiyi belirlemeyi, müzik başarısının, sosyal statünün ve I.Q.'nun performans başarısına ilişkin programlı uygulamalara etkisini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırmacı; bu çalışmanın deney sürecinde kullanılması amacıyla, müzik öğretmenleriyle yakın çalışarak deney kasetlerinin hazırlanmasını ve uzmanlar tarafından değerlendirilmesini sağlamıştır.

DeneySEL bir araştırma olan bu çalışmada, 6 ilkokuldan 52 beşinci sınıf trompet ve kornet öğrencisi, çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin teorik açıdan genel müzik başarısı, sosyal durum ve I.Q. düzeyleri belirlenmiştir. Müzik başarısı 'İlkokul Müzik Başarı Testi' ile; sosyal statü 'Warner Sosyal Sorumluluk Ölçeği' ile; I.Q. ise okul kayıtlarından elde edilen 'Otis Hızlı Puanlama Beta' puanlarına dayanılarak belirlenmiştir. Söz konusu puanlar doğrultusunda iki grup oluşturulmuş, random tekniğiyle deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Deney grubunun kendi kendilerine çalışabilmesi için 'Programlı Öğretim'e uygun kayıtlar yapılmıştır. Kontrol grubunda aynı konular için 'Programlı Öğretim' dışındaki farklı yöntemler kullanılmıştır. On haftalık süreç sonunda öğrenci performansları kameraya kaydedilmiştir. Daha sonra kayıtlar bir gözlemci tarafından 'Watkins-Farnum Performans Ölçeği' ve diğer uygun testler kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda performans başarısında, deney grubu lehine çok önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın sosyal statünün performans başarısı üzerinde bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır.

Piyanonun temelleri: Bir programlanmış yaklaşım

Mann (1972) yaptığı doktora tezi çalışmasında, elektronik piyanoların kullanıldığı ve birçok öğrencinin aynı anda piyano eğitimi alabileceği büyük bir sınıfta, programlandırılmış ders içeriğini kullanarak bir araştırma yapmıştır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin piyano çalma becerilerini geliştirmek amacıyla programlandırılmış bir materyalin yazılmasının mümkün olup olmadığı, bu çalışmaların büyük sınıflarda uygulanabilme durumu ve zamandan tasarrufu konuları irdelenmiştir. Araştırma sonucunda;

1. 'Programlı Öğretim'e göre geliştirilmiş materyalin, temel piyano çalma becerilerine pozitif etki ettiği,
2. Birçok öğrencinin aynı sınıfta eğitim aldığı durumlarda hazırlanan programlandırılmış ders materyali sayesinde öğretmene daha az ihtiyaç duyulduğu,
3. 'Programlı Öğretim Modeli'ne göre ders alan öğrenciler bireysel olarak çalışmalarını sürdürebilirken, geleneksel yöntemlere göre ders yapan öğrencilerin öğretmenin belirlediği hıza göre ilerleyebildikleri,
4. 'Programlı Öğretim'in zaman açısından avantajlar sağladığı ve başarıya olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Başlangıç seviyesi keman ve viyola öğrencileri tarafından müzik teorisinde kendi kendine öğretim programının kullanılması için en uygun sınıf düzeyinin/zamanının belirlenmesi

Skewes (1974), bu çalışmada, yaylı orkestra enstrümanlarında sol el parmak mesafesini doğru ayarlayabilmenin öğrenciler için önemli bir güçlük olması üzerinde durmuş; bu sorunun aşılabilmesinde öğrencilerin müzik teorisiyle ilgili bilgilerini, yeteneklerini ve kavram bilgilerini geliştirmelerinin olumlu sonuçlar verebileceğini düşünmüştür. Araştırmacı, bu çalışmaların kendi kendine öğrenme metodu vasıtasıyla yapılmasıyla da öğrencilerin başarıya ulaştırılabileceğine inanmıştır. Bu düşüncesinin doğruluğunu araştırmak amacı ile dördüncü sınıftan altıncı sınıfa kadar olan keman ve viyola çalan öğrenciler arasından buldukları sınıflara ve deneyimlerine göre gruplandırmalar yapmış, bunlar arasından deney ve kontrol grupları oluşturmuştur. Söz konusu grupların bazılarında hem ön-test hem de son-test yapmıştır. Verilerin analizinde öğrencilerin ön-teste tabi tutulup tutulmadıkları, kendi kendine öğretim metodunu kullanılıp kullanmadıkları, kullanılan enstrümanın keman mı yoksa viyola mı olduğu, öğrencinin sınıf düzeyi ve enstrüman çalma süresi (dördüncü sınıf birinci yıl, beşinci sınıf birinci yıl, beşinci sınıf ikinci yıl, altıncı sınıf birinci yıl, altıncı sınıf ikinci yıl, altıncı sınıf üçüncü yıl) kriterleri bütünsel ve kendi içinde karşılaştırmalı olarak incelenmiş, öğrencilerin müzik teorisi bilgileri, yetenekleri ve kavram bilgileri hakkında

veriler elde edilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre, keman alt grubunda kendi kendine öğrenme metodunu kullananların ortalama kazanım skoru, kendi kendine öğrenim metodu kullanmayanların ortalama kazanım skorundan belirgin şekilde yüksek çıkmıştır. Kendi kendine öğrenim metodu, viyola çalanlara kıyasla, keman çalanlar arasında daha yüksek ortalama kazanım skoruna yol açmıştır. Çalma deneyimi süresinden bağımsız olmak üzere, beşinci sınıf öğrencilerinde daha yüksek ortalama kazanım skoru gözlenmiştir.

Klarnet eğitiminde programlandırılmış öğretim (bir fizibilite çalışması)

Gruenigen (1977) tarafından yapılan araştırmada, klarnet öğrenmeye yeni başlamış olan öğrencilerin eğitiminde, ‘Programlı Öğretim’in uygulanabilirliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada; müzik öğretmeni adayları için klarnet eğitimine ilişkin kaynak oluşturulması, üniversite müzik eğitimi öğrencilerine uygun ‘Programlı Öğretim Modeli’nin kullanıldığı bir klarnet öğretim programının geliştirilmesi, geliştirilen programın öğrenciler üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi gibi üç spesifik hedef belirlenmiştir. Söz konusu öğretim programı ilkelerinin, üniversite müzik eğitimi bölümü öğrencilerine uygun bir biçimde, programlanmış bir ders kitabı olarak geliştirilebilmesinin fizibilitesini belirlemekle sınırlanan bu çalışmada, aşağıdaki iki soruya cevap aranmıştır:

1. Bir klarnet öğretim programının içeriğini etkili bir şekilde öğretecek bir eğitim programı geliştirilebilir mi?
2. Bir kriter testi ile ölçülen klarnet çalma performansı, ‘Programlı Öğretim Modeli’ kullanılarak önemli ölçüde arttırılabilir mi?

‘Programlı Öğretim’ ilkelerine göre hazırlanan ders kitabının başarısı, araştırmada çalışma grubu olarak belirlenen 73 öğrencinin ön-test ve son-test puanlarının karşılaştırılmasıyla belirlenmiştir. Öğrenci puanlarının belirlenmesi için dört alan uzman tarafından geliştirilen ‘Klarnet Kriter Testi’ kullanılmıştır. Araştırma sonuçları aşağıda verilmiştir.

1. Yeni çalgı öğretmenleri için klarnet öğretim programı ile ilgili bilgilerin belirlenmesi mümkündür.
2. Üniversite müzik eğitimi öğrencileri için 'Programlı Öğretim'e uygun bir ders kitabı oluşturulabilir.
3. Hazırlanan programın ne kadar etkili olduğu değerlendirilebilir.

Müzik öğretmenliği piyano eğitimi dersi için bir model denemesi

Otacıoğlu (2005) doktora tezinde, ülkemiz müzik eğitimi kurumlarına uygun bir piyano öğretim modelinin, programlandırılmış öğretime uygun geliştirilmesini ve etkinliğinin/etkisinin denenmesini amaçlamıştır. Deneysel yöntemin uygulandığı bu araştırmada, kontrol gruplu ön-test ve son-test modeli kullanılmış, gruplar random yöntemiyle atanmıştır. Araştırmanın sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Programlandırılmış piyano eğitimi alan deney grubunun ders başarısı ile klasik piyano eğitimi alan kontrol grubunun ders başarısı arasında fark, deney grubu lehine anlamlı çıkmıştır.
2. Deney grubunun ön-test ve son-test başarısı arasında anlamlı fark olup, başarı düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır.
3. Klasik piyano eğitimine dayalı piyano dersi gören kontrol grubunun ön-test ve son-test başarısı arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.
4. Deney ve kontrol gruplarının karşılaştırıldığı ön-test puanlarında anlamlı bir fark çıkmamış, buna karşın son-test puanlarında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur.
5. Deney grubunun müzikal algılamayla ilgili ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuş, pozitif yönde gelişim olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın kontrol grubunda müzikal algılama ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.
6. Her grubun kendi içinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

7. Başarının yaş değişkenine göre farkına bakılmış, ancak deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Müzik öğretiminde bilgisayar destekli 'Programlı Öğretim' yönteminin etkililiği

Şen (2011) doktora tezinde, ilköğretim 7. sınıf müzik derslerinde 'Programlı Öğretim' yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemini karşılaştırarak öğrenmeyi gerçekleştirmede etkili olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Betimsel ve deneysel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada, nitel ve nicel veriler elde edilmiştir. Tarama ve deneme (deney) modellerinin kullanıldığı çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. 'Programlı Öğretim' yöntemi, öğrencilerin başarılarını artırmasında etkili bir yöntem olup, hazırlanan öğretim yazılımı da etkili bir öğretim materyalidir.
2. 'Programlı Öğretim' yöntemi müzik derslerinde kullanılabilir.
3. Anlatım ve soru-cevap gibi geleneksel yöntemler, 'Programlı Öğretim' yöntemi gibi etkili yöntemlerdir.
4. 'Programlı Öğretim' yöntemi doğrultusunda ders işlenen deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları, geleneksel yöntemler doğrultusunda ders işlenen kontrol grubuna göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.
5. Deney ve kontrol grupları test puanları arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark oluşmamıştır.
6. Araştırma kapsamında kullanılan her iki yöntem de bilgi düzeyindeki öğrenmelerde etkili olmuştur.
7. Kavrama düzeyindeki öğrenmelerde elde edilen sonuçlar deney grubu lehine olmuştur.
8. Deney grubu öğrencileri bilgisayar destekli olarak yürütülen müzik derslerinden hoşlanmış olup, bilgisayar kullanmakta kendilerini daha yeterli görmüşlerdir.

Müziksel işitme okuma yazma derslerinde bilgisayar destekli 'Programlı Öğretim' yönteminin etkililiği

Nazlımoğlu (2016) doktora tezinde, Müziksel İşitme Okuma Yazma (MİOY) derslerinde geleneksel öğretim yöntemlerinden anlatım ve soru-cevap ile bilgisayar destekli 'Programlı Öğretim' yöntemlerini bilgi düzeyi kazanımları açısından karşılaştırmıştır. Ön-test on-test kontrol gruplu, eşleştirilmiş seçkisiz desene sahip deneysel modelde yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre; bilgisayar destekli 'Programlı Öğretim' yöntemi, etkili bir öğrenmeye yol açmıştır. Bununla birlikte, geleneksel öğretim yöntemleri de MİOY dersi başarısında etkili olmuştur. Ayrıca, son test değerlendirmesinde deney grubu öğrencileri lehine yüksek bir başarı elde edilmiş, öğrenmedeki kalıcılık deney grubunda çok daha yüksek olmuştur. Bu sonuçların yanında, ülkemizde müzik eğitiminde teknolojinin kullanımı ile ilgili yapılmış çalışmaların az sayıda olduğu, eğitim kurumlarında yararlanılabilecek nitelikte öğretim yazılımların da oldukça yetersiz olduğuna dair veriler de elde edilmiştir. Ayrıca araştırmanın deneysel uygulama sürecinde öğrencilerin öğretim yazılımı ile ders işlemeye oldukça istekli davrandıkları sonucu da elde edilmiştir.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölüm; araştırmanın modeli, çalışma grubu, deney süreci, verilerin toplanması ve verilerin analiziyle ilgili bilgileri kapsamaktadır. Yöntem, Karasar (2005)'e göre, 'bilimsel çalışmalarda izlenen düzenli yol' biçiminde tarif edilmiştir. Araştırmalarda yöntem, çalışmanın ne şekilde yapılacağı açısından yol gösterici mahiyettedir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada deneysel model kullanılmıştır. "Deneme modelleri, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir" (Karasar, 2005, 87). Kaptan (1998) deneysel araştırmada; araştırmacının, bir araştırma ortamı oluşturduğunu, oluşturduğu bu ortam içinde ilgili olduğu olay, değişken ve etkenleri ayarlamak, değiştirmek, ortadan kaldırmak vb. yollarla istediği duruma getirdiğini, yani kontrol ettiğini belirtmiştir. Araştırmada 'Programlı Öğretim Modeli'nin bağlama çalma performansına etkisini ölçmek amacıyla, daha önceden planlaması yapılmış ders içerikleri deneysel ortamda öğrencilere uygulanmış, geliştirilen ölçek ile veriler elde edilmiştir.

Deneysel araştırmalarda konu ve grupların özelliklerine göre farklı desenlerden yararlanılabilir. "Bilimsel değeri en yüksek denemeler gerçek deneme modelleriyle yapılanlardır" (Karasar, 2005, 97). Bu araştırmada, kontrol ve deney grupları bağlama eğitimine sıfır düzeyde başladıklarından ve ön-test gerektirecek herhangi bir bilgi-beceri birikimine sahip olmadıklarından dolayı, gerçek deneme modellerinden 'kontrol gruplu son-test modeli' kullanılmıştır. Kontrol gruplu son-test modelinde kontrol ve deney

grubu olmak üzere yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur ve yalnızca son-test uygulanır (a.g.e.). Uygulanan modelin şematik görünümü Karasar (2005)'in şemasına dayanarak aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 3.1. Kontrol gruplu son-test araştırma modelinin şeması

Gruplar	Atama Biçimi	X	Son Test
G ₁	R	Programlı Öğretim Modeli	O ₁
G ₂	R	Geleneksel Öğretim Yöntemleri	O ₂

Karasar (2005)'e göre kontrol gruplu son-test araştırma modelinin Tablo 3.1.'de bulunan simgeleri; 'G₁' deney grubunu, G₂ kontrol grubunu, 'R' grupların atanmasındaki yansızlığı (randomness), 'X' bağımsız değişkeni, 'O' ise ölçme işlemini ifade etmektedir. Deney grubu ders sürecinde 'Programlı Öğretim Modeli' merkeze alınmış, bunun yanında yöntemin ilkeleri doğrultusunda öğrencilere bireysel olarak 'soru-cevap', 'gösterip-yaptırma' ve 'anlatım' yöntemleri kullanılarak da dönütler verilmiştir. Kontrol grubu ders sürecinde ise geleneksel öğretim yöntemlerinden 'gösterip-yaptırma' ve 'anlatım' yöntemleri merkeze alınmış, ayrıca 'soru-cevap', 'örnekleme' 'izleme-dinleme' gibi öğretim yöntemleri de ihtiyaca göre tamamlayıcı olarak kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanmış olan 'Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı' temel alınmıştır. Bu program, Halk Eğitim Merkezlerine (HEM) bağlı kurslarda uygulanmaktadır. Bundan dolayı çalışma grubu, HEM tarafından belirlenmiş şartları taşıyan bireylerden oluşturulmuştur. Söz konusu kursa başvuruda bulunmak isteyen bireylerde; okur-yazar olmak, bağlama çalmaya engel oluşturacak fiziksel yetersizliği bulunmamak ve 7 yaşını tamamlamış olmak şartları aranmaktadır (MEB, 2017).

Çalışma grubunu oluşturan bireylerin soyut işlemler döneminde olmalarının, deney sürecine pozitif yarar sağlayacağı düşünülmüştür. Senemoğlu (2009)'a göre, giderek düşünme biçimi yetişkinlere benzeyen bu dönemdeki bireyler; herhangi bir problemde değişkenler arası ilişkileri bulur, denenceler geliştirerek test eder, çözüme sistemli bir şekilde ulaşır, tümevarım ve tümdengelim yoluyla akıl yürütür. Ayrıca fiziksel olarak hızlı bir gelişimin görüldüğü bu dönemdeki bireylerin; spor, müzik, resim gibi zihin ve kas koordinasyonu gerektirecek etkinliklere yönlendirilmeleri, bu dönemin olumlu atlatılabilmesi açısından önemlidir (a.g.e.). Bu dönemdeki bireyler, özellikle birçok spor dalında, çalgı çalma vb. aktivitelerde başarılı olurlar (Gibson ve Chandler 1988 ve Slavin 1989'dan akt. Senemoğlu, 2009, 28). 'Programlı Öğretim Modeli'nin geneli göz önüne alındığında, bunun soyut işlemler dönemi öncesinde sınırlı olarak uygulanabileceği düşünülmektedir. Soyut işlem dönemindeki bireyler arasından seçilecek kursiyerlerin algılama ve öğrenme içeriğini bireysel olarak takip edebilme deney sürecinde derse devam, ciddiyet, sorumluluk alma ve kurallara uyma gibi davranışlarda tutarlılık gösterebilme açılarından daha uygun olacağı düşünülmüştür. Bu özellikler, öğrencinin bireysel olarak çalışma ilkesine göre yapılandırılan 'Programlı Öğretim' ders sürecine, önemli avantajlar sağlayabilir.

HEM Bağlama kurslarında uzun süredir eğitimci olarak çalışan araştırmacı, önceki bilgi ve deneyimlerinden hareketle, Çankırı ilinde Halk Eğitim Merkezi 'Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı'nı verimli bir biçimde yürütebilecek bireylere ulaşmaya çalışmıştır. Bu kapsamda, bir lise ile iletişime geçmiş; ilk etapta okul müdürüyle, Halk Eğitim Merkezine bağlı bir çalgı kursunun açılıp açılmayacağı konusunda görüşme yapılmıştır. Görüşmeden olumlu bir sonuç alınmış; kurs için öğrencilerin istekli oldukları ve mekân olarak da oldukça uygun bir ortamın olduğu kanısına varılarak, gönüllü olarak başvuran bireylerden deney ve kontrol gruplarının oluşturulabileceği düşüncesi oluşmuştur.

Araştırmacı, duyurulardan sonra ilgili öğrencilerle bir toplantı yaparak, araştırmanın konusunu, amacını ve derslerin işleme biçimini anlatmış; kursa katılımın gönüllük esasına göre olduğunu söyleyerek, katılmayı düşünen öğrencilerin aileleriyle görüşerek karar vermeleri için 1 hafta süre vermiştir. Verilen sürenin bitiminde

katılmayı düşünen öğrencilerle yeni bir toplantı yapılarak; derslerin Halk Eğitim Merkezi öğretim programına göre işleneceği, doktora tezi kapsamında sürdürüleceği, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki grubun oluşturulacağı, gruplar oluşturulurken öğrencilerin müziksel algı düzeyi, zaman açısından müsaitlik durumu, müzik ile ilgili ön öğrenme vb. durumlarının göz önünde bulundurulacağı, oluşturulan bu gruplarda farklı yöntemlerle ders işleneceği, kursu başarıyla bitiren öğrencilere Halk Eğitim Merkezi 'Kurs Bitirme Belgesi' verileceği gibi ayrıntılar araştırmacı tarafından anlatılmıştır. Toplantı sonunda kararı kesinleşerek kursa başvurmak isteyen öğrencilere 'HEM Veli İzin Belgesi (VİB)' verilmiş, sonraki günlerde VİB (bkz. Ek-6) ve kimlik fotokopisini getiren gönüllü öğrencilerin Halk Eğitim Merkezine kayıtları yapılmıştır.

Araştırmada, 'amaçlı-kasti-örnekleme yöntemi' kullanmanın uygun olacağına karar verilmiştir. Ural ve Kılıç (2005)'e göre, 'amaçlı-kasti-örnekleme' yönteminde araştırmacının önceki bilgi ve deneyimleri çok önemli olup, araştırmacı oluşturulacak örnekleme kendi amacına uygun bir biçimde, birikimlerine dayanarak kendi yargısıyla belirler. Bu çerçevede; ilk olarak çalışma gruplarını oluşturacak kursiyerlerin profillerinin belirlenmesi amacıyla, müziksel algı düzeyleri hakkında bilgi verebilecek ve içeriğinde tek ses, ezgi ve ritim tekrarı bulunan kısa bir 'Müziksel Algı Testi' yapılmıştır. Ayrıca müzikle ilişkilerini ve kişisel bilgilerini tespit amacıyla 'Kişisel Bilgi Formu (KBF)' doldurmaları sağlanmış ve zaman açısından müsaitlik durumlarının tespiti için tüm kursiyerlerden bilgi toplanmıştır.

Araştırma sürecinde eğitim verilecek olan deney ve kontrol gruplarının oluşturulmasındaki en önemli belirleyicilerden biri 'Müziksel Algı Testi'nin sonuçlarıdır. Bu test, öğrencilerin müzik yeteneği hakkında genel bir fikir verebilecek uygulamalardan oluşmuştur. Testin içeriği; tek ses tekrarı, makamsal ve tonal ezgi tekrarı, 2/4'lük ve 5/8'lik ölçüde ritim tekrarı ve ezgi tamamlamayı kapsamıştır (bkz. Ek-5). Halk Eğitim Merkezi Bağlama Kursu için başvurmuş öğrencilerle, 'Müziksel Algı Testi'nin uygulanması ile ilgili toplantıda; testin içeriği, yapılma biçimi, yeri ve zamanı konusundan gerekli bilgilendirilmeler yapılmıştır. Test planlandığı gün ve saatte gerçekleştirilmiştir. Kursiyerlerin böyle bir testle ilk kez karşılaşmaları sebebiyle; öğretmen tarafından uygulamalı olarak test tanıtılmış, ardından kursiyerler sırayla teste

tabi tutulmuşlardır. Kursiyerlerin test performansı araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve puanlanmıştır. Daha sonra kursiyerler başarı sırasına göre listelenmiştir.

Müziksel Algı Testi sonuçlarının belli olmasından sonra; kursiyerlerin devam etme isteği, zaman açısından müsaitlik durumları, kişisel bilgileri ve müzikle olan ilişki durumları da göz önüne alınarak iki grup oluşturulmuştur. Yapılan bu gruplandırmada, ‘Müziksel Algı Testi’ sonuçları dikkate alınarak, gruplar arası puan eşitlik ilkesi doğrultusunda, yüksek puandan başlanılarak kursiyerler gruplara dağıtılmıştır. Bununla beraber, sıfır puan alan 2 kursiyer de farklı gruplara dağıtılmıştır. Yapılan listeleme çalışmaları sonucunda, yaklaşık 40 ğrenci ile derslerin başlayabileceği görülmüştür. Ders sürecinin başlamasından sonra sıfır puan alan öğrenciler dâhil olmak üzere, bazı kursiyerler kendi tercihleri doğrultusunda deney sürecinden ayrılmışlardır. Bu eksilmeler neticesinde 25 kursiyerle süreç devam etmiş; gruplar 12 ve 13 kursiyerden oluşmuş ve oluşturulan iki grubun ‘Müziksel Algı Test’ sonuçlarının aritmetik ortalaması oldukça yakın olup, birincisi 42,25, ikincisi ise 44,38 olmuştur. Ortalaması yüksek grubun kontrol grubu olmasına karar verilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının Müziksel Algı Testi ortalamaları Tablo 3.2’de, müzikle ilişkisine dair özellikleri ise Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.2. Deney ve kontrol gruplarının ‘Müziksel Algı Testi’ aritmetik ortalamaları

	Deney Grubu	Kontrol Grubu
Kursiyer Sayısı	12	13
Aritmetik Ortalama	42,25	44,38

Tablo 3.3’de görüldüğü gibi, daha önce herhangi bir çalgı çalan kursiyer sayısı kontrol grubunda 2, deney grubunda ise 1 olmuştur. Daha önce herhangi bir okul korusu veya müzik topluluğunda görev alan kursiyer sayısı deney grubunda 2, kontrol grubunda ise 3 olmuştur. Ayrıca, deney sürecinde eğitim alacak iki gruptaki tüm kursiyerler nota bilgisine sahip olmadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 3.3. Deney ve kontrol gruplarının müzikle ilişki durumu

Müzikle İlişkisi	Deney Grubu				Kontrol Grubu			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Geçmişte bir çalgı çalıp çalmadığı	1	8,34	11	91,66	2	15,39	11	84,61
Daha önce koro vb. müzik topluluklarında görev alıp almadığı	2	16,67	10	83,33	3	23,08	10	76,92
Nota bilgisi olup olmadığı	0	0	12	100	0	0	13	100

Kişisel Bilgi Formunda ‘daha önce herhangi bir çalgı çalma durumu’ ile ilgili ‘evet’ cevabı veren kursiyerlerle görüşülmüş, daha önce kısa bir süre bağlama ve gitarla kendi kendilerine küçük çalışmalar yaptıkları bundan dolayı da çalma düzeylerinin hemen hemen hiç olduğu belirlenmiştir. Bu durumun deney sonuçlarına etki edebilecek düzeyde bir faktör olmayacağı kanısına varılmış, değerlendirmeye dâhil edilmelerine karar verilmiştir.

Her iki grubun oluşturulmasında cinsiyet faktörü de göz önünde bulundurulmuş; deney grubu 7 kız 5 erkek olmak üzere 12 kursiyerden, kontrol grubu ise 6 kız 7 erkek olmak üzere 13 kursiyerden oluşturulmuştur. Tablo 3.4’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grupları cinsiyet açısından heterojen bir yapıya sahiptir.

Tablo 3.4. Deney ve kontrol gruplarının cinsiyet dağılımı

	Cinsiyet	Deney Grubu		Kontrol Grubu
		f	%	f
	K	7	58,33	6
	E	5	41,67	7
				53,84

Kontrol ve deney gruplarını oluşturan kursiyerlerin yaşları, Tablo 3.5’de görüldüğü gibi birbirlerine oldukça yakındır. Buna göre deney grubunda 15 yaşında 3, 16 yaşında 7 ve 17 yaşında 2 kursiyer vardır. Kontrol grubunda ise 15 yaşında 8, 16 yaşında 3 ve 17 yaşında 2 kursiyer bulunmaktadır.

Tablo 3.5. Deney ve kontrol gruplarının yaş dağılımı

		Deney Grubu		Kontrol Grubu	
		f	%	f	%
Yaş	15	3	25,00	8	61,54
	16	7	58,33	3	23,08
	17	2	16,67	2	15,38

3.3. Deney Süreci

3.3.1. Hazırlık aşaması

Araştırmanın alt problemlerine cevap bulabilmek için yapılacak olan deney sürecine geçmeden önce gerekli hazırlıkların eksiksiz yapılması, deneyin planlandığı gibi ilerlemesi için önemli bir aşamadır. Bu doğrultuda öncelikle deney grubuna uygulanacak olan ders içeriği için ‘Programlı Öğretim Modeli’ ile ilgili literatür taraması yapılmış, bu konuda mevcut kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılabilen kuramsal kaynaklar derinlemesine çalışılmış; ‘Programlı Öğretim Modeli’nin tüm detayları titizlikle incelenmiştir. Ayrıca, daha önce ‘Programlı Öğretim Modeli’yle ilgili yazılmış ve içeriğinde ders örnekleri bulunan kaynaklar da (Alkan ve Teker, 1992; Hızal, 1982; Mager, 1967; Pipe, 1968; Popham ve Baker, 1986; Yeamans, 1987) incelenmiştir.

Bu süreç içerisinde HEM ‘Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’ da incelenmiş, araştırma kapsamında kullanılacak bölümler seçilmiştir. Araştırma başlangıç düzeyi bağlama performansını kapsadığından, kurs programının ilk dört bölümünün araştırma sürecinde kullanılmasına karar verilmiştir. Kurs programının ilgili bölümleri olduğu gibi aşağıda aktarılmaktadır (MEB, 2017):

“1. MÜZİĞİN TEMEL ÖĞELERİ

1.1. Bağlamayı Tanıma

1.1.1. Bağlamanın Tarihsel Gelişimi

1.1.2. Bağlamanın Yapısal Özellikleri

1.1.3. Bağlama Ailesi ve Ölçüleri

- 1.1.4. Bağlamada Düzenler
- 1.2. Bağlamada Duruş ve Tutuş
  - 1.2.1. Bağlamanın Tutuşu
  - 1.2.2. Sol El Tutuşu
  - 1.2.3. Perdelere Basış
  - 1.2.4. Sol Eldeki Yanlış Pozisyonlar
  - 1.2.5. Sağ Elle Tezenenin Tutuşu
  - 1.2.6. Tezenenin Telde Çalışması
  - 1.2.7. Sağ Eldeki Yanlış Pozisyonlar
2. BOZUK DÜZENDE NOTA YERLERİ
  - 2.1. La Notasının Yeri
  - 2.2. Si, Do ve Re Notalarının Yerleri ve Parmak Numaraları
  - 2.3. Mi, Fa ve Sol Notalarının Yerleri ve Parmak Numaraları
  - 2.4. Oktav Notalarının Yeri
    - 2.4.1. Oktav La Notasının Yeri ve Parmak Numarası
    - 2.4.2. Oktav Do ve Re Notalarının Yerleri ve Parmak Numaraları
3. BOZUK DÜZENDE TARTIM KALIPLARI
  - 3.1. Dört Onaltılıktan Oluşan Tartım Kalıbı ve Tezene Vuruşu
  - 3.2. Sekizlikten Oluşan Tartım Kalıbı ve Tezene Vuruşu
  - 3.3. Onaltılıktan Oluşan Tartım Kalıbı ve Tezene Vuruşu
  - 3.4. Senkoplu Tartım Kalıbı ve Tezene Vuruşu
  - 3.5. Noktalı Sekizlik ve Onaltılık Tartım Kalıbı ve Tezene Vuruşu
4. BOZUK DÜZENDE ZAMAN KALIPLARI
  - 4.1. Bozuk Düzende İki, Üç ve Dört Zamanlı Ritim Kalıpları
  - 4.2. Bozuk Düzende Beş, Altı ve Yedi Zamanlı Ritim Kalıpları
  - 4.3. Bozuk Düzende Sekiz ve Dokuz Zamanlı Ritim Kalıpları” (s. 4-5).

Yukarıdaki programda eksik olduğu düşünülen ‘Temel Müzik Bilgileri’ konusu da birinci bölüme eklenerek; aşağıdaki 9 haftalık içerik planlaması yapılmıştır (Tablo 3.6). Dersler her grup için haftada 2 gün 4’er saat olmak üzere toplam 18 derste bitirilecek biçimde planlanmıştır. Bu planlamada resmi tatiller de göz önünde bulundurulmuştur. Planlama yapılırken öğrencilerin devamsızlık yapabileceklerini belirttikleri Ramazan ayı da dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Tablo 3.6. Ders içeriklerinin haftalara dağılımı

Hafta	Ders	İçerikler
1	1.Ders	1. Bağlamanın tarihsel gelişimi ve yapısal özellikleri 2. Temel müzik bilgileri 3. Bağlamayı konumlandırma ve tutuş
	2.Ders	1. Bağlamada sol el tutuşu ve perdelere basış 2. Dörtlük ve sekizlik süre değerleri
2	3.Ders	1. Sağ elde tezene tutuşu ve tellere vuruş yönleri 2. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü
	4.Ders	1. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 2. Ses değiştirici işaretler 3. La, si b^2 , do ve re notaları 4. Sol el 1. parmağın kayma hareketi
3	5.Ders	1. 'La karar' tutuşu 2. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri
	6.Ders	1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri 2. 'Kalenin Başında' türküsü
4	7.Ders	1. 'Dörtlük + iki sekizlik' ve 'iki sekizlik + dörtlük' tezene vuruş kalıpları 2. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 3. 'Ölçü' ve 'reprise' işareti 4. 'Mi, fa ve sol' notaları
	8.Ders	1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri 2. 'Giderem Bu Düzünen' isimli türkü
5	9.Ders	1. 'Oktav la', si b^2 , do ve re' notaları 2. 'İki sekizlik', 'dört onaltılık', 'bir sekizlik - iki onaltılık' ve 'iki onaltılık - bir sekizlik' tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve atlama hareketi.
	10.Ders	1. 'Maçka Yolları' ve 'Tren Gelir' türküleri
6	11.Ders	1. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 2. 'Senkop' ve 'noktalı sekizlik - onaltılık' tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. 'Uzatma noktası' ve 'uzatma bağı' kavramları 4. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
	12.Ders	1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
7	13.Ders	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
	14.Ders	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
8	15.Ders	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. Basit ölçüler (2/4, 3/8, 3/4) 3. Bileşik ölçüler (4/4)
	16.Ders	1. 'Ordu'nun Dereleri' türküsü
9	17.Ders	1. Bileşik ölçüler (6/8) 2. Aksak (asimetrik) ölçüler (5/8; 7/8) 3. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' türküsü
	18.Ders	1. Aksak (asimetrik) ölçüler (8/8, 9/8)

İçeriklere karar verildikten sonra; her birine ilişkin kazanımlar belirlenmiş olup, kursiyerlerin edinmesi gereken davranışlar ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Bunu takiben, deney grubunda kullanılacak olan 'Programlı Öğretim Çalışma Kitapçığı'nın

yapılandırılmasına başlanmıştır. Bu süreçte öncelikle benzer örneklere ulaşılmış, kitapçığın nasıl yapılması gerektiği ile ilgili bir kanıya varılmıştır. ‘Çalışma Kitapçığı’ üzerinde çalışmalar başladıktan sonra yapılandırılmış örnek bir bölüm ‘Programlı Öğretim’ alanında uzman bir öğretim üyesine gönderilmiş ve görüş alınmıştır. Gelen olumlu görüş üzerine kitapçığın yazılma çalışmalarına hız verilerek bitirilmiştir.

‘Programlı Öğretim Çalışma Kitapçığı’ (bkz. Ek-2) içeriğindeki bağlama çalmayla ilgili alıştırmalar, araştırmacının önceki bilgi ve deneyimleri doğrultusunda yazılmış; müzik teorisi ile ilgili bölümler, konu ile ilgili kaynaklardan çalışılarak yazılmış; kullanılan türkü notaları ise TRT Türk Halk Müziği Repertuarından alınmıştır. Kitapçığın tüm içeriği ‘Programlı Öğretim’ ilkeleri doğrultusunda hazırlanmış, küçük adımlar prensibine göre her bir içerik küçük parçalara ayrılmış, her adımdan sonra konu ile ilgili soru sorulmuş, cevap anahtarı ise her bölümün sonunda verilmiştir. Ayrıca kitapçığın içeriğine paralel biçimde ders videoları da hazırlanmış ve her ders öncesi öğrencilere verilmiştir. Kitapçığın içerisindeki küçük adımlarda hangi videonun izlenmesi gerektiği de açık olarak belirtilmiştir.

‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre deney grubu için hazırlanmış ders içeriğinin bazı bölümleri, daha önce başlayan ve devam etmekte olan Halk Eğitim Merkezine bağlı başka bir bağlama kursunda deneme amacıyla uygulanmıştır. Bu uygulama ile tespit edilen bazı eksiklikler göz önünde bulundurularak, çalışma kitapçığı üzerinde küçük revizyonlar yapılmıştır.

Bir diğer araştırma grubu olan kontrol grubuna ise yine aynı bağlama kurs programı içeriğine uygun ‘gösterip-yaptırma’, ‘anlatım’, ‘soru-cevap’ vb. geleneksel öğretim yöntemlerin kullanılacağı, öğretmen ders notları hazırlanmıştır. Bunun yanında; kontrol grubu kursiyerleri için, ders içeriğine uygun nota kâğıtları ve deney grubundan farklı olarak öğretilcek türkülerin bölünmemiş videoları hazırlanmıştır.

Deney çalışmalarının başlayabilmesi için ilgili kurumlardan alınacak olan araştırma iznine yönelik gerekli yasal işlemler yapılmıştır. Bu bağlamda önce ‘Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan etik kurul onayı (bkz. Ek-7) alınmış

olup, araştırma Milli Eğitim Bakanlığı kurumlarından biri olan Halk Eğitim Merkezi kursunda yapılacağından dolayı 'Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nden de gerekli araştırma izni (bkz. Ek-8) alınmıştır.

Deney sürecine başlamadan önce kursiyerlerin bağlama edinmesi için gerekli duyurular ve bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu konuda yardım isteyen öğrencilere gerekli yönlendirme yapılmış ve derslere tüm öğrencilerin kendi bağlamalarıyla başlayabilmeleri sağlanmıştır. Bunun yanında, öğrencilerin fiziksel yapılarına uygun bağlama edinmelerinin önemi anlatılmış ve nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hususunda rehberlik yapılmıştır.

3.3.2. Uygulama aşaması

Deney süreci için planlanmış olan dersler, planlandığı gibi kontrol grubu için 05.03.2018 tarihinde, deney grubu için ise 06.03.2018 tarihinde başlamıştır. Her dersten önce araştırmacı tarafından günlük kullanılacak olan ders planları (bkz. Ek-1) yapılmış; derse hazırlık, işleme ve değerlendirme işlemleri, kullanılacak öğretim yöntemine uygun biçimde ayrıntılı olarak yapılandırılmıştır. Dersler planlandığı gibi her grup için haftada 2 gün 4'er saat sürmüştür, toplamda 18 ders yapılmış, herhangi bir sebepten dolayı aksama olmamıştır. Her iki grupta da tüm dersler araştırmacı tarafından yürütülmüş, mekân olarak çalışma grubunun seçildiği ortaöğretim kurumunun Halk Eğitim Merkezine tahsis ettiği derslik kullanılmıştır. Deney süreci her iki grup için 10.05.2018 tarihinde sonra ermiştir.

Deney grubu dersleri, hazırlanmış ders planında olduğu gibi 'derse giriş/hazırlık' ve 'küçük adımlarla ilerleme-işleme-gözleme-değerlendirme' olmak üzere iki ana aşamada işlenmiştir. Uygulama sürecinde 'Programlı Öğretim Modeli' merkeze alınmış, bunun yanında 'soru-cevap', 'gösterip-yaptırma' yöntemlerine de gerektiği zaman yer verilmiştir. Günlük ders planının yapılandırılmasında; derste 'Programlı Öğretim Modeli'ne uygun olarak anında değerlendirme yapıp dönüt verileceği için, klasik ders planlarının son bölümünde yer alan 'değerlendirme'

aşamasına özel bir yer verilmemiştir. Dersler, o günkü konu ile ilgili gerekli açıklamalardan sonra çalışma kitapçıklarının dağıtılmasıyla başlatılmış; bağlama akortları öğretmen tarafından yapılırken, kursiyerler de kitapçığın hazırlık aşamasındaki egzersizleri, verilmiş olan sürelerle sessiz biçimde çalışmışlardır. Daha sonra her kursiyer kendi bireysel hızına göre kitapçıkta verilmiş küçük adımları çalışmaya başlamış, bu esnada öğretmen kursiyerleri tek tek kontrol ederek, küçük adımları başarıyla yapabilen kursiyerlerin sonraki adıma geçmelerini onaylamıştır. Bu sayede kursiyer çalıştığı konu ile ilgili anında dönüt almış, durumuna göre ilerlemeye devam edebilmiştir. Bu süreçte kursiyer öğretmene soru sorarak anında cevap alabilmiştir. Dersin sonlarına doğru, kursiyerlerin günün konusunu tekrar etme veya bireysel tercihlerine göre çalışabilecekleri serbest bir zaman verilmiş, bu bölümde kursiyerler bireysel olarak öğretmene soru sorarak eksiklerini gidermeye çalışmışlardır. Dersin sonunda kursiyerlerin motive edilmesi amacıyla, dersin konusuna uygun bağlama dinletisi yapılmış olup, bu bölümde kursiyerlerin merak ettikleri eserler de öğretmen tarafından çalınmıştır.

Tablo 3.7. Deney ve kontrol gruplarının ders süreçlerinin karşılaştırılması

Karşılaştırılan Unsur	Deney Grubu	Kontrol Grubu
Merkeze alınan öğretim yöntemleri	‘Programlı Öğretim Modeli’	Geleneksel öğretim yöntemleri (Gösterip-yaptırma, anlatım vb.)
Derse giriş/hazırlık aşaması	Kursiyer kitapçıkta verilen sürelerle uygun biçimde bireysel olarak çalışır.	Kursiyer öğretmenin yönetiminde sınıfla eş zamanlı çalışır.
Dersin işleme aşaması	Kursiyer bireysel olarak kendi hızına uygun ilerler.	Dersin hızı öğretmen tarafından belirlenip, tüm sınıf aynı hızda ilerler.
Görsel-işitsel materyallerden yararlanma	Kursiyerlere verilen videolardaki ezgiler küçük adımlar prensibine uygun parçalara ayrılmıştır.	Kursiyerlere verilen videolardaki ezgiler tek parça halinde, ezginin bütününe kapsayacak biçimdedir.
Değerlendirme	Ders süresince her küçük adımda yapılır. Özel bir zaman ayrılmaz.	Dersin sonuna doğru, özel bir zaman ayrılarak yapılır.

Kontrol grubu dersleri ise, ders planında olduğu gibi ‘derse giriş/hazırlık’, ‘işleme’ ve ‘değerlendirme’ olmak üzere üç aşamada işlenmiştir. Uygulama sürecinde ‘geleneksel öğretim’ yöntemlerinden, ‘anlatım’ ve ‘gösterip-yaptırma’ merkeze alınmış, bunun yanında soru-cevap, örnekleme gibi yöntemler de gerektiği zaman kullanılmıştır. Dersler, öğretmenin o günkü konu hakkında genel bir bilgi vermesiyle başlamış, daha

sonra bağlamaların akort edilmesi ve kursiyerlerin çalışmalarına geçilmiştir. Öğretmen, bir taraftan bağlama akortlarını yaparken, diğer taraftan önceden belirlediği ve deney grubunda da uygulanan egzersizleri öğrencilerin sessiz biçimde belirlenen süreye göre çalışmalarını sağlamıştır. Daha sonra ‘anlatım’ ve ‘gösterip-yaptırma’ yöntemlerini kullanarak sesli egzersizleri öğrencilere çalıştırmış; dersin konusunu tahtada ve bağlama üzerinde göstererek işlemiştir. Öğretmen; içerikteki alıştırma/ezgi/eserleri küçük parçalar halinde bağlama üzerinde gösterip yaptırarak kursiyerlere çalıştırmıştır. Dersin sonuna doğru ders planında belirlenen değerlendirmeler yapılarak, öğrencilerin öğrenme durumları test edilmiş, buna göre gerekli dönütler verilmiştir. Dersin sonunda kursiyerlerin motive edilmesi amacıyla, dersin konusuna uygun bağlama dinletisi yapılmış olup, bu bölümde kursiyerlerin merak ettikleri eserler de öğretmen tarafından icra edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Veri toplama süreci

Veri toplama yönteminin ‘kontrol gruplu son-test’ olmasından dolayı, ders/deney süreci sonunda her kursiyerden ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ türküsünün çalınması istenmiş ve kamera ile kaydedilmiştir. Deney grubundan 12, kontrol grubundan 13 video kaydı olmak üzere toplam 25 video kaydı; geliştirilen ‘Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği’ ile 3 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Üç puanlayıcının puanlarının ortalaması alınarak, her öğrencinin performans puanları elde edilmiştir ve gözlemciler/puanlayıcılar arasındaki uyumun da iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (Cohen’in Kappa katsayısı=0,78). Tez çalışmasının tüm aşamalarındaki veri toplama sürecine ilişkin işlemlerin şematik bir özeti aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.8. Verilerin toplanma süreci

3.4.2. Veri toplama araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda ayrıntılarıyla tanıtılmaktadır.

3.4.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kontrol ve deney gruplarının oluşturulmasında kullanılan ‘Kişisel Bilgi Formu’ (bkz. Ek-4); öğrencilerin yaş, cinsiyet ve müzikle uğraşma durumlarını tespit amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve sürecin başında uygulanmıştır.

3.4.2.2. Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği

Performans değerlendirme ölçeğinin hazırlanma sürecinde öncelikle konu ile ilgili literatür taranmıştır. Ölçek hazırlamada dikkat edilmesi gereken hususlar titizlikle

incelenmiş, araştırma konusuna uygun olabileceği düşünüldüğünden Likert tipi bir ölçek geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Ölçekte öğrencilerin çalma performansındaki davranışları gerçekleştirme düzeylerini belirlemek için ‘Beklenen Davranış ve Beceriler’ tanımlanmıştır. Ölçek; söz konusu davranış ve becerilerin gerçekleşme düzeyine göre 1=Hiç, 2=Biraz, 3=Kısmen, 4=Büyük Ölçüde ve 5=Tamamen biçiminde dereceli olarak puanlandırılacak şekilde yapılandırılmıştır.

Uçan (1997)’ye göre müzik eğitimi alanında kullanılacak olan performans testleri; geçerlik, güvenirlik ve kullanılabilirlik açısından uygun nitelikte olmalıdır. Bu çalışmada kullanılan performans değerlendirme ölçeğinin taslağı, kapsam geçerliği için 2 bağlama eğitimi alanı ve 1 müzik eğitimi alanından olmak üzere 3 uzmana görüş alınmak üzere gönderilmiştir. Ayrıca 2 ölçme değerlendirme alan uzmanından da görüş alınarak, ölçek üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra gerekli izinlerin alınmasıyla (bkz. Ek-8) güvenirlik çalışmalarına başlanmıştır. Bu kapsamda; Çankırı, Ankara, Eskişehir, Kırıkkale, Ardahan ve Ağrı illerinde başlangıç düzeyi bozuk düzen bağlama çalabilen 95 kursiyere ulaşılmış, bu öğrencilerin bağlama öğretmenleriyle görüşülmüş, ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ türküsünü öğretmeleri istenmiştir. Daha sonra her bir öğrenci ilgili türküyü çalarak video kaydını yapmıştır. Öğretmenler bu konuda gerekli hassasiyeti göstererek tüm videoları araştırmacıya ulaştırmışlardır. Söz konusu video kayıtları 2 alan uzmanı tarafından dikkatlice izlenmiş, geliştirilen performans değerlendirme ölçeği taslağı ile değerlendirildikten sonra elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliği, faktör analizi yapılarak test edilmiş; ilk etapta 24. madde her iki değerlendirici tarafından aynı işaretlendiği için hesaplama yapılamamıştır. 24. madde ölçekten çıkarıldıktan sonra verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır.

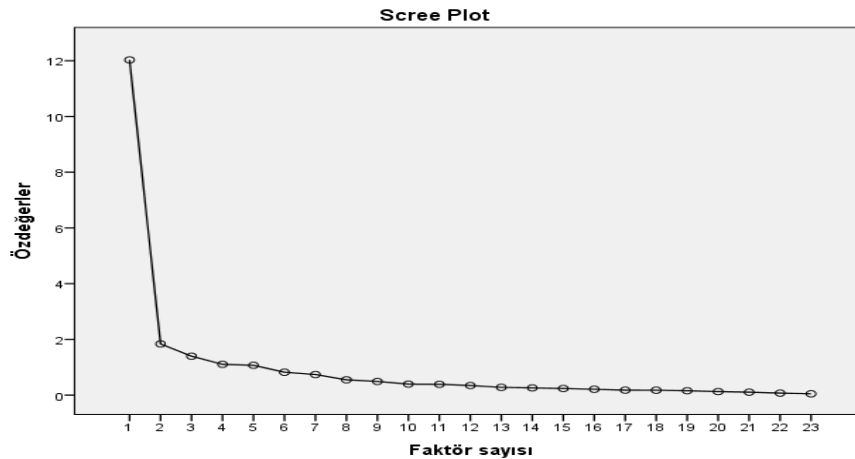
Tablo 3.9. KMO ve Bartlett testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		0,902
Bartlett Küresellik Testi	χ^2	1895,433
	sd	253
	p	0,000

Tablo 3.9’da verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını gösteren KMO ve Bartlett testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen KMO uyum ölçüsü değeri 0,902 olup; bu değer 0,70 kritik değerinin oldukça üzerinde bir değerdir. Bartlett test istatistiği, 0,01 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{(253)} = 1895,433; p < 0,01$). Bu istatistik sonuçları, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Yapılan faktör analizinde, öz değeri 1’in üzerinde olan beş bileşen olduğu bulunmuştur. Ancak bu beş bileşen açıklanan toplam varyansa yaptıkları katkının önemi çerçevesinde değerlendirildiğinde, tek bileşenin varyansa daha önemli katkı yaptığı görülmüştür. Söz konusu faktörün tek başına varyans açıklama oranı % 52,3’tür. Bundan dolayı, analizin tek faktör için tekrarlanmasına karar verilmiştir. Aynı şekilde, aşağıda verilen Grafik 3.1.’e bakıldığında, birinci noktadan ikinci noktaya keskin bir düşüş olup, ikinci noktadan itibaren yatay bir seyir başlamıştır. Burada, ikinci noktanın üzerinde kalan nokta sayısı, faktör sayısını göstermektedir. Faktör dağılımı Grafik 3.1.’de verilmiştir.

Grafik 3.1. Performans değerlendirme ölçeğine ait ‘Scree Plot’ grafiği

Taslak ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri tek bir faktör altında aşağıda Tablo 3.10’da verilmiştir. Tabloya baktığımızda 22. maddenin faktör yükü 0,253 olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın amacına göre, faktör yükü 0,1’in veya 0,3’ün altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmaktadır. Bu çalışmada 0,1’in üstünde faktör yüküne sahip tüm maddelerin ölçekte kalması kuralı uygulanmıştır. Bu bağlamda tüm maddelerin taslak ölçekte yer aldığı görülmektedir. Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonucunda, 23

maddelik tek bir faktörden oluşan ölçek ‘Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği’ olarak adlandırılmıştır.

Korelasyon tekniği ile madde seçiminde, denemelik ölçekte bulunan her bir madde ile bu madde dışında kalan diğer maddelerin toplamından oluşan bütün (total) arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanmış ve Tablo 3.10’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre korelasyon değerleri $r=,438$ (m10) ile $r=,892$ (m13) arasında değişmekte olup, 0,01 düzeyinde anlamlıdır. Böylece ölçekte yer alan tüm maddelerin, ölçeğin bütünü ile ölçülmek istenen özellikleri iyi ölçen maddeler oldukları söylenebilir.

Tablo 3.10. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük, r ve t değerleri

Madde No	Faktör Yükleri	r	t
m1	,645	,627	5,171
m2	,717	,713	7,108
m3	,699	,686	6,226
m4	,650	,626	5,036
m5	,689	,656	6,679
m6	,736	,703	6,545
m7	,814	,771	7,298
m8	,574	,549	7,706
m9	,714	,697	6,788
m10	,438	,408	4,707
m11	,793	,767	7,904
m12	,514	,475	4,502
m13	,892	,873	13,472
m14	,872	,849	12,34
m15	,596	,567	6,29
m16	,800	,766	9,412
m17	,814	,775	9,641
m18	,820	,778	10,33
m19	,852	,810	11,491
m20	,743	,689	9,583
m21	,780	,729	8,83
m22	,253	,328	3,852
m23	,865	,821	11,351

Ölçek maddelerinin ayırt ediciliğini hesaplamak amacı ile sıralamanın üst % 27 (n=26) ve alt % 27'lik (n=26) diliminde yer alan katılımcıların ölçeğin her bir maddesinden aldıkları puan ortalamaları, bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılmıştır. Tablo 3.10'da verilen analiz sonucunda, elde edilen t değerlerinin tamamı 0,01 önem düzeyinde anlamlıdır. Bu sonuç; tüm maddelerin, o madde ile ölçülmek istenen özelliğe sahip olanlarla olmayanları ayırt edici nitelikte olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 3.11. Performans değerlendirme ölçeğine ait güvenilirlik katsayısı

	Madde sayısı	Cronbach α
Ölçek geneli	23	0,956

Tablo 3.11'de elde edilen ölçek için hesaplanan Cronbach α iç tutarlılık katsayısı verilmiştir. Buna göre ölçek için bulunan Cronbach α iç tutarlılık katsayısı 0,956 olup, ölçekte yer alan 23 maddenin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir.

Gözlemcilerin teste katılan kişilere verdikleri puanlar arasındaki uyumu ölçmek için ise Cohen'in Kappa istatistiği kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, Cohen'in Kappa katsayısı 0,78 olarak bulunmuş olup, ($p < 0,01$) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç, gözlemcilerin değerlendirmeleri arasında iyi düzeyde uyumluluk olduğunu göstermektedir.

Tüm bu analizler sonucunda 23 maddelik 'Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği'ne (bkz. Ek-3) son hali verilmiş, kontrol ve deney gruplarının değerlendirilmesi için hazır duruma getirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada deney ve kontrol gruplarından elde edilen veriler; SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performans düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

hesaplanmıştır. Analize tabi tutulan her bir veri grubunun normallik (Shapiro-Wilk, Skewness-Kurtosis) ve homojenlik (Levene) testi değerleri incelenmiştir (bkz. Ek-9). Alan yazında, normallik için kabul edilebilir çarpıklık-basıklık değerlerinin ± 1 ile ± 3 arasında olabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2006; Eroğlu, 2010). Bu çalışmada normal dağılım değerlerinin incelenmesinde ± 3 yaklaşımı dikkate alınmıştır. Normal dağılım gösteren veri grupları için t-testi, normal dağılım göstermeyen veri grupları için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi için $p < ,05$ dikkate alınmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı çıktığı durumlarda etki büyüklüğü de incelenmiştir. Etki büyüklüğünün hesaplanmasında Cohen's *d* formülü kullanılmıştır. Cohen's *d* değeri; .20=küçük, .50=orta ve .80=geniş şekilde yorumlanmıştır (Cohen, 1988).

IV. BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde, ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre ders işlenen deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerine göre ders işlenen kontrol grubunun, bağlama çalma performansındaki ‘teknik’ boyutların gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için; ‘bağlamayı konumlandırma (oturuş, duruş ve tutuş)’, ‘tezene vuruş ve parmak basış’ ve ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ olmak üzere 3 alt boyut karşılaştırılmış, son olarak da her iki grup arasındaki ‘teknik’ boyutun genel karşılaştırması yapılmıştır.

Söz konusu alt boyutlardan birincisi ile ilgili olarak; “Bağlamayı konumlandırmaya (oturuş, duruş ve tutuş) ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarında ‘bağlamayı konumlandırma’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.1. ‘Bağlamayı konumlandırma’ becerilerine ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	4,46	0,39	23	0,50	0,62
Kontrol	13	4,36	0,58			

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘bağlamayı konumlandırma’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne

göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘Bağlamayı konumlandırma’ becerilerinin ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘bağlamayı konumlandırma’ puan ortalaması ($\bar{X}=4,46$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=4,36$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,50$; $p=,62>,05$).

Alt boyutların ikincisi ile ilgili olarak, “Tezene vuruş ve parmak basışa ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarındaki ‘teknik’ boyutun alt boyutlarından olan ‘tezene vuruş ve parmak basış’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.2. ‘Tezene vuruş ve parmak basış’ becerilerine ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	3,99	0,46	23	0,87	0,40
Kontrol	13	3,81	0,56			

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘tezene vuruş ve parmak basış’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘tezene vuruş ve parmak basış’ becerilerinin ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘tezene vuruş ve parmak basış’ puan ortalaması ($\bar{X}=3,99$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=3,81$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,87$; $p=,40>,05$).

Alt boyutların üçüncüsü ile ilgili olarak, “Tuşeye ve tezeneye hâkimiyete ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarındaki ‘teknik’ boyutun alt boyutlarından olan ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.3. ‘Tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ becerilerine ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	4,23	0,23	23	1,37	0,18
Kontrol	13	4,03	0,44			

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ becerilerinin ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ puan ortalaması ($\bar{X}=4,23$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=4,03$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=1,37$; $p=,18>,05$).

Bağlama çalma becerileri ile ilgili ana boyutlardan olan ‘teknik’ boyutun genel olarak karşılaştırılması amacıyla, “Çalma performansının ‘teknik’ boyutlarının gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performansındaki ‘teknik’ becerilerine ilişkin puan ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.4. ‘Teknik’ becerilerin tümüne ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	4,19	0,30	23	0,99	0,33
Kontrol	13	4,03	0,49			

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘teknik’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘teknik’ beceri puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘teknik’ boyuttaki puan ortalaması ($\bar{X}=4,19$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=4,03$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,99$; $p=,33>,05$).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde, ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre ders işlenen deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerine göre ders işlenen kontrol grubunun, bağlama çalma performansındaki ‘müzikal’ boyutların gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için; deney ve kontrol grupları arasında ‘entonasyon’, ‘cümleme’, ‘tempo ve nüans’ ve ‘bütünlük ve akıcılık’ olmak üzere 4 alt boyut karşılaştırılmış, son olarak da her iki grup arasındaki ‘müzikal’ boyutun genel karşılaştırması yapılmıştır.

Alt boyutlardan birincisi ile ilgili olarak “Entonasyona ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarındaki ‘entonasyona’ ilişkin beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.5. ‘Entonasyon’ becerilerine ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	3,18	0,61			
Kontrol	13	3,28	0,76	23	-0,37	0,72

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘entonasyon’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘entonasyona’ ilişkin becerilerinin ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘entonasyon’ puan ortalaması ($\bar{X}=3,18$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=3,28$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)} = -0,37$; $p = 0,72 > 0,05$).

Alt boyutların ikincisi ile ilgili olarak, “Cümlemeye ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarındaki ‘müzikal’ boyutun alt boyutlarından olan ‘cümleme’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.6. ‘Cümleme’ becerilerine ilişkin ‘ilişkısiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	3,06	0,95	23	1,06	0,30
Kontrol	13	2,65	0,95			

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘cümleme’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘cümleme’ becerisi ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkısiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘cümleme’ puan ortalaması ($\bar{X}=3,06$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=2,65$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}= 1,06$; $p=,30>,05$).

Alt boyutların üçüncüsü ile ilgili olarak, “Tempo ve nüansa ilişkin becerilerin gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performanslarındaki ‘müzikal’ boyutun alt boyutlarından olan ‘tempo ve nüans’a ilişkin beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.7. ‘Tempo ve nüans’ becerilerine ilişkin ‘ilişkısiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	2,29	0,69	23	0,53	0,60
Kontrol	13	2,15	0,64			

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘tempo ve nüans’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘tempo ve nüans’ becerisi ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkısiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun ‘tempo ve nüans’ puan ortalaması ($\bar{X}=2,29$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=2,15$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,53$; $p=,60>,05$).

Alt boyutların dördüncüsü ile ilgili olarak, “Bütünlük ve akıcılık sağlama düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun

bağlama çalma performanslarındaki ‘müzikal’ boyutun alt boyutlarından olan ‘bütünlük ve akıcılık’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.8. ‘Bütünlük ve akıcılık’ becerilerine ilişkin ‘Mann-Whitney U testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}_{\text{sıra}}$	Sıra toplamı	U	p
Deney	12	14,25	171,00	63,00	0,41
Kontrol	13	11,85	154,00		

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi; deney ve kontrol gruplarının ‘bütünlük ve akıcılık’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘bütünlük ve akıcılık’ beceri puanları karşılaştırılmıştır. Sıra ortalamalarına göre, deney grubunun ‘bütünlük ve akıcılık’ puanları ($\bar{X}=14,25$) ile kontrol grubunun puanları ($\bar{X}=11,85$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=63,00$, $p=,41>,05$).

Bağlama çalma becerileri ile ilgili ana boyutlardan olan ‘müzikal’ boyutun genel olarak karşılaştırılması amacıyla, “Çalma performansının ‘müzikal’ boyutlarının gerçekleşme düzeyi arasında fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performansındaki ‘müzikal’ beceri puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.9. ‘Müzikal’ becerilerin tümüne ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	2,78	0,74	23	0,52	0,61
Kontrol	13	2,62	0,76			

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarının ‘müzikal’ becerileri incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘müzikal’ becerilerinin ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun tüm ‘müzikal’ puan ortalaması ($\bar{X}=2,78$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=2,62$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,52$; $p=,61>,05$).

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol grupları arasındaki ‘toplam çalma performansı’ farkının belirlenmesi amacıyla, araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Programlı Öğretim Modeli ve geleneksel öğretim yöntemine göre işlenen bağlama derslerinde, toplam çalma performansı fark göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun bağlama çalma performansı tüm alt boyut puanlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.10. ‘Toplam çalma performansı’ ortalamalarına ilişkin ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	12	3,70	0,41	23	0,83	0,42
Kontrol	13	3,54	0,54			

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi, ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemi ile işlenen derslerde ulaşılan toplam çalma performansı puanlarının farkı incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun ‘bağlama çalma performansları’ ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=3,70$) ile kontrol grubunun puan ortalaması ($\bar{X}=3,54$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(23)}=,83$; $p=,42>,05$).

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının çalma performansında cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını saptamak amacıyla, araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Programlı Öğretim Modeli ve geleneksel öğretim yöntemine göre işlenen bağlama derslerindeki çalma performansı, cinsiyete göre fark göstermekte midir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bunun için her iki grubun ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.11. Toplam çalma performansı puanlarının cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkisiz örneklem t-testi’ sonuçları

Cinsiyet	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Erkek	Deney	5	3,92	0,48	10	0,22	0,83
	Kontrol	7	3,87	0,35			
Kadın	Deney	7	3,55	0,30	11	1,75	0,11
	Kontrol	6	3,16	0,49			

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarının toplam çalma performansının, cinsiyet değişkeni açısından fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Bunun için ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre bozuk düzen bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemleriyle bozuk düzen bağlama eğitimi alan kontrol grubunun bağlama çalma performanslarının cinsiyete göre oluşan ortalama puanları karşılaştırılmıştır. İlişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre deney grubu erkek kursiyerlerin puan ortalaması ($\bar{X}=3,92$) ile kontrol grubundaki erkek kursiyerlerin puan ortalaması ($\bar{X}=3,87$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(10)}=,22$; $p=,83>,05$). Deney grubu kadın kursiyerlerin puan ortalaması ($\bar{X}=3,55$) ile kontrol grubundaki kadın kursiyerlerin puan ortalaması ($\bar{X}=3,16$) arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(11)}= 1,75$; $p=,11>,05$).

Deney ve kontrol grupları arasında, bağlama çalma performansının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında genel olarak anlamlı bir fark çıkmazken; gruplar içerisindeki kadın ve erkeklerin performans başarıları karşılaştırıldığında anlamlı farkların çıktığı boyut ve alt boyutlar olmuştur. Performansın cinsiyete göre gruplar içi farkını gösteren bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.12. Toplam çalma performansı puanlarının cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Deney	Erkek	5	3,92	0,48	10	-1,66	0,13	---
	Kadın	7	3,55	0,30				
Kontrol	Erkek	7	3,87	0,35	11	-3,02	0,01	1,67
	Kadın	6	3,16	0,49				

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi deney grubunun bağlama çalma toplam performans puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemişken ($t_{(10)}=-1,66$; $p=,13>,05$); kontrol grubunun puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermiştir. Kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=3,87$) ile kadınların ($\bar{X}=3,16$) puan ortalamaları arasında ($t_{(11)}=-3,02$; $p=,01<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,67>,80$).

Tablo 4.13. ‘Teknik’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Deney	Erkek	5	4,31	0,39	10	-1,09	0,30	---
	Kadın	7	4,11	0,22				
Kontrol	Erkek	7	4,32	0,26	11	-2,86	0,02	1,56
	Kadın	6	3,70	0,50				

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi deney grubunun ‘teknik’ beceri puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemişken ($t_{(10)}=-1,09$; $p=,30>,05$); kontrol grubunun puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermiştir. Kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=4,32$) ile kadınların ($\bar{X}=3,70$) puan ortalamaları arasında ($t_{(11)}=-2,86$; $p=,02<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,56>,80$).

Deney ve kontrol gruplarındaki kadın ve erkeklerin ‘müzikal’ beceri puanlarının birbirleriyle karşılaştırılmasında, farklı testler kullanılmıştır. Deney grubu için Mann-Whitney U testi, kontrol grubu için ise ilişkili örneklem t-testi kullanılmıştır.

Tablo 4.14. Deney grubunun ‘müzikal’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘Mann-Whitney U testi’ sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	$\bar{X}_{\text{sıra}}$	Sıra toplamı	U	p
Deney	Erkek	5	8,20	41,00	9,00	0,17
	Kadın	7	5,29	37,00		

Tablo 4.14’e göre, deney grubu kadın ve erkeklerinin ‘müzikal’ beceri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=9,00$, $p=,17>,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, deney grubu erkeklerinin ‘müzikal’ beceri puanları ($\bar{X}=8,20$),

kadınların ‘müzikal’ beceri puanlarından ($\bar{X}=5,29$) daha yüksektir. Ancak aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4.15. Kontrol grubunun ‘müzikal’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Kontrol	Erkek	7	3,03	0,67	11	-2,44	0,03	1,36
	Kadın	6	2,16	0,61				

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi, kontrol grubu erkekleri ($\bar{X}=3,03$) ve kadınlarının ($\bar{X}=2,16$) ‘müzikal’ beceri puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmakta olup ($t_{(11)}=-2,44$; $p=,03<,05$); etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,36>,80$).

Deney ve kontrol gruplarının alt boyutlardaki performans puanlarının cinsiyete göre fark gösterip göstermediğine de bakılmış olup, bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 4.16. ‘Bağlamayı konumlandırma’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Deney	Erkek	5	4,52	0,49	10	-0,37	0,72	---
	Kadın	7	4,43	0,34				
Kontrol	Erkek	7	4,71	0,22	6,06	-2,81	0,03	1,61
	Kadın	6	3,96	0,62				

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi deney grubunun ‘bağlamayı konumlandırma’ alt boyutundaki puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemişken ($t_{(10)}=-,37$; $p=,72>,05$), kontrol grubunun puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermiştir. Kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=4,71$) ile kadınların ($\bar{X}=3,96$) puan ortalamaları arasında ($t_{(6,06)}=-2,81$; $p=,03<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,61>,80$).

Tablo 4.17. ‘Tezene vuruş ve parmak basış’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Deney	Erkek	5	4,17	0,54	10	-1,18	0,26	---
	Kadın	7	3,86	0,37				
Kontrol	Erkek	7	4,12	0,35	11	-2,63	0,02	1,46
	Kadın	6	3,44	0,56				

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi deney grubunun ‘tezene vuruş ve parmak basış’ alt boyutundaki puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermemişken ($t_{(10)}=-1,18$; $p=,26>,05$), kontrol grubunun puanları cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermiştir. Kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=4,12$) ile kadınların ($\bar{X}=3,44$) puan ortalamaları arasında ($t_{(11)}=-2,63$; $p=,02<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,46>,80$).

Tablo 4.18. ‘Tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	Erkek	5	4,31	0,23	10	-1,00	0,34
	Kadın	7	4,17	0,23			
Kontrol	Erkek	7	4,24	0,31	11	-2,04	0,07
	Kadın	6	3,79	0,48			

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi, deney grubu kadın ve erkekleri arasında ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ beceri puanları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır ($t_{(10)}=-1,00$; $p=,34>,05$). Benzer şekilde, kontrol grubu kadın ve erkekleri arasında da aynı beceriyle ilgili anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(11)}=-2,04$; $p=,07>,05$).

Tablo 4.19. ‘Entonasyon’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Deney	Erkek	5	3,67	0,59	10	-3,14	0,01	1,76
	Kadın	7	2,83	0,33				
Kontrol	Erkek	7	3,71	0,66	11	-2,78	0,02	1,57
	Kadın	6	2,77	0,53				

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi deney grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=3,67$) ile kadınların ($\bar{X}=2,83$) ‘entonasyon’ becerisi puan ortalamaları arasında ($t_{(10)}=-3,14$; $p=,01<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü geniştir ($d=1,76>,80$). Benzer şekilde, kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=3,71$) ile kadınların ($\bar{X}=2,77$) ‘entonasyon’ becerisi puan ortalamaları arasında da ($t_{(11)}=-2,78$; $p=,02<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü geniştir ($d=1,57>,80$).

Deney ve kontrol gruplarını oluşturan kadın ve erkekler, kendi grupları içerisinde ‘cümleme’ becerisi puan ortalamaları açısından karşılaştırmıştır. Kontrol grubu için ilişkili örneklem t-testi, deney grubu için ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.20. Deney grubunun ‘cümleme’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘Mann-Whitney U testi’ sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	$\bar{X}_{\text{sıra}}$	Sıra toplamı	U	p
Deney	Erkek	5	7,20	36,00	14,00	0,57
	Kadın	7	6,00	42,00		

Tablo 4.20’ye göre, deney grubu kadın ve erkeklerinin ‘cümleme’ beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=14,00$; $p=,57>,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, deney grubu erkeklerinin ‘cümleme’ beceri puanları ($\bar{X}=7,20$), kadınların puanlarından ($\bar{X}=6,00$) daha yüksektir. Ancak aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4.21. Kontrol grubunun ‘cümleme’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	d
Kontrol	Erkek	7	3,21	0,76	11	-2,92	0,01	1,61
	Kadın	6	2,00	0,74				

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi kontrol grubu erkekleri ve kadınlarının ‘cümleme’ beceri puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kontrol grubunda yer alan erkekler ($\bar{X}=3,21$) ile kadınların ($\bar{X}=2,00$)

puan ortalamaları arasında ($t_{(11)}=-2,92$; $p=,01<,05$) anlamlı bir fark olup, etki büyüklüğü de geniştir ($d=1,61>,80$).

Tablo 4.22. ‘Tempo ve nüans’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Deney	Erkek	5	2,67	0,71	10	-1,76	0,11
	Kadın	7	2,02	0,57			
Kontrol	Erkek	7	2,41	0,69	11	-1,77	0,10
	Kadın	6	1,83	0,56			

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi, deney grubu kadın ve erkeklerinin ‘tempo ve nüans’ beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır ($t_{(10)}=-1,76$; $p=,11>,05$). Benzer şekilde, kontrol grubu kadın ve erkekleri arasında da aynı beceriyle ilgili anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(11)}=-1,77$; $p=,10>,05$).

Deney ve kontrol gruplarını oluşturan kadın ve erkek kursiyerlerin, ‘bütünlük ve akıcılık’ becerisi puan ortalamaları kendi grupları içerisinde karşılaştırmıştır. Kontrol grubu için ilişkili örneklem t-testi, deney grubu için ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.23. Deney grubunun ‘bütünlük ve akıcılık’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘Mann-Whitney U testi’ sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	$\bar{X}_{\text{sıra}}$	Sıra toplamı	U	p
Deney	Erkek	5	7,60	38,00	12,00	0,34
	Kadın	7	5,71	40,00		

Tablo 4.23’e göre, deney grubu kadın ve erkeklerinin ‘bütünlük ve akıcılık’ beceri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($U=12,00$; $p=,34>,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, deney grubu erkeklerinin ‘bütünlük ve akıcılık’ beceri puanları ($\bar{X}=7,60$), kadınların puanlarından ($\bar{X}=5,71$) daha yüksektir. Ancak aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4.24. Kontrol grubunun ‘bütünlük ve akıcılık’ becerilerinin cinsiyete göre farkını gösteren ‘ilişkili örneklem t-testi’ sonuçları

Gruplar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kontrol	Erkek	7	3,14	0,81	11	-2,07	0,06
	Kadın	6	2,22	0,78			

Tablo 4.24’de görüldüğü gibi kontrol grubu erkekleri ve kadınlarının ‘bütünlük ve akıcılık’ beceri puan ortalamaları arasında, cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(11)}=-2,07$; $p=,06>,05$).

V. BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde; Halk Eğitim Merkezinde yürütülen başlangıç düzeyi bozuk düzen bağlama eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin çalma performansına etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları ve ilgili tartışmalar yer almaktadır. Bunun yanında, araştırma sonuçlarına dayanarak yapılan öneriler de sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Bu kısımda, ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, çalma performansı ‘teknik’ boyutlarının gerçekleşme düzeyleri arasındaki fark olup olmadığını saptamaya yönelik birinci alt problem kapsamında ulaşılan bulgular doğrultusunda; ‘bağlamayı konumlandırma (oturuş, duruş ve tutuş)’, ‘tezene vuruş ve parmak basış’, ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ teknik alt boyutlarına, ardından da ‘teknik’ boyutun geneline ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilmiştir.

Bağlamayı konumlandırma (Oturuş, duruş ve tutuş)

Bu araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının ‘bağlamayı konumlandırma’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bağlama eğitimi alanında literatürde yer alan az sayıdaki araştırmada, herhangi bir öğretim yönteminin bağlamayı konumlandırma becerisine etkisi ile ilgili bir sonuca rastlanmamıştır. Buna karşın, bağlama dışındaki çalgılarda konumlandırma

hususuna ilişkin araştırma sonuçları literatürde mevcuttur. Örneğin Aksoy (2015) yüksek lisans tezinde, keman eğitiminde geleneksel yöntemleri kullanmış, deney grubunun kullanması amacıyla ek uyarıcı olarak videolar hazırlamıştır. Araştırma sonucunda gruplar arasında fark oluşmamış, söz konusu uyarıcının ‘bedensel kurulum’ boyutuna fark yaratacak biçimde etki etmediği saptanmıştır. Buna karşın Erim (2009), video model destekli öğretimin gitar performansına etkisini araştırdığı doktora tezi çalışmasında, gitar tutuş performansında video desteği uygulanan deney grubu lehine olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Karahan (2010)’un vurguladığı gibi; bağlamayı konumlandırmada, kullanılan bağlamanın tekne yapısı ve çalacak olan kişinin fiziksel özellikleri belirleyici niteliktedir. Diğer bir ifadeyle; öğrencinin fiziksel yapısına uygun bağlamaya sahip olması büyük önem taşımaktadır. Kınık (2010)’a göre, öğrencilerin bağlama çalmada hâkimiyeti sağlayabilmeleri için 37-40 cm tekne boyunda bağlamaların kullanılması uygundur. Bu bağlamda, araştırmacı deney sürecinden önce her iki gruba aynı yaklaşımda bulunarak rehberlik etmiş, öğrencilerin bedenlerine uygun yaklaşık 38-40 cm tekne boyunda bağlama edinmelerini sağlamıştır. Bunun araştırma sonuçlarına olumlu etki ettiği düşünülmektedir. Her iki grupta elde edilen sonuçların birbirine çok yakın olmasının bir başka sebebi de, bağlamanın konumlandırılmasının çok karmaşık beceriler dizisini içermemesi ve farklı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaksızın iyi bir gözlem ve taklitle kazanılabilecek davranışlardan oluşması olabilir.

Tezene vuruş ve parmak basış

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının ‘tezene vuruş ve parmak basış’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Literatürde bağlama eğitimi ile ilgili genel araştırmalar olsa da, içeriğinde ‘tezene vuruş ve parmak basış’ hususunu ayrıştırılmış olarak ele alan veya ampirik verilere dayanan bir araştırma sonucuna rastlanmamıştır. Haşhaş (2013), tezene vuruş yönlerinin ezgi notalarında ayrıntılı bir biçimde gösterilmesinin önemli olduğunu ve bunların bağlama metotlarında kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmamızda, deney sürecinin öğretim materyalleri hazırlanırken bu teknik husus üzerinde titizlikle durulmuştur.

Deney ve kontrol grupları için hazırlanan etüt ve ezgilerdeki tezene yönlerinin belirgin bir biçimde gösterilmesinin her iki grup üzerinde olumlu bir etki yarattığı, bunun da elde edilen sonuçlara yansıdığı söylenebilir. Ayrıca, öğretmenin her iki gruba da eşit davranarak ‘tezene vuruş ve parmak basış’ ile ilgili egzersizlerin eksiksiz yapılmasını sağlaması, sonuçların benzer çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Tuşeye ve tezeneye hâkimiyet

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, deney ve kontrol gruplarının ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Literatürde, bağlama eğitiminde/derslerinde ‘tuşeye ve tezeneye hâkimiyet’ konusuyla ilgili bir araştırma sonucuna ulaşılammıştır. Çalgı eğitiminde karşılaşılan sorunlar ile ilgili yapılan bir araştırmaya göre ise, Güzel Sanatlar Lisesi 9. sınıf öğrencilerinde temel teknik davranışların kazanılmaması sonucunda, çalgı hâkimiyetinin yeterince oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Topalak, 2013). Hem bağlamanın boyutu hem de öğrencinin fiziksel yapısı tuşe ve tezene hâkimiyetinde belirleyici unsurlardandır. Öğretmenin bu hususta her iki grupta da gerekli önlemleri alması, beceriyi olumlu yönde etkilemiş ve fark yaratmamış olabilir. Bir çalgıyı bedenle uyumlu bir biçimde konumlandırma, konum, duruş ve tutuşu bozmadan doğru bir şekilde sürdürme gibi beceriler de; çalgı hâkimiyetine olumlu etki edecek faktörlerdendir. Araştırmamızda bağlamayı konumlandırmaya ilişkin puan ortalamalarının her iki grupta da yüksek olmasının, tuşeye ve tezeneye hâkimiyeti olumlu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Teknik boyutun genel değerlendirmesi

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol grupları arasında ‘teknik becerilerin toplam performansı’ açısından da istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu sonuca dayanarak; ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerinin bağlama çalmanın teknik boyutlarına ilişkin becerileri kazandırmada benzer etkiye

sahip oldukları söylenebilir. Literatürde bağlama eğitimi ile ilgili yapılmış araştırmalar olsa da, bağlama çalma performansının ‘teknik’ boyutunun ayrıştırılmış olarak ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Buna karşın; farklı çalgılar için yapılmış, içeriğinde ‘teknik’ boyutun da irdelendiği araştırmalar mevcuttur. Buna bir örnek verilirse, Aksoy (2015) geleneksel öğretim yöntemlerini kullandığı bir araştırmada, deney grubuna uyarıcı olarak ders videoları hazırlamış ve her iki grubun ‘teknik’ becerilerini ölçmüştür. Araştırma sonuçları deney grubunun lehine sonuçlanmıştır. Aksoy’un bulgusundan farklı olarak, araştırmamızda teknik boyutun toplamının ve ayrıştırılmış olarak alt boyutlarının deney ve kontrol gruplarında fark göstermemesi; öğretmenin her iki gruba aynı titizlikte yaklaşması, çalgı boyutlarının öğrencilerin fiziksel yapılarına uygun olması, derse hazırlık/motivasyon aşaması ile parmak, bilek ve el ısıtma çalışmalarının her gruba eksiksiz yaptırılması ve teknik beceri geliştirici egzersizlerin her iki grup tarafından da eşit sürelerde yapılmasından kaynaklanıyor olabilir.

5.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Bu kısımda, ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, çalma performansı ‘müzikal’ boyutlarının gerçekleşme düzeyleri arasındaki fark olup olmadığını saptamaya yönelik ikinci alt problem kapsamında ulaşılan bulgular doğrultusunda; ‘entonasyon’, ‘cümleme’ ‘tempo ve nüans’, ‘bütünlük ve akıcılık’ müzikal alt boyutlarına, ardından da ‘müzikal’ boyutun geneline ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilmiştir.

Entonasyon

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının ‘entonasyon’a ilişkin performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Literatür taramasında, bağlama eğitiminde ‘entonasyon’ becerisiyle ilgili ampirik verilere dayanan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Buna karşın, alan yazında farklı çalgılar

üzerinde yapılmış ilgili araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, keman eğitiminde entonasyon becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir araştırma burada anılabilir. Ergen ve Bilen (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, eşlikli çalmaya dayalı keman eğitimi alan çocuklar, eşliksiz keman eğitimi alan çocuklara göre daha başarılı olmuşlardır. Perdesiz bir çalgı olan kemanın eğitimine eşliğin kaynaştırılması, öğrencinin ton içinde düşünmesini de geliştireceğinden temiz ses üretmesini olumlu yönde etkilemiş olabilir. Bağlama ise, perdeli bir çalgı olmasına rağmen; aynı anda aynı sesi veren birden fazla tele doğru bir basınçla hâkim olmayı ve perdenin ses kalitesi açısından en uygun yerine basmayı gerektirdiğinden, entonasyon ve ses kalitesi açısından zorlukları olan bir çalgıdır. Araştırmamızda, deney ve kontrol grubunun entonasyona ilişkin performansları arasında fark çıkmaması; her iki gruba da sesli ve sessiz olarak parmak basışı ve tezene vuruşu destekleyecek egzersizlerin eşit sürelerde ve düzenli olarak yaptırılmasından kaynaklanmış olabilir.

Cümleleme

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının ‘cümleleme’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Buna karşın, araştırma kapsamındaki tüm boyut ve alt boyutlarda elde edilen sonuçlar arasında; istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da, deney grubu lehine puan farkının en fazla olduğu alt boyut ‘cümleleme’ becerisidir. Buna göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin ‘cümleleme’ becerisinin kazandırılmasında, geleneksel yöntemlere kıyasla daha etkili olduğu söylenebilir. ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre hazırlanmış ders kitapçığının bireysel çalışmaya uygun biçimde yapılandırılması ve her öğrencinin kendi hızına uygun ilerleyebilme durumu, deney grubu lehine avantaj sağlamış olabilir. Literatürde bağlama eğitimi ve performansında ‘cümleleme’ becerilerinin irdelendiği araştırmalara rastlanmamıştır. Cümleleme becerisi, müziksel yapıyı tam olarak kavrama, hissetme ve bütünü imgeleyebilmenin yanı sıra; çalgı üzerindeki hareket akışının koordineli olmasına da bağlıdır. Eşgüdüm, vücudun koordinasyonu açısından zorluk yaşayan ergenlik çağındaki bireylerin zorlanabileceği bir husus olabilir. Senemoğlu (2009)’a göre, bu dönemde yaşanan ani hızlı büyüme, vücudu koordine etmede ve psiko-motor

davranışlarda acemiliklere sebep olabildiğinden; bu durum öğrencilerin müziksel yapılara tam olarak yoğunlaşmasını engelliyor olabilir.

Tempo ve nüans

Araştırma sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının ‘tempo ve nüans’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Literatür taramasında, bağlama eğitiminde ve performansında ‘tempo ve nüans’ becerilerine dair ampirik verilere dayanan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada her iki grubun puan ortalamalarının düşük bulunması, tempo ve nüans ile ilgili davranışların bağlama eğitiminin başlangıç düzeyinde temel becerilere kıyasla daha arka planda kalmasına ve amaçlanan düzeye gelebilmesi uzun bir süreç gerektiren beceriler olmasına dayandırılabilir.

Bütünlük ve akıcılık

Araştırma sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının ‘bütünlük ve akıcılık’ performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bağlama eğitimi alanında ‘bütünlük ve akıcılık’ becerilerine ilişkin bilimsel araştırmalara rastlanmamıştır. Müzikal alt boyutların genelinde olduğu gibi, ‘bütünlük ve akıcılık’ alt boyutunda da her iki grubun puan ortalamalarının düşük olması, bu becerilerin uzun bir süreçte elde edilebilmesine ve yürütülen deneysel çalışma süresinin karmaşık davranış örüntüsü gerektiren bu becerilerin kazandırılması için yeterli olmamasına bağlanabilir.

Müzikal boyutun genel değerlendirmesi

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol grupları arasında ‘müzikal becerilerin toplam performansı’ açısından da istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Buna göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin ve geleneksel öğretim yöntemlerinin

‘müzikal’ becerilerin edinimi üzerinde benzer etkiye sahip oldukları söylenebilir. Literatürde bağlama eğitiminde ve performansında ‘müzikal’ becerilere odaklanan araştırmalara rastlanılmadığından, sonuçları karşılaştırabileceğimiz bir çerçeve oluşturmak zordur. Bununla birlikte, farklı çalgıların öğretimine yönelik yapılan araştırmalarda ‘müzikal’ becerilerle ilgili sonuçlardan yararlanarak bazı kısmi çıkarımlar yapmak mümkündür. Peightel (1971) tarafından yapılan doktora tezinde; başlangıç seviyesindeki trombon öğrencilerinin perde (nota), ritim ve artikülasyon ile ilgili temel müzik performans becerilerinin, programlanmış içeriklerle daha etkili bir biçimde öğretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Okay (2011)’in yaptığı doktora tezinde, deney grubuna uygulanan müzikal ifade eğitimi içerikli program, geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubuna kıyasla daha başarılı olmuş, yaylı çalgı öğrencilerinin müzikal becerilerinde ilerleme kaydedilmiştir. Otacıoğlu (2005)’in yapmış olduğu araştırmada, piyano eğitimi dersi için programlandırılmış içeriğin uygulandığı deney grubunun müzikal becerileri, öğretmen merkezli ve klasik yöntemlerin uygulandığı kontrol grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Aksoy (2015) ise, geleneksel yöntemlerle yapılan keman eğitiminde deney grubuna ek olarak video kayıtları vermiş; süreç sonunda yapılan son-testte, uyarıcının deney grubunun ‘müzikal’ becerilerinin gelişmesine olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Ulaşılan bu araştırma sonuçlarındaki genel eğilim, araştırmamızın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Araştırmamızın sonuçlarıyla zıt bir sonucun alındığı başka bir araştırmada ise Kalyoncu (1996), Güzel Sanatlar Liselerindeki piyano öğretim programlarının hedeflerine ulaşma durumunu araştırmış, öğrencilerin müzikal beceri puanlarının teknik beceri puanlarına göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Tüm bu sonuçlar, müzikal becerilerin gelişiminin çalgıdan çalgıya farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Deney ve kontrol gruplarının derslerinin aynı öğretmen tarafından yürütülmesi, ön hazırlık çalışmalarının her iki grupta da eşit sürelerde yapılması gibi faktörler elde edilen sonuçlar üzerinde etkili olmuş olabilir. Ayrıca, müzikal boyut performans puanlarının teknik boyut puanlarından daha düşük olması, deney süresinin müzikal becerilerin gelişebilmesi için görece kısa olmasıyla ilişkilendirilebilir.

5.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar

‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerinde, toplam çalma performansının fark gösterip göstermediğini saptamaya yönelik üçüncü alt problemin bulgularına dayanarak; deney ve kontrol gruplarının ‘toplam çalma performansı’ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Kontrol grubunun bağlama çalma beceri puan ortalamaları deney grubuna göre düşük olmuş olsa da, bu fark istatistiksel açıdan anlamlı çıkmamıştır. Bu sonuca göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerinin başlangıç düzeyi bağlama eğitimindeki temel becerilerin kazandırılmasında benzer etkiye sahip oldukları söylenebilir. Bağlama eğitimi alanında ‘Programlı Öğretim Modeli’nin kullanıldığı araştırmalar olmadığından; araştırma sonuçları farklı çalgıların ve müziksel davranışların eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin test edildiği araştırmalarla ilişki kurarak tartışmak mümkündür. Bu araştırmada, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmaması ancak bazı puan ortalamalarının deney grubu lehine yüksek olması; Şen (2011)’in yapmış olduğu doktora tezi sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Müzik öğretiminde bilgisayar destekli ‘Programlı Öğretim Modeli’nin etkisini araştıran söz konusu araştırmada, ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre eğitim verilen deney grubunun puanları, geleneksel yöntemlerle eğitim verilen kontrol grubundan yüksek çıksa da, bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca araştırmamızın sonuçları, Nazlımoğlu (2016)’nın ‘Programlı Öğretim’ ve geleneksel öğretim yöntemlerinden ‘anlatım’ ve ‘soru-cevap’ yöntemlerini kullanarak yaptığı araştırmadaki, her iki yöntemin etkili olduğu sonucuyla paralellik göstermiştir. Buna karşın, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin bağımsız değişken olarak kullanıldığı farklı araştırmaların büyük çoğunluğunda, programlandırılmış ders içeriği ile eğitim almış deney gruplarının ders başarısı yüksek bulunmuştur (Ashford, 1966; Carlson, 1970; Mann, 1972; Otacıoğlu, 2005; Peightel, 1971; Puopolo, 1971; Skewes, 1974). Araştırmamızda, deney ve kontrol grupları arasında toplam çalma performansı açısından fark oluşmamasının en önemli sebebinin, her iki grubun dersine aynı öğretmenin girmesi ve her iki grupta sadece ‘öğretim yöntemi’ boyutunda farklılaşan ders planlarının eşitlikçi bir yaklaşımla ve titizlikle hayata geçirilmesi olduğu düşünülmektedir.

5.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar

Dördüncü alt problemde ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre işlenen bağlama derslerindeki çalma performansının cinsiyet değişkenine göre fark gösterip göstermediğine bakılmış; bulgulara dayanarak toplam çalma performansının cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, ‘Programlı Öğretim Modeli’ ve geleneksel öğretim yöntemlerine göre verilen bağlama eğitimi sonunda erişilen çalma performansının, her iki gruptaki farklı cinsiyetler açısından benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte; gruplar arasında fark çıkmamasına karşın; gruplar kendi içlerinde ‘kadın-erkek’ çalma performansı açısından karşılaştırıldığında, özellikle kontrol grubunda erkeklerin lehine istatistiksel olarak anlamlı farkların olduğu dikkat çekmiştir. Buradaki farklar, ‘bağlamayı konumlandırma’, ‘tezene vuruş ve parmak basış’ ‘entonasyon’ ve ‘cümleleme’ alt boyutlarında; ‘teknik’ ve ‘müzikal’ boyutlarda ve ‘toplam çalma performansında’ saptanmıştır. Deney grubunda ise tek bir alt boyutta, sadece ‘entonasyon’ alt boyutunda cinsiyete göre grup içi anlamlı fark saptanmıştır. Bu sonuçlar; deney grubu kadınlarının, beceri puanları grup içerisindeki erkeklere göre daha düşük olmasına rağmen, kontrol grubundaki kadınlara nispeten daha başarılı olduğunu göstermektedir. Deney grubundaki bu durum, ‘Programlı Öğretim Modeli’nin bireysel bir yöntem olmasından ve bireyselliğin cinsiyet rolleri üzerindeki etkisinden kaynaklanabilir. Bağlama eğitimi alanında, cinsiyet değişkeninin farklı süreçlere veya başarıya, performansa vb. etkisinin test edildiği araştırmalara rastlanmamıştır. Buna karşın farklı çalgıların öğretimi ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda, cinsiyet değişkeni ile ilgili sonuçlar bulunmaktadır. Örneğin, Otacıoğlu (2005)’in programlandırılmış piyano öğretimi ve öğretmen merkezli klasik piyano eğitimini karşılaştırmak amacıyla yaptığı araştırma sonucunda, her iki grubun kendi içindeki kadın ve erkek başarısında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer bir sonuç da, müzik öğretiminde bilgisayar destekli ‘Programlı Öğretim Modeli’nin etkililiği üzerine yapılan araştırmada elde edilmiştir: Şen (2011)’in yaptığı bu çalışmada da, deney ve kontrol grubu test puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde; teorik içeriğe sahip derslerde ve piyano eğitiminde cinsiyet açısından fark oluşmazken; bağlamada fark çıkması,

bağlama çalgısının fiziksel açıdan zorlayıcılığına bağlanabilir. Teknik boyut ve alt boyutlarında bulunan farklar, erkeklerin fiziksel açıdan daha güçlü bir yapıya sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanında, toplumun kadına bakış açısının da, kadınların çalgı çalma performansı üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle Türkiye’deki iş gücünde erkeklerin daha etkin olduğu, kadınların daha çok ev içi vb. yaşam alanlarında görev üstlendikleri bilinmektedir. Alkar (2011)’e göre, müziksel davranışların şekillenmesinde yaş, statü gibi unsurların yanında toplumsal cinsiyet de belirleyici bir öge olup, kadın ve erkeğin hangi çalgıları çalacakları ve bu esnada nasıl davranacakları toplumsal mutabakatla belirlenmektedir. Çak (2017)’ye göre de, dünya üzerindeki ülkelerde kullanılan çalgıların cinsiyet değişkeniyle ilişkilendirildiği ve bu konuda toplumdan topluma değişkenlik gösteren yargıların müzikal üretim ve performans pratiklerinde etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, araştırmanın küçük ve sosyolojik açıdan kapalı sayılabilecek bir şehirde yapılması ve erkek kursiyerlerin çalgı öğrenmeleri açısından çevre desteğinden kısmen yoksun kızlara göre daha avantajlı durumda olmaları, sonuçların erkeklerin lehine çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Cinsiyet değişkenine ait farkların deney grubunda ağırlıklı bir biçimde saptanmaması ve bunun da esasen kadınların lehine kabul edilebilecek bir durum olması, dikkati çeken bir sonuçtur. Deney grubunda kadın-erkek bağlama çalma performansı arasında, kontrol grubunun tersine sadece bir alt boyutta (entonasyon) fark çıkmıştır. Bireysel çalışmanın ve erkeklerle eşit görev ve sorumlulukları bireysel olarak üstlenmelerinin, kız öğrencilerin kendilerine yönelik algılarında olumlu ve destekleyici bir rol oynamış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, öğretmen tarafından deney grubuna verilen programlandırılmış içeriğin ders dışı çalışmalarda daha kullanışlı olması, buna karşın kontrol grubunda bu imkânın deney grubundaki şekliyle sınırlı olması da bu sonuçlara etki etmiş olabilir.

5.2. Öneriler

Bu araştırma sürecine ve ulaşılan sonuçlara dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Araştırma sonuçlarında ‘teknik’ ve ‘müzikal’ boyutlardaki performans puan ortalamaları arasındaki fark dikkati çekmektedir. Deney süresinin bu sonuçlarda etkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, ‘müzikal’ becerilerin de sistemli olarak geliştirilebileceği daha uzun süreli araştırmalar yapılabilir.
2. Halk Eğitim Merkezi çatısı altında uygulanan Bağlama eğitimi programlarına, müzikal boyutla ilgili kazanımlar da açık olarak dahil edilmelidir.
3. Özellikle toplu bağlama eğitimi derslerinin verildiği ‘Halk Eğitim Merkezleri’, ‘Güzel Sanatlar Liseleri’, ‘Müzik Öğretmenliği Bölümleri’ vb. kurumlarda/akademik birimlerde kullanılmak üzere ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre ‘Öğretim Programı’ ve ‘Ders Materyalleri’ hazırlanabilir.
4. Serbest zamanlarında bağlama öğrenmek isteyen bireyler için de ‘kendi kendilerine’ çalışabilecekleri ‘Programlı Öğretim’e göre yapılandırılmış ve ders videoları ile desteklenmiş farklı düzeylerde yayınlar hazırlanabilir.
5. ‘Programlı Öğretim’ ile ilgili materyallerin hazırlanmasında önemli bir yere sahip olan teknolojik gelişmelerden, ‘Bağlama Eğitimi’ ile ilgili bilgisayar yazılımlarının veya uygulamalarının hazırlanması amacıyla yararlanılabilir.
6. Müzik eğitimi alanında ‘Programlı Öğretim’ ile ilgili araştırmaların özellikle Türkiye’de oldukça az olduğu literatürde açıkça görülmektedir. Bu modelin müzik eğitiminin diğer alanlarında da uygulandığı araştırmalar hayata geçirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, O. (2017). *Bağlama egzersizleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Açın, C. (1994). *Enstrüman bilimi (Organoloji)*. İstanbul: Yenidoğan Basımevi.
- Ahmetzade, E. (2013). *Türk Müziğinde Temel Nazarî Bilgiler Konulu Etkileşimli Öğretim Yazılımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akalan, M. E. (2012). *Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yaklaşımına Göre Hazırlanmış Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akdağ, A. K. (2012). *Bağlama metodu I*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akdağ, A. K. ve Tuncer, Ç. (2008). *Anadolu güzel sanatlar liseleri bağlama 9. sınıf*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Akdağ, A. K. ve Derin, U. Y. (2013a). *Güzel sanatlar ve spor liseleri Türk ve Batı müziği çalgıları bağlama 10. sınıf*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akdağ, A. K. ve Derin, U. Y. (2013b). *Güzel sanatlar ve spor liseleri bağlama 11. sınıf*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akdağ, A. K. ve Derin, U. Y. (2013c). *Güzel sanatlar ve spor liseleri bağlama 12. sınıf*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akmaz, H. (2001). *Modern bağlama metodu 2*. Ankara: İnkansa Ofset.
- Akoğlu Y. (2003). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Matematik Dersi Kesirler Ünitesinin Öğretiminde, Geleneksel Öğretim Yöntemi ile Öğretim Amaçlı Bilgisayar Yazılımı Kullanılarak Gerçekleştirilen Bireyselleştirilmiş Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, Y. (2015). *Özengen Keman Eğitiminde Video Destekli Öğretimin Keman Performansına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aksu, C. (2018). *Cumhuriyet dönemi örgün temel müzik eğitiminde müzik öğretim programları (1924-2017) ve müzik eğitiminde yapılandırmacılık*. İstanbul: Sonçağ Yayıncılık.

- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi* (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alan, M. (2012). *Bozuk Düzen Bağlama Öğretiminde Başlangıç Düzeyine Yönelik Bir Model Önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Algi, S. (2017). Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda bağlama öğretim yöntemleri (Konya ili örneği). *Fine Arts*, 12 (2), 64-82. 06.11.2017 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/270445> sitesinden alınmıştır.
- Alkan, C. ve Teker, N. (1992). *Programlı öğretim. Değişik teknolojiler ve Türkiye'deki uygulama*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alkar, R. (2011). Müzik ve toplumsal cinsiyet: 'farklı kültürlerin müzik pratiklerinde kadının konumu'. 22.07.2019 tarihinde <https://www.academia.edu/15178287> sitesinden alınmıştır.
- Anıl, A. A. (2006). *Parça Birleştirme (Kırkyama) Çalışmalarında Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ashford, T. H. A. (1966). The use of programmed instruction to teach fundamental concepts in music theory. *Journal of Research in Music Education*, 14 (3), 171-177. 13.02.2019 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/3344050> sitesinden alınmıştır.
- Atagür, Z. (2013). *Bağlama egzersizlerim ve eserlerim*. İstanbul: Demos Yayınevi
- Atalay, M. A. ve Alim, Y. K. (2004). *Bağlama metodu-I*. Bursa: Aktüel Basım Yayın.
- Ataman, S. Y. (1992). Türk halk çalgılarına ait ayrıntılı bilgiler ve bağlama geleneği. S. Turhan (Ed.), *Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler* (409-432). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Aydemir, G. (2010). *Dünya müzikleri*. İzmir: Birleşik Matbaa.
- Barnes, R. A. (1963). *An Analysis Of The Effectiveness Of Programmed Instruction As An Ancillary Learning Experience In A Music Fundamentals Class For Prospective Teachers*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.
- Behar, C. (1993). *Zaman, mekan, müzik. Klasik Türk Musikisinde eğitim (meşk), icra ve aktarım*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Behar, C. (2003). *Aşk olmayınca meşk olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Bilen, M. (2006). *Plandan uygulamaya eğitim* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, M. (2014). Bedensel ve devinsel gelişim. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim Psikolojisi* (57-81). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Caferoğlu, A. (2002). Cihan edebiyatında Türk Kobuz'u. C. H. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca (Ed.), *Türkler* (245-256). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Cangal, N. (1999). *Armoni*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Carlsen, J. C. (1962). *An Investigation Of Programmed Learning In Melodic Dictation By Means Of A Teaching Machine Using A Branching Technique Of Programming*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northwestern University, Evanston.
- Carlson, C. E. (1970). *Programmed Instruction For The Development Of Tonal Awareness In A Junior College Music Reading Class*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Faculty Of The School Of Education University Of Southern California, California.
- Cavalier, F. J. (1975). *Reinforcement Materials For A High School Music Theory Course Utilizing Programed Instruction*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Arizona State University, Arizona.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. Edition). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Costanza, A. P. (1968). *The Development And Evaluation Of Programed Instruction In Score Reading Skills*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Çak, Ş. E. (2017). Toplumsal cinsiyet kuramlarının müzikoloji ve etnomüzikoloji araştırmalarındaki izleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62 (Winter I), 213-227, DOI: 10.9761/JASS7340. 22.07.2019 tarihinde <https://www.academia.edu/37713839/> sitesinden alınmıştır.
- Çakmak, H. (2015). *Çocuklar için bağlama metodu*. Ankara: İntro Yayınları.
- Çatalbaş, G. (1999). Sosyal bilgiler öğretiminde programlı öğretim yöntemi uygulaması. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (Özel Sayı), 33-40. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Çeçen, A. (1977). Türkiye'de halk eğitimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 2 (10), 20-25.

- Daniels, M. L. (1964). *An Investigation Of The Effectiveness Of Harmonic Dictation In A Beginning College Music Theory Course*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, North Texas State University, Texas.
- Deal, J. J. (1983). *Computer-Assisted Programed Instruction To Teach Pitch And Rhythm Erros-Detection Skill To College Music Education Student*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Iowa, Iowa.
- Demirel, Ö. (2002). *Plandan değerlendirmeye öğretme sanatı* (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirsipahi, C. (1975). *Türk halk oyunları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dinç, K. (2012). *Bağlama için denemeler*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Dolbeer, R. C. (1969). *Programed Instruction In Detecing Aural-Notational Errors In Musical Performance*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.
- Durul, K. (2007). *Bağlama metodu*. İstanbul: Bemol Yayıncılık.
- Duygulu, M. (2014). *Türk Halk Müziği sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ekici, Ş. (2006). *Bağlama eğitimi yöntem ve teknikleri*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Ekici, Ş. (2016). Bağlama eğitiminde kullanılan teknikler ve notasyon. A. Koç (Ed.), *I. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (167-176). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Elmalı, D. (2015). *Bağlama metodu*. Ankara: İntro Yayınları.
- Emnalar, A. (1998). *Türk Halk Müziği ve nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Ergen, D. ve Bilen, S. (2010). İlköğretim düzeyinde eşlikli çalmaya dayalı keman eğitiminin entonasyon, özgüven ve tutum üzerindeki etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 23-32. 06.07.2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/download/article-file/39554> sitesinden alınmıştır.
- Erim, A. (2009). *Video Model Destekli Öğretimin Gitar Performansına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Eroğlu, A. (2010). Çok değişkenli istatistik tekniklerin varsayımları. Ş. Kalaycı. (Ed.), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5. Baskı, 207-233). Ankara: Asil Yayıncılık.

- Ersoy, İ. (2007). Türkiye’de uluslaşma sürecinde bir simge olarak “Bağlama”. A. Koçak (Ed.), *Türk Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (268-278). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Erzincan, E. (2016). Bağlamadaki tezeneli ve tezenesiz (şelpe) icraya ilişkin metodik yöntemlerdeki sorunlar ve çözümlenmeleri. G. Ay (Ed.), *Müzikte Metodoloji ve Müzikle İletişim Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (70-75). Şişli Meslek Yüksekokulu, İstanbul.
- Froelich, R. W. (1970). *Programed Instruction In The Development Of Aural Discrimination Of Musical Instrument Timbres By College Students*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.
- Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gazimihal, M. R. (2001). *Ülkelerde kopuz ve tezeneli sazlarımız*. Ankara: Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Geray, C. (1970). *Halk eğitime giriş*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Geray, C. (1978). *Halk eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Grabner, H. (1959). *Allgemeine musiklehre*. Kassel: Baerenreiter Verlag.
- Gruenigen, J. V. (1977). Programed instruction in clarinet pedagogy: a feasibility study. *Bulletin Of The Council For Research In Music Education*, 53 (Winter), 57-59. 03.06.2019 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/40317485> sitesinden alınmıştır.
- Gürcan, A. G. (2015). *Performans sanatı*. İstanbul: Tekhne Yayınları.
- Hagen, D. B. (1973). *An Experimental Study Of Teaching Musicial Form To High School Choral And Instrumental Performers Through A Self-Instructional Method Of Learning*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Indiana University, Indiana.
- Haşhaş, S. (2013). *Bağlama Eğitiminde, Bağlama Tutuş, Mızrap (Tezene) Tutuş-Vuruş Yönlerinin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Heim, A. J. (1973). *An Experimental Study Comparing Self-Instruction With Classroom Teaching Of Elementary Rhythm Reading In Music*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, New York University, New York.
- Helms, S., Schneider, R. ve Weber, R. (1994). *Neues lexikon der musikpaedagogik*. Kassel: Gustav Bosse Verlag.

- Hızal, A. (1976). Programlı öğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 9 (1), 167-184. 12.02.2018 tarihinde <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/12563/> sitesinden alınmıştır.
- Hızal, A. (1982). *Programlı öğretim yönteminin etkenliği "karşılaştırmalı – uygulamalı araştırma"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Husak, T. J. (1978). *The Development And Evaluation Of Programed Instruction In The Techniques Of Jazz Ensemble Arranging*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.
- Kalender, C. ve Keskin, L. (2009). *Uzun ve kısa sap bağlama eğitimi düzenler ve tavırlar* (2. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Kalyoncu, N. (1996). *Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Piyano Öğretim Programlarının Hedeflerine Ulaşma Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kalyoncu, N. ve Özata, C. (2009, Eylül). Sözlü aktarım geleneği bağlamında çalgı öğretimi: Bolu ili örneği. Z. Dilek, M. Akbulut, A. Uçan, Z. B. Özer, R. Gürses, ve B. K. Taşkın (Ed.), 38. *ICANAS Müzik Kültürü ve Eğitimi Bildiriler Kitabı* (415-436). Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Kanable, B. M. (1964). *An Experimental Study Comparing Programmed Instruction With Classroom Teaching Of Sight Singing*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northwestern University, Evanston.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karahan, C. (2010). *Bağlama öğretiminde yeni bir yöntem*. Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Karahasan, T. H. (2003). *Buram buram Anadolu bağlama metodu. Çöğür*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karkın, A. M., Pelikoğlu, M. C. ve Haşhaş, S. (2014). Bağlama enstrümanının öğretim yöntemleri kapsamında yöresel tavırların değerlendirilmesi. *Art-e Sanat Dergisi*, 7 (13), 129-148. 09.07.2018 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduarte/article/view/> sitesinden alınmıştır.
- Karolyi, O. (2007). *Müziğe giriş* (Çev. Nemetlu, M.). İstanbul: Pan Yayıncılık.

- Kavcar, C. (1981). Cumhuriyet döneminde müzik eğitimi. *I. Türk Müziği Kurultayı* (16-26). İletişim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir.
- Kınık, M. (2010). *Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümlerinde Bağlama Dersi Başlangıç Düzeyine Yönelik Öğretim Programı Önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kınık, M. (2011). *Bağlama için 100 etüt*. Ankara: Otto Yayınları
- Koç, A. (2016). Teknolojik gelişmeler ve sosyokültürel değişimler sarmalında günümüzde bağlama icracılığı. A. Koç (Ed.), *I. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (111-123). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kurbanoglu, N. İ. (2003). *Organik Kimyada Stereokimya Konusunun Programlı Öğretim Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kurt, C. (2014). *Bağlama düzeni ve metodu*. Ankara: CKMİ Müzik Merkezi.
- Kurt, İ. (1989). *Bağlamada düzen ve pozisyon*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretimde planlama ve değerlendirme* (10. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Küçükahmet, L. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (26. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Külahçı, Ş. G. (1985). Kendi kendine öğretim – Programlı öğretim. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 10 (58), 10-20. 11.08.2018 tarihinde <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5418> sitesinden alınmıştır.
- Lawrence, S. L. (1973). *Development And Evaluation Of A Self-Instructional Program In Music Reading For Instrumental Music Students*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Iowa, Iowa City.
- Mager, R. F. (1967). *Öğretim amaçlarının hazırlanması* (Çev. Ünal, S. ve Türel, L.). Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Mann, T. H. (1972). *Fundamentals Of Piano: A Programmed Approach*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Wayne State University, Detroit.
- MEB (1955). *863 Sayılı Tebliğler Dergisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- MEB (2010). *Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 18.08.2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm> sitesinden alınmıştır.
- MEB (2016). *Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama Eğitimi (Bağlama Düzeni) Kurs Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 13.11.2017 tarihinde <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/> sitesinden alınmıştır.
- MEB (2017). *Müzik ve Gösteri Sanatları Alanı Bağlama Eğitimi (Bozuk Düzen) Kurs Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 13.11.2017 tarihinde <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/> sitesinden alınmıştır.
- MEB (2018). *Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 04.03.2019 tarihinde <https://hbogm.meb.gov.tr/www/hayat-boyu-ogrenme-kurumlari-yonetmeligi/icerik/791> sitesinden alınmıştır.
- MEB (2019a). *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü 2018 Yılı İzleme Değerlendirme Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 02.05.2019 tarihinde <http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2018/mobile/index.html#p=52> sitesinden alınmıştır.
- MEB (2019b). *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Öğretim Programları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 02.05.2019 tarihinde <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/> sitesinden alınmıştır.
- Moore, D. A. (1976). *An Experimental Study To Compare Linear And Branching Formats Of Programed Instruction For Learning Music Fundamentals*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Oklahoma, Oklahoma.
- Mülki İdare Birimleri (2018). *Mülki İdare Bölümleri Envanteri*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Mülki İdare Birimleri. 20.03.2019 tarihinde <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> sitesinden alınmıştır.
- Nazlımoğlu, E. (2016). *Müziksel İşitme Okuma Yazma Derslerinde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Newman, G. H. (1966). *The Effects Of Programed Learning On Achievement And Attitude In A Music Course For Classroom Teachers*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Illinois, Illinois.
- Okay, H. H. (2011). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Yaylı Çalgı Eğitiminde Şarkımsı Çalışma Bağlı Olarak Müziksel İfadenin Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Okçabol, R. (1994). *Halk eğitimi (Yetişkin eğitimi)*. İstanbul: Der Yayınları.
- Otacıoğlu, S. G. (2005). *Müzik Öğretmenliği Piyano Eğitimi Dersi İçin Bir Model Denemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ögel, B. (1991). *Türk kültür tarihine giriş IX*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özbek, M., Sun, M., Bayraktar, E., Tuğcular, E. ve Önder, B. (1989). *Türk Halk Müziği çalgı bilgisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü.
- Özdek, A. (2014). *Bağlama için etüt, egzersiz ve eserler*. Ankara: Plaka Matbaacılık.
- Özdek, A. (2016). Günümüzde bağlama eğitiminde görülen problemler ve çözüm önerileri. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (177-199). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, M. A. (2016). Bağlama'nın eğitim/öğretim sürecinde kullanılabilecek materyallerin geliştirilmesi. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (201-207). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özgür, Ü. ve Aydoğan, S. (1999). *Müziksel işitme okuma. Birinci kitap*. Ankara: Sözkese Matbaası.
- Özkan, İ. H. (1998). *Türk mûsikîsi nazariyatı ve usûlleri* (5. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Öztürk, O. M. (2016). Geleneksel Bağlama icrasının gelişiminde üstadlık kültürünün rolü ve belirleyiciliği. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (127-142). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Parlak, E. (2000). *Türkiye'de el ile (şelpe) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Parlak, E. (2001). *El ile bağlama çalma şelpe tekniği metodu 1*. Bursa: Ekin Yayınları.

- Parlak, E. (2005). *El ile bağlama çalma şelpe tekniği metodu 2*. Bursa: Aktüel Yayınları.
- Parlak, E. (2016). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze sosyokültürel gelişmeler bağlamında yöntem ve yaklaşımlar açısından bağlama icrası ve eğitimi. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (211-236). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Peightel, J. W. (1971). *The Development And Comparison Of Two Recorded Programed Techniques In Teaching The Beginning Trombone Student*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Pipe, P. (1968). *Pratik programlama* (Çev. Olgun, H., Göker, M. ve Büyükdura N.). Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Pocztar, J. (1977). *Programlı öğretim kuramları ve uygulanması* (Çev: Hızal, A.). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Popham, W. J. ve Baker, E. L. (1986). *Eğitim durumlarının düzenlenmesi* (Çev. Özbilgin, L.). Malatya: Uğurel Matbaası.
- Puopolo, V. (1971). The development and experimental application of self-instructional practice materials for beginning instrumentalists. *Journal Of Research In Music Education*, 19 (3), 342-349. 03.06.2019 tarihinde <https://www.jstor.org/stable/3343770> sitesinden alınmıştır.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Arkadaş Türkçe sözlük* (8. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rasmussen, W. I. (1966). *An Experiment In Developing Basic Listening Skills Through Programed Instruction*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Southern California, California.
- Roach, D. W. (1970). *The Development And Evaluation Of Programed Instruction To Facilitate Upper Elementary School Children's Aural-Visual Perception Of Music Notation*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Sağ, A. ve Erzincan, E. (2009). *Bağlama metodu* (Cilt. I-II). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Sayan, E. (2003). *Müziğimize dair görüşler, analizler, öneriler*. Ankara: ODTÜ Geliştirme Yayıncılık.
- Sayan, Ü. (2011). *Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezleri 100 Saatlik Temel Bağlama ve 150 Saatlik İleri Düzey Bağlama Kursunun Ünitelendirilmiş Yıllık*

- Planının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schmalstieg, E. B. (1969). *The Development And Evaluation Of Programed Instruction In Singing Correctly Produced Uniform Vowels*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Schmidt, R. A. ve Wrisberg, C. A. (2012). *Motor öğrenme ve performans* (Çev. Koruç, Z.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Semiz, M. (1993). *Bağlama 1*. Ankara: Evrensel Müzik.
- Semiz, M. (1999). *Bağlama 2*. Ankara: Evrensel Müzik.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Sezgin, Ö. (2002). Müzik kurumları (Müzik okulları). A. Cengiz (Ed.), *21. yy Başında Türkiye'de Müzik Sempozyumu Kitabı Bildirileri* (211-216). Sevdâ-Cenap And Müzik Vakfı, Ankara.
- Skewes, R. E. (1974). *Determination Of The Optimal Time For The Utilization Of A Self-Instructional Program In Music Theory By Elementary Violin And Viola Students*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Iowa, Iowa.
- Skinner, B. F. (1954). *The science of learning and the art of teaching*. E-Kitap [J. S. Vargas (Ed.), B. F. Skinner Foundation Reprint Series, 2003, 9-28].
- Skinner, B. F. (1958). *Teaching machines*. E-Kitap [J. S. Vargas (Ed.), B. F. Skinner Foundation Reprint Series, 2003, 29-58].
- Skinner, B. F. (1965). *The technology of teaching*. E-Kitap [J. S. Vargas (Ed.), B. F. Skinner Foundation Reprint Series, 2003, 59-92].
- Sönmez, V. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen, K. (2010). *Sorgulayıcı Öğrenme ve Programlı Öğretim Yöntemlerine Göre İşlenen Biyoloji Laboratuvarı Uygulamalarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Şen, T. (1990). *İşitme Engelli Öğrencilere Programlı Öğretim Yöntemiyle Matematik Öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Şen, Ü. S. (2011). *Müzik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taptık, G. (1971). *Bağlama büyük metod. Bölüm 1*. Ankara: Kor Ofset.
- Taptık, G. (1977). *Notaları ve tavırları ile türküler 1*. Ankara: Çaba Matbaası.
- Thompson, W. F., Bella, S. D. ve Keller P. E. (2006). Music performance. 10.08.2019 tarihinde <https://www.scribd.com/document/39137813/Thompson-Et-Al-Music-Performance> sitesinden alınmıştır.
- Topalak, Ş. (2013). Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi/öğretiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 114-129. DOI: 10.7816/sed-01-02-08. 18.07.2019 tarihinde <http://sanategitimidergisi.com/makale/pdf/1378908878.pdf> sitesinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK] (2016). *Yıllara Göre Yaygın Eğitim Kurumları*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkoğlu, A. ve Uça, S. (2011). Türkiye’de halk eğitimi: tarihsel gelişimi, sorunları ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 48-62. 16.04.2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33887/375224> sitesinden alınmıştır.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2016). *Atatürk ve Köy Enstitülerinde müzik eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uz, Ö. (2009). *Programlı Öğretim ile İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımının 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarısı ve Fen Tutumuna Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ünver, G. (2004). Gelişim. A. Ulusoy (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (1-18). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Vander Ark, S. D. (1970). *Programed Instruction In Twentieth Centruy Music: A Feasibility Study*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Ohio State University, Ohio.

- Yağcı, A. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Dil Bilgisi Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımına Yönelik Uygulamalı Bir Yaklaşım*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yastıman, Ş. (1975). *Sazdan bilgiler*. İstanbul: Dizerkonca Matbaası.
- Yaşar, S. (2011). *Temel Bağlama Öğretiminde Kullanılmakta Olan ve Önerilen Tezene Tekniğinin Öğrencilerin Bağlama Çalma Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yaşar, Ş. (1988). *Yabancı Dil Öğretiminde Programlı Öğretim Uygulaması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yeaman, G. T. (1987). *Eğitimde projeksiyon makinaları* (Çev. Ergin, A.). İzmir: Aşama Matbaacılık.
- Yener, S. (1987). *Bağlama öğretim metodu* (Cilt. I-II-III). Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık.
- Yener, S. (2007). Geçmişten geleceğe bağlama. A. Koçak (Ed.), *Türk Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, (694-705). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Yener, S. (2016). Bağlamada eğitsel repertuar tespiti, geliştirilmesi ve uygulamaları. A. Koç (Ed.), *1. Uluslararası Nida Tüfekçi Bağlama Sempozyumu Kitabı* (238-246). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Yener, S. ve Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların çeşitliliği ve mezunların istihdam sorunları. *International Journal of Social Science Studies*, 42 (Winter III), 225-249, DOI: 10.9761/JASSS3239. 19.11.2018 tarihinde https://www.jasstudies.com/Makaleler/1371144399_15 sitesinden alınmıştır.
- Yıldırım, M. (2009). *Yaygın eğitim ve halk eğitim merkezleri*. Ankara: ÖzBaran Ofset Matbaacılık.
- Yılmazlar, M., Çorapçıl, A. ve Toplu, B. (2014). Fen bilgisi öğretiminde programlı öğretimin öğrenci başarısı ve tutumu üzerindeki etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 8 (1), 45-67. 01.05.2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/download/article-file/39892> sitesinden alınmıştır.

EKLER

EK-1. Deney ve Kontrol Grupları Ders Planları

DERS PLANI (DENEY GRUBU 1. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 06.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamanın kökenini ve tarihsel gelişimini bilir. 2. Bağlamanın yapısal özelliklerini kavrar. 3. Farklı boyutlardaki bağlama çeşitlerini ve ölçülerini bilir. 4. Bağlamada en çok kullanılan düzenleri bilir. 5. Dizek, sol anahtar, ölçü gibi temel müzik bilgilerini kavrar. 6. Bağlamanın bacak üzerinde konumlandırılmasını ve tutuşunu kuralına uygun gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamanın tarihsel gelişimi ve yapısal özellikleri 2. Temel müzik bilgileri 3. Bağlamayı konumlandırma ve tutuş
Öğretim Yöntemleri	Programlı öğretim, gösterip-yaptırma, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Bağlama, programlı öğretime göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, konu ile ilgili görseller.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>*Öğrencilere, 'Programlı Öğretim Modeli'ne göre hazırlanmış ders içeriğini ve çalışma kitapçığını nasıl kullanacaklarının anlatılması.</p> <p>*Programlı Öğretimin ilkeleri olan; küçük adımlar, aktif katılım, anında bilgi/dönüt alma, bireysel hıza göre çalışma, öğrenmenin ilerlemesi ve doğru cevaplar prensiplerinin öğrencilere anlatılması ve derslerin bu ilkeler doğrultusunda ilerleyeceğinin vurgulanması.</p> <p>*Ders içeriğinin bulunduğu kitapçıkta bağlamanın tarihi gelişimi, yapısal özellikleri, düzenleri ve tutuşu ile birlikte temel müzik bilgileri ile ilgili bilgilerin olduğu hakkında gerekli bilgilendirme yapılarak; öğrencilerin ilgili maddeleri dikkatlice okuyup çalışarak soruları cevaplamaları gerektiğinin vurgulanması.</p> <p>*Ders içeriğine göre hazırlanmış çalışma kitapçığındaki konuların içerik yapısına göre soru-cevap biçiminde olan maddelerin bireysel hıza göre sırasıyla cevaplanması; davranış kazandırma ile ilgili maddelerde ise öğretmenin kontrolü ve onayı olmadan bir sonraki maddeye geçilmemesi gerektiğinin vurgulanması.</p> <p>*Çalışma kitapçığındaki bazı maddelerde, konu ile ilgili görsellerin bulunduğu ve söz konusu görsellerden yararlanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p> <p>*Gerekli hatırlatma ve uyarılardan sonra öğrencilerin çalışma kitapçığını çalışmaya başlamaları.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme- Gözlemlenme- Değerlendirme (100 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Bağlamanın kökeni, tarihsel gelişimi, yapısı, farklı boyutları ve düzenleri ile ilgili küçük adımları çalışırken öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi; anında düzeltmelerinin yapılması, doğru cevaba gidebilmeleri için konu ile ilgili gerekli ipuçlarının verilmesi ve yönlendirmelerin yapılması.</p> <p>*Öğrencilerin temel müzik kuralları ve işaretleri ile ilgili küçük adımları çalışırken tek tek kontrol edilerek, gerekli düzeltmelerin anında yapılması; öğrencilerin bireysel sorularına cevap verilerek doğru cevapları bulmalarının sağlanması.</p> <p>*Öğrenciler bağlamanın tutuşu ile ilgili küçük adımları çalışırken, öğretmenin öğrencileri tek tek kontrol ederek tutuş ile ilgili hataları anında düzeltmesi ve dönütler vermesi.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda, öğretmen tarafından bağlamanın genel yapısı, çalım tekniği ile ilgili bilgi vermek ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (KONTROL GRUBU 1. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 05.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamanın kökenini ve tarihsel gelişimini bilir. 2. Bağlamanın yapısal özelliklerini kavrar. 3. Farklı boyutlardaki bağlama çeşitlerini ve ölçülerini bilir. 4. Bağlamada en çok kullanılan düzenleri bilir. 5. Dizek, sol anahtar, ölçü gibi temel müzik bilgilerini kavrar. 6. Bağlamanın bacak üzerinde konumlandırılmasını ve tutuşunu kuralına uygun gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamanın tarihsel gelişimi ve yapısal özellikleri 2. Temel müzik bilgileri 3. Bağlamayı konumlandırma ve tutuş
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>Anlatım ve soru-cevap yöntemleri temel alınarak,</p> <ul style="list-style-type: none"> *Öğrencilere bağlama üzerindeki bölümlerin gösterilmesi; sorularla tarihi gelişimi hakkında düşünmelerinin sağlanması. *Bağlamanın yapısal gelişimi/değişimi ve bağlama ailesindeki çalgılar hakkında ilgili ipuçlarını verme ve soru-cevap yöntemiyle düşüncelerin ifade edilmesi. *‘Akort’ ve ‘düzen’ kavramları ile ilgili öğrencilerin belleğindeki ön bilgilerin açığa çıkarılması amacıyla soru sorulması ve gelen doğru cevapların ek bilgilerle pekiştirilip, yanlış cevapların düzeltilmesi. *Öğrencilerin dikkatlerinin bağlama çalan birinin tutuş pozisyonuna çekilmesi ve bu konudaki gözlemlerini anlatmalarının istenmesi.
İşleme (60 Dk.)	<p>Anlatım yöntemini merkeze alarak,</p> <ul style="list-style-type: none"> *Bağlamanın tarihsel gelişimi bağlamında ‘kopuz’ çalgısının yeri, zaman içerisindeki değişimi ve bağlama ile ilişkisi; bağlamanın yapısal özellikleri ile birlikte değişim serüveni ve günümüzdeki biçimi; bağlama ailesindeki çalgılar; bağlamada ‘akort’ kelimesine karşılık gelen ‘düzen’ kavramı; düzen çeşitlerinin ele alınması ve bağlama üzerinde örneklenmesi. *Temel müzik bilgileri kapsamında ‘dizek, sol anahtar, ölçü, ölçü çizgisi, bitiş çizgisi, ölçü sayısı, sesli ve sessiz süreler (nota ve sus değerleri), dizek üzerinde notaların yerleri’ konularının anlatım ve soru-cevap çerçevesinde işlenmesi. *Bağlamada doğru tutuş ve konumlandırmanın öneminin vurgulanması; hatalı tutuş alışkanlığı sonucu meydana gelebilecek olumsuzlukların anlatılması. *Bağlama tutuşunun gösterip-yaptırma yöntemiyle öğretilmesi: Öğrenciler sırasıyla; bağlamayı sağ bacak üzerinde karna dayalı bir biçimde konumlandırarak, alt kenar kısmıyla bacak arasında boşluk kalmamasına dikkat ederek, sağ elin bilek ve dirsek mesafesinin tam ortasına denk gelen kısmı teknenin üst köşe kısmına yakın bölgeye yerleştirerek, bileği hafif içe bükük hale getirerek sağ el tutuş pozisyonu sağlar. Sol el tutuşu için ise; sırasıyla başparmağı (5. Parmak) üst tel 11. perdeye (mi $\flat$) hafif sol tarafa bakacak şekilde konumlandırarak, işaret parmağının (1. parmak) yakın kemik bölgesini tuşenin alt tarafına yapışık biçimde alt tel 10. perdeye (mi) dik biçimde baskı yapacak şekilde konumlandırarak dirsek açısını ayarlar. Bu esnada, bilek içe doğru öğretmenin gösterdiği gibi çukurlaştırır. Bu tutuş pozisyonunda; sol elin diğer parmakları her an tuşeye basacak biçimde bekletilir. Tüm bu çalışmalar sırasında bağlamanın sap kısmının hafif bir şekilde yukarı doğru konumlandırılmasına dikkat edilir. Tutuşun çalışılması esnasında öğretmen öğrencileri tek tek izleyerek gerekli pekiştirmeleri ve düzeltmeleri yapar. *Öğrencilerin çalışmalarını için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.

Değerlendirme (40Dk.)	<p>*Soru-cevap tekniği ile bağlamanın tarihsel gelişimi, yapısal özellikleri, ailesi, ölçüleri ve düzenleri hakkındaki bilgilerin kavranıp kavranmadığının saptanması ve anlaşılmayan kısımların tekrar edilmesi.</p> <p>*Temel müzik bilgileri ile ilgili tahtada yer alan görseller üzerinden her öğrenciye soru yöneltilmesi ve gelen cevaplar doğrultusunda gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Bağlamada sağ ve sol el tutuşunun öğrencilere tek tek yaptırılması; varsa hataların düzeltilmesi.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda, öğretmen tarafından bağlamanın genel yapısı, çalım tekniği ile ilgili bilgi vermek ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 2. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 08.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sol elin bağlama tuşesi üzerindeki tutuşunu; dirsek açısını ve bilek tutuş biçimini ayarlayarak gerçekleştirir. 2. Sol el parmaklarını bağlama tuşesi üzerine dik basacak biçimde konumlandırır. 3. Sol el 1., 2., 3. ve 4. parmaklarla bağlama tuşesine basar. 4. Sol eldeki yanlış tutuş pozisyonlarını fark eder.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamada sol el tutuşu ve perdelere basış 2. Dörtlük ve sekizlik süre değerleri
Öğretim Yöntemleri	Programlı öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç- Gereçler	Alıştırma 1A, 1B, 1C, Bona 1, bağlama, ders notları, programlı öğretime göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, konu ile ilgili görseller, Video 1, 2, 3.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/ Hazırlık (30 Dk.)	<p>*Bir önceki derste ele alınan "Programlı Öğretim Modeli"ne göre ders işleme biçiminin tekrar hatırlatılması.</p> <p>*Sol el tutuşunun ve perdelere basış biçiminin bağlama çalmada çok önemli temel davranışlardan olduğunun belirtilmesi.</p> <p>*Verilen Alıştırma 1A, 1B ve 1C'nin parmakları kullanabilme becerilerinin geliştirilebilmesi açısından mutlaka günlük çalışılması gereken alıştırmalar olduğunun vurgulanması.</p> <p>*Verilen ezgi notalarını çözümleyebilmek ve sonrasında çalabilmek için bona çalışmalarına gereken önemin verilmesi gerektiğinin vurgulanması.</p> <p>*Çalışma kitapçığındaki konu ile ilgili verilmiş olan görselden yararlanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p> <p>*Ayrıca ilgili adımlara uygun biçimde hazırlanmış videolar öğrencilere verilerek, madde içeriğindeki yönergeler göre bu videolardan yararlanılması gerektiğine vurgu yapılması.</p> <p>*Gerekli hatırlatma ve uyarılardan sonra öğrencilerin çalışma kitapçığını çalışmaya başlamaları.</p>

Küçük Adımlarla İlerleme– Gözleme- Değerlendirme (110 Dk.)	<p>‘Programlı Öğretim Modeli’ ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Sol el tutuşu ile ilgili 1A, 1B ve 1C alıştırmalarını küçük adımlar tekniği ve videolardan izleme yaparak çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli değerlendirme ve düzeltmelerin anında yapılarak doğru tutuşun sağlanması.</p> <p>*Dönütlerin verilmesi esnasında sol elde yanlış tutuş biçimlerinin de öğrencilere tek tek uygulamalı gösterilmesi.</p> <p>*Teorik kısımda; bonanın tanımı, dörtlük ve iki sekizlikten oluşan tartım kalıplarının bona yapılma biçimi, iki sekizlik notanın yan yana yazım biçimi, ‘re’ (4. çizgi) ve ‘mi’ (4. boşluk) notalarının dizek üzerindeki yerleri ile ilgili adımları çalışan öğrencilerin kontrol edilmesi ve sorulara yanlış cevap veren öğrencilerin cevaplarının düzeltilmesinin sağlanması.</p> <p>*‘Bona 1’ ile ilgili adımda, öğrencilerin nota isim ve değerlerini doğru okuyup okumadıklarının tespiti yapılarak hatalarının anında düzeltilmesi.</p> <p>*‘Bona 1’ isimli alıştırmaların öğrencilere tek tek okutularak gerekli değerlendirmenin ve anında düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Dersin sonunda öğretmen tarafından, sol el parmaklarının kullanımıyla ilgili ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 2. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 07.03.2018	
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sol elin bağlama tuşesi üzerindeki tutuşunu; dirsek açısını ve bilek tutuş biçimini ayarlayarak gerçekleştirir. 2. Sol el parmaklarını bağlama tuşesi üzerine dik basacak biçimde konumlandırır. 3. Sol el 1., 2., 3. ve 4. parmaklarla bağlama tuşesine basar. 4. Sol eldeki yanlış tutuş pozisyonlarını fark eder.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağlamada sol el tutuşu ve perdelere basış 2. Dörtlük ve sekizlik süre değerleri
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, bona, örnekleme, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Alıştırma 1A, 1B, 1C, Bona 1, bağlama, ders notları, yazı tahtası.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (20 Dk.)	<p>Anlatım yöntemini temel alarak,</p> <p>*Sol elin bağlama tuşesi üzerine doğru konumlandırılmasının çok önemli olduğuna dikkat çekilmesi.</p> <p>*Bağlamayı doğru tutmanın teknik alt yapıya büyük katkı sağlayarak çalım kolaylaştırdığının vurgulanmasıyla öğrencilerin güdülenmesi.</p> <p>*Sol elde yanlış tutuş olması halinde ortaya çıkabilecek hatalı çalım biçimlerinden bahsedilmesi ve bu konuda öğrencilerin dikkatli olması gerektiğinin belirtilmesi.</p> <p>*Müzikte bona yönteminin amacının açıklanması.</p>
İşleme (100 Dk.)	<p>Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemlerini merkeze alarak,</p> <p>*Bir önceki ders öğrenilen sol el tutuş pozisyonunun; 1. ve 5. parmağın konumlandırılması, sol el dirseğinin dar bir açıyla dışa doğru açılması ve bileğin içe doğru (bağlama tuşesine doğru) bükülerek çukurlaştırılmasıyla yapıldığının öğretmen tarafından tekrar anlatılarak bağlama üzerinde gösterilmesinden sonra öğrencilerin tutuşu gerçekleştirmeye çalışmaları.</p> <p>*Tutuş pozisyonu öğrenciler tarafından çalışılırken öğretmenin gerekli kontrolleri yaptıktan sonra, öğrencilerin anlamadığı noktaları tekrar bağlama üzerinde göstermesi.</p> <p>*Sol el tutuş pozisyonunun sağlanmasından sonra; 1. ve 5. parmağın yanı sıra 2. parmağın alt tel ‘fa’ (11. perde) perdesine, 3. parmağın alt tel ‘fa#’ (13. perde) perdesine, 4. parmağın ise alt tel ‘sol’ (14. perde) perdesine, öğretmenin bağlama üzerinde gösterdiği gibi dik biçimde basılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B ve 1C’nin sessiz biçimde nasıl çalışılması gerektiğinin öğretmen tarafından gösterilmesi.</p> <p>*Öğrencilere 1A, 1B ve 1C alıştırmalarının sessiz biçimde çalışmaları için süre</p>

	<p>verilmesi, bu esnada öğretmenin kontrol ederek dönütler vermesi.</p> <p>*Öğretmen tarafından sol el yanlış tutuş biçimlerinin örneklerle anlatılarak, öğrencilerin kendi tutuş biçimlerine dikkat ederek varsa hatalı tutuşlarını fark etmelerinin sağlanması.</p> <p>*Teorik kısımda öncelikle bir önceki derste öğrenilen sesli ve sessiz sürelerden dörtlük ve sekizlik nota değerlerinin tekrar anlatılması.</p> <p>*‘Bona’ teriminin tanımının yapılması.</p> <p>*Dörtlük nota değerinin bona yapma biçiminin gösterilmesinden sonra, iki sekizlik notanın yan yana geldiğinde birleştirilmiş yazım biçiminin tahtada örneklerle açıklanması ve bona yapma biçiminin gösterilmesi.</p> <p>*Dörtlük ve sekizlik değerlerden oluşan tartımların tahtaya yazılması ve bona yapma biçiminin gösterilmesi.</p> <p>*Dizek üzerinde 4. çizgide yer alan ‘re’ notası ve 4. boşlukta yer alan ‘mi’ notasının yerlerinin ayrıntılı olarak tahtada gösterilmesi.</p> <p>*Öğrenilen nota değerleri ve tartım kalıplarından oluşmuş ‘Bona 1’ isimli alıştırmanın ölçü ölçü çalıştırılması; öğrencilerin bireysel çalışmaları için bir süre verilmesi, öğretmenin sınıf içinde gezerek sorun yaşayan öğrencilerle bire bir ilgilenerek gerekli düzeltmelerin yapılması; ‘Bona 1’ isimli alıştırmanın topluca, öğretmen tarafından belirlenen hızda okunması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (20 Dk.)	<p>*Soru-cevap tekniği uygulanarak; öğrencilerin sol el tutuş biçimini ve parmaklarının basış tekniğini kavrayıp kavramadıklarının belirlenerek gerekli düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Öğrencilere hatalı sol el tutuş örneklerinin gösterilerek, tutuş hatalarını bulmalarının istenmesi; buna göre düzeltme ve pekiştirmelerin yapılması.</p> <p>*Öğrencilerden ‘Bona 1’ isimli tartım alıştırmasını okumalarının istenmesi; ardından gerekli dönütlerin verilmesi ve düzeltmelerin yapılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Dersin sonunda öğretmen tarafından, sol el parmaklarının kullanımıyla ilgili ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 3. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 13.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tezeneyi, çaprazlanmış sağ el başparmağı ve işaret parmağının uç kısımları arasına doğru biçimde yerleştirir. 2. Sağ el tezene vuruşunu, bileği hafif içe bükerek kıvrak hareketlerle yapar. 3. Sağ eldeki yanlış tutuş pozisyonlarını fark eder. 4. Verilen alışırmalardaki nota değerlerine uygun ‘üst’ ve ‘üst-alt’ tezene vuruşlarını doğru biçimde yapar. 5. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 1-2, 1-3, 1-4 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağ elde tezene tutuşu ve tellere vuruş yönleri 2. ‘Sağ el-sol el’ eşgüdümü
Öğretim Yöntemleri	Programlı öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A ve 2B, Bona 2, bağlama, ders notları, programlı öğretime göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, konu ile ilgili görseller, Video 4, 5, 6, 7, 8 ve 9.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (30 Dk.)	<p>*‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre ders işleme biçiminin tekrar hatırlatılması.</p> <p>*Sağ elde etkili bir çalım biçiminin geliştirilmesi için tezene tutuş biçiminin önemine dikkat çekilmesi.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki ‘hazırlık aşamasında’ süresi verilmiş ve sessiz çalışılması gereken Alıştırma 1A, 1B ve 1C’nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması</p> <p>*Çalışma kitapçığındaki Adım 3.1.1’de, konu ile ilgili verilmiş olan görsellerin bulunduğu maddeyi inceledikten sonra konu ile ilgili görsellere dikkat çekilmesi ve görsellerden nasıl yararlanılacağına açıklanması.</p>

	<p>*Ayrıca ilgili adımlara uygun biçimde hazırlanmış videolar öğrencilere verilerek, madde içeriğindeki yönergeler göre bu videoların nasıl kullanılacağına izah edilmesi.</p> <p>*Gerekli hatırlatma ve uyarılardan sonra öğrencilerin Programlı Öğretim çalışma kitapçığını çalışmaya başlamaları.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemleme-Değerlendirme (110 Dk.)	<p>‘Programlı Öğretim Modeli’ ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Öğrencilerin tezene tutuş biçimini kitapçıkta bulunan görsellere uygun yapıp yapmadıklarının kontrol edilmesi ve anında dönüt verilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin dörtlük ve sekizliklerden oluşmuş tartımların bulunduğu adımı doğru çalışıp çalışmadıklarının kontrol edilerek gerekli düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Aıştırma 2A ve 2B çalışmaları sırasında, öğrencilerin tezene vuruş yönlerini doğru yapıp yapmadıklarının kontrol edilmesi; öğrencilerin çalışmalar sırasında sağ eldeki yanlış tutuş biçimlerini fark edip etmediklerinin kontrol edilmesi ve gerekli değerlendirmelerin yapılarak dönüt verilmesi.</p> <p>*1A, 1B ve 1C alıştırmalarının sesli çalışılması sırasında, öğrencilerin tek tek kontrol edilerek yapılan hataların düzeltilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin ‘fa’ notası ile ilgili bilgi düzeyindeki sorulara doğru cevap verip vermediklerinin kontrol edilmesi ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde öğrencinin yönlendirilmesi.</p> <p>*‘Bona 2’ ile ilgili adımlarda, öğrencilerin nota isim ve değerlerini doğru okuyup okumadıklarının tespit edilerek hatalarının anından düzeltilmesi.</p> <p>*‘Bona 2’ isimli alıştırmaların öğrencilere tek tek okutularak gerekli değerlendirmenin ve anında düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek ve sağ el-sol el tutuş ve kullanım biçiminin ezgilerde uygulanma şekline örnekler vermek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 3. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 12.03.2018	
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tezeneyi, çaprazlanmış sağ el başparmağı ve işaret parmağının uç kısımları arasına doğru biçimde yerleştirir. 2. Sağ el tezene vuruşunu, bileği hafif içe bükerek kıvrak hareketlerle yapar. 3. Sağ eldeki yanlış tutuş pozisyonlarını fark eder. 4. Verilen alıştırmalardaki nota değerlerine uygun ‘üst’ ve ‘üst-alt’ tezene vuruşlarını doğru biçimde yapar. 5. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 1-2, 1-3, 1-4 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağ elde tezene tutuşu ve tellere vuruş yönleri 2. ‘Sağ el-sol el’ eşgüdümü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A ve 2B, Bona 2, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (30 Dk.)	<p>Anlatım, gösterip-yaptırma ve soru-cevap yöntemleri temel alınarak,</p> <p>*Bağlamaların akortlarının yapılışı sırasında, bir önceki ders öğrenilen Alıştırma 1A, 1B ve 1C’nin, parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Bağlamada sağ elde tezene tutuşunun nasıl olması gerektiği ve sesin nasıl ortaya çıktığı hakkında soru sorularak öğrencilerin düşünmeleri ve düşüncelerini ifade etmelerinin sağlanması,</p> <p>*Bağlamada her tartım kalıbına özgü tezene vuruş yönlerinin olduğuna dikkat çekilmesi.</p>
İşleme (80 Dk.)	<p>Anlatım, soru-cevap ve gösterip-yaptırma yöntemlerini merkeze alarak,</p> <p>*Sağ elde tezene tutuş tekniğinin, tezenenin sağ el başparmağı ve işaret parmağının uç kısımları arasına çapraz biçimde yerleştirilmesiyle yapıldığının anlatılarak gösterilmesi ve öğrencilere uygulama yaptırılması.</p>

	<p>*Dörtlük notaya 'üst' tezene vuruşunun, iki sekizlik tartım kalıbına ise 'üst-alt' tezene vuruşunun yapıldığının bağlama üzerinde çalınıp örnek verilerek anlatılması.</p> <p>*Alıştırma 2A ve 2B'nin bonasının verilen nota ve değerlerine göre yaptırılması ve sonrasında öğrencilere çaldırılması.</p> <p>*Daha önce sessiz bir biçimde çalışılan Alıştırma 1A, 1B ve 1C'nin öğretmen tarafından çalınarak gösterilmesi ve öğrencilere çaldırılması.</p> <p>*'Fa' notasının dizek üzerindeki yerinin tahtada öğretmen tarafından gösterilerek açıklanması.</p> <p>*'Bona 2' çalışmasındaki notaların yerleri ve değerlerinin hatırlatılıp ölçü ölçü çalıştırılması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30 Dk.)	<p>*Öğretmenin, öğrencilerden bireysel olarak sağ elde tezene tutuş ve tezene vuruş tekniğini uygulamalarını isteyerek, gerekli düzeltmeleri yapması, dönütler vermesi.</p> <p>*Öğrencilere hatalı sağ el tutuş örneklerinin gösterilerek, tutuş hatalarını bulmalarının istenmesi; buna göre düzeltme ve pekiştirmelerin yapılması.</p> <p>*Öğretmen tarafından Alıştırma 2A ve 2B'nin öğrencilere toplu olarak çaldırılarak performansın değerlendirilmesi, gerekli dönütlerin verilmesi.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek ve sağ el-sol el tutuş ve kullanım biçiminin ezgilerde uygulanma şekline örnekler vermek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 4. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 15.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ses değiştirici işaretleri tanır. 2. La, si b^2, do ve re notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerini bilir. 3. La, si b^2, do ve re notalarını içeren alışırtmaları çalar. 4. Sol el 1. parmağın tuşe üzerinde kayma hareketini gerçekleştirir. 5. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 2-1, 3-1, 4-1 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'Sağ el-sol el' eşgüdümlü 2. Ses değiştirici işaretler 3. La, si b^2, do ve re notaları 4. Sol el 1. parmağın kayma hareketi
Öğretim Yöntemleri	Programlı öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, bona, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 3A, 3B, 3C, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18,19, 20 ve 21.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (30 Dk.)	<p>*'Programlı Öğretim Modeli'ne göre ders işleme biçiminin tekrar hatırlatılması.</p> <p>*Konuların ilerlediği ve bu derste öğrenilecek yeni notalarla artık ezgi çalabilme çalışmalarına geçilebileceğinin belirtilerek öğrencilerin güdülenmesi.</p> <p>*Gerekli hatırlatma ve uyarılardan sonra öğrencilerin çalışma kitapçığını çalışmaya başlamaları.</p> <p>*Çalışma kitapçığın başındaki'hazırlık aşaması' bölümünde süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 1A, 1B, 1C egzersizlerinin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 2A ve 2B egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesi dikkatli okunarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p> <p>*Sesli egzersizlerin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p>

Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (110 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Alıştırma 3A, 3B ve 3C'nin çalışılması sırasında öğrencilerin tek tek kontrol edilerek değerlendirilmesi ve varsa yapılan hataların tek tek düzeltilmesi.</p> <p>*Çalışma kitapçığındaki konuların sırasına göre, öğrencilerin 'la, si, do, re' notalarının dizik üzerindeki yerleri, 'Diyez, Bemol, Naturel' terimlerinin anlam ve işlevleri, 'la, si b², do, re' notalarının bağlama tuşesi üzerindeki yerleri ile ilgili bilgi düzeyindeki küçük adımları çalışmaları.</p> <p>*Ardından sorulara doğru cevap verip vermediklerinin kontrol edilerek değerlendirilmesi ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde öğrencilerin yönlendirilmesi.</p> <p>*Alıştırma 4, 5, 6, 7, 8 ve 9'un küçük adımlarla önce bonasının yapılması ve ardından çalınması.</p> <p>*Küçük adımların çalışılması sırasında gerekli kontrollerin yapılması ve anında değerlendirme yapılarak dönüt verilmesi.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda, öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla 'la, si b², do ve re' notalarından oluşan örnek ezgiler içeren küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 4. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 14.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ses değiştirici işaretleri tanıır. 2. La, si b², do ve re notalarının dizik ve bağlama üzerindeki yerini bilir. 3. La, si b², do ve re notalarını içeren alıştırmaları çalar. 4. Sol el 1. parmağın tuşe üzerinde kayma hareketini gerçekleştirir. 5. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 2-1, 3-1, 4-1 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağ el-sol el' eşgüdümü 2. Ses değiştirici işaretler 3. La, si b², do ve re notaları 4. Sol el 1. parmağın kayma hareketi
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 3A, 3B, 3C, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (30 Dk.)	<p>Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemleri temel alınarak;</p> <p>*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B ve 1C'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A ve 2B'nin öğretmen eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p> <p>*'La, si b², do ve re' notalarının dizik üzerindeki yerlerine paralel olarak, bağlama üzerinde de yerlerinin olduğu anlatılarak öğrencilerin dikkatinin çekilmesi.</p> <p>*Diyez, bemol ve naturel işaretlerinin, notaların kalınlık ve incelik durumlarıyla ilgili terimler olduğuna dikkat çekilmesi.</p>
İşleme (80Dk)	<p>Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Alıştırma 3A, 3B ve 3C'nin sırasıyla öğretmen tarafından önce baştan sonra çalınarak öğrencilerin gözlemlenmesi, daha sonra öğretmen tarafından öğrencilere parçadan bütüne giderek çalıştırılması.</p> <p>*'La, si b², do ve re' notalarının dizik ve bağlama üzerindeki yerlerinin gösterilmesi.</p> <p>*Diyez, Bemol ve Naturel işaretlerinin tanımlarının yapılması ve işlevlerinin tahtada anlatılması.</p>

	<p>*Teorik konularla ilgili öğrencilerden gelen soruların cevaplandırılması.</p> <p>*Aıştırma 4, 5, 6 ve 7'nin bonası yaptırdıktan sonra öğretmen tarafından çalınarak gösterilmesi ve öğrencilere bağlama üzerinde ölçü ölçü çalıştırılması.</p> <p>*Aıştırma 8'in sağ elde çalma olmaksızın, sadece sol eli sap üzerinde kaydırma davranışı ile ilgili olduğunun açıklanmasından sonra, öğretmen tarafından gösterilip yaptırılması ve öğrencilere ölçü ölçü çalıştırılması.</p> <p>*Aıştırma 9'un öğretmen tarafından önce ölçü ölçü bonasının çalıştırılarak topluca okunması, ardından öğrencilere ölçü ölçü gösterilip-yaptırılarak alıştırmaların topluca çalınması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30Dk)	<p>*Soru-cevap tekniği uygulanarak; öğrencilere 'la, si b², do ve re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerinin sorulup, gelen cevaplara göre pekiştirme yapılması veya dönütler verilmesi.</p> <p>*Diyez ve bemol sembollerinin işlevlerinin sorulması ve gelen cevaplara göre gerekli düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Öğrenilen alıştırmaların toplu bir biçimde öğrencilere çaldırılarak değerlendirilmesi; varsa hataların tespit edilmesi ve dönütlerin verilmesi.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda, öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla 'la, si b², do ve re' notalarından oluşan örnek ezgiler içeren küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 5. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 20.03.2018
Kazanımlar	<p>1. 'La karar' tutuş biçimini uygular.</p> <p>2. 'La, si b², do ve re' notaları üzerinde, kayma ve adımlama hareketlerini yapar.</p>
İçerik	<p>1. 'La karar' tutuşu</p> <p>2. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri</p>
Öğretim Yöntemleri	Programlı öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, bona, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Aıştırma 10 ve 11, bağlama, ders notları, 'Programlı öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, konu ile ilgili görseller, Video 22, 23, 24 ve 25.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>*Bu dersin bir önceki dersin devamı niteliğinde olduğuna dikkat çekilerek çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında', süresi verilmiş ve sessiz çalışılması gereken 'Aıştırma 1A, 1B, 1C ve 8'in bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B ve 3C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında, sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (100 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Öğrencilerin 'la karar' perdesi ile ilgili adımları çalışmaları; öğretmenin kontrol ederek ve gerekli değerlendirmeleri yaparak dönütleri vermesi.</p> <p>*Öğrencilerin 'akor' kavramı ile ilgili maddeyi çalışırken gerekli kontrolün öğretmen tarafından yapılması ve anında değerlendirme yapılarak dönüt verilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin Aıştırma 10 ve 11'i kapsayan adımları çalışmaları esnasında öğretmen tarafından gerekli kontrollerin yapılması ve anında değerlendirme yapılarak dönüt verilmesi.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>

Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda içeriğinde 'la karar' perdesinin kullanıldığı ezgilerin öğretmen tarafından çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 5. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 19.03.2018
Kazanımlar	1. 'La karar' tutuş biçimini uygular. 2. 'La, si b ² , do ve re' notaları üzerinde, kayma ve adımlama hareketlerini yapar.
İçerik	1. 'La karar' tutuşu 2. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Alıştırma 10 ve 11, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	Anlatım ve soru-cevap yöntemleri temel alınarak, *Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C ve 8'in parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *'La, si b ² , do ve re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerinin hatırlatılması, bu konuda öğrencilere sorular sorulması. *Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B ve 3C'nin; öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.
İşleme (70Dk)	Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *La notasının karar sesi olarak kullanılma biçiminin hem dizek üzerinde hem de bağlama üzerinde öğretmen tarafından gösterilmesi; Alıştırma 10'un önce öğretmen tarafından çalınarak öğrencilere ölçü ölçü çalıştırılması. *'Akor' kavramının tanımı yapıldıktan sonra, 'la karar' perdesini oluşturan seslerinin 'akor' olduğunun öğretmen tarafından anlatılması ve tutuş biçiminin gösterilerek öğrencilere uygulatılması. *Alıştırma 11'in ölçü ölçü bona yaptırılması, ardından önce öğretmen tarafından bağlamada çalınarak öğrencilere ölçü ölçü çalıştırılması. *Alıştırma 11'in topluca çalınması. *Öğrencilerin çalışmalarını için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.
Değerlendirme (30 Dk.)	*Öğrencilerden tek tek 'la karar' tutuş biçimini göstermelerinin istenmesi; gereken düzeltmelerin ve pekiştirmelerin yapılarak dönüt verilmesi. *Öğrencilerden Alıştırma 10 ve 11'i toplu olarak çalmalarının istenmesi ve gerekli düzeltmeler yapılarak dönütlerin verilmesi.
Dinleme-İzleme (20 Dk)	*Ders sonunda içeriğinde 'la karar' perdesinin kullanıldığı ezgilerin öğretmen tarafından çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 6. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 22.03.2018
Kazanımlar	1. 'La, si b ² , do ve re' notaları üzerinde kayma ve adımlama hareketlerini yapar. 2. 'Kalenin Başında' isimli türküyü çalar.
İçerik	1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri 2. 'Kalenin Başında' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 12, 'Kalenin Başında (Temirağa)' türküsü, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 ve 39.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	*Bu derste 'la, si b ² , do ve re' notalarının daha da pekiştirilmesi amacıyla alıştırma ve türkü çalışmalarının yapılacağından bahsedilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz

	<p>çalışılması gereken Alıştırma 1A, 1B, 1C ve 8'in bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C ve 11 numaralı egzersizlerini ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında sesli egzersizlerin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (100 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Öğrencilere 'Alıştırma 12'nin küçük adımlarını çalışmaları sırasında değerlendirmelerin öğretmen tarafından yapılarak gerekli dönütlerin verilmesi.</p> <p>*'Kalenin başında' isimli türkünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli pekiştirme ve düzeltmeler yapılarak sonraki maddelere geçebilmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrenilen türkü ve benzer yapıdaki türkülerden örneklerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 6. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 21.03.2018	
Kazanımlar	<p>1. 'La, si b², do ve re' notaları üzerinde kayma ve adımlama hareketlerini yapar.</p> <p>2. 'Kalenin Başında' isimli türküyü çalar.</p>
İçerik	<p>1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri</p> <p>2. 'Kalenin Başında' türküsü</p>
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, bona, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Alıştırma 12, 'Kalenin Başında (Temirağa)' türküsü ve videosu, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>Gösterip-yaptırma ve soru-cevap yöntemleri temel alınarak,</p> <p>*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C ve 8'in parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Daha önce öğrenilen 'La, si b², do ve re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili öğrencilere sorular sorularak pekiştirmelerinin sağlanması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C ve 11'in; parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p>
İşleme (70 Dk.)	<p>Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Alıştırma 12'nin bonasının çalıştırılması ve ardından ölçü ölçü bağlamada gösterip-yaptırma yöntemiyle çaldırılması.</p> <p>*'Kalenin başında' isimli türkünün bonasının ölçü ölçü çalıştırılmasının ardından yine ölçü ölçü gösterip-yaptırma yöntemiyle bağlama üzerinde öğretilmesi.</p> <p>*Türkünün topluca çalınması.</p> <p>*Türkünün videosundan ders dışındaki çalışmalarda yararlanılması gerektiğinin belirtilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme(30 Dk.)	<p>*Öğrencilerden toplu olarak Alıştırma 12'yi çalmalarının istenmesi; kayma ve adımlama hareketlerini öğretmen tarafından gözlemlenerek dönütler verilmesi.</p> <p>*Öğrencilerden 'Kalenin Başında' türküsünü toplu olarak çalmalarının istenmesi; gerekli düzeltmelerin yapılarak dönütler verilmesi.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrenilen türkü ve benzer yapıdaki türkülerden örneklerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 7. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 27.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verilen tezene vuruş yönlerini doğru yapar. 2. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 2-3, 2-4, 3-2 ve 4-2 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir. 3. Ölçü kavramını bilir. 4. 'Reprise' işaretinin işlevini bilir. 5. 'Mi, fa ve sol' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerini bilir. 6. 'Mi, fa ve sol' notalarından oluşmuş alıştırma çalar.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'Dörtlük + iki sekizlik' ve 'iki sekizlik + dörtlük' tezene vuruş kalıpları 2. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 3. 'Ölçü' ve 'reprise' işareti 4. 'Mi, fa ve sol' notaları
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 2C, 2D, 1D, 1E, 3D, 3E ve 13, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47 ve 48.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>*Bu derste 'mi, fa ve sol' adlı yeni notaların öğrenileceğine dikkat çekilerek çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C'in bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışması gereken 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C ve 11 numaralı egzersizlerin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Ayrıca, yeni konulara geçmeden önce öğrencilerin bir önceki derste öğrenilen "Kalenin Başında" isimli türküyü kısaca tekrar etmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (100 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Alıştırma 2C, 2D, 1D, 1E, 3D ve 3E'nin çalışılması sırasında öğrenciler kontrol edilerek öğretmen tarafından gerekli değerlendirmenin yapılması ve dönüt verilmesi.</p> <p>*Kitapçıkta konuların sırasına göre, öğrencilerin; 'ölçü ve ölçü çeşitleri', 'reprise işareti', 'mi, fa ve sol' notalarının dizek üzerinde ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili bilgi düzeyindeki küçük adımları çalışarak; sorulara doğru cevap verip vermediklerinin kontrol edilmesi ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde öğrencinin yönlendirilmesi.</p> <p>*'Alıştırma 13'ün çalışılması sırasında öğrenciler kontrol edilerek; anında düzeltme yapılması, doğru bona yapma ve çalma davranışlarının gerçekleşmesinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından 'mi, fa ve sol' notalarının da bulunduğu örnek ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 7. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 26.03.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verilen tezene vuruş yönlerini doğru yapar. 2. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 2-3, 2-4, 3-2 ve 4-2 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir. 3. Ölçü kavramını bilir. 4. 'Reprise' işaretinin işlevini bilir. 5. 'Mi, fa ve sol' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerini bilir.

	6. 'Mi, fa ve sol' notalarından oluşmuş alıştırmaları çalar.
İçerik	1. 'Dörtlük + iki sekizlik' ve 'iki sekizlik + dörtlük' tezene vuruş kalıpları 2. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 3. 'Ölçü' ve 'reprise' işareti 4. 'Mi, fa ve sol' notaları
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Alıştırma 2C, 2D, 1D, 1E, 3D, 3E ve 13, bağlama, yazı tahtası, ders notları, Alıştırma 13'ün videosu.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	Gösterip-yaptırma ve soru-cevap yöntemleri temel alınarak, *Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B ve 1C'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Alıştırma 1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C ve 11'in öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması. *Bir önceki derste öğrenilen 'Kalenin Başında' isimli türkünün öğretmen eşliğinde kısaca tekrar edilmesi. *'Mi, fa ve sol' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili öğrencilere sorular sorularak düşünmelerinin sağlanması.
İşleme (70 Dk.)	Anlatım, soru-cevap, boşluk doldurma, gösterip-yaptırma, izleme ve bona yöntemlerini temel alarak, *Alıştırma 2C, 2D, 1D, 1E, 3D ve 3E'nin sırasıyla öğretmen tarafından öğrencilere çalıştırılması. *Müzikte ölçü kavramının açıklanmasından sonra 2/4'lük ve 4/4'lük ölçülerde tahtada örnekler verilerek, konuyu pekiştirici sorularla öğrencilerden eksik bırakılmış ölçüleri doldurmalarının istenmesi; öğrencilerin bu boşlukları doldurmaları; doğru cevapların pekiştirilmesi, yanlış cevapların ise düzeltilmesi. *Tekrar işaretlerinden birisi olan 'reprise'in tanımının yapılması ve tahtada örneğinin gösterilmesi. *'Mi, fa ve sol' notalarının dizek ve bağlama üzerinde gösterilmesi; öğrencilerin kendi bağlamaları üzerinde söz konusu notaların bulunduğu perdeleri bulmalarının istenmesi; doğru cevapların pekiştirilmesi, yanlış cevapların ise düzeltilmesi. *'Alıştırma 13'ün bonasının ölçü ölçü öğrencilere çalıştırılması. Ayrıca söz konusu alıştırmaların videosunun ders dışında çalışılması gerektiğinin belirtilmesi. *Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.
Değerlendirme (30 Dk.)	*Öğrencilerden 'dörtlük + iki sekizlik' ve 'iki sekizlik + dörtlük' tezene vuruşlarını yapmalarının istenmesi ve buna göre gerekli dönütlerin verilmesi. *Öğrencilerden Alıştırma 1D, 1E, 3D ve 3E'yi toplu çalışmalarının istenmesi; öğretmenin sağ el-sol el eşgüdümünü gözlemleyerek gerekli dönütleri vermesi. *'Ölçü' ve 'reprise' işareti ile ilgili öğrencilere tek tek soru sorulması ve gelen cevaplara göre pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması. *'Mi, fa ve sol' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerinin sorulması, gelen cevaplara göre pekiştirme veya düzeltme yapılması. *Öğrencilerden Alıştırma 13'ü toplu olarak çalışmalarının istenmesi ve buna göre gerekli dönütlerin verilmesi.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından 'mi, fa ve sol' notalarının da bulunduğu örnek ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 8. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 29.03.2018
Kazanımlar	1. İki sekizlik tartım ve 'la, si b ² , do, re, mi, fa, sol' seslerinden oluşan notalar üzerinde kayma ve adımlama hareketlerini yapar. 2. 'Giderem Bu Düzünen' isimli türküyü çalar.
İçerik	1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri

	2. 'Giderem Bu Düzünen' isimli türkü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 14A, 14B ve 14C, 'Giderem Bu Düzünen' türküsü, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 ve 57.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>*Bu derste çalma becerisini geliştirici alıştırma ve yeni bir türkünün de öğrenileceğine dikkat çekilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında', süresi verilmiş ve sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D ve 3E egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasındaki sesli alıştırma çalışmaları sırasında öğrencilerin öğretmen tarafından kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (120 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Alıştırma 14A, 14B ve 14C ile ilgili adımların çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek gerekli değerlendirme ve düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*'Giderem Bu Düzünen' isimli türkünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli pekiştirme ve düzeltmeler yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından kayma ve adımlama hareketlerinin yoğun kullanıldığı ezgiler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 8. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 28.03.2018	
Kazanımlar	<p>1. İki sekizlik tartım ve 'la, si b², do, re, mi, fa, sol' seslerinden oluşan notalar üzerinde kayma ve adımlama hareketlerini yapar.</p> <p>2. 'Giderem Bu Düzünen' isimli türküyü çalar.</p>
İçerik	<p>1. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri</p> <p>2. 'Giderem Bu Düzünen' isimli türkü</p>
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 14A, 14B ve 14C. 'Giderem Bu Düzünen' türküsü ve videosu, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (40 Dk.)	<p>*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D ve 3E'nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p>
İşleme (80 Dk.)	<p>Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Alıştırma 14A, 14B ve 14C'nin sırasıyla öğretmen tarafından çalınarak gösterilmesi ve öğrencilere çalıştırılması.</p> <p>*Öğrencilere 'Giderem Bu Düzünen' isimli türkünün bonasının ölçü ölçü çalıştırılması; ardından türkünün yine ölçü ölçü öğretmen tarafından çalınarak gösterilerek bağlamada öğretilmesi.</p> <p>*Türkünün topluca çalınması.</p> <p>*Türkü videosunun ders dışı çalışmalarda kullanılması gerektiğinin belirtilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmalarını için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>

Değerlendirme (20 Dk.)	*Öğrencilerden Alıştırma 14A, 14B ve 14C'yi toplu olarak çalmalarının istenmesi; buna göre gerekli düzeltme ve pekiştirmelerin yapılması. *Öğrencilerden 'Giderem Bu Düzünen' isimli türküyü toplu olarak çalmalarının istenmesi; buna göre pekiştirme veya gerekli düzeltmelerin yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından kayma ve adımlama hareketlerinin yoğun kullanıldığı ezgiler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 9. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 03.04.2018
Kazanımlar	1. Bozuk düzende oktav 'la, si b ² , do ve re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerini bilir. 2. 'İki sekizlik', 'dört onaltılık', 'bir sekizlik - iki onaltılık' ve 'iki onaltılık - bir sekizlik' tartım kalıplarını tanıır. 3. Öğrendiği bu kalıpları çeşitli tartım cümleleri içerisinde ayırt eder ve uygular. 4. 'La, si b ² , do, re, mi ve fa' notaları üzerinde atlama hareketlerini yapar.
İçerik	1. 'Oktav la', si b ² , do ve re' notaları 2. 'İki sekizlik', 'dört onaltılık', 'bir sekizlik - iki onaltılık' ve 'iki onaltılık - bir sekizlik' tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve atlama hareketi.
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, bona, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 2E, 2F, 2G, 2H, 15, 16, Bona 3, Bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 ve 67.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste yeni notaların yanı sıra yeni tartım kalıplarının da öğrenileceğine dikkat çekilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında', süresi verilmiş ve sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 14A, 14B ve 14C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması. *Ayrıca yeni konulara geçmeden önce öğrencilerin bir önceki ders öğrenilen 'Giderem Bu Düzünen' isimli türküyü kısaca tekrar etmeleri. *Hazırlık aşaması sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi. *Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlene-Değerlendirme (90 Dk.)	'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *Kitapçaktaki sıraya göre öğrencilerin; oktav 'la, si b ² , do, re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerleri, 'iki sekizlik', 'dört onaltılık', 'bir sekizlik - iki onaltılık', 'iki onaltılık -bir sekizlik' nota değerleriyle kurulmuş olan tartım kalıplarının yazım biçimi ve çalınması ile ilgili bilgi düzeyindeki küçük adımları çalışılmalarının ardından, öğretmen tarafından sorulara doğru cevap verilip verilmediğinin kontrol edilmesi ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde öğrencilerin yönlendirilmesi. *Alıştırma 2E, 2F, 2G, 2H, 15 ve 16'nın çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek, gerekli değerlendirmelerin yapılması ve dönütler verilmesi. *'Bona 3' alıştırmalarının çalışılması sırasında gerekli kontrollerin yapılması ve öğrencilere dönütler vererek gerekli düzeltmelerin anında yapılması. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.

Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından ‘oktav la, oktav si b^2 , oktav do ve oktav re’ notalarını, ‘iki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’, ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tartım kalıplarını içeren ve atlama hareketlerinin yoğun olduğu ezgilerin çalınması; öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 9. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 02.04.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bozuk düzende oktav ‘la, si b^2, do ve re’ notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerini bilir. 2. ‘İki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’ ve ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tartım kalıplarını tanıır. 3. Öğrendiği bu kalıpları çeşitli tartım cümleleri içerisinde ayırt eder ve uygular. 4. ‘La, si b^2, do, re, mi ve fa’ notaları üzerinde atlama hareketlerini yapar.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. ‘‘Oktav la’, si b^2, do ve re’ notaları 2. ‘İki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’ ve ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. Bağlama tuşesi üzerinde kayma ve atlama hareketi.
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 2E, 2F, 2G, 2H, 15, 16, Bona 3, Bağlama, yazı tahtası ve ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>Gösterip-yaptırma ve tekrar yöntemleri temel alınarak,</p> <p>*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında, daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E’nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 14A, 14B ve 14C’nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p> <p>*Bir önceki ders öğrenilen ‘Giderem Bu Düzünen’ isimli türkünün kısaca tekrar edilmesi. .</p>
İşleme (60 Dk.)	<p>Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Oktav la, si b^2, do ve re notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerinin örneklerle anlatılması.</p> <p>*‘İki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’, ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tartım kalıplarının tahtada anlatılması; bona ve çalım biçimlerinin öğretmen tarafından gösterilerek öğrencilere çalıştırılması.</p> <p>*Alıştırma 2E, 2F, 2G, 2H, 15 ve 16’nın sırasıyla öğretmen tarafından öğrencilere bonasının yaptırılması, ardından bağlama üzerinde çalıştırılması.</p> <p>*‘Bona 3’ çalışmasının öğrencilere ölçü ölçü öğretmen tarafından çalıştırılması ve topluca okunması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmalarını için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30 Dk.)	<p>*Öğrencilere oktav ‘la, si b^2, do ve re’ notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerinin sorulması ve gelen cevaplara göre gerekli düzeltme ve dönütlerin yapılması.</p> <p>*Öğrencilerden ‘İki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’ ve ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tezene vuruşlarını yapmalarının istenmesi ve buna göre gerekli dönütlerin verilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin Alıştırma 15 ve 16’yı toplu olarak çalmalarının istenmesi; öğretmenin gözlem yaparak kayma ve atlama hareketleri konusunda gerekli düzeltme ve dönütleri vermesi.</p> <p>*‘Bona 3’ isimli parçanın öğrencilere toplu olarak okutulması ve gerekli dönütlerin verilmesi.</p>

Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından ‘oktav la, oktav si b ² , oktav do ve oktav re’ notalarını, ‘iki sekizlik’, ‘dört onaltılık’, ‘bir sekizlik - iki onaltılık’, ‘iki onaltılık - bir sekizlik’ tartım kalıplarını içeren ve atlama hareketlerinin yoğun olduğu ezgilerin çalınması; öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
--------------------------------	---

DERS PLANI (DENEY GRUBU 10. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 05.04.2018
Kazanımlar	1. ‘Maçka Yolları’ ve ‘Tren Gelir’ isimli türküleri çalar.
İçerik	1. ‘Maçka Yolları’ ve ‘Tren Gelir’ türküleri
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, bona, soru-cevap.
Araç-Gereçler	‘Maçka Yolları’, ‘Tren Gelir’ türküleri, bağlama, ‘Programlı Öğretim’e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86 ve 87.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste yapısı birbirine benzeyen 2 farklı türkünün öğrenileceğine dikkat çekilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki ‘hazırlık aşamasında’ süresi verilmiş ve sessiz çalışılması gereken ‘Aıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E’nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 3A, 3B 3C, 3D, 3E, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16 egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması. *Hazırlık aşamasında sesli alıştırmaların çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi. *Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (90 Dk.)	‘Programlı Öğretim Modeli’ ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *‘Maçka Yolları’ isimli türkünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli değerlendirme, pekiştirme ve düzeltmeler yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması. *‘Tren Gelir’ isimli türkünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi; gerekli değerlendirme, pekiştirme ve düzeltmeler yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrenilen türkülerle benzer yapıda olan ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 10. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 04.04.2018
Kazanımlar	1. ‘Maçka Yolları’ ve ‘Tren Gelir’ isimli türküleri çalar.
İçerik	1. ‘Maçka Yolları’ ve ‘Tren Gelir’ türküleri
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	‘Maçka Yolları’, ‘Tren Gelir’ türküleri ve videoları, bağlama, yazı tahtası ve ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen aıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E’nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Aıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16’nın öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.
İşleme (70 Dk.)	Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *‘Maçka Yolları’ isimli türkünün bonasının ölçü ölçü çalıştırılması.

	<p>*‘Maçka Yolları’ türküsünün ölçü ölçü gösterip-yaptırma yoluyla öğrencilere bağlama üzerinde çalıştırılması.</p> <p>*‘Tren Gelir’ isimli türkünün bonasının ölçü ölçü çalıştırılması.</p> <p>*‘Tren Gelir’ türküsünün ölçü ölçü gösterip-yaptırma yoluyla öğrencilere bağlama üzerinde çalıştırılması.</p> <p>*Türkülere ait videolardan ders dışı çalışmalarda mutlaka yararlanılması gerektiğinin öğretmen tarafından belirtilmesi.</p> <p>*Türkülerin öğretmenin yönetiminde topluca çalınması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (20 Dk.)	*Öğrencilerden ‘Maçka Yolları’ ve ‘Tren Gelir’ isimli türküleri toplu olarak çalmalarının istenmesi, buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrenilen türkülerle benzer yapıda olan ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 11. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 10.04.2018
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 3-4 ve 4- 3 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir. 2. Bir vuruşluk ve iki vuruşluk ‘senkop’un yapısını tanıyarak, tezene vuruşunu doğru yapar. 3. Uzatma noktasının işlevini bilir. 4. ‘Noktalı sekizlik – onaltılık’ tartım kalıbını tanıyarak, tezene vuruşunu doğru yapar. 5. Uzatma bağının işlevini bilir. 6. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ isimli türkünün ilk 4 ölçüsünü, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. ‘Sağ el-sol el’ eşgüdümü 2. ‘Senkop’ ve ‘noktalı sekizlik – onaltılık’ tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. ‘Uzatma noktası’ ve ‘uzatma bağı’ kavramları 4. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 1F, 1G, 1H, 1I, 1J, 3F, 2I, 2J, 2K, ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsü, bağlama, ders notları, ‘Programlı Öğretim’e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98 ve 99.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bu derste yeni tartım kalıplarının ve bir türkünün bazı bölümlerinin öğrenileceğine dikkat çekilmesiyle çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki ‘hazırlık aşamasında’ süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken ‘Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E’nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması.</p> <p>*Sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 3A, 3B 3C, 3D, 3E, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16 egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren verilen süreye uygun çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşaması sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek, bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>

Küçük Adımlarla İlerleme-Gözleme-Değerlendirme (90 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Alıştırma 1F, 1G, 1H, 1I, 1J ve 3F'nin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek değerlendirilmesi, düzeltme ve yönlendirilmenin yapılması.</p> <p>*Kitapçıktaki konu sırasına göre; öğrencilerin 'senkop', 'uzatma noktası', 'uzatma bağı' ile ilgili bilgi düzeyindeki küçük adımları çalışmasının ardından sorulara doğru cevap verip vermediklerinin kontrol edilmesi ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde öğrencilerin yönlendirilmesi.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün ilk dört ölçüsünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, değerlendirilerek ve gerekli pekiştirme ve düzeltmeler yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından içeriğinde 'senkop ve noktalı sekizlik-onaltılık' tartım kalıplarının bulunduğu ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 11. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 09.04.2018	
Kazanımlar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sol el sabit pozisyonda, sağ el tezene vuruşu ile eşgüdümlü 3-4 ve 4- 3 parmaklarında çalma davranışını gerçekleştirir. 2. Bir vuruşluk ve iki vuruşluk 'senkop'un yapısını tanıyarak, tezene vuruşunu doğru yapar. 3. Uzatma noktasının işlevini bilir. 4. 'Noktalı sekizlik – onaltılık' tartım kalıbını tanıyarak, tezene vuruşunu doğru yapar. 5. Uzatma bağının işlevini bilir. 6. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün ilk 4 ölçüsünü, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'Sağ el-sol el' eşgüdümü 2. 'Senkop' ve 'noktalı sekizlik – onaltılık' tartımlar ve tezene vuruş kalıpları 3. 'Uzatma noktası' ve 'uzatma bağı' kavramları 4. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 1F, 1G, 1H, 1I, 1J, 3F, 2I, 2J, 2K, 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü ve videosu, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D ve 1E'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16'nın öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p> <p>*Bu derste yeni tartım kalıplarının öğrenileceğine dikkat çekilmesi; öğrencileri güdülemek amacıyla, bu tartım kalıpları ile daha karmaşık ezgilerin çalınabileceğinin belirtilmesi.</p>

İşleme (70 Dk.)	<p>Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Alıştırma 1F, 1G, 1H, 1I, 1J ve 3F'nin sırasıyla öğretmen tarafından öğrencilere bonasının yaptırılması, ardından bağlama üzerinde çalıştırılması.</p> <p>*Bir vuruşluk ve iki vuruşluk 'senkop' çeşitlerinin bona yapılma biçimi ve çalınma biçiminin öğretmen tarafından tahtada anlatılması ve öğrencilere uygulatılması.</p> <p>*'Uzatma noktasının' tanımının yapılarak işlevinin anlatılması; bonasının yapılma biçimi ve çalınma biçiminin öğretmen tarafından tahtada anlatılması ve öğrencilere uygulatılması.</p> <p>*'Uzatma bağının' işlevinin örneklerle anlatılması.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin bonasının yaptırılması ve gösterip-yaptırma yoluyla öğrencilere ölçü ölçü öğretilmesi. Ayrıca türkünün videosundan da ders dışı bireysel çalışmalarda yararlanılması gerektiğinin belirtilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (20 Dk.)	<p>*Öğrencilerden Alıştırma 1F ve 3F'yi çalmalarının istenmesi; sağ el-sol el eşgüdüm çalma davranışlarının öğretmen tarafından gözlemlenerek gerekli düzeltme ve pekiştirmeleri yapması.</p> <p>*'Senkop', 'uzatma noktası' ve 'uzatma bağı' kavramlarının işlevlerinin sorulması; 'noktalı sekizlik – onaltılık' tartım yapısının sorulması; gelen cevaplar doğrultusunda gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Öğrencilerden 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün ilk 4 ölçüsünü toplu olarak çalmalarının istenmesi, buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından içeriğinde 'senkop ve noktalı sekizlik-onaltılık' tartım kalıplarının bulunduğu ezgilerin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.</p>

DERS PLANI (DENEY GRUBU 12. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 12.04.2018
Kazanımlar	1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 1.-8. ölçülerini parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, bona, soru-cevap.
Araç-Gereçler	'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü, bağlama, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 100, 101, 102 ve 103.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bu derste 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünü öğrenmeye devam edeceğimizin belirtilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3A, 3B 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16 egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren verilen süreye uygun çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>

Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (90 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini çalışan öğrencilerin kontrol edilerek gerekli değerlendirmeye bağlı olarak düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Türkünün 1.-8. arası ölçülerinin küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 12. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 11.04.2018	
Kazanımlar	1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 1.-8. ölçülerini parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü ve videosu, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B, 14C, 15 ve 16'nın öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p>
İşleme (60 Dk.)	<p>Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 5. 6. 7. ve 8. ölçülerinin bonasının yaptırılarak öğrencilere bağlama üzerinde ölçü ölçü öğretilmesi. Ayrıca türkünün videosundan da ders dışı çalışmalarda yararlanılması gerektiğinin belirtilmesi.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. ölçülerinin topluca çalınması.</p> <p>*Türkünün çözümlenmesi sırasında zorlanılan bölümlerin öğretmen tarafından tekrar tekrar çalıştırılması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30 Dk.)	*Öğrencilerden önce türkünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini daha sonra ise baştan gelinen yere kadar olan kısmını toplu olarak çalmalarının istenmesi, buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 13. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 17.04.2018	
Kazanımlar	1. Sol el sabit olmak üzere, birbiri ardı sıra değişen parmak hareketlerini (1-2-1-3, 2-1-3-1) yapar.
	2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 1.-12. ölçülerini parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, bona, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C, 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 105, 106 ve 107.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün bazı bölümlerinin öğrenileceğinden bahsedilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması.

	<p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3A, 3B 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B, 14C ve 16 egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme- Gözleme- Değerlendirme (90 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*Alıştırma 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C'nin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek değerlendirme yapılması, dönüt verilerek düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 9., 10., 11. ve 12. ölçülerini çalışan öğrencilerin kontrol edilerek gerekli değerlendirmenin ve düzeltmelerin yapılması.</p> <p>*Türkünün 1.-12. ölçülerinin küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi, gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	<p>*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.</p>
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 13. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 16.04.2018	
Kazanımlar	<p>1. Sol el sabit olmak üzere, birbiri ardı sıra değişen parmak hareketlerini (1-2-1-3, 2-1-3-1) yapar.</p> <p>2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 1.-12. ölçülerini parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.</p>
İçerik	<p>1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri</p> <p>2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü</p>
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C, 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü ve videosu, bağlama, Yazı Tahtası, Ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B, 14C ve 16'nın öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p>
İşleme (60 Dk.)	<p>Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*Sırasıyla; alıştırma 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C'nin öğretmen tarafından gösterip-yaptırma yöntemiyle öğrencilere çalıştırılması.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9. 10. 11. ve 12. ölçülerinin bonasının yaptırılarak, bağlamada öğrencilere ölçü ölçü öğretilmesi.</p> <p>*'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 1.-12. ölçülerinin topluca çalınması.</p> <p>*Türkünün videosundan ders dışı çalışmalarda yararlanılması gerektiğinin hatırlatılması.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmalarını için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30 Dk.)	<p>*Öğrencilerden toplu olarak 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C alıştırmalarını çalmalarının istenmesi; öğretmenin gerekli gözlemleri yaparak ardışık parmak hareketleri ile ilgili gereken düzeltme ve pekiştirmeleri yapması.</p> <p>*Öğrencilerden 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün önce 9.-12.ölçüler arasını,</p>

	daha sonra ise en baştan 12. ölçüye kadar olan kısmını toplu olarak çalmalarının istenmesi; buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 14. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 19.04.2018
Kazanımlar	1. Sol el sabit olmak üzere, birbiri ardı sıra değişen parmak hareketlerini (2-3-2-4, 3-2-4-2) yapar. 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün tamamını parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap.
Araç-Gereçler	Alıştırma 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C, 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü, Bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 108.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste 'uzun ince bir yoldayım' türküsünün tamamının genel olarak tekrar edileceğinin ifade edilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1C, 1D, 1E, 1F, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B 14C, 16, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması. *Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi. *Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemler-Değerlendirme (90 Dk.)	'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *Alıştırma 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C'nin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek değerlendirme yapılması, dönüt verilerek düzeltmelerin yapılması. *'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün öğrenciler tarafından baştan sona bir bütün halinde çalınması sırasında öğretmenin öğrencileri tek tek kontrol ederek değerlendirmeler yapması, yapılan hataları anında düzeltmesi, doğru çalma davranışlarının meydana gelmesi için gerekli yönlendirmeleri yapması. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 14. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 18.04.2018
Kazanımlar	1. Sol el sabit olmak üzere, birbiri ardı sıra değişen parmak hareketlerini (2-3-2-4, 3-2-4-2) yapar. 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün tamamını parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma.
Araç-Gereçler	Alıştırma 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C, 'uzun ince bir yoldayım' türküsü ve videosu, bağlama, yazı tahtası, ders notları.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık	*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen alıştırma 1A, 1B,

(50 Dk.)	1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Alıştırma 1C, 1D, 1E, 1F, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 3C, 3D, 3E, 3F, 14A, 14B 14C, 16, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B ve 18C'nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.
İşleme (60 Dk.)	Anlatım ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *Sırasıyla; alıştırma 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C'nin öğretmen tarafından gösterip-yaptırma yöntemiyle öğrencilere çalıştırılması. *'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün tamamının gözden geçirilmesi ve öğrencilerin zorlandıkları yerlerin tekrar çalıştırılması. *Türkünün topluca çalınması. *Türkünün videosundan ders dışı çalışmalarda yararlanılması gerektiğinin vurgulanması. *Öğrencilerin serbest çalışması için zaman verilmesi ve bu sırada öğretmenin öğrenci hatalarını tespit ederek gerekli düzeltmeleri yapması.
Değerlendirme (30 Dk.)	*Öğrencilerden toplu olarak 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C alıştırmalarını çalmalarının istenmesi; öğretmenin gerekli gözlemleri yaparak ardışık parmak hareketleri ile ilgili gereken düzeltme ve pekiştirmeleri yapması. *Öğrencilere toplu olarak 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün tamamının çaldırılması ve buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 15. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 26.04.2018
Kazanımlar	1. Sol el sabit pozisyonda, ardışık parmak hareketlerini yapar (1-4-3-4, 4-1-4-3). 2. 2/4'lük, 3/8'lik, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçüleri bilir. 3. Ölçü vuruşlarını yapar.
İçerik	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. Basit Ölçüler (2/4, 3/8, 3/4) 3. Bileşik ölçüler (4/4)
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste iki, üç ve dört vuruşlu ölçülerin öğrenileceğinden bahsedilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 1C, 1F, 2E, 2F, 2G, 2I, 2J, 2K, 3C, 3F, 14A, 14B 14C, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması. *Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.

Küçük Adımlarla İlerleme-Gözleme-Değerlendirme (90 Dk.)	‘Programlı Öğretim Modeli’ ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *Alıştırma 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C’nin çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek değerlendirilmesi; anında düzeltme yapılması; doğru bona yapma ve çalma davranışlarının meydana gelebilmesinin sağlanması. *Kitapçıktaki konu sırasına göre, öğrencilerin; basit ve bileşik ölçülerden 2/4’lük, 3/8’lik, 3/4’lük ve 4/4’lük ölçülerin yapısı ve bona yapıma biçimiyle ilgili bilgi düzeyindeki maddelere ait küçük adımları çalışmaları sırasında öğretmen tarafından kontrol edilerek değerlendirilmesi, anında düzeltme yapılması ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde yönlendirilmeleri. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından farklı ölçü yapılarındaki ezgi örneklerinin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 15. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 25.04.2018	
Kazanımlar	1. Sol el sabit pozisyonda, ardışık parmak hareketlerini yapar (1-4-3-4, 4-1-4-3). 2. 2/4’lük, 3/8’lik, 3/4’lük ve 4/4’lük ölçüleri bilir. 3. Ölçü vuruşlarını yapar.
İçerik	1. Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri 2. Basit Ölçüler (2/4, 3/8, 3/4) 3. Bileşik ölçüler (4/4)
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Alıştırma 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C, bağlama, ders notları, yazı tahtası.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J’nin, parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Alıştırma 1C, 1F, 2E, 2F, 2G, 2I, 2J, 2K, 3C, 3F, 14A, 14B, 14C, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C’nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması. *Ritmik olan her ezginin daha küçük birimlere bölünerek matematiksel bir ifadeyle açıklandığının, bunların müzikte ‘ölçü’ olarak adlandırıldığının belirtilmesiyle öğrencilerin dikkatinin çekilmesi.
İşleme (70 Dk.)	Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *Sırasıyla; Alıştırma 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C’nin öğretmen tarafından gösterip-yaptırma yöntemiyle öğrencilere bağlama üzerinde çalıştırılması. *2/4’lük, 3/8’lik, 3/4’lük ve 4/4’lük ölçülerin ayrıntılı bir biçimde tahtada anlatılması, bona yapılış biçimlerinin ve bağlamada çalınış biçimlerinin örneklerle açıklanması. *2/4’lük, 3/4’lük, 3/8’lik ve 4/4’lük ölçülerde yazılmış tartım örneklerinin öğretmen tarafından sınıfa topluca okutulması. *Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.
Değerlendirme (20 Dk.)	*Öğrencilerden toplu olarak 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C alıştırmalarını çalmalarının istenmesi; öğretmenin gerekli gözlemleri yaparak ardışık parmak hareketleri ile ilgili gereken düzeltme ve pekiştirmeleri yapması. *Öğrencilere 2/4’lük, 3/8’lik 3/4’lükve 4/4’lük ölçülerde hazırlanmış tartım örneklerinin tek tek sorulması ve gelen cevaplar doğrultusunda pekiştirme veya düzeltme yapılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından basit ölçülerden ezgi örneklerinin çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (DENEY GRUBU 16. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 03.05.2018	
Kazanımlar	1. ‘Ordu’nun Dereleri’ isimli türküyü parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.

İçerik	1. 'Ordu'nun Dereleri' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap, bona.
Araç-Gereçler	'Ordu'nun Dereleri' türküsü, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120 ve 121.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bu derste 4/4'lük ölçü yapısına örnek bir türkü öğrenileceğine dikkat çekilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması.</p> <p>*Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.</p> <p>*Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.</p> <p>*Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.</p>
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemleme-Değerlendirme (90 Dk.)	<p>'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla,</p> <p>*'Ordu'nun Dereleri' türküsünün bonasını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilmesi; gerekli değerlendirme, pekiştirme ve düzeltmelerin anında yapılarak sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Türkünün çalınması ile ilgili küçük adımları çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilerek gerekli değerlendirme, pekiştirme ve düzeltmelerin anında yapılması ve sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması.</p> <p>*Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.</p>
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 16. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 02.05.2018	
Kazanımlar	1. 'Ordu'nun Dereleri' isimli türküyü parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar.
İçerik/Konu	1. 'Ordu'nun Dereleri' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	'Ordu'nun Dereleri' isimli türkü ve videosu, bağlama, ders notları, yazı tahtası.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	<p>*Bağlama akortlarının yapılması sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması.</p> <p>*Alıştırma 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C'nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.</p>
İşleme (60 Dk.)	<p>Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak,</p> <p>*'Ordu'nun Dereleri' isimli türkünün önce ölçü ölçü bonasının öğrencilere çalıştırılması,daha sonra türkünün yine ölçü ölçü öğrencilere bağlama üzerinde çalıştırılması.</p> <p>*Ders sonunda türkünün topluca çalınması, zorlanılan bölümlerin tekrar edilmesi.</p> <p>*Türkünün videosundan ders dışı çalışmalarda yararlanılmasının gerektiğinin öğretmen tarafından belirtilmesi.</p> <p>*Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.</p>
Değerlendirme (30 Dk.)	*Öğrencilerden 'Ordu'nun Dereleri' türküsünü toplu olarak çalmalarının istenmesi, buna göre gerekli pekiştirme ve düzeltmelerin yapılması.

Dinleme-İzleme(20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
-------------------------------	--

DERS PLANI (DENEY GRUBU 17. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 06.05.2018
Kazanımlar	1. 6/8'lik ölçü yapısını bilir. 2. 6/8'lik ölçü vuruşunu yapar. 3. 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü yapılarını bilir. 4. 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü vuruşunu yapar. 5. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türküyü parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar
İçerik	1. Bileşik ölçüler (6/8) 2. Aksak (asimetrik) ölçüler (5/8; 7/8) 3. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap, bona.
Araç-Gereçler	'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkü, bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı, Video 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130 ve 131.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste bileşik ve aksak ölçü yapılarının öğrenileceğinden bahsedilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'Aıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması. *Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi. *Küçük adımların içeriğine göre hazırlanmış videoların, madde yönergesini dikkatli okuyarak kullanılması gerektiğine dikkat çekilmesi.
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemleme-Değerlendirme (90 Dk.)	'Programlı Öğretim Modeli' ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *Kitapçıkta konu sırasına göre, öğrencilerin; bileşik ölçülerden 6/8'lik, aksak ölçülerden ise 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü yapılarına ait notaların bonasına çalışmaları ve bilgi düzeyindeki maddeleri çalışmaları sırasında öğretmen tarafından kontrol edilerek anında düzeltme yapılması ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde yönlendirilmeleri. *'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün bonasının öğrenciler tarafından çalışılması esnasında öğretmen tarafından gerekli kontrollerin yapılarak değerlendirilmesi ve gerekli düzeltmeler yapılarak dönütlerin verilmesi. *Bağlama üzerinde türkünün küçük adımlarını çalışan öğrencilerin tek tek kontrol edilerek gerekli değerlendirme, pekiştirme ve düzeltmelerin anında yapılması ve sonraki maddelere geçmelerinin sağlanması. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından derste işlenen ölçü yapılarında ezgiler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 17. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 06.05.2018
Kazanımlar	1. 6/8'lik ölçü yapısını bilir. 2. 6/8'lik ölçü vuruşunu yapar. 3. 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü yapılarını bilir. 4. 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü vuruşunu yapar.

	5. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türküyü parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun biçimde çalar
İçerik	1. Bileşik ölçüler (6/8) 2. Aksak (asimetrik) ölçüler (5/8; 7/8) 3. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' türküsü
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç - Gereçler	'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkü ve videosu, bağlama, ders notları, yazı tahtası.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Alıştırma 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C'nin öğretmenin eşliğinde parmakların açılması, gelişmesi ve güçlenmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.
İşleme (60 Dk.)	Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *Bileşik ölçülerden 6/8'lik, aksak ölçülerden de 5/8'lik ve 7/8'lik ölçü yapılarının ayrıntılı bir biçimde tahtada anlatılması, bona yapılış biçimlerinin ve bağlamada çalınış biçimlerinin örneklerle gösterilerek açıklanması. *5/8'lik ölçüye örnek bir türkü olan 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün bonasının ölçü ölçü öğretmen tarafından çalıştırılması. *Türkünün öğretmen tarafından baştan sonra çalınmasının ardından gösterip-yaptırma yöntemiyle ölçü ölçü öğrencilere bağlama üzerinde öğretilmesi. *Türkünün daha iyi düzeyde çalınmasına katkı sağlayacak videosunun ders dışında çalışılması gerektiğinin belirtilmesi. *Ders sonunda türkünün topluca çalınması ve zorlanılan bölümlerin tekrar edilmesi. *Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.
Değerlendirme (30 Dk.)	*Bileşik ve aksak ölçülerle ilgili verilen örneklerin öğrencilere bona yaptırılması; buna göre gerekli pekiştirme ve dönütlerin yapılması. *Öğrenilen 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' türküsünün öğrencilerden toplu çalmalarının istenmesi; buna göre gerekli pekiştirmelerin yapılması ve dönütlerin verilmesi.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından 5/8'lik, 6/8'lik ve 7/8'lik ölçü yapılarında ezgiler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

DERS PLANI (DENEY GRUBU 18. DERS)	
Süre: 160dk	Tarih: 08.05.2018
Kazanımlar	1. 8/8'lik ve 9/8'lik ölçü yapılarını bilir. 2. 8/8'lik ve 9/8'lik ölçü vuruşunu yapar. 3. 8/8'lik ve 9/8'lik ölçülerdeki tartımları çalar.
İçerik	1. Aksak (asimetrik) ölçüler (8/8, 9/8)
Öğretim Yöntemleri	Programlı Öğretim, gösterip-yaptırma, dinleme-izleme, soru-cevap, bona.
Araç-Gereçler	Bağlama, ders notları, 'Programlı Öğretim'e göre hazırlanmış çalışma kitapçığı.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bu derste 8/8'lik ve 9/8'lik ölçülerin öğrenileceğinden bahsedilmesi ve çalışma kitapçıklarının dağıtılması. *Çalışma kitapçığının başındaki 'hazırlık aşamasında' süresi verilmiş sessiz çalışılması gereken 'alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J'nin bağlama akortlarının yapılacağı zaman diliminde öğrenciler tarafından çalışılması; sesli çalışılması gereken 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C egzersizlerinin ise akortların bitiminden itibaren çalışılarak derse hazırlık yapılması.

	*Hazırlık aşamasında sesli bölümün çalışılması sırasında öğrencilerin kontrol edilerek bireysel hataları varsa anında düzeltilmesi.
Küçük Adımlarla İlerleme-Gözlemlenme-Değerlendirme (90 Dk.)	‘Programlı Öğretim Modeli’ ilkelerinin merkeze alınmasıyla, *Kitapçıktaki konu sırasına göre, öğrencilerin; 8/8’lik ve 9/8’lik ölçü yapıları ve bona yapılma biçimiyle ilgili bilgi düzeyindeki maddelere ait küçük adımları çalışmaları sırasında, öğretmen tarafından kontrol edilerek anında düzeltme yapılması ve doğru cevaplar ilkesine uygun bir biçimde yönlendirilmeleri. *Söz konusu ölçülerde yazılmış tartım kalıplarının çalınması ile ilgili maddelerin çalışılması esnasında öğretmenin gerekli kontrolleri yaparak anında dönüt vererek düzeltmeler yapması. *Bireysel hız ilkesi doğrultusunda tüm adımları bitiren öğrencilere serbest çalışma zamanının verilmesi. Bu süre içerisinde öğrencilerden gelen bireysel soruların cevaplandırılması.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından 8/8’lik ve 9/8’lik ölçü yapılarındaki ezgilere örnekler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.
DERS PLANI (KONTROL GRUBU 18. DERS)	
Süre: 160dk	
Tarih: 07.05.2018	
Kazanımlar	1. 8/8’lik ve 9/8’lik ölçü yapılarını bilir. 2. 8/8’lik ve 9/8’lik ölçü vuruşunu yapar. 3. 8/8’lik ve 9/8’lik ölçülerdeki tartımları çalar.
İçerik	1. Aksak (asimetrik) ölçüler (8/8, 9/8)
Öğretim Yöntemleri	Anlatım, soru-cevap, gösterip-yaptırma, bona.
Araç-Gereçler	Bağlama, ders notları, yazı tahtası.
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Derse Giriş/Hazırlık (50 Dk.)	*Bağlama akortlarının yapılışı sırasında daha önce öğrenilen Alıştırma 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1H, 1I ve 1J’nin parmakların ısıtılması amacıyla öğretmenin yönlendirmesiyle öğrenciler tarafından sessiz bir biçimde çalışılması. *Alıştırma 2E, 2F, 2G, 17A, 17B, 17C, 18A, 18B, 18C, 19A, 19B, 19C, 20A, 20B, 20C, 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C’nin öğretmenin kontrolünde derse hazırlık, ellerin ısınması ve gelişmesi amacıyla topluca sesli çalışılması.
İşleme (70 Dk.)	Anlatım, bona ve gösterip-yaptırma yöntemlerini temel alarak, *8/8’lik ve 9/8’lik ölçü yapılarının ayrıntılı bir biçimde tahtada anlatılması. *Söz konusu ölçülerin bona yapılış biçimlerinin anlatılması ve öğrencilere çalıştırılması. *8/8’lik ve 9/8’lik ölçüde yazılmış tartımların bağlama üzerinde çalınış biçimlerinin örneklerle anlatılması ve öğrencilere ölçü ölçü çalıştırılması. *Öğrencilerin çalışmaları için serbest zaman verilmesi ve öğrencilerin konu ile ilgili sorularının cevaplanması.
Değerlendirme (20 Dk.)	*Öğrencilerden 8/8’lik ve 9/8’lik ölçüde yazılmış tartımları toplu bir biçimde çalmalarının istenmesi ve gereken düzeltmelerin yapılarak dönütler verilmesi.
Dinleme-İzleme (20 Dk.)	*Ders sonunda öğretmen tarafından 8/8’lik ve 9/8’lik ölçü yapılarındaki ezgilere örnekler çalınması ve öğrencileri güdülemek amacıyla küçük bir bağlama dinletisinin yapılması.

EK-2. ‘Programlı Öğretim’ Ders Kitapçığı

AÇIKLAMA

Değerli Kursiyerler,

Elinizdeki bağlama öğretimi ile ilgili ders içeriklerinden oluşan bu çalışma kitapçığı, ‘Programlı Öğretim’ ilkelerine göre hazırlanmıştır. Kitapçıkta, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ‘Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programı’ içeriğinde bulunan; ‘Müziğin Temel Öğeleri’, Bozuk Düzende Nota Yerleri’, ‘Bozuk Düzende Tartım Kalıpları’ ve ‘Bozuk Düzende Zaman Kalıpları’ ana konuları ve onlara bağlı alt konulardan oluşturulmuş bilgi ve beceri odaklı içerikler yer almaktadır.

Kitapçıkta; ders, konu alanı ve küçük adımlar peş peşe gelen üç rakamla ifade edilmiştir. Örneğin 1.2.3. kodlamasında; 1 kaçıncı ders olduğunu, 2 söz konusu derste konu sırasını, 3 ise konuların öğrenilmesi için belirlenmiş küçük adımı temsil etmektedir. Başka bir anlatımla 1.2.3., ‘birinci dersin ikinci konusunun üçüncü adımını’ anlatmaktadır.

Bu kitapçığın bilişsel düzeydeki bölümlerini çalışırken; verilen bilgiyi iyice anlayıp kavradıktan sonra, hemen altında öğrenmenizi kontrol etmek amacıyla verilmiş olan soruyu cevaplayınız. Soruların cevaplanması sırasında, bilgi kısmını bir karton vb. ile kapatarak, cevabı yazmaya çalışınız. Cevabınızı hemen sorunun altına, belirlenmiş yere yazınız. Eğer verdiğiniz cevap, cevap anahtarına göre doğru ise, yani anahtardaki cevapla aynı ise bir sonraki çerçeveye geçiniz. Cevabınız yanlışsa bilgiyi tekrar çalışınız.

Kitapçığın devinişsel düzeydeki bölümlerini çalışırken de; verilen adımı dikkatlice okuyup inceledikten sonra uygulama denemesine geçiniz. Zorluk çektiğiniz noktalarda öğretmenden yardım isteyebilirsiniz. Küçük adımlar için hazırlanmış videoları, konunun ilgili adımlarında izleyiniz ve adımı çalıştıktan sonra öğretmene gösteriniz. Eğer öğretmen çalışmanızı yeterli görüp bir sonraki adıma geçmenizi onaylıyorsa, geçiniz. Onaylamıyorsa ilgili adımı ‘tekrar okuyarak/videoyu izleyerek/resme bakarak’ yeniden çalışıp, öğretmenin onayını alana kadar tekrar ediniz.

Başarılar

BİRİNCİ DERS 06.03.2018

1.1. Bağlamanın Tarihsel Gelişimi ve Yapısal Özellikleri

Bu bölümde, bağlamanın tarihsel gelişimi ve yapısal özellikleri ile ilgili toplam 18 madde vardır. İçerikte; ‘okluğ, ıklığ, kopuz ve bağlama ailesi’ hakkında bilgiler ve buna paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 1.1.1. Eski zamanlarda kamyş ve kirişin birbirine sürtünmesiyle çıkan sesler insanların ilgisini çekmiş, sonrasında kullanmış oldukları okun yay kirişine sürtünmesiyle oluşan tınıyı keşfederek bilinçli olarak bu sesleri çıkarmaya başlamışlardır. Ok ve yayın bir müzik aleti gibi kullanılması sonucu ortaya çıkan bu alete ‘okluğ’ adı verilmiştir (Parlak, 2000).

Kiriş Nedir?

1. Hayvan bağırsağından yapılmış, kimi müzik aletlerinde kullanılan tel.
2. Ok atılan yayın iki ucu arasında bulunan ve gerilerek okun atılmasını sağlayan esnek bağ.

Soru 1.1.1. ‘Okluğ’ nasıl ortaya çıkmıştır?

Cevap1.1.1......
 .....
 .....

Adım 1.1.2. ‘Okluğ’un ucuna su kabağı vb. ilave edilerek ‘ıklığ’ elde edilmiştir.

Soru 1.1.2. ‘ıklığ’ nedir?

Cevap1.1.2......
 .....

Adım 1.1.3. Su kabağının üst kısmına ince deriler gerilip, kiriş telleri bu deri üzerinden geçirilmiş, ok yerine de bir başka yay kullanılmıştır. Böylece, Türklerin kullandığı yaylı ve yaysız (parmakla ve mızrapla çalınan) telli sazların ataları ‘kopuz’ doğmuştur.

Soru 1.1.3. Aşağıdaki metnin eksik olan yerini uygun ifadeyle doldurunuz.

Su kabağının üst kısmına ince deriler gerilip, kiriş telleri bu deri üzerinden geçirilmiş, ok yerine de bir başka yay kullanılmıştır. Böylece, yaylı ve yaysız (parmakla ve mızrapla çalınan) telli sazların ataları.....doğmuştur.

Adım 1.1.4. Kopuzun gövdesi zamanla su kabağı yerine çeşitli ağaçların armudi şekilde oyulmasıyla yapılmış, üzerine yine deri gerilmiş, derinin yerini ağaç göğüs almış, at kılı ve kiriş tellerinin yerini ise metal teller almıştır.

Soru 1.1.4. Kopuz zaman içerisinde gelişirken; kopuzun derisi, at kılı ve kiriş tellerinin yerine neler kullanılmıştır?

Cevap1.1.4......
 .....
 .....

Adım 1.1.5. Türklerde yaygın ve genel bir çalgı adı olan kopuz, daha çok yayla çalınan, bunun yanında parmakla da çalınabilen bir sazdır.

Soru 1.1.5. Kopuz nasıl bir çalgıdır?

Cevap1.1.5......
 .....
 .....

Adım 1.1.6. Kopuz, deyim olarak birden fazla teli olan bir saz ve telli sazların ilk şekli olup, elle ve yayla çalınanlarının yanı sıra, uzun ve kısa saplı veya sapsız türleri olan bir çalgıdır.

Soru 1.1.6. Aşağıdaki metnin eksik olan yerlerini uygun ifadelerle doldurunuz.
'Kopuz, deyim olarak birden fazla teli olan bir saz ve telli sazların ilk şekli olup, elle ve yayla çalınanlarının yanı sıra, ... ve .....veya ..... türleri olan bir çalgıdır.'

Adım 1.1.7. Kopuz zaman içerisinde değişme ve gelişme gösterirken, yayla çalımının yanında mızrapla da çalınmıştır.

Soru 1.1.7. Aşağıdaki metnin eksik olan yerlerini uygun ifadelerle doldurunuz.
'Kopuz zaman içerisinde değişim göstermiş olup, yayla çalımının yanında ..... da çalınmıştır.'

Adım 1.1.8. Bağlama isminin kopuza perde bağlanması ve ağaç kapak (ses tablası) takılmasından geldiği yaygın bir görüştür.

Soru 1.1.8. Bağlamanın isminin nereden geldiği ile ilgili yaygın olan görüş nedir?

Cevap 1.1.8......

Adım 1.1.9. Bağlama; perdeleri, düzeni, çalınış biçimiyle kendi türündeki/ailesindeki sazların genel adı olmuştur.

Soru 1.1.9. Bağlama hangi özellikleriyle kendi türündeki/ailesindeki sazların genel adını oluşturur?

Cevap 1.1.9......

Adım 1.1.10. Bağlama tek başına çalınabilen ender sazlardan biridir.

Soru 1.1.10. Aşağıdaki metnin eksik olan yerlerini uygun ifadelerle doldurunuz.

'Bağlama .....çalınabilen ender sazlardan biridir.'

Adım 1.1.11. Bağlamanın tek başına çalınma özelliğinin yanında, yöresel müzik kültürüne göre diğer çalgılarla birlikte veya eşlik çalgısı olarak da kullanılabilir.

Soru 1.1.11. Bağlamanın yöresel müzik kültüründeki kullanımı nasıldır?

Cevap 1.1.11......

Adım 1.1.12. Bağlama açık hava değil, oda sazıdır.

Soru 1.1.12. Aşağıdaki metnin eksik olan yerlerini uygun ifadelerle doldurunuz.

'Bağlama açık hava değil, ...sazıdır.'

Adım 1.1.13. Temelinde bağlama olan farklı müzik topluluklarının kurulması ve bütün yöre müziklerinin icrasıyla birlikte, bağlamada da bazı değişim ve gelişmelere de ihtiyaç duyulmuştur. Perde sayıları 9, 12, 17 iken 24 olmuştur.

Soru 1.1.13. Bağlamanın perde sayıları9, 12, 17 iken, yöresel icra ihtiyacına göre kaçça çıkarılmıştır?

Cevap 1.1.13......

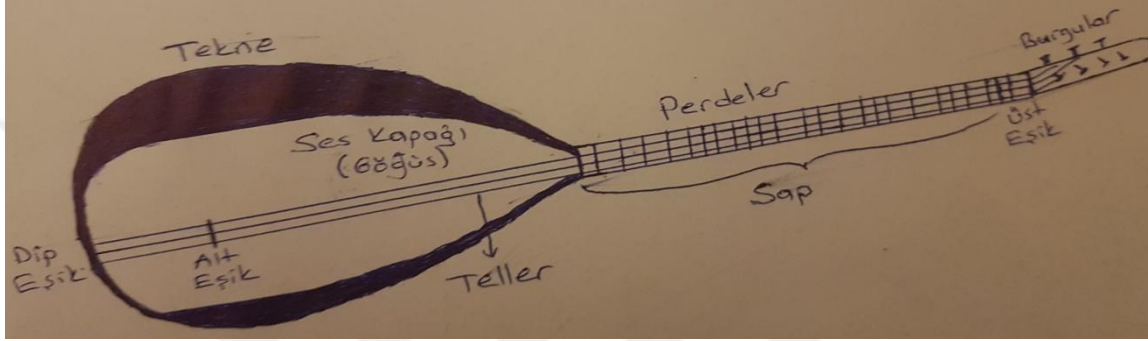
Adım 1.1.14. Halk sazlarının özelliklerinden biri olan ‘halkın kendi sazını üretmesi’ bağlama için de geçerlidir. Halkın kendi yöresinin müzikal yapısına uygun bağlama yapması, farklı boyutta birçok bağlamanın türemesine sebep olmuştur. Çeşitli bölgelerdeki bağlamalar farklı isim ve boylarına rağmen, yapısal olarak çok büyük farklılıklar göstermemektedir.

Soru 1.1.14. Bağlamanın birçok farklı türünün olmasının sebebi nedir?

Cevap 1.1.14......

Adım 1.1.15. Halk yaptığı bağlamanın bölümlerini adlandırırken organ isimlerinden yararlanmıştır. Gövde, göğüs, kol, kulak, dil, yanak, döş gibi. Günümüzde ise bağlama bölümlerine; tekne, sap, ses kapağı, burgu gibi isimler verilmektedir.

Resim 1. Bağlamanın bölümleri

Soru 1.1.15. Bağlamanın bölümlerinin günümüzdeki isimlerini yazınız.

Cevap 1.1.15......

Adım 1.1.16. Cafer Açın; Bağlama ailesini ölçülerine göre büyükten küçüğe doğru ‘Büyük Boy Divan Bağlama, Divan, Çöğür, Küçük Boy Çöğür, Büyük Boy Bağlama, Bağlama, Küçük Boy Bağlama, Mansur Bağlama, Büyük Boy Tanbura, Tanbura, Çöğür Curası, Bağlama Curası, Büyük Boy Tanbura Curası, Tanbura Curası’ biçiminde sıralamıştır. Günümüzde bağlama ailesine ait çalgılar genellikle ‘Divan, Kısa ve Uzun Sap Bağlama, Cura’ olarak bilinmektedir.

Soru 1.1.16. Günümüzde bağlama ailesine ait çalgılar nasıl bilinmektedir?

Cevap 1.1.16......

Adım 1.1.17. Müzik aletlerinin seslerinin ayarlanmasına genel anlamda ‘akort’ denir. Bağlamada düzen, tellerin belli bir sisteme göre akort edilmesi anlamında olup, akort ve düzen eş anlamlı değildir; düzen, farklı akort biçimlerinin adıdır (a.g.e.).

Soru 1.1.17. Bağlamada yapılan farklı akortlara genel olarak ne ad verilir?

Cevap1.1.17......

Adım 1.1.18. Bağlamada yaklaşık olarak 35 düzen vardır. Ancak bu düzenlerin birçoğu aynı olup, kişi ve yöreye göre farklı isimlendirilmişlerdir. Bağlamada en çok kullanılan düzenlerden bazıları ‘Karadüzen (Bozuk Düzen), Müstezat Düzeni, Misket Düzeni, Abdal Düzeni, Bağlama Düzeni’ vb. olarak karşımıza çıkmaktadır.

Soru 1.1.18. Bağlamada en çok kullanılan düzenler hangileridir?

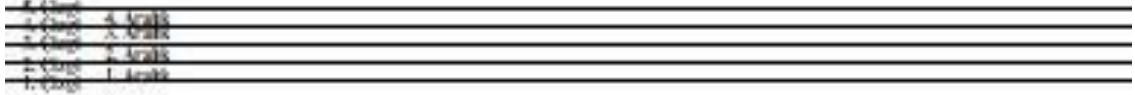
Cevap1.1.18......

1.2. Temel Müzik Bilgileri

Bu bölümde temel müzik bilgileri ile ilgili toplam 7 madde vardır. İçerikte ‘dizek, sol anahtarı, ölçü, ölçüyü gösteren rakamlar, ölçü çizgisi, bitiş çizgisi, ilave ek çizgiler, notaların dizek üzerindeki yerleri ve süre değerleri’ hakkında bilgiler ve buna paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 1.2.1. Müzikte beş paralel yatay çizgi ve dört aralıktan oluşan şekle dizek (porte) denir.

Şekil 1. Dizek (Porte)

Soru 1.2.1. Müzikte beş paralel yatay çizgi ve dört aralıktan oluşturulmuş şekle ne denir?

Cevap 1.2.1......

Adım 1.2.2. Dizeğin sol baş tarafına konulan ve başladığı çizgiye adını veren işarete ‘sol anahtarı’ denir.

Şekil 2. Sol Anahtarı

Soru 1.2.2. Dizeğin sol baş tarafına konulan ve başladığı çizgiye adını veren işarete ne ad verilir?

Cevap 1.2.2......

Adım 1.2.3. Bir müzik parçasının vuruşlarının, düzenli bir biçimde birleşmesiyle eşit sürelerden oluşmuş en küçük birimine ‘ölçü’ denir. Ölçü, Gazimihal’e göre “parçanın bölünmüş bulunduğu eşit kısımcıklardan her biri ve bu bölüntülerin disiplini” (1961, 198) olarak tanımlanmıştır. Ölçüleri birbirinden ayıran ve porteyi dikey olarak kesen çizgilere ‘ölçü çizgisi’ denir. Bir müzik parçasının bittiğini gösteren ve portenin en son ölçüsüne konan, biri ince biri kalın olan çift çizgiye ise ‘bitiş çizgisi’ denir.

Şekil 3. Ölçü, Ölçü Çizgisi, Bitiş Çizgisi

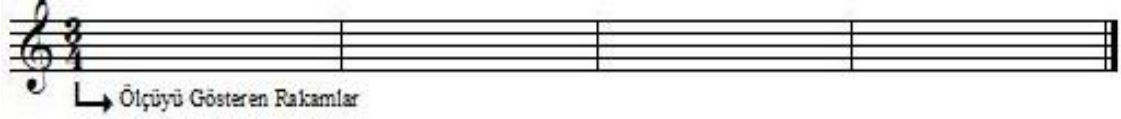

Soru 1.2.3. Aşağıdaki metinde boşluk bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz.

Bir müzik parçasının vuruşlarının, düzenli bir biçimde birleşmesiyle eşit sürelerden oluşmuş en küçük birimine.....denir. Ölçüleri birbirinden ayıran ve porteyi dikey olarak kesen işaretlere .....denir. Bir müzik parçasının bittiğini gösteren ve portenin en son ölçüsüne konan, biri ince biri kalın olan çift çizgiye .....denir.

Adım 1.2.4. Portenin başında, sol anahtarından hemen sonra konulan, bir ölçü içerisinde olması gereken vuruş sayısı ve bu sayıya bağlı süre değerlerini gösteren rakamlara ‘ölçüyü gösteren rakamlar/ölçü sayısı’ denir.

Şekil 4. Ölçüyü Gösteren Rakamlar

Şekil 5. Vuruş Sayısı, Süre Değeri

Soru 1.2.4. Sol anahtarından hemen sonra gelen rakamların görevi nedir?

Cevap 1.2.4......

Adım 1.2.5. Porteye sığmayan notaları yazmak için kullanılan küçük çizgilere ‘ilave ek çizgi’ denir.

Şekil 6. İlave Ek Çizgiler

Soru 1.2.5. Porteye sığmayan notalar nereye yazılır?

Cevap 1.2.5. .....

Adım 1.2.6. Notaların dizek üzerindeki yerleri aşağıda **Şekil 7**'de verilmiştir. Bunun yanında, notalar ‘A=LA, B=Şİ, C=DO, D=RE, E=Mİ, F=FA, G=SOL’ biçiminde harflerle de gösterilmektedir.

Şekil 7. Notaların Dizek Üzerindeki Yerleri

Soru 1.2.6. Aşağıda nota yerleriyle ilgili verilmiş bilgilerde eksik olan yerleri, verilen örneğe göre tamamlayınız.

Birinci Çizgideki Nota : Mİ (*Örnek*)

Üçüncü Çizgideki Nota : .....

Beşinci Çizgideki Nota : .....

İkinci Aralıktaki Nota : .....

Üçüncü Aralıktaki Nota: .....

Dördüncü Aralıktaki Nota: .....

Adım 1.2.7. Seslerin ve susların sahip oldukları zamana/uzunluğa ‘süre’ denir. Sesli ve sessiz olmak üzere iki çeşit süre vardır. Sesli süreler olan notalarda mutlak seslendirme yapılır. Buna karşın sessiz sürelerde susulması gereken bir zaman vardır. Sürelerin ‘teorik adını, vuruş sayısını ve matematiksel ifadesini’ gösteren **Tablo 1** aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Sürelerin ‘Teorik Adı, Vuruş Sayısı ve Matematiksel İfadesi’

Teorik Adı	Vuruş Sayısı	Matematiksel İfade
Birlik (Tam)	4	4/4
İkilik	2	2/4
Dörtlük	1*	1/4
Sekizlik	1/2	1/8
Onaltılık	1/4	1/16
Otuzikilik	1/8	1/32
Altmışdörtlük	1/16	1/64

*Birim alınan vuruş.

Sesli ve sessiz sürelerin ne kadar seslendirileceği veya ne kadar susulacağını gösteren semboller **Şekil 8**'de verilmiştir.

Şekil 8. Sesli ve Sessiz Süre Değerleri, Sembolleri

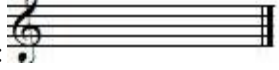

Soru 1.2.7. Aşağıda verilmiş olan sürelerin işaretlerini örnekteki gibi yazınız.

Sekizlik Nota ve Sus İşareti : (Örnek)

İkilik Nota ve Sus İşareti :

Dörtlük Nota ve Sus İşareti :

Onaltılık Nota ve Sus İşareti:

1.3. Bağlamayı Konumlandırma ve Tutuş

Bu bölümde bağlamayı konumlandırma ve tutuş ile ilgili toplam 8 madde vardır. Maddelerin içeriğinde, ‘bağlamanın bacak üzerindeki konumlandırılması ve sol tel tutuş biçimi’ hakkında bilgiler ve görseller bulunmaktadır.

Adım 1.3.1. Resim 2'de gösterildiği gibi; bağlamayı sağ bacak üzerinde, teknesini sağ karın boşluğuna dayalı bir biçimde konumlandırarak, alt kenar kısmıyla bacak arasında boşluk kalmamasına dikkat ediniz.

Resim 2. Bağlamanın Sağ Bacak Üzerinde Konumlandırılması

Uygulama 1.3.1. Bağlamayı sağ bacak üzerinde konumlandırınız.

Adım 1.3.2. Resim 3'de gösterildiği gibi; sağ el bilek ve dirsek mesafesinin tam ortasına denk gelen kısmı teknenin üst köşe kısmına yakın bölgeye yerleştirilip, bileği hafif içe bükük hale getirilerek sağ tutuş pozisyonu sağlayınız.

Resim 3. Sağ El Tutuş Pozisyonu

Uygulama 1.3.2. Sağ el tutuş pozisyonunu gösteriniz.

Adım 1.3.3. Sol el parmakları 'İşaret Parmağı 1, Orta parmak 2, Yüzük Parmağı 3, Serçe Parmağı 4 ve Baş Parmak 5' biçiminde numaralandırılarak rakamlarla ifade edilir. Sol el 5. parmağı (başparmak) Resim 4 ve 5'deki gibi üst tel 11. perde üzerinde (mi $\flat$) hafif sola bakacak şekilde konumlandırınız.

Resim 4. Başparmağın Karşıdan **Resim 5.** Başparmağın Arka Planda Görünüşü

Uygulama 1.3.3. Sol el başparmak tutuş pozisyonunu gösteriniz.

Adım 1.3.4. Bağlama üzerinde altta 3, ortada 2 ve üstte 2 olmak üzere toplam 7 tel vardır. Alt tel grubu '1. Tel', orta tel grubu '2. Tel' ve üst tel grubu '3. Tel' biçiminde ifade edilir. Sol el 1. parmağı **Resim 6**'daki gibi, yakın kemik bölgesi tuşenin alt tarafına yapışık biçimde alt tel 10. perdeye (mi) dik biçimde baskı yaparak konumlandırınız.

Resim 6. Sol El Birinci Parmak Tutuş Pozisyonu

Uygulama 1.3.4. Sol el birinci parmak tutuş pozisyonunu gösteriniz.

Adım 1.3.5. Sol el dirsek açısını **Resim 7**'deki gibi ayarlayarak bileğinizi içe doğru çukurlaştırınız.

Resim 7. Sol El Dirsek Açısı ve Bilek Tutuş Pozisyonu

Uygulama 1.3.5. Sol el dirsek açısını ve bilek tutuş pozisyonunu gösteriniz.

Adım 1.3.6. 2., 3. ve 4. parmakları **Resim 8**'deki gibi her an tuşeye basacak pozisyonda bekletiniz.

Resim 8.2., 3. ve 4. Parmakların Tuşe Üzerinde Bekleme Pozisyonu

Uygulama 1.3.6. 2., 3. ve 4. parmakların tuşe üzerinde bekleme pozisyonunu gösteriniz.

Adım 1.3.7. Bağlama tutuş pozisyonunda bağlamanın sap kısmını **Resim 9**'daki gibi hafif bir şekilde yukarı doğru konumlandırınız.

Resim 9. Bağlama Tutuş Pozisyonunda Sap Kısmının Yükseltisi

Uygulama 1.3.7. Bağlama tutuş pozisyonunda sap kısmının yükseltisinin nasıl olması gerektiğini gösteriniz.

Adım 1.3.8. Sağ el ve sol el tutuşunu **Resim 10**'daki gibi aynı anda yaparak temel/başlangıç bağlama tutuş pozisyonu sağlayınız.

Resim 10. Temel Bağlama Tutuş Pozisyonu

Uygulama 1.3.8. Sağ el sol el tutuşunu aynı anda yaparak temel bağlama tutuş pozisyonunu gösteriniz.

CEVAP ANAHTARI

Cevap 1.1.1: Eski zamanlarda insanlar, okun yay kirişine sürtünmesiyle keşfettikleri tınıdan hareketle zamanla ok ve yayı bir müzik aleti gibi kullanmış ve adına da 'okluğ' demişlerdir.

Cevap 1.1.2: Okluğun ucuna su kabağı vb. ilave edilerek elde edilen çalgıya 'ıklığ' denir.

Cevap 1.1.3:'Kopuz'

Cevap 1.1.4: Deri yerine ağaç göğüs (ses tablosu), at kılı ve kiriş yerine ise metal teller kullanılmıştır.

Cevap 1.1.5: Daha çok yayla çalınan, bunun yanında parmakla da çalınabilen bir çalgıdır.

Cevap 1.1.6: Uzun - kısa saplı - sapsız

Cevap 1.1.7: 'Mızrapla'

Cevap 1.1.8: Kopuza perde bağlanması ve ağaç kapak takılmasından geldiği yaygın bir görüştür.

Cevap 1.1.9: Perdeleri, düzeni ve çalınış biçimiyle.

Cevap 1.1.10: 'Tek başına'

Cevap 1.1.11: Bağlama yöresel müzik kültürüne göre diğer çalgılarla birlikte veya eşlik çalgısı olarak da kullanılabilir.

Cevap 1.1.12: 'Oda'

Cevap 1.1.13: '24'

Cevap 1.1.14: Halkın kendi yöresinin müzikal yapısına uygun bağlama yapması.

Cevap 1.1.15: 'Tekne, sap, ses kapağı, burğu.'

Cevap 1.1.16: 'Divan, kısa ve uzun sap bağlama, cura'

Cevap 1.1.17: 'Düzen' adı verilir.

Cevap 1.1.18: 'Karadüzen (Bozuk Düzen), Misket Düzeni, Müstezat Düzeni, Bağlama Düzeni, Abdal Düzeni.'

Cevap 1.2.1 : Dizek (porte) denir.

Cevap 1.2.2 : Sol anahtarı denir.

Cevap 1.2.3 : Ölçü - Ölçü Çizgisi - Bitiş Çizgisi

Cevap 1.2.4 : Zaman ve süre değerini verir.

Cevap 1.2.5 : 'İlave Ek Çizgilere' yazılır.

Cevap 1.2.6 :

Üçüncü Çizgideki Nota : Sİ

Beşinci Çizgideki Nota : FA

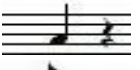
İkinci Aralıktaki Nota : LA

Üçüncü Aralıktaki Nota: DO

Dördüncü Aralıktaki Nota: Mİ

Cevap 1.2.7:

İkilik Nota ve Sus İşareti :

Dörtlük Nota ve Sus İşareti:

Onaltılık Nota ve Sus İşareti:

İKİNCİ DERS 08.03.2018

2.1. Bağlamada Sol El Tutuşu ve Perdelere Basış

Bu bölümde, bağlamada sol el tutuşu ile ilgili 4 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde 1., 2., 3. ve 4. parmakların tuşe üzerindeki konumlandırılmasının yanında 1-2, 1-3 ve 1-4 parmak eşleşmeleri ile ilgili bilgiler, alıştırmalar ve buna paralel uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 2.1.1. Bir önceki derste öğrenilen tutuş pozisyonunda, sol el 2. parmağı alt tel 11. perdeye (fa), 3. parmağı 13. perdeye (fa #) ve 4. parmağı 14. perdeye (sol) **Resim 11**'daki gibi dik bir biçimde basılı tutarak, tutuş pozisyonlarını sağlayınız.

Resim 11. Sol El Parmakların Perdelere Basış Pozisyonu

Uygulama 2.1.1. Sol el tutuş pozisyonunu bozmadan, 2. parmağı alt tel 11. perdeye (fa), 3. parmağı 13. perdeye (fa #) ve 4. parmağı 14. perdeye dik bir biçimde basılı tutunuz.

Adım 2.1.2. Bağlamada tutuş pozisyonunu; 5. parmağı üst tel 11. perdeye, 1.parmağı ise alt tel 10. perdeye konumlandırarak oluşturunuz. Daha sonra 'Alıştırma 1A'yı 1. parmak alt tel 10. perdede sabitken, 2. parmakla alt tel 11. perdeye bas-çek yaparak **Video 1**'dekigibi sessiz(çalmadan) çalışınız.

Uygulama 2.1.2. Alıştırma 1A'yı sessiz biçimde uygulayınız.

Adım 2.1.3. Bağlamada tutuş pozisyonunu, 5. parmağı üst tel 8. perdeye, 1.parmağı ise alt tel 7. perdeye basarak oluşturunuz. Daha sonra 'Alıştırma 1B'yi 1. parmak alt tel 7. perdede sabitken 3. parmakla alt tel 10. perdeye bas-çek yaparak **Video 2**'deki gibi sessiz(çalmadan) çalışınız.

Uygulama 2.1.3. Alıştırma 1B'yi sessiz biçimde uygulayınız.

Adım 2.1.4. Bağlamada tutuş pozisyonunu, 5. parmağı üst tel 11. perdeye, 1.parmağı ise alt tel 10. perdeye basarak oluşturunuz. Daha sonra 'Alıştırma 1C'yi 1. parmak alt tel 10. perdede sabitken 4. parmakla alt tel 14. perdeye bas-çek yaparak **Video 3**'deki gibi sessiz (çalmadan) çalışınız.

Uygulama 2.1.4. Alıştırma 1C'yi sessiz biçimde uygulayınız.

2.2. Dörtlük ve Sekizlik Süre Değerleri

Bu bölümde, teorik bilgi içerikli toplam 6 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde bona kavramı ve dörtlük, sekizlik notalarda uygulanma biçiminin yanı sıra, 're' ve 'mi' notalarının dizek üzerindeki yerleri ile ilgili bilgiler ve buna paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 2.2.1. Nota ve sus işaretlerini, ad ve süre değerlerinin göz önünde bulundurarak konuşma tonuyla ritmik okunmasına 'bona' denir.

Soru 2.2.1. Aşağıda verilen bilgide eksik olan yeri uygun ifadeyle doldurunuz.

Bona yapılırken nota ve susların.....göz önünde bulundurulur.

Adım 2.2.2. Dörtlük notanın bonasının okunması, aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi elin 'yukarıdan aşağı - aşağıdan yukarı' doğru, birbirine eşit sürede hareket etmesiyle yapılır. Bu harekette geçen zaman, o notanın ne kadar uzun okunacağını ve çalınacağını gösterir.

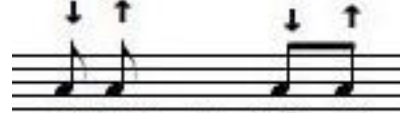

Uygulama 2.2.2: Dörtlük notanın bonasının okunma biçimini gösteriniz.

Adım 2.2.3. Sekizlik notanın bonasının okunması, aşağıdaki 'a' örneğinde görüldüğü gibi elin ya 'yukarıdan aşağı' ya da 'aşağıdan yukarı' doğru hareket etmesi biçiminde yapılır. Her bir harekette geçen zaman, o notanın ne kadar uzun okunacağını ve çalınacağını gösterir. Bunun yanında, iki sekizlik notanın farklı iki yazım biçimi de aşağıdaki 'b' örneğinde gösterilmiştir

Veya

Soldaki örnekte olduğu gibi yazılan iki sekizlik nota, çoğu zaman sağdaki örnek gibi sapları birleşmiş biçimde yazılır. Her iki yazım biçiminde de ritmik değer açısından bir fark yoktur.

Uygulama 2.2.3. İki sekizlik notanın el vuruş biçimini gösteriniz.

Adım 2.2.4. Bir dörtlük ve iki sekizlik notanın birlikte okunuşu aşağıda verilen örnekteki gibidir.

Soru 2.2.4. Aşağıda 'la' üzerinde yazılmış olan notaların bonasını yapınız.

Adım 2.2.5. ‘Adım 1.2.6’dan’ hatırlanacağı üzere dizeğin 4. çizgisi ‘re’ notası, 4. boşluğu ise ‘mi’ notasıdır.

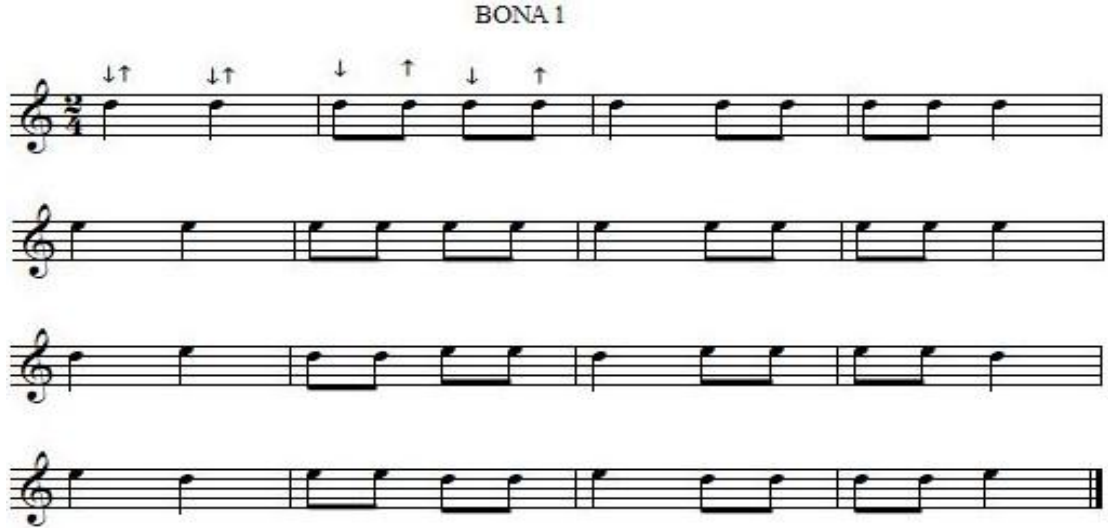

Soru 2.2.5. Sol anahtarı olan bir dizekte 4. çizgide ve 4. aralıkta bulunan notaların isimleri nelerdir?

Dördüncü Çizgideki Nota:.....

Dördüncü Aralıktaki Nota:.....

Adım 2.2.6. Aşağıda verilen, ‘re’ ve ‘mi’ notaları üzerinde dörtlük ve sekizlik nota değerlerinden oluşan ‘Bona 1’ isimli alıştırmanın bonasını, Adım 2.2.2, 2.2.3 ve 2.2.4’deki bilgilere uygun çalışınız.

Uygulama 2.3.6. ‘Bona 1’ isimli çalışmayı ölçü vuruşlarını yaparak ve nota adlarıyla doğru bir biçimde okuyunuz.

CEVAP ANAHTARI

Cevap 2.2.1. ‘Ad ve süre değerleri’

Cevap 2.2.5. 4. çizgideki nota ‘re’, 4. aralıktaki nota ‘mi’dir.

ÜÇÜNCÜ DERS 13.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırma çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırma sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar

1. Alıştırma 1A (5 Dakika)
2. Alıştırma 1B (5 Dakika)
3. Alıştırma 1C (5 Dakika)

3.1. Sağ Elde Tezene Tutuşu ve Tellere Vuruş Yönleri

Bu bölümde, sağ elde tezene tutuş ve vuruş yönleri ile ilgili toplam 7 madde vardır. Maddelerin içeriğinde sağ elde tezene tutuşu biçimi, tellere vuruş yönleri, söz konusu vuruşların kullanıldığı alıştırma ve bunlara paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 3.1.1. Tezeneyi, çaprazlanmış sağ el başparmağı ve işaret parmağının uç kısımların arasına **Resim 11** ve **12**'deki gibi yerleştiriniz.

Resim 11. Tezene Tutuşu 1

Resim 12. Tezene Tutuşu 2

Uygulama 3.1.1. Sağ elde tezenenin tutuşunu gösteriniz.

Adım 3.1.2. Sağ elin tezene ile 'yukarıdan aşağı' doğru bir hareketle tele vuruş yapmasına 'üst tezene vuruşu', 'aşağıdan yukarı' doğru bir hareketle tele vuruş yapmasına 'alt tezene vuruşu' denir. Üst tezene vuruşu (↓) işaretiyle, alt tezene vuruşu da (↑) işaretiyle gösterilir. Aşağıdaki örnekte olduğu gibi dörtlük notaya 'üst', yan yana yazılmış iki sekizlik notaya ise birincisine 'üst', ikincisine 'alt' tezenesi vurulur. Konu ile ilgili **Video 4**'ü izleyiniz.

Soru 3.1.2. Dörtlük nota ve yan yana yazılmış iki sekizlik nota hangi tezene yönüyle çalınır?

Cevap 3.1.2. .....

Adım 3.1.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 2A'nın bonasını yapınız. Daha sonra 1. parmağı 7. perdeye (re) basarak tezene yönlerine uygun biçimde **Video 5**'teki gibi sesli çalınız.

Uygulama 3.1.3. Alıştırma 2A'nın bonasını yapınız ve çalınız.

Adım 3.1.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 2B'nin bonasını yapınız. Daha sonra 1. parmağı 7. perdeye (Re) basarak tezene yönlerine uygun biçimde **Video 6**'daki gibi sesli çalınız.

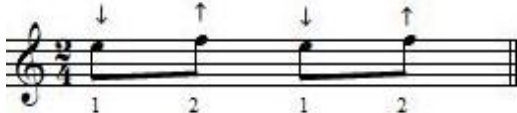
Uygulama 3.1.4. Alıştırma 2B'nin bonasını yapınız ve çalınız.

3.2. Sağ El - Sol El Eşgüdümü (1-2, 1-3 ve 1-4)

Bu bölümde, sağ el tezene vuruşları ve sol el parmak hareketlerinin eşgüdümlü bir biçimde kullanımı ile ilgili toplam 3 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde, konu ile ilgili alıştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 3.2.1. Alıştırma 1A'yı çalmak için önce, 1. parmağınızı alt tel 10. perdeye (mi), 5. parmağınızı üst tel 11. perdeye konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 2. parmağınızı alt tel 11. perde hizasına getiriniz. 1. parmağınız 10. perdede sabitken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu, 2. parmağınızı 11. perdede bastığınızda ise sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 7**'deki gibi yapınız. Bu çalışmayı aralıksız yapınız. Çalışma esnasında sol el tutuş pozisyonunu bozmamaya çalışarak 1. parmağı daima 10. perdede basılı tutunuz. 2. parmak bas-çek hareketiyle sürekli hareket halinde olacaktır.

ALIŞTIRMA 1 A

Uygulama 3.2.1. Alıştırma 1A'yı verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

Adım 3.2.2. Alıştırma 1B'yi çalmak için önce, 1. parmağınızı alt tel 7. perdeye (re), 5. parmağınızı üst tel 8. perdeye konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 3. parmağınızı alt tel 10. perde (mi) hizasına getiriniz. 1. parmağınız 7. perdede (re) basılıyken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu, 3. parmağınızı 10. perdede bastığınızda ise sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 8**'deki yapınız. Bu çalışmayı aralıksız yapınız. Çalışma esnasında sol el tutuş pozisyonunu bozmamaya çalışarak 1. parmağı daima 7. perdede sabit tutunuz. 3. parmak bas-çek hareketiyle sürekli hareket halinde olacaktır.

ALIŞTIRMA 1 B

Uygulama 3.2.2. Alıştırma 1B'yi verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

Adım 3.2.3. Alıştırma 1C'yi çalmak için önce, 1. parmağınızı alt tel 10. perdeye (mi), 5. parmağınızı üst tel 11. perdeye konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 4. parmağınızı alt tel 14. perde hizasına getiriniz. 1. parmağınız 10. perdede basılıyken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu, 4. parmağınızı 14. perdede bastığınızda ise sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 9**'daki gibi yapınız. Bu çalışmayı aralıksız yapınız. Çalışma esnasında sol el tutuş pozisyonunu bozmamaya çalışarak 1. parmağı daima 10. perdede basılı tutunuz. 4. parmak bas-çek hareketiyle sürekli hareket halinde olacaktır.

ALIŞTIRMA 1 C

Uygulama 3.2.3. Alıştırma 1C'yi verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

3.3. Bona Çalışması

Bu bölümde, daha önce öğrenilen notaları pekiştirmek amacıyla bona çalışmalarından oluşan toplam 7 madde vardır. Maddelerin içeriğinde 'Bona 2' alıştırmalarına ait küçük adımlara yer verilmiştir. Ayrıca, her adımdan sonra soru veya uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 3.3.1. Dörtlük ve iki sekizlik tartımların bonasının nasıl yapıldığı ile ilgili 2. dersteki 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3. 2.2.4. ve 2.2.5. adımları tekrar okuyunuz. ‘Re’ ve ‘mi’ notalarının dizekteki yerlerini öğrenmişsiniz. ‘Fa’ notası da aşağıda görüldüğü gibi dizeğin 5. çizgisindedir.

Soru 3.3.1. Fa notasının dizek üzerindeki yeri neresidir?

Cevap 3.3.1......

Adım 3.3.2. Bona 2 çalışmasının 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin bonasını yapınız.

Uygulama 3.3.2. Bona 2 çalışmasının 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 3.3.3. Bona 2 çalışmasının 5., 6., 7. ve 8. ölçülerinin bonasını yapınız.

Uygulama 3.3.3. Bona 2 çalışmasının 5., 6., 7. ve 8. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 3.3.4. Bona 2 çalışmasının 9., 10., 11. ve 12. ölçülerinin bonasını yapınız.

Uygulama 3.3.4. Bona 2 çalışmasının 9., 10., 11. ve 12. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 3.3.5. Bona 2 çalışmasının 13., 14., 15. ve 16. ölçülerinin bonasını yapınız.

Uygulama 3.3.5. Bona 2 çalışmasının 13., 14., 15. ve 16. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 3.3.6. Bona 2 çalışmasının 17., 18., 19. ve 20. ölçülerinin bonasını yapınız.

17., 18., 19. ve 20. Ölçüler

Uygulama 3.3.6. Bona 2 çalışmasının 17., 18., 19. ve 20. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 3.3.7. Aşağıda verilmiş olan 'Bona 2' çalışmasını duraksamadan baştan sona ölçü vuruşlarını yaparak okumaya çalışınız.

BONA 2

Uygulama 3.3.7. Bona 2 çalışmasını ölçü vuruşlarını yaparak okuyunuz.

CEVAP ANAHTARI

Cevap 3.1.2. Dörtlük notaya 'üst', yan yana yazılmış iki sekizlik notaya ise birincisine 'üst', ikincisine ise 'alt' tezenesi vurulur.

Cevap 3.3.1. Fa notası dizeğin 5. çizgisindedir.

DÖRDÜNCÜ DERS 15.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve süreleri dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar
1. Alıştırma 1A (5 Dakika)	1. Alıştırma 2A (2 Dakika)
2. Alıştırma 1B (5 Dakika)	2. Alıştırma 2B (2 Dakika)
3. Alıştırma 1C (5 Dakika)	3. Alıştırma 1A (3 Dakika)
	4. Alıştırma 1B (3 Dakika)
	5. Alıştırma 1C (3 Dakika)

4.1. Sağ El Sol-El Eşgüdümü (2-1, 3-1 ve 4-1)

Bu bölümde, sağ el tezene vuruşları ve sol el parmak hareketlerinin eşgüdümlü bir biçimde kullanımı ile ilgili toplam 3 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde, konu ile ilgili Alıştırma 3A, 3B, 3C ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 4.1.1. Alıştırma 3A'yı çalmak için önce; 1. parmağınızı alt tel 10. perdede (mi), 5. parmağınızı üst tel 11. perdede (mi b) konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 2. parmağınızı alt tel 11. perdede (fa) basınız. 2. parmağınız 11. perdede basılıyken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu yaptıktan sonra 2. parmağınızı kaldırıp 1. parmağınızın basılı olduğu 10. perdede sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 10**'daki gibi aralıksız yapınız.

Uygulama 4.1.1. Alıştırma 3A'yı verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

Adım 4.1.2. Alıştırma 3B'yi çalmak için önce; 1. parmağınızı alt tel 7. perdede (re), 5. parmağınızı üst tel 8. perdede (do #) konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 3. parmağınızı alt tel 10. perdede (mi) basınız. 3. parmağınız 10. perdede basılıyken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu yaptıktan sonra 3. parmağınızı kaldırıp 1. parmağınızın basılı olduğu 7. perdede sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 11**'deki gibi aralıksız yapınız.

Uygulama 4.1.2. Alıştırma 3B'yi verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

Adım 4.1.3. Alıştırma 3C'yi çalmak için önce; 1. parmağınızı alt tel 10. perdede (mi), 5. parmağınızı üst tel 11. perdede (mi b) konumlandırarak bağlama tutuşunu gerçekleştiriniz. Daha sonra 4. parmağınızı alt tel 14. perdede (sol) basınız. 4. parmağınız 14. perdede basılıyken sağ elde 'üst' tezene vuruşunu yaptıktan sonra 4. parmağınızı kaldırıp 1. parmağınızın basılı olduğu 10. perdede sağ elde 'alt' tezene vuruşunu **Video 12**'deki gibi aralıksız yapınız.

Uygulama 4.1.3. Alıştırma 3C'yi verilmiş olan tezene vuruşlarına ve parmak numaralarına uygun çalınız.

4.2. Ses Değiştirici İşaretler

Bu bölümde ses değiştirici işaretlerle ilgili toplam 4 madde bulunmaktadır. Madde içeriklerinde diyez (#), bemol (b) ve naturel (natural) terimleri ile ilgili bilgilerin yanı sıra 'koma' terimi ile ilgili de bilgi bulunmaktadır. Ayrıca konuya paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 4.2.1. Diyez (#) işareti notanın doğal halinden daha ince/tiz çalınacağını/söyleneceğini gösterir. Notanın ne kadar ince/tiz olacağı, işaretin şekli ve müzik türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Diyez işareti, bağlama üzerinde ‘ # ’ ve ‘ #³ ’ olmak üzere iki farklı biçimde kullanılmaktadır.

Soru 4.2.1. Diyez işaretinin işlevini anlatınız.

Cevap 4.2.1......

Adım 4.2.2. Bemol (b) işareti notanın doğal halinden daha kalın/pest çalınacağını/söyleneceğini gösterir. Notanın ne kadar kalın/pest olacağı, işaretin şekli ve müzik türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Bemol işareti, bağlama üzerinde ‘ b ’ ve ‘ b² ’ olmak üzere iki farklı biçimde kullanılmaktadır.

Soru 4.2.2. Bemol işaretinin işlevini anlatınız.

Cevap 4.2.2......

Adım 4.2.3. Naturel (k) işareti diyez veya bemol işaretiyle değişime uğrayan bir notanın tekrar doğal haline geldiğini gösterir. Naturel işareti müzik türü fark etmeksizin aynı şekilde ve amaçta kullanılır.

Soru 4.2.3. Naturel (k) işaretinin işlevini anlatınız.

Cevap 4.2.3......

4.2.4. Diyez ve bemol işaretlerinin müzik türlerine göre farklı biçimde kullanılmasında, **koma*** değerleri belirleyici unsur rolündedir. Türk Halk Müziğinde kullanılmayan biçimlerine örnek verirsek; türkülerin büyük kısmında yer alan ‘si b² (si bemol iki)’ sesi; ‘si’ notasının yaklaşık ‘2 koma’ kalınlaştığını göstermektedir. ‘Si b²’ sesi bağlama üzerinde alt tel 2. perdedir.

***Koma:** Bir tam sesin dokuzda biri değerindeki çok küçük aralık. Örneğin ‘la-si’ aralığı tam aralıktır ve 9 komadan oluşur.

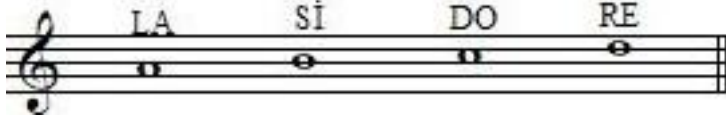
Soru 4.2.4: ‘Si b²’sesinin bağlamadaki yeri neresidir?

Cevap 4.2.4......

4.3. La, Si b², Do ve Re Notaları

Bu bölümde;‘la, Si b², do ve re’ notaları hakkında bilgi veren 6 madde vardır. Maddelerin içeriğinde söz konusu notaların dizek ve bağlama üzerindeki yerleri hakkında bilgiler, alıştırmalar ve bunlara paralel sorular/uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 4.3.1. Aşağıda dizek üzerinde görüldüğü gibi; ‘la’ notası 2. aralıkta, ‘si’ notası 3. çizgide, ‘do’ notası 3. aralıkta ve ‘re’ notası 4. çizgidedir.

Soru 4.3.1. La, si, do ve re notalarının dizek üzerindeki yerlerini yazınız.

La:.....

Si:.....

Do:.....

Re:.....

Adım 4.3.2. Bağlama tuşesi (sap) üzerinde ‘la’ notası alt tel 0. perdede (alt boş tel), ‘si b^2 ’ notası alt tel 2. perdede, ‘do’ notası alt tel 4. perdede ve ‘re’ notası alt tel 7. perdededir.

Soru 4.3.2. La, si b^2 , do ve re notalarının bağlama tuşesi üzerinde alt teldeki yerlerini yazınız.

La :.....

Si b^2 :.....

Do :.....

Re :.....

Adım 4.3.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 4’ün önce bonasını okuyunuz. Daha sonra süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine dikkat ederek ‘la (alt boş tel, 0. perde)’ perdesi üzerinde **Video 13**’deki gibi çalışınız.

ALIŞTIRMA 4

Uygulama 4.3.3. Alıştırma 4’ü verilmiş olan parmak numarası ve tezene vuruş yönlerine göre çalınız.

Adım 4.3.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 5’in önce bonasını okuyunuz. Daha sonra süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine dikkat ederek ‘si b^2 (alt tel 2. perde)’ perdesi üzerinde **Video 14**’deki gibi çalışınız.

ALIŞTIRMA 5

Uygulama 4.3.4. Alıştırma 5’i verilmiş olan parmak numarası ve tezene vuruş yönlerine göre çalınız.

Adım 4.3.5. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 6'nın önce bonasını okuyunuz. Daha sonra süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine dikkat ederek 'do (alt tel 4. perde)' perdesi üzerinde **Video 15**'deki gibi çalışınız.

Uygulama 4.3.5. Alıştırma 6'yı verilmiş olan parmak numarası ve tezene vuruş yönlerine göre çalışınız.

Adım 4.3.6. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 7'nin önce bonasını okuyunuz. Daha sonra süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine dikkat ederek 're (alt tel 7. perde)' perdesi üzerinde **Video 16**'daki gibi çalışınız.

Uygulama 4.3.6. Alıştırma 7'yi verilmiş olan parmak numarası ve tezene vuruş yönlerine göre çalışınız.

4.4. Sol El 1. Parmağın Kayma Hareketi

Bu bölümde, sol el 1. parmağın bağlama tuşesi üzerinde kayma hareketleriyle ilgili toplam 5 madde vardır. Maddelerin içeriğinde 1. parmağın bağlama tuşesi üzerinde esnekliliğini ve hareketliliğini destekleyecek alışırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 4.4.1. Aşağıda verilmiş olan sol el 1. parmağın tutuş pozisyonunda bağlama tuşesi üzerinde kayma hareketlerini geliştirecek Alıştırma 8'i sessiz (sağ eli kullanmadan/çalmadan) biçimde çalışınız. Sadece sol el 1. parmak ile çalışılacak olan bu alıştırmada, 1 rakamları arasındaki (1_____1) uzun çizgi, 1. parmağın hangi perdeler arasında kayarak hareket etmesi gerektiğini göstermektedir. Bu konuda **Video 17**'yi izleyiniz.

Uygulama 4.4.1. Alıştırma 8'i verilmiş olan parmak numarasına göre sessiz bir biçimde uygulayınız.

Adım 4.4.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 9'un bonasını çalışınız.

ALİŞTİRMA 9

Uygulama 4.4.2. Alıştırma 9'un bonasını okuyunuz.

Adım 4.4.3. Alıştırma 9'un 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre bağlama üzerinde çalışınız. Bu konuda **Video 18**'i izleyiniz.

1., 2., 3. ve 4. Ölçüler

Uygulama 4.4.3. Alıştırma 9'un 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre çalışınız.

Adım 4.4.4. Alıştırma 9'un 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre bağlama üzerinde çalışınız. Bu konuda **Video 19**'u izleyiniz.

5., 6., 7. ve 8. Ölçüler

Uygulama 4.4.4. Alıştırma 9'un 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre çalışınız.

Adım 4.4.5. Alıştırma 9'u süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre bağlama üzerinde çalışınız. Bu konuda **Video 20**'yi izleyiniz.

ALİŞTİRMA 9

Uygulama 4.4.5. Alıştırma 9'ü süre değerlerine, tezene vuruş yönlerine ve notaların yüksekliklerine göre çalışınız.

CEVAP ANAHTARI

Cevap 4.2.1. Diyez (#) işareti notanın doğal halinden daha ince/tiz çalınacağını/söyleneceğini gösterir.

Cevap 4.3.1. La:2. Aralıkta
Si:3. Çizgide
Do:3. Aralıkta
Re:4. Çizgide

Cevap 4.2.2. Bemol (b) işareti notanın doğal halinden daha kalın/pest çalınacağını/söyleneceğini gösterir.

Cevap 4.2.3. Naturel (k) işareti diyez veya bemol işaretiyle değişime uğrayan bir notanın tekrar doğal haline geldiğini gösterir.

Cevap 4.2.4. 2. perdedir.

Cevap 4.3.2. La:0. Perde / Si b²: 2. Perde / Do: 4. Perde / Re: 7. Perde

---

BEŞİNCİ DERS 20.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar		Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (5 Dakika)	1. Alıştırma 2A (1 Dakika)	5. Alıştırma 1C (2 Dakika)	
2. Alıştırma 1B (5 Dakika)	2. Alıştırma 2 B (2 Dakika)	6. Alıştırma 3A (1 Dakika)	
3. Alıştırma 1C (5 Dakika)	3. Alıştırma 1A (2 Dakika)	7. Alıştırma 3B (1 Dakika)	
4. Alıştırma 8 (2 Dakika)	4. Alıştırma 1B (2Dakika)	8. Alıştırma 3C (1 Dakika)	

5.1. 'La Karar' Tutuşu

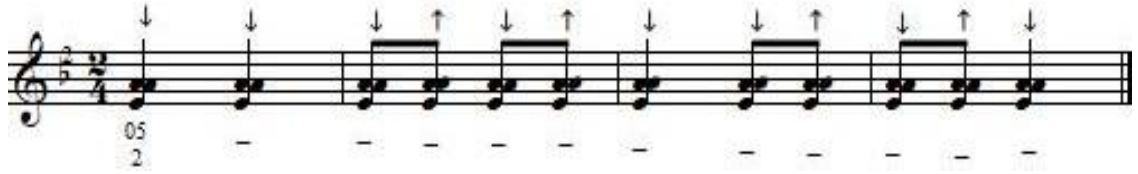
Bu bölümde, bağlama tuşesi üzerinde 'la karar' tutuş biçimi ile ilgili 1 madde vardır. Maddenin içeriğinde tutuş biçimi görsel olarak verilmiş olup, dizek üzerinde gösterimi ve parmak dizilimi ayrıntılı verilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili alıştırma ve uygulama bulunmaktadır.

Adım 5.1.1. Resim 13'deki gibi; sol el 5. parmağı üst tel 3. perdeye, 2. parmağı orta tel 3. perdeye basarak alt telin boşta kalmasını sağlayınız. Bu tutuş biçimi; üst telde 'la' perdesinden, orta telde 'mi' perdesinden ve alt telde de 'la' perdesinden meydana gelmekte olup, 'la karar sesi' olarak isimlendirilir. 'La karar' tutuş pozisyonunda, sağ elde tezeneyle üstten veya alttan tüm tellere tek hareketle vuruş yaptığımız zaman (çalduğumuz zaman)'la, mi ve la' seslerinden oluşan bir akor meydana gelir. Bu akor çok sayıda türküde kullanılmakta olup, müzik cümlesinin/ezginin/türkünün sonlandığı veya bir bitişe vardığı hissini verir. Konu ile ilgili Alıştırma 10'un bonasını yaptıktan sonra bağlamanızla çalışınız. Bu konuda **Video 21**'i izleyerek çalışabilirsiniz. (**Not:**'La karar' akoruyla yazılmış ses kümelerinin bonasını okurken sadece 'la' notasını kullanınız.)

Resim 13. ‘La Karar’ Tutuş Biçimi

***Akor:** Herhangi bir ses üzerine çıkılarak kurulan ve en az üç sestten oluşan ses kümelerine AKOR (İt. accordo; Fr. accord; İng. chord; Alm. Akkord, bazı Türkçe kitaplarda Uygu veya Düzen) denir.

Uygulama 5.1.1. Alıştırma 10'u süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

5.2. Bağlama Tuşesi Üzerinde Kayma ve Adımlama Hareketleri

Bu bölümde sol elin bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri ile ilgili toplam 5 madde vardır. Maddelerin içeriğinde konu ile ilgili alıştırma ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 5.2.1. Alıştırma 11'in bonasını çalışınız.

ALIŞTIRMA 11

Uygulama 5.2.1. Alıştırma 11'in bonasını süre değerlerine uygun okuyunuz.

Adım 5.2.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 11'in 1. ölçüsünü **Video 22**'yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 5.2.2. Alıştırma 11'in 1. ölçüsünü süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız

Adım 5.2.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 11'in 2. ölçüsünü **Video 23**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 5.2.3. Alıştırma 11'in 2. ölçüsünü süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız

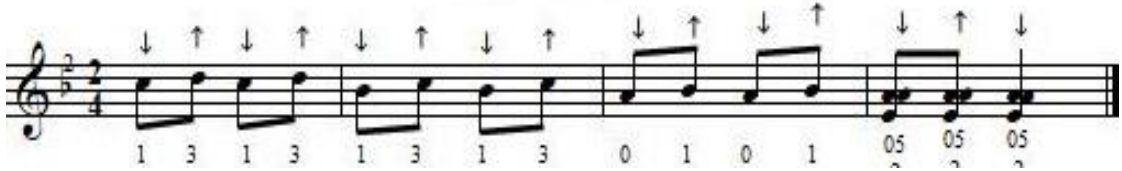
Adım 5.2.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 11'in 3. ölçüsünü **Video 24**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 5.2.4. Alıştırma 11'in 3. ölçüsünü süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız

Adım 5.2.5. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 11'in tamamını **Video 25**'i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

ALİŞTİRMA 11

Uygulama 5.2.5. Alıştırma 11'in tamamını süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız

ALTINCI DERS 22.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırma çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırma sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar

1. Alıştırma 1A (5 Dakika)
2. Alıştırma 1B (5 Dakika)
3. Alıştırma 1C (5 Dakika)
4. Alıştırma 8 (2 Dakika)

Sesli Çalışmalar

1. Alıştırma 2A (1 Dakika)
2. Alıştırma 2 B (2 Dakika)
3. Alıştırma 1A (1 Dakika)
4. Alıştırma 1B (1 Dakika)
5. Alıştırma 1C (1 Dakika)
6. Alıştırma 3A (1 Dakika)
7. Alıştırma 3B (1 Dakika)
8. Alıştırma 3C (1 Dakika)
9. Alıştırma 11 (2 Dakika)

1.1. Bağlama Tuşesi Üzerinde Kayma ve Adımlama Hareketleri

Bu bölümde sol elin bağlama tuşesi üzerinde kayma ve adımlama hareketleri ile ilgili toplam 8 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde sol elin tuşe üzerinde daha çevik hareket edebilmesini sağlayacak alıştırma ve buna paralel uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 6.1.1. Alıştırma 12'nin bonasını süre değerlerine dikkat ederek çalışınız.

ALİŞTİRMA 12

Uygulama 6.1.1. Alıştırma 12'nin bonasını süre değerlerine uygun okuyunuz.

Adım 6.1.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 1. ve 2. ölçülerini, **Video 26**'yı izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

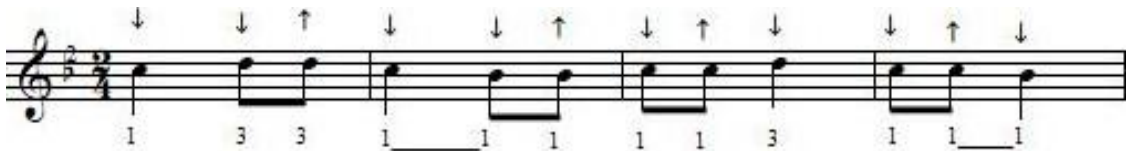
Uygulama 6.1.2. Alıştırma 12'nin 1. ve 2. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 6.1.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 3. ve 4. ölçülerini, **Video 27**'yi izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

Uygulama 6.1.3. Alıştırma 12'nin 3. ve 4. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 6.1.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini, **Video 28**'i izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

Uygulama 6.1.4. Alıştırma 12'nin 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 6.1.5. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 5. ve 6. ölçülerini, **Video 29**'u izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

Uygulama 6.1.5. Alıştırma 12'nin 5. ve 6. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 6.1.6. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 7. ve 8. ölçülerini, **Video 30**'u izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

Uygulama 6.1.6. Alıştırma 12'nin 7. ve 8. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

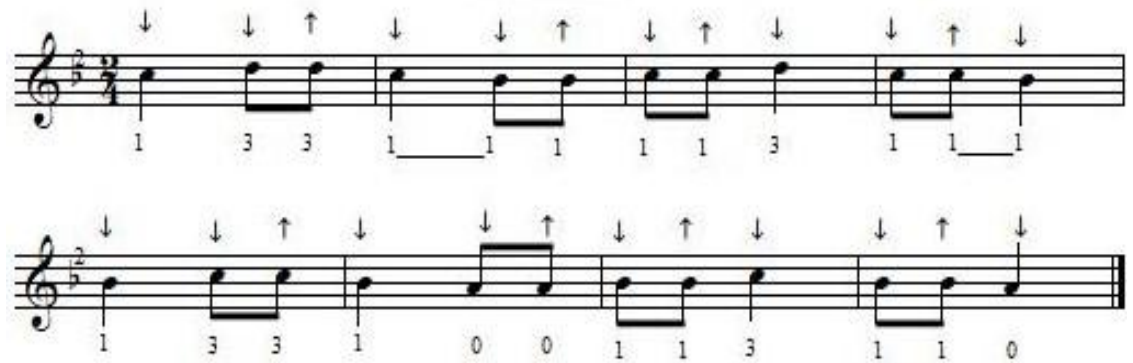
Adım 6.1.7. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'nin 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini, **Video 31**'i izleyerek bağlama üzerinde çalışınız.

Uygulama 6.1.7. Alıştırma 12'nin 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini, parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 6.1.8. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 12'yi bir bütün olarak baştan sona **Video 32**'yi izleyerek çalışınız.

ALİŞTİRMA 12

Uygulama 6.1.8. Alıştırma 12'yi baştan sonra duraksamadan çalınız.

1.2. 'Kalenin Başında (Temirağa)' Türküsü

Bu bölümde 'Kalenin Başında (Temirağa)' isim türkünün öğretimi ile ilgili toplam 8 madde vardır. Madde içeriklerinde türküye ait küçük adımlar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 6.2.1. 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün bonasını, süre değerlerine dikkat ederek çalışınız.

KALENİN BAŞINDA (TEMİRAGA)

Uygulama 6.2.1. Kalenin Başında isimli türkünün bonasını süre değerlerine dikkat ederek okuyunuz.

Adım 6.2.2. Aşağıda verilmiş olan 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 1. ve 2. ölçülerini, **Video 33**'ü izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.2. 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 1. ve 2. ölçülerini çalınız.

Adım 6.2.3. Aşağıda verilmiş olan 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 3. ve 4. ölçülerini, **Video 34**'ü izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.3. 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

Adım 6.2.4. Aşağıda verilmiş olan 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini, **Video 35**'i izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.4. 'Kalenin Başında (Temirağa)' isimli türkünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

Adım 6.2.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 5. ve 6. ölçülerini, **Video 36**’yı izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.5. ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 5. ve 6. ölçülerini çalınız.

Adım 6.2.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 7. ve 8. ölçülerini, **Video 37**’yi izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.6. ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 7. ve 8. ölçülerini çalınız.

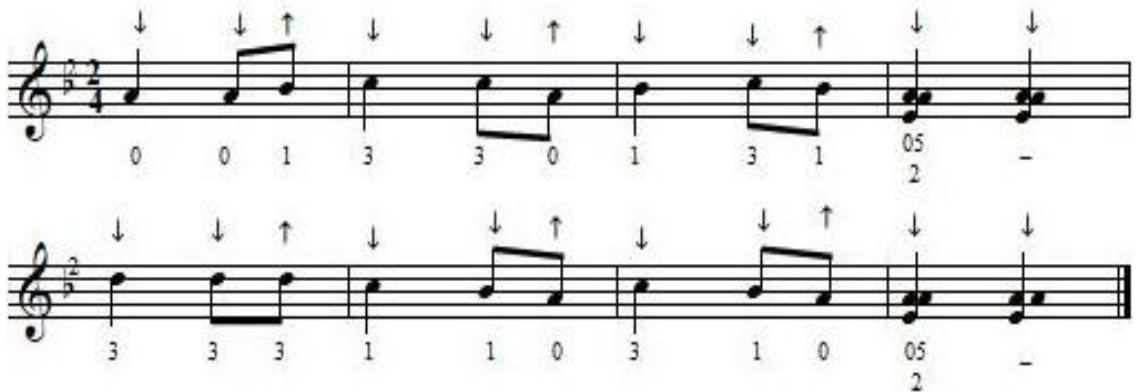
Adım 6.2.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini, **Video 38**’i izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

Uygulama 6.2.7. ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türkünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini çalınız.

Adım 6.2.8. Aşağıda verilmiş olan ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türküyü duraksamadan, baştan sona bir bütünlük içerisinde, **Video 39**’u izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

KALENİN BAŞINDA (TEMİRAGA)

Uygulama 6.2.8. ‘Kalenin Başında (Temirağa)’ isimli türküyü çalınız.

YEDİNCİ DERS 27.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (3 Dakika)	1. Alıştırma 2A (1 Dakika)	7. Alıştırma 3B (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (3 Dakika)	2. Alıştırma 2B (2 Dakika)	8. Alıştırma 3C (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (3 Dakika)	3. Alıştırma 1A (1 Dakika)	9. Alıştırma 11 (1 Dakika)
	4. Alıştırma 1B (1 Dakika)	10. 'Kalenin Başında (Temira türküsü (5 Dakika).
	5. Alıştırma 1C (1 Dakika)	
	6. Alıştırma 3A (1 Dakika)	

7.1. 'Dörtlük + İki Sekizlik' ve 'İki Sekizlik + Dörtlük' Tezene Vuruş Kalıpları

Bu bölümde 'Dörtlük+İki Sekizlik' ve 'İki Sekizlik+Dörtlük' tezene vuruşlarıyla ilgili toplam 2 madde vardır. Madde içeriklerinde konu ile ilgili alıştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 7.1.1. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 2C'nin önce bonasını okuyunuz, daha sonra Video 40'ı izleyerek bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.1.1. Alıştırma 2C'yi süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 7.1.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 2D'nin önce bonasını okuyunuz, daha sonra Video 41'i izleyerek bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.1.2. Alıştırma 2D'yi süre değerlerine ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

7.2. 'Sağ El-Sol El' Eşgüdümü (2-3, 2-4, 3-2, 4-2)

Bu bölümde, sağ el tezene vuruşları ve sol el parmak hareketlerinin eşgüdümlü bir biçimde kullanımı ile ilgili toplam 4 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde, konu ile ilgili Alıştırma 1D, 1E, 3D, 3E ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 7.2.1. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 1D'yi, sol el 1. parmağı 10. perdeye, 2. parmağı 11. perdeye sabitledikten sonra 3. parmağınızla 13. perdeye bas-çek hareketini yaparak, önce sessiz daha sonra **Video 42'**deki gibi sesli biçimde bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.2.1. Alıştırma 1D'yi sesli biçimde çalışınız.

Adım 7.2.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 1E'yi sol el 1. parmağı 10. perdeye, 2. parmağı 11. perdeye sabitledikten sonra 4. parmağınızla 14. perdeye bas-çek hareketini yaparak, önce sessiz daha sonra **Video 43'**deki gibi sesli biçimde bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.2.2. Alıştırma 1E'yi sesli biçimde çalışınız.

Adım 7.2.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 3D, daha önce öğrenilen Alıştırma 3A, 3B ve 3C'ye benzer bir alıştırmadır. 1. parmağı 10. perdeye, 2. parmağı 11. perdeye sabitledikten sonra, 3. parmağı 13. perdeye basarak üst tezene vuruşunu, 3. parmağı kaldırarak 2. parmağın sabitlendiği 11. perdeye alt tezene vuruşunu yapınız. Bu çalışmayı **Video 44'**ü izleyerek sürekli yapınız.

Uygulama 7.2.3. Alıştırma 3D'yi sesli biçimde çalışınız.

Adım 7.2.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 3E, daha önce öğrenilen Alıştırma 3A, 3B, 3C ve 3D'ye benzer bir alıştırmadır. 1. parmağı 10. perdeye, 2. parmağı 11. perdeye sabitledikten sonra, 4. parmağı 14. perdeye basarak üst tezene vuruşunu, 4. parmağı kaldırarak 2. parmağın sabitlendiği 11. perdeye alt tezene vuruşunu yapınız. Bu çalışmayı **Video 45'**i izleyerek sürekli yapınız.

Uygulama 7.2.4: Alıştırma 3E'yi sesli biçimde çalışınız.

7.3. 'Ölçü' ve 'Reprise İşareti'

Bu bölümde 'ölçü' kavramı ve 'reprise (tekrar) işareti' ile ilgili toplam 4 madde vardır. Maddelerin içeriğinde, ölçü kavramı açıklanmış olup, 2/4'lük ve 4/4'lük ölçülere örnekler verilmiştir. Bunun yanında, 'reprise (tekrar) işareti' ve işlevi ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca konulara paralel sorular bulunmaktadır.

Adım 7.3.1. Bir ezginin eşit süreli bölümlere ayrılmasıyla oluşan birime ölçü dendiğini birinci dersimizde öğrenmiştik. Hatırlanacağı üzere, ölçüyü gösteren rakamlar vardır. Bu rakamlar bir ezgi notasının ilk satırında, sol anahtarından hemen sonra yazılan rakamlardır. Bunlar 2/4, 3/4, 3/8, 4/4, 5/4, 5/8, 6/4, 6/8... gibi rakamlar olabilir. Bu rakamlar ezginin her bir ölçüsünde olması gereken süre (nota ve suslar) değerlerinin toplamını verir. Örneğin sol anahtarından sonra 2/4'lük yazan bir ezgide/parçada, her ölçüde toplam iki dörtlük süre yani iki vuruşluk süre değerleri bulunur. Bu toplam değer farklı sürelerle sahip notalardan oluşabilir. Burada esas olan her ölçüde tam olarak toplamda iki dörtlük değer bulunmasıdır. Bu eğer 4/4'lük bir ezgi ise, bu kez her ölçüde toplam dört tane dörtlük vuruş ve bu süreye eşit olacak şekilde nota veya sus değerleri bulunmalıdır.

Soru 7.3.1. Aşağıdaki metnin eksik olan yerlerini uygun ifadelerle doldurunuz.

Bir ezgi notasının ilk satırında, sol anahtarından hemen sonra yazılan rakamlara .....denir. Bu rakamlar ezginin her bir ölçüsünde olması gereken süre (nota ve suslar) değerlerinin .....verir

Adım 7.3.2. Aşağıda verilmiş olan 2/4'lük ölçüde yazılmış ezgiyi, nota değerleri açısından inceleyiniz. Görüldüğü üzere ezginin birinci ölçüsünde iki tane dörtlük nota vardır. İkinci ölçüsünde ise dört tane sekizlik nota var. Dört tane sekizlik nota, iki dörtlük değere eşittir. Bu durumda, her iki ölçü de baş tarafta yazan 2/4'lük ölçü sayısına uygun süre değerlerine sahiptir.

Soru 7.3.2. Yukarıda boş bırakılmış olan üçüncü ve dördüncü ölçüleri, birinci ve ikinci ölçülere benzer bir biçimde dörtlük ve sekizlik değerleri kullanarak istediğiniz notalarla doldurunuz.

Adım 7.3.3. Aşağıda verilmiş olan 4/4'lük ölçüde yazılmış ezgiyi, nota değerleri açısından inceleyiniz. Görüldüğü üzere ezginin birinci ölçüsünde iki tane sekizlik, üç tane de dörtlük nota vardır. İkinci ölçüsünde ise sırasıyla; iki tane dörtlük, iki tane sekizlik ve bir tane dörtlük vardır. Bu durumda her iki ölçü de baş tarafta yazan 4/4'lük ölçü sayısına uygun süre değerlerine sahiptir.

Soru 7.3.3. Yukarıda boş bırakılmış olan üçüncü ve dördüncü ölçüleri, birinci ve ikinci ölçülere benzer bir biçimde dörtlük ve sekizlik değerleri kullanarak istediğiniz notalarla doldurunuz.

Adım 7.3.4. Bir çeşit tekrar işareti olan ‘reprise işareti’, belirlenmiş bir bölümün tekrarlanacağını anlatır. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi, ikinci satırın başında ve sonunda bulunan reprise, bu bölümün dönülerek iki kez çalınacağını veya okunacağını gösterir. Birinci satırda ise karşılıklı iki reprise bulunmamaktadır. Bu durumlarda reprise işaretinin bulunduğu yerden en başa dönülür ve ilgili bölüm tekrar çalınır.

Soru 7.3.4. İki ‘reprise’ işareti arasında kalan bölüm kaç kez çalınır.

Cevap 7.3.4......

7.4. ‘Mi, Fa ve Sol’ Notaları

Bu bölümde ‘mi, fa ve sol’ notaları ile ilgili 4 madde vardır. Maddelerin içeriğinde söz konusu notaların dizek ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili bilgilerin yanı sıra, konuya paralel soru ve uygulamalar yer almaktadır.

Adım 7.4.1. Daha önceki derslerde öğrenilen ‘la, si^{b2}, do ve re’ notalarına ek olarak, bu derste ‘mi, fa ve sol’ notalarının bağlamada ve dizek üzerindeki yerlerini öğreneceğiz. Konu ile ilgili aşağıdaki anlatımı inceleyiniz.

(Önceki derslerde öğrenilen notaların dizek ve bağlama tuşesi üzerindeki yerleri.)

10. Perde MI 11. Perde FA 14. Perde SOL

LA 0. Perde Si b2 2. Perde DO 4. Perde RE 7. Perde (Bu derste öğrenilecek yeni notaların dizek ve bağlama tuşesi üzerindeki yerleri.)

Soru 7.4.1. Mi, fa ve sol notalarının bağlama (alt tel) ve dizek üzerindeki yerlerini yazınız.

Mi:.....

Fa:.....

Sol:.....

Adım 7.4.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 13’ün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin önce bonasını yapınız. Daha sonra **Video 46**’yı izleyerek bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.4.2. Alıştırma 13’ün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla çalınız.

Adım 7.4.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 13'ün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerinin önce bonasını yapınız. Daha sonra **Video 47**'yi izleyerek bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.4.3. Alıştırma 13'ün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini bağlamanızla çalışınız.

Adım 7.4.4. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 13'ü, reprise işaretlerine uygun biçimde **Video 48**'i izleyerek bağlamada çalışınız.

Uygulama 7.4.4. Alıştırma 13'ü bağlamanızla çalışınız.

SEKİZİNCİ DERS 29.03.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alışımlar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alışımları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (3 Dakika)	1. Alıştırma 2B (1 Dakika)	8. Alıştırma 1E (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (3 Dakika)	2. Alıştırma 2C (1 Dakika)	9. Alıştırma 3A (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (3 Dakika)	3. Alıştırma 2D (1 Dakika)	10. Alıştırma 3B (1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (3 Dakika)	4. Alıştırma 1A (1 Dakika)	11. Alıştırma 3C (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (3 Dakika)	5. Alıştırma 1B (1 Dakika)	12. Alıştırma 3D (1 Dakika)
	6. Alıştırma 1C (1 Dakika)	13. Alıştırma 3E (1 Dakika)
	7. Alıştırma 1D (1 Dakika)	

8.1. Bağlama Tuşesi Üzerinde Kayma ve Adımlama Hareketleri

Bu bölümde sol elin bağlama tuşesi üzerindeki kayma ve adımlama hareketleri ile ilgili toplam 3 madde vardır. Maddelerin içeriğinde sol elin daha çevik bir biçimde kayma ve adımlama yapmasına katkı sağlayacak Alıştırma 14A, 14B ve 14C yer almaktadır. Ayrıca konu ile ilgili uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 8.1.1. Aşağıda verilen Alıştırma 14A'nın bonasını okuduktan sonra, **Video 49**'u izleyerek, tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına dikkat ederek bağlamanızla çalışınız. Çalışmanız esnasında tutuş tekniğinizin bozulmamasına özen gösteriniz.

ALİŞTİRMA 14A

The musical notation for Alıştırma 14A consists of two staves. The first staff is in 4/4 time and contains 16 measures of eighth notes. The second staff is in 2/4 time and contains 8 measures, ending with a double bar line. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, and 3 below the notes. Bowing directions are indicated by up-bow (↑) and down-bow (↓) arrows above the notes.

Uygulama 8.1.1. Alıştırma 14A'yı bağlamanızla çalınız.

Adım 8.1.2. Aşağıda verilen Alıştırma 14B'nin bonasını okuduktan sonra, **Video 50**'yi izleyerek tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına dikkat ederek bağlamanızla çalışınız. Çalışmanız esnasında tutuş tekniğinizin bozulmamasına özen gösteriniz.

ALİŞTİRMA 14B

The musical notation for Alıştırma 14B consists of two staves. The first staff is in 2/4 time and contains 8 measures of eighth notes. The second staff is in 2/4 time and contains 4 measures, ending with a double bar line. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, and 3 below the notes. Bowing directions are indicated by up-bow (↑) and down-bow (↓) arrows above the notes.

Uygulama 8.1.2. Alıştırma 14B'yi bağlamanızla çalınız

Adım 8.1.3. Aşağıda verilen Alıştırma 14C'nin bonasını okuduktan sonra, **Video 51**'i izleyerek tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına dikkat ederek bağlamanızla çalışınız. Çalışmanız esnasında tutuş tekniğinizin bozulmamasına özen gösteriniz.

ALİŞTİRMA 14C

The musical notation for Alıştırma 14C consists of one staff in 2/4 time, containing 8 measures of eighth notes. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, and 3 below the notes. Bowing directions are indicated by up-bow (↑) and down-bow (↓) arrows above the notes.

Uygulama 8.1.3. Alıştırma 14C'yi bağlamanızla çalınız.

8.2. 'Giderem Bu Düzenen' İsimli Türkü

Bu bölümde 'Giderem Bu Düzenen' isimli türkü ile ilgili toplam 7 madde vardır. Maddelerin içeriğinde türkünün adım adım çalışılması ve buna paralel uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 8.2.1. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün bonasını çalışınız.

GİDEREM BU DÜZÜNEN

Uygulama 8.2.1. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün bonasını okuyunuz.

Adım 8.2.2. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 1. ölçüsünü **Video 52**'yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 8.2.2. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 1. ölçüsünü çalınız.

Adım 8.2.3. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 2 ve 3. ölçülerini **Video 53**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 8.2.3. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 2 ve 3. ölçülerini çalınız.

Adım 8.2.4. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 1, 2 ve 3. ölçülerini **Video 54**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

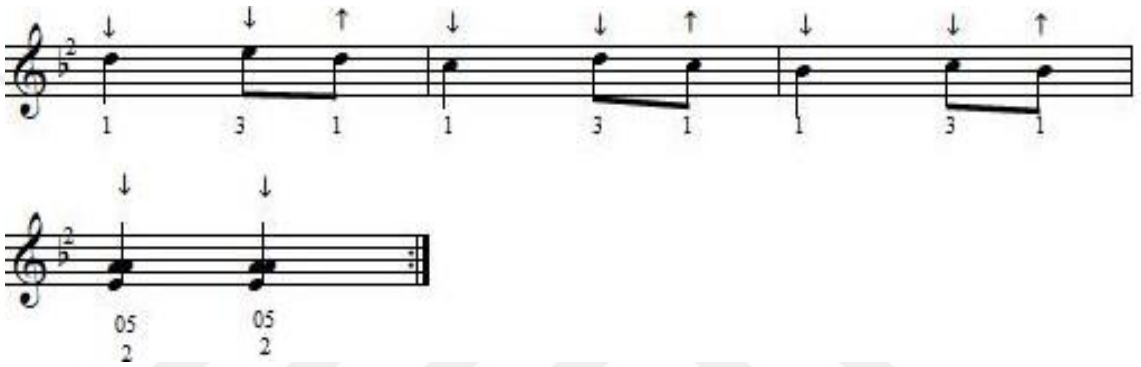
Uygulama 8.2.4. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 1, 2 ve 3. ölçülerini çalınız.

Adım 8.2.5. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 4, 5 ve 6. ölçülerini **Video 55**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 8.2.5. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 4, 5 ve 6. ölçülerini çalışınız.

Adım 8.2.6. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 7, 8, 9 ve 10. ölçülerini **Video 56**’yı izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 8.2.6. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün 7, 8, 9 ve 10. ölçülerini çalışınız.

Adım 8.2.7. Aşağıda verilmiş ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünün tamamını; duraksamadan, nota değerlerine ve tezene vuruş yönlerine dikkat edecek biçimde **Video 57**’yi izleyerek bağlamanızla çalmaya çalışınız.

GİDEREM BU DÜZÜNEN

Uygulama 8.2.7. ‘Giderem Bu Düzünen’ türküsünü çalışınız.

DOKUZUNCU DERS 03.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar		Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (3 Dakika)	1. Alıştırma 2B (1 Dakika)	10. Alıştırma 3B (1 Dakika)	
2. Alıştırma 1B (3 Dakika)	2. Alıştırma 2C (1 Dakika)	11. Alıştırma 3C (1 Dakika)	
3. Alıştırma 1C (3 Dakika)	3. Alıştırma 2D (1 Dakika)	12. Alıştırma 3D (1 Dakika)	
4. Alıştırma 1D (3 Dakika)	4. Alıştırma 1A (1 Dakika)	13. Alıştırma 3E (1 Dakika)	
5. Alıştırma 1E (3 Dakika)	5. Alıştırma 1B (1 Dakika)	14. Alıştırma 14A(1 Dakika)	
	6. Alıştırma 1C (1 Dakika)	15. Alıştırma 14B (1 Dakika)	
	7. Alıştırma 1D (1 Dakika)	16. Alıştırma 14C (1 Dakika)	
	8. Alıştırma 1E (1 Dakika)	17. 'Giderem Bu Düzenen'	
	9. Alıştırma 3A (1 Dakika)	türkü (5 Dakika)	

9.1. Oktav 'La, Si $\flat^2$, Do ve Re' Notaları

Bu bölümde oktav 'la, si $\flat^2$, do ve re' notaları ile ilgili 1 madde bulunmaktadır. Madde içeriğinde 'oktav' teriminin anlamı, söz konusu notaların dizek ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili bilgiler ve soru bulunmaktadır.

Adım 9.1.1. Aşağıda 'oktav la', 'oktav si $\flat^2$ ', 'oktav do' ve 'oktav re' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerleri ile ilgili verilmiş bilgileri inceleyiniz. Porte de görüldüğü gibi 'oktav la' notası, dizeğin yukarısında 1. ek çizgide; 'oktav si $\flat^2$ ' notası 1. ek çizginin üst tarafında (1. ve 2. ek çizgilerin arasında kalan 2. aralıkta); 'oktav do' notası 2. ek çizgide; 'oktav re' notası 2. ek çizginin üst tarafındadır (2. ve 3. ek çizgilerin arasında kalan 3. aralıkta). Söz konusu notaların bağlama üzerindeki yerlerini bulmaya çalışınız.

Oktav Nedir?

Müzik terimi olarak: Aralarında 8 basamaklık uzaklık bulunan adaş iki ses arasındaki aralığa SEKİZLİ ya da OKTAV denir.

Fizik Terimi olarak: Birinin frekansı ötekinin iki katı olan iki titreşimin aralığı.

Soru 9.1.1. 'Oktav la', 'oktav re', 'oktav si $\flat^2$ ' ve 'oktav do' notalarının dizek ve bağlama üzerindeki yerlerini aşağıdaki ilgili yerlere yazınız.

Dizek Üzerinde   *Bağlama Üzerinde*

Oktav La : .....

Oktav Si $\flat^2$: .....

Oktav Do : .....

Oktav Re : .....

9.2. 'İki Sekizlik', 'Dört Onaltılık', 'Bir Sekizlik+İki Onaltılık' ve 'İki Onaltılık+Bir Sekizlik' Tartım Kalıpları

Bu bölümde; 'İki Sekizlik', 'Dört Onaltılık', 'Bir Sekizlik + İki Onaltılık' ve 'İki Onaltılık + Bir Sekizlik' tartım kalıpları ile ilgili toplam 9 madde vardır. Maddelerin içeriğinde söz konusu tartımların yapısı, görselleri, tezene vuruşları ile ilgili bilgiler ve alıştırmalar yer almaktadır. Ayrıca konulara paralel soru ve uygulamalar da bulunmaktadır.

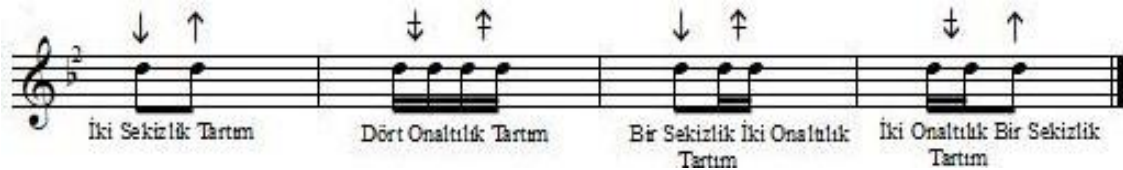
Adım 9.2.1. Aşağıdaki portede görüldüğü gibi;

* 'İki Sekizlik Tartım' iki tane sekizlik değerden oluşur ve bonası yapılırken el ile yukarıdan aşağı inişte bir sekizlik, aşağıdan yukarı çıkışta yine bir sekizlik süre değerinde okunur.

* 'Dört Onaltılık Tartım' dört tane onaltılık değerden oluşur ve bonası yapılırken el ile yukarıdan aşağı inişte iki onaltılık, aşağıdan yukarı çıkışta yine iki onaltılık süre değerinde okunur.

* 'Bir Sekizlik+İki Onaltılık Tartım' bir tane sekizlik ve iki onaltılık değerden oluşur. Bonası yapılırken el ile yukarıdan aşağı inişte bir sekizlik, aşağıdan yukarı çıkışta iki onaltılık süre değerinde okunur.

* 'İki Onaltılık+Bir Sekizlik Tartım' iki tane onaltılık ve bir tane sekizlik değerden oluşur. Bonası yapılırken el ile yukarıdan aşağı inişte iki onaltılık, aşağıdan yukarı çıkışta bir sekizlik süre değerinde okunur. Konu ile ilgili aşağıdaki bilgileri inceleyiniz.

İki Sekizlik Tartım   Dört Onaltılık Tartım   Bir Sekizlik İki Onaltılık Tartım   İki Onaltılık Bir Sekizlik Tartım

Uygulama 9.2.1. ve tartımlarının bonası yapılırken ölçü vuruşlarının nasıl olması gerektiğini gösteriniz.

Adım 9.2.2. Aşağıda görüldüğü gibi;

*İki Sekizlik tartımın tezene vuruş yönü 'Üst-Alt' biçimindedir.

*Dört Onaltılık tartımın tezene vuruş yönü 'Üst-Alt-Üst-Alt' biçimindedir.

*Bir Sekizlik+İki Onaltılık tartımının tezene vuruş yönü 'Üst-Üst-Alt' biçimindedir.

*İki Onaltılık+Bir Sekizlik tartımın tezene vuruş yönü 'Üst-Alt-Üst' biçimindedir.

Konu ile ilgili aşağıdaki portede bulunan bilgileri inceleyiniz.

Uygulama 9.2.2. ve tartımlarının tezene vuruşlarını bağlamanızla çalışınız.

Adım 9.2.3. Aşağıda 'dört onaltılık' tartım kalıplarından oluşmuş 'Alıştırma 2E'nin' önce bonasını okuyunuz. Daha sonra 1. parmağınızı 'Re' perdesine (7.Perde) konumlandırarak sağ elde **Video 58**'i izleyerek çalışınız.

ALİŞ TIRMA 2E

Uygulama 9.2.3. Aliş tırma 2E'yi bağlamanızla çalınız.

Adım 9.2.4. Aşağıda 'bir sekizlik+iki onaltılık' tartım kalıplarından oluşmuş 'Aliş tırma 2F'nin' önce bonasını okuyunuz. Daha sonra 1. parmağınızı 're' perdesine (7.perde) konumlandırarak sağ elde **Video 59**'u izleyerek çalışınız.

ALİŞ TIRMA 2F

Uygulama 9.2.4. Aliş tırma 2F'yi bağlamanızla çalınız.

Adım 9.2.5. Aşağıda 'iki onaltılık+bir sekizlik' tartım kalıplarından oluşmuş 'Aliş tırma 2G'nin' önce bonasını okuyunuz. Daha sonra 1. parmağınızı 're' perdesine (7. perde) konumlandırarak sağ elde **Video 60**'ı izleyerek çalışınız.

ALİŞ TIRMA 2G

Uygulama 9.2.5. Aliş tırma 2G'yi bağlamanızla çalınız.

Adım 9.2.6. Aşağıda 'bir sekizlik+iki onaltılık' ve 'iki onaltılık+bir sekizlik' tartım kalıplarından oluşmuş 'Aliş tırma 2H'nin' önce bonasını okuyunuz. Daha sonra 1. parmağınızı 're' perdesine (7.perde) konumlandırarak sağ elde **Video 61**'i izleyerek çalışınız.

ALİŞ TIRMA 2H

Uygulama 9.2.6. Aliş tırma 2H'yi bağlamanızla çalınız

Adım 9.2.7. Aşağıda verilmiş olan Aliş tırma 15'in 1. ve 2. ölçülerinin önce bonasını okuyunuz. Daha sonra verilmiş olan tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 62**'i izleyerek çalışınız.

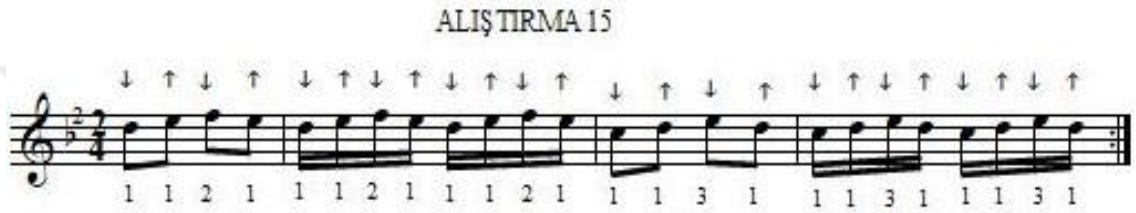
Uygulama 9.2.7. Aliş tırma 15'in 1. ve 2. ölçülerini bağlamanızla çalınız

Adım 9.2.8. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 15'in 3. ve 4. ölçülerinin önce bonasını okuyunuz. Daha sonra tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 63**'ü izleyerek çalışınız.

Uygulama 9.2.8. Alıştırma 15'in 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla çalışınız

Adım 9.2.9. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 15'i tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 64**'ü izleyerek çalışınız.

Uygulama 9.2.9. Alıştırma 15'i verilmiş olan tezene vuruş yönleri ve parmak numaralarına uygun biçimde bağlamanızla çalışınız.

9.3. Bağlama Tuşesi Üzerinde Atlama Hareketi

Bu bölümde, bağlama tuşesi üzerinde atlama hareketi ile ilgili toplam 3 madde vardır. Maddelerin içeriğinde alt tel 'la-fa' aralığında üçlü atlama alıştırma ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 9.3.1. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 16'nın 1. ve 2. ölçülerinin önce bonasını yapınız. Daha sonra tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 65**'i izleyerek çalışınız.

Uygulama 9.3.1. Alıştırma 16'nın 1. ve 2. ölçülerini bağlamanızla çalışınız.

Adım 9.3.2. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 16'nın 3. ve 4. ölçülerinin önce bonasını okuyunuz. Daha sonra tezene vuruş yönlerine ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 66**'yı izleyerek çalışınız.

Uygulama 9.3.2. 16'nın 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla çalışınız.

Adım 9.3.3. Aşağıda verilmiş olan Alıştırma 16'yı tezene vuruş yönleri ve parmak numaralarına uygun biçimde **Video 67**'yi izleyerek çalışınız.

ALİŞTİRMA 16

Uygulama 9.3.3. Alıştırma 16'yı bağlamanızla çalışınız

9.4. Bona Okuma Çalışmaları

Bu bölümde, bona okumayı geliştirmek amacıyla hazırlanmış 1 madde vardır. Madde içeriğinde önceki derslerde öğrenilmiş nota ve tartımlardan oluşmuş 'Bona 3' parçası ve uygulama bulunmaktadır.

Adım 9.4.1. Sekizlik ve onaltılık tartımlar üzerine yazılmış aşağıdaki 'Bona 3' isimli parçanın bonasını çalışınız.

BONA 3

Uygulama 9.4.1. 'Bona 3'ü nota ve tartım özelliklerine uygun biçimde okuyunuz.

DOKUZUNCU DERS CEVAP ANAHTARI

Cevap 9.1.1.

	<i>Dizek Üzerinde</i>	<i>Bağlama Üzerinde</i>
Oktav La :	üstte 1. ek çizgide	17. Perdede
Oktav Si $\flat^2$:	1. ek çizginin üst tarafında	19. Perdede
Oktav Do :	üstte 2. ek çizgide	21. Perdede
Oktav Re :	2. ek çizginin üst tarafında	23. Perdede

ONUNCU DERS 05.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırma çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırma sırası ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	11. Alıştırma 3B (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	12. Alıştırma 3C (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	13. Alıştırma 3D (1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 2H (1 Dakika)	14. Alıştırma 3E (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 1A (1 Dakika)	15. Alıştırma 14A (1 Dakika)
	6. Alıştırma 1B (1 Dakika)	16. Alıştırma 14B (1 Dakika)
	7. Alıştırma 1C (1 Dakika)	17. Alıştırma 14C (1 Dakika)
	8. Alıştırma 1D (1 Dakika)	18. Alıştırma 15 (2 Dakika)
	9. Alıştırma 1E (1 Dakika)	19. Alıştırma 16 (2 Dakika)
	10. Alıştırma 3A (1 Dakika)	

10.1. 'Maçka Yolları' Türküsü

Bu bölümde 'Maçka Yolları' türküsünün öğrenilmesini amaçlayan toplam 10 madde vardır. Maddelerin içeriğinde küçük adımlar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 10.1.1. Aşağıda verilmiş olan 'Maçka Yolları' türküsünün bonasını çalışınız.

MAÇKA YOLLARI

Uygulama 10.1.1. 'Maçka Yolları' türküsünün bonasını okuyunuz.

Adım 10.1.2. 'Maçka Yolları' türküsünün 1. ölçüsünün aşağıda verilmiş olan bölümünü bağlamanızla **Video 68**'i izleyerek çalışınız. 3. parmak Re perdesine bastığında 1. parmağın Do perdesine basılı durumda olmasına dikkat ediniz.

Uygulama 10.1.2. 'Maçka Yolları' türküsünün 1. ölçüsünün yukarıda verilmiş olan bölümünü çalışınız.

Adım 10.1.3. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ölçüsünün aşağıda verilmiş olan bölümünü bağlamanızla **Video 69**’u izleyerek çalışınız. 1. parmağın do perdesinden ‘si b²’ perdesine kayarak gitmesi gerektiğine dikkat ediniz.

Uygulama 10.1.3. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ölçüsünün yukarıda verilmiş olan bölümünü çalınız.

Adım 10.1.4. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ölçüsünü bağlamanızla **Video 70**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.1.4. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ölçüsünü çalınız.

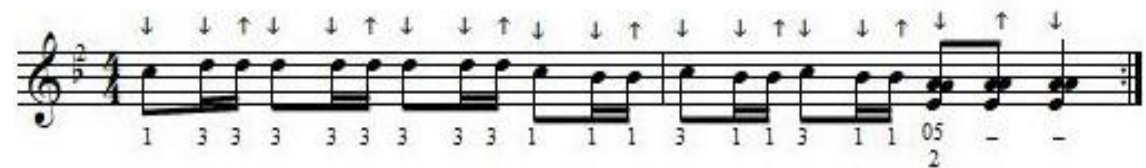
Adım 10.1.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 2. ölçüsünü bağlamanızla **Video 71**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.1.5. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 2. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.1.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ve 2. ölçülerini bağlamanızla **Video 72**’yi izleyerek çalışınız.

MAÇKA YOLLARI

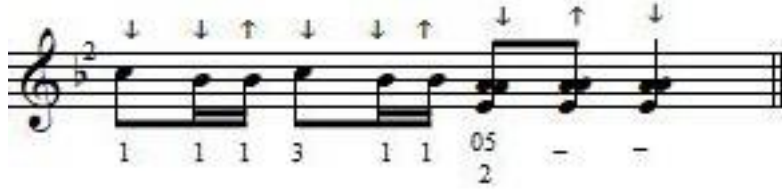
Uygulama 10.1.6. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 1. ve 2. ölçülerini çalınız.

Adım 10.1.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 3. ölçüsünü bağlamanızla **Video 73**’ü izleyerek çalışınız.

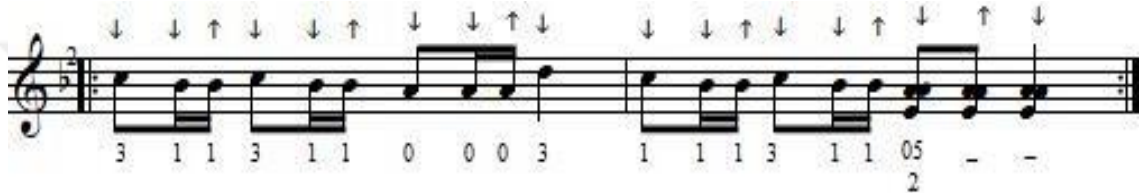
Uygulama 10.1.7. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 3. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.1.8. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 4. ölçüsünü bağlamanızla **Video 74**’ü izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.1.8. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 4. ölçüsünü çalınız.

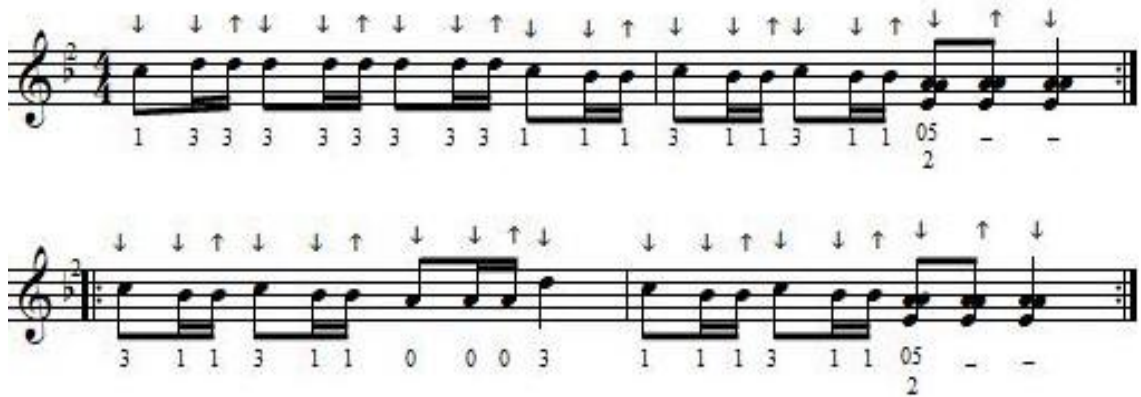
Adım 10.1.9. Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla **Video 75**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.1.9. ‘Maçka Yolları’ türküsünün 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

Adım 10.1.10: Aşağıda verilmiş olan ‘Maçka Yolları’ türküsünün tamamını bağlamanızla **Video 76**’yı izleyerek çalışınız.

MAÇKA YOLLARI

Uygulama 10.1.10. ‘Maçka Yolları’ türküsünün tamamını çalınız.

10.2. ‘Tren Gelir’ Türküsü

Bu bölümde ‘Tren Gelir’ türküsünün öğrenilmesini amaçlayan toplam 12 madde vardır. Maddelerin içeriğinde küçük adımlar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 10.2.1. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün bonasını çalışınız.

TREN GELİR

Uygulama 10.2.1. ‘Tren Gelir’ türküsünün bonasını okuyunuz.

Adım 10.2.2. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 1. ve 2. ölçülerini bağlamanızla **Video 77**’yi izleyerek çalışınız. Bu bölümde 3. parmak ‘re’ perdesinde iken 1. parmağınızı ‘do’ perdesine basmayınız.

Uygulama 10.2.2. ‘Tren Gelir’ türküsünün 1. ve 2. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.3. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 3. ölçüsünü bağlamanızla **Video 78**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.3. ‘Tren Gelir’ türküsünün 3. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.2.4. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 4. ölçüsünü bağlamanızla **Video 79**’u izleyerek çalışınız. Türkünün bu bölümünü çalmaya çalışırken Alıştırma 14C’yi hatırlayınız.

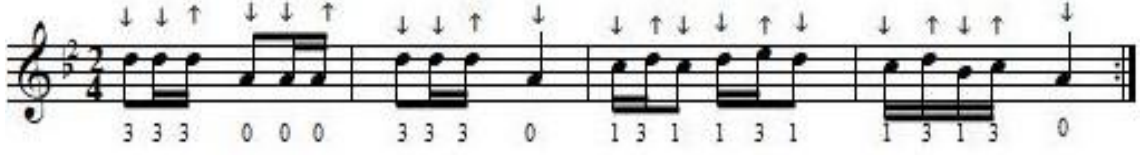
Uygulama 10.2.4. ‘Tren Gelir’ türküsünün 4. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.2.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla **Video 80**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.5. ‘Tren Gelir’ türküsünün 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini bağlamanızla **Video 81**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.6. ‘Tren Gelir’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 5. ve 6. ölçülerini bağlamanızla **Video 82**’yi izleyerek çalışınız.

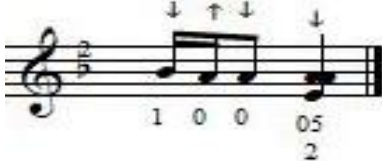
Uygulama 10.2.7. ‘Tren Gelir’ türküsünün 5. ve 6. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.8. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 7. ölçüsünü bağlamanızla **Video 83**’ü izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.8. ‘Tren Gelir’ türküsünün 7. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.2.9. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 8. ölçüsünü bağlamanızla **Video 84**’ü izleyerek çalışınız.

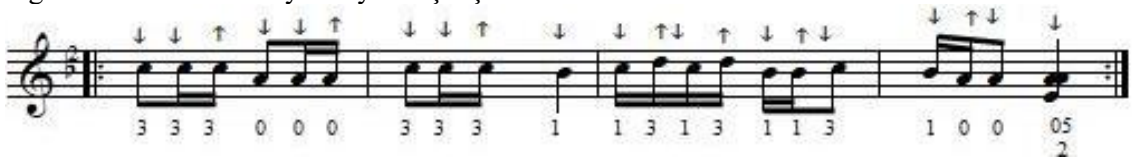
Uygulama 10.2.9. ‘Tren Gelir’ türküsünün 8. ölçüsünü çalınız.

Adım 10.2.10. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 7. ve 8. ölçülerini bağlamanızla **Video 85**’i izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.10. ‘Tren Gelir’ türküsünün 7. ve 8. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.11. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini bağlamanızla **Video 86**’yı izleyerek çalışınız.

Uygulama 10.2.11. ‘Tren Gelir’ türküsünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini çalınız.

Adım 10.2.12. Aşağıda verilmiş olan ‘Tren Gelir’ türküsünün tamamını bağlamamızla **Video 87**’yi izleyerek çalışınız.

TREN GELİR

Uygulama 10.2.12. ‘Tren Gelir’ türküsünün tamamını çalınız.

ONBİRİNCİDERS 10.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar

1. Alıştırma 1A (2 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)

Sesli Çalışmalar

1. Alıştırma 2E (1 Dakika)
2. Alıştırma 2F (1 Dakika)
3. Alıştırma 2G (1 Dakika)
4. Alıştırma 2H (1 Dakika)
5. Alıştırma 1A (1 Dakika)
6. Alıştırma 1B (1 Dakika)
7. Alıştırma 1C (1 Dakika)
8. Alıştırma 1D (1 Dakika)
9. Alıştırma 1E (1 Dakika)
10. Alıştırma 3A (1 Dakika)
11. Alıştırma 3B (1 Dakika)
12. Alıştırma 3C (1 Dakika)
13. Alıştırma 3D (1 Dakika)
14. Alıştırma 3E (1 Dakika)
15. Alıştırma 14A (1 Dakika)
16. Alıştırma 14B (1 Dakika)
17. Alıştırma 14C (1 Dakika)
18. Alıştırma 15 (2 Dakika)
19. Alıştırma 16 (2 Dakika)

11.1. ‘Sağ El-Sol El’ Eşgüdümü (3-4, 4-3)

Bu bölümde ‘sağ el-sol el’ eşgüdümü ve destekleyici çalışmalarla ilgili toplam 3 madde vardır. Maddelerin içeriğinde sol el parmak güçlendirici/şekillendirici/geliştirici alıştırmalar ve ‘sol el-sağ el’ eşgüdümünü geliştiren Alıştırma 1F ve 3F bulunmaktadır. Ayrıca konulara paralel uygulamalar yer almaktadır.

Adım 11.1.1. Sol el parmaklarının şekillenmesi ve tutuş pozisyonunun doğru yerleşmesine katkı amaçlı, parmakların 3’ünün sabit, 1’inin hareketli olarak kullanıldığı sessiz çalışmalar aşağıda verilmiştir. Söz konusu alıştırmaları, yanlarındaki açıklamalara uygun biçimde alt telde sessiz çalışınız.

	Sabitlenen Parmaklar	Hareketli Parmak	Açıklama
Alıştırma 1G	1 _ 3 4	2	Birinci parmak 're'de, üçüncü parmak 'mi'de, dördüncü parmak 'fa'da sabitken, ikinci parmağın 8. perdeye (mi $\flat$) bas-çek hareketini yapması. (Video 88)
Alıştırma 1H	1 2 _ 4	3	Birinci parmak 're'de, ikinci parmak 8. perdede (mi $\flat$), dördüncü parmak 'fa'da sabitken, üçüncü parmağın 'mi'ye bas-çek hareketini yapması. (Video 89)
Alıştırma 1I	_ 2 3 4	1	İkinci parmak 8. perdede (mi $\flat$), üçüncü parmak 'mi'de, dördüncü parmak 'fa'da sabitken, birinci parmağın 're'ye bas-çek hareketini yapması. (Video 90)
Alıştırma 1J	1 2 3 _	4	Birinci parmak 're'de, ikinci parmak 8. perdede (mi $\flat$), üçüncü parmak 'mi'de sabitken, dördüncü parmağın 'fa'ya bas-çek hareketini yapması. (Video 91)

Uygulama 11.1.1. Alıştırma 1G, 1H, 1I ve 1J'yi sessiz biçimde yapınız.

Adım 11.1.2. Aşağıda verilmiş Alıştırma 1F'yi 1. parmak alt tel 're' perdesinde sabit olacak biçimde önce sessiz, daha sonra **Video 92**'yi izleyerek sesli çalışınız.

Uygulama 11.1.2. Alıştırma 1F'yi çalınız.

Adım 11.1.3. Aşağıda verilmiş Alıştırma 3F'yi 1. parmak alt tel 're' perdesinde sabit olacak biçimde **Video 93**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.1.3. Alıştırma 3F'yi çalınız.

11.2. 'Senkop' ve 'Noktalı Sekizlik+Onaltılık' Tartım Kalıpları

Bu bölümde teorik içerikle ilgili toplam 3 madde vardır. Maddelerin içeriğinde senkop, uzatma bağı ve uzatma noktası ile ilgili bilgiler, konulara paralel sorular ve uygulama bulunmaktadır.

Adım 11.2.1. SENKOP (AKSATIM): Müzikte kuvvetli ve zayıf zaman kavramları vardır. Ezgi kümelerini oluşturan sürelerde genellikle ilk nota kuvvetli ikincisi zayıf zamanda yer alsa da, bu kültürden kültüre ve müzik türüne göre değişebilen bir durumdur. Bu durum özellikle çalgı çalma veya eser seslendirme esnasında belirgin bir biçimde fark edilebilir. Normal vurgu düzenindeki kuvvetli vuruşun yerine zayıf vuruşun vurgulanmasına ‘aksatım’ (senkop) denir. Aşağıdaki **iki vuruşluk** ve **bir vuruşluk senkopları** incelediğimizde; ilk notanın zayıf, ikinci notanın kuvvetli ve son notanın zayıf kullanıldığını görebiliriz. Söz konusu senkop örneklerinin bonasının yapılması için kullanılacak vuruşlar aşağıda verilmiştir. Dikkatlice inceleyerek bonasını okuyunuz. Ardından Alıştırma 2I’yı bağlamanızla **Video 94**’ü izleyerek çalışınız.

↓ ↺ ↑ Bona yapılırken iki vuruşluk senkop için yapılacak olan el hareketleri.
Bağlamada çalınırken iki vuruşluk senkop için yapılacak olan tezene vuruşları.

(İKİ VURUŞLUK SENKOP)

↓ ↑ ↑ Bona yapılırken bir vuruşluk senkop için yapılacak olan el hareketi.
Bağlamada çalınırken bir vuruşluk senkop için yapılacak olan tezene vuruşları.

ALIŞ TIRMA 2I
(BİR VURUŞLUK SENKOP)

Uygulama 11.2.1. Alıştırma 2I’yı bağlamanızla çalışınız.

11.2.2. Notaların ve susların sağına konan ve o süreyi yarı değeri kadar uzatan noktaya ‘**Uzatma Noktası**’ denir. Örneğin 1 vuruşluk bir notanın yanına uzatma noktası konulduğunda o nota artık 1,5 vuruşluk değerde olur. Aşağıdaki örnek incelendiğinde sekizlik notanın yanına nokta konmasıyla, noktalı sekizlik adımı aldığını ve vuruşunun yarım vuruştan ‘yarım+çeyrek=üççeyrek vuruş’ değerine yani 1 vuruşun 3/4 oranına yükseldiği görülmektedir. ‘Noktalı sekizlik+onaltılık’ tartım kümesinde ilk nota vuruşun 3/4’nü, ikinci nota ise kalan 1/4’ünü alır. Tam tersi ‘onaltılık+noktalı sekizlik’ tartım kümesinde ise ilk nota vuruşun 1/4’nü, ikinci nota da kalan 3/4’ünü alır.

↓ ↑ Bona yapılırken ‘noktalı sekizlik+onaltılık’ için yapılacak olan el hareketleri.
Bağlamada çalınırken ‘noktalı sekizlik+onaltılık’ için yapılacak olan tezene vuruşları.

ALIŞ TIRMA 2J
(Noktalı Sekizlik - Onaltılık Tartım)

↓ ↑ Bona yapılırken ‘onaltılık+noktalı sekizlik’ için yapılacak olan el hareketleri.
Bağlamada çalınırken ‘onaltılık+noktalı sekizlik’ için yapılacak olan tezene vuruşları.

ALIŞ TIRMA 2K
(Onaltılık - Noktalı Sekizlik Tartım)

Uygulama 11.2.2. Alıştırma 2J ve 2K’yi bağlamanızla çalışınız.

Adım 11.2.3. UZATMA BAĞI: Aynı adı taşıyan iki notanın sürelerini birbirine ekleyen bağa ‘uzatma bağı’ denir. Aşağıdaki örneği incelediğimizde, 1. ölçüde uzatma bağı ile birbirine bağlanmış iki sekizlik nota seslendirmede dörtlük gibi, 2. ve 3. ölçülerde birbirine bağlanmış notalar ise noktalı dörtlük gibi okunur.

Soru 11.2.3: Uzatma bağı nedir?

Cevap11.2.3:.....

11.3. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ Türküsü (1-4 Ölçüler Arası)

Bu bölümde, türkünün öğrenilmesini amaçlayan toplam 6 madde vardır. Maddelerin içeriğinde ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ isimli türkünün 1., 2., 3. ve 4. ölçüleri ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 11.3.1. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin bonasını çalışınız.

Uygulama 11.3.1. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerinin bonasını okuyunuz.

Adım 11.3.2. Fa^{#3} notasının bağlamanın alt tel üzerindeki yeri 12. perdedir. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1. ölçüsünü **Video 95**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.3.2. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1. ölçüsünü çalınız.

Adım 11.3.3. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 2. ölçüsünü **Video 96**’yı izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.3.3. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 2. ölçüsünü çalınız.

Adım 11.3.4. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 3. ölçüsünü **Video 97**’yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.3.4. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 3. ölçüsünü çalınız.

Adım 11.3.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 4. ölçüsünü **Video 98**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.3.5. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 4. ölçüsünü çalınız.

Adım 11.3.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini **Video 99**’u izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 11.3.6. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2., 3. ve 4. ölçülerini çalınız.

ONBİRİNCİ DERS CEVAP ANAHTARI

Cevap 11.2.3. Aynı adı taşıyan iki notanın sürelerini birbirine ekleyen bağa ‘uzatma bağı’ denir

ONİKİNCİ DERS 12.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	13. Alıştırma 3A (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	14. Alıştırma 3B (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	15. Alıştırma 3C (1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 2H (1 Dakika)	16. Alıştırma 3D (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 2I (1 Dakika)	17. Alıştırma 3E (1 Dakika)
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 2J (1 Dakika)	18. Alıştırma 3F (1 Dakika)
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 2K (1 Dakika)	19. Alıştırma 14A(1 Dakika)
8. Alıştırma 1H(1 Dakika)	8. Alıştırma 1A (1 Dakika)	20. Alıştırma 14B(1 Dakika)
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 1B (1 Dakika)	21. Alıştırma 14C (1 Dakika)
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 1C (1 Dakika)	22. Alıştırma 15 (1 Dakika)
	11. Alıştırma 1D (1 Dakika)	23. Alıştırma 16 (1 Dakika)
	12. Alıştırma 1E (1 Dakika)	

12.1. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ Türküsü (1-8 Ölçüler Arası)

Bu bölümde, türkünün öğrenilmesi amacıyla toplam 7 madde vardır. Maddelerin içeriğinde ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ isimli türkünün 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. ölçüleri ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 12.1.1. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 2. satırının bonasını çalışınız.

Uygulama 12.1.1. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 2. satırının bonasını okuyunuz.

Adım 12.1.2. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 5. ölçüsünü **Video 100**’ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 12.1.2. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 5. ölçüsünü çalışınız.

Adım 12.1.3. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 6. ölçüsünü **Video 101**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 12.1.3. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 6. ölçüsünü çalışınız.

Adım 12.1.4. Dizek üzerinde ikinci çizgideki ‘sol’ notasının bağlama üzerindeki yeri üst tel boş ve orta tel 7. perdedir. Burada üst tel boş kullanılacağı için ‘sol’ notasının altına ‘0’ parmak numarası verilmiştir. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 7. ölçüsünü **Video 102**’yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 12.1.4. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 7. ölçüsünü çalışınız.

Adım 12.1.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 8. ölçüsünü **Video 103**’ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 12.1.5. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 8. ölçüsünü çalışınız.

Adım 12.1.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini **Video 104**’ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

1 1 0 3 1 3 3 1 0 3 1 1 1 0 0 1 0 0 0 2 5 - - -

Uygulama 12.1.6. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 5., 6., 7. ve 8. ölçülerini çalışınız.

Adım 12.1.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1. ve 2. dizeğini çalışınız.

1 2 2 1 2 2 1 1 2 1 1 1 1 1 2 1 1 1 1 1 3 1 1

1 1 0 3 1 3 3 1 0 3 1 1 1 0 1 1 0 0 0 2 5 - - -

Uygulama 12.1.7. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1. ve 2. dizeğini çalışınız.

ONÜÇÜNCÜ DERS 17.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar		Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	12. Alıştırma 1E (1 Dakika)	
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	13. Alıştırma 3A (1 Dakika)	
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	14. Alıştırma 3B (1 Dakika)	
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 2H (1 Dakika)	15. Alıştırma 3C (1 Dakika)	
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 2I (1 Dakika)	16. Alıştırma 3D (1 Dakika)	
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 2J (1 Dakika)	17. Alıştırma 3E (1 Dakika)	
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 2K (1 Dakika)	18. Alıştırma 3F (1 Dakika)	
8. Alıştırma 1H (1 Dakika)	8. Alıştırma 1A (1 Dakika)	19. Alıştırma 14A (1 Dakika)	
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 1B (1 Dakika)	20. Alıştırma 14B (1 Dakika)	
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 1C (1 Dakika)	21. Alıştırma 14C (1 Dakika)	
	11. Alıştırma 1D (1 Dakika)	22. Alıştırma 16 (1 Dakika)	

13.1. Sol El Sabit Pozisyonda Ardışık Parmak Hareketleri (1-2-1-3, 2-1-3-1)

Bu bölümde sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri ile ilgili toplam 6 madde vardır. Maddelerin içeriğinde konu ile ilgili alıştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 13.1.1. Aşağıda verilen Alıştırma 17A'yı, parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız. 'mi b' notası alt tel 8. perdededir.

Uygulama 13.1.1. Alıştırma 17A'yı verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 13.1.2. Aşağıda verilen Alıştırma 17B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

Uygulama 13.1.2. Alıştırma 17B'yi verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 13.1.3. Aşağıda verilen Alıştırma 17C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

Uygulama 13.1.3. Alıştırma 17C'yi verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 13.1.4. Aşağıda verilen Alıştırma 18A'yı; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

Uygulama 13.1.4. Alıştırma 18A'yı verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 13.1.5. Aşağıda verilen Alıştırma 18B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

Uygulama 13.1.5. Alıştırma 18B'yi verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

Adım 13.1.6. Aşağıda verilen Alıştırma 18C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞTİRMA 18C

Uygulama 13.1.6. Alıştırma 18C'yi verilen parmak numaraları ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

13.2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsü (1-12 Ölçüler Arası)

Bu bölümde, türkü öğretimi ile ilgili toplam 7 madde vardır. Maddelerin içeriğinde 'Uzun İnce Bir Yoldayım' isimli türkünün 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. ölçüleri ve uygulamaları bulunmaktadır.

Adım 13.2.1. Aşağıda verilmiş olan 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9., 10., 11. ve 12. ölçülerinin bonasını çalışınız.

Uygulama 13.2.1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9., 10., 11. ve 12. ölçülerinin okuyunuz.

Adım 13.2.2. Aşağıda verilmiş olan 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9 ve 10. ölçülerini Video 105'i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 13.2.2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9. ve 10. ölçülerini çalışınız.

Adım 13.2.3. Aşağıda verilmiş olan 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 11. ve 12. ölçülerini Video 106'yı izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 13.2.3. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 11. ve 12. ölçülerini çalışınız.

Adım 13.2.4. Aşağıda verilmiş olan 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9., 10., 11. ve 12. ölçülerini Video 107'yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 13.2.4. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün 9., 10., 11. ve 12. ölçülerini çalışınız.

Adım 13.2.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2. ve 3. satırlarını; tezene vuruş yönleri, parmak numaraları ve tekrar işaretlerine uygun biçimde çalışınız.

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

The image shows three staves of musical notation for the piece 'Uzun İnce Bir Yoldayım'. Each staff includes a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The notation consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together. Above each staff, there are arrows indicating the direction of the stroke (up or down). Below each staff, there are numbers representing the fingers used for each note (1 for thumb, 2 for index, 3 for middle, 4 for ring, 5 for pinky). The first staff has 12 measures, the second has 12 measures, and the third has 12 measures. The third staff ends with a double bar line and repeat dots.

Uygulama 13.2.5. ‘Uzun İnce Bir Yoldayım’ türküsünün 1., 2. ve 3. satırlarını çalışınız.

ONDÖRDÜNCÜ DERS 19.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve süreleri dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	13. Alıştırma 1E (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	14. Alıştırma 1F (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	15. Alıştırma 18A (1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 2H (1 Dakika)	16. Alıştırma 18B (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 2I (1 Dakika)	17. Alıştırma 18C (1 Dakika)
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 2J (1 Dakika)	18. Alıştırma 3C (1 Dakika)
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 2K (1 Dakika)	19. Alıştırma 3D (1 Dakika)
8. Alıştırma 1H (1 Dakika)	8. Alıştırma 17A (1 Dakika)	20. Alıştırma 3E (1 Dakika)
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 17B (1 Dakika)	21. Alıştırma 3F (1 Dakika)
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 17C (1 Dakika)	22. Alıştırma 14A (1 Dakika)
	11. Alıştırma 1C (1 Dakika)	23. Alıştırma 14B (1 Dakika)
	12. Alıştırma 1D (1 Dakika)	24. Alıştırma 14C (1 Dakika)
		25. Alıştırma 16 (1 Dakika)

14.1. Sol El Sabit Pozisyonda Ardışık Parmak Hareketleri (2-3-2-4, 3-2-4-2)

Bu bölümde Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri ile ilgili toplam 6 madde vardır. Maddelerin içeriğinde konu ile ilgili alıştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır. (**NOT:** 19A, 19B, 19C, 20A, 20B ve 20C alıştırmalarını çalışırken 1. parmağın sabit olması şart değildir.)

Adım 14.1.1. Aşağıda verilen Alıştırma 19A'yı, parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞ TIRMA 19A

Uygulama 14.1.1. Alıştırma 19A'yı verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 14.1.2. Aşağıda verilen Alıştırma 19B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞ TIRMA 19B

Uygulama 14.1.2. Alıştırma 19B'yi verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 14.1.3. Aşağıda verilen Alıştırma 19C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞ TIRMA 19C

Uygulama 14.1.3. Alıştırma 19C'yi verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 14.1.4. Aşağıda verilen Alıştırma 20A'yı; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞ TIRMA 20A

Uygulama 14.1.4. Alıştırma 20A'yı verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 14.1.5. Aşağıda verilen Alıştırma 20B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞ TIRMA 20B

Uygulama 14.1.5. Alıştırma 20B'yi verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalışınız.

Adım 14.1.6. Aşağıda verilen Alıştırma 20C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalınız.

Uygulama 14.1.6. Alıştırma 20C'yi verilen parmak numaralarına ve tezene vuruş yönlerine uygun çalınız.

14.2. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' Türküsü (Tamamı)

Bu bölümde önceki derslerde bölüm bölüm öğrenilen 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün tamamına ait 1 madde ve uygulama bulunmaktadır.

Adım 14.2.1. Aşağıda verilmiş 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün tamamını **Video 108**'i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Uygulama 14.2.1. 'Uzun İnce Bir Yoldayım' türküsünün tamamını çalınız.

(Not: 4. dizek 1. dizikle, 5. dizek de 2. dizikle aynı olduğu için tezene ve parmak numarası yazılmasına gerek duyulmamıştır.)

ONBEŞİNCİ DERS 26.04.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	14. Alıştırma 19C (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	15. Alıştırma 1F (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	16. Alıştırma 18A(1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 2I (1 Dakika)	17. Alıştırma 18B (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 2J (1 Dakika)	18. Alıştırma 18C (1 Dakika)
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 2K (1 Dakika)	19. Alıştırma 3C (1 Dakika)
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 17A(1 Dakika)	20. Alıştırma 20A(1 Dakika)
8. Alıştırma 1H(1 Dakika)	8. Alıştırma (1 Dakika)	21. Alıştırma 20B(1 Dakika)
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 17B (1 Dakika)	22. Alıştırma 20C (1 Dakika)
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 17C (1 Dakika)	23. Alıştırma 3F (1 Dakika)
	11. Alıştırma 1C(1 Dakika)	24. Alıştırma 14A(1 Dakika)
	12. Alıştırma 19A(1 Dakika)	25. Alıştırma 14B(1 Dakika)
	13. Alıştırma 19B(1 Dakika)	26. Alıştırma 14C (1 Dakika)

15.1.Sol El Sabit Pozisyonda Ardışık Parmak Hareketleri (1-4-3-4, 4-1-4-3)

Bu bölümde Sol el sabit pozisyonda ardışık parmak hareketleri ile ilgili toplam 6 madde vardır. Maddelerin içeriğinde konu ile ilgili alıştırmalar ve uygulamalar bulunmaktadır.(NOT: 21A, 21B, 21C, 22A, 22B ve 22C alıştırmalarını çalışırken 1. parmağın sabit olması alt tel re perdesinde sabit olmasına dikkat ediniz.)

Adım 15.1.1. Aşağıda verilen Alıştırma 21A'yı; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞTİRMA 21A

Uygulama 15.1.1. Alıştırma 21A'yı verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalışınız.

Adım 15.1.2. Aşağıda verilen Alıştırma 21B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalışınız.

ALİŞTİRMA 21B

Uygulama 15.1.2. Alıştırma 21B'yi verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalışınız.

Adım 15.1.3. Aşağıda verilen Alıştırma 21C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalınız.

ALİŞ TIRMA 21C

Uygulama 15.1.3. Alıştırma 21C'yi verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalınız.

Adım 15.1.4. Aşağıda verilen Alıştırma 22A'yı; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalınız.

ALİŞ TIRMA 22A

Uygulama 15.1.4. Alıştırma 22A'yı verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalınız.

Adım 15.1.5. Aşağıda verilen Alıştırma 22B'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalınız.

ALİŞ TIRMA 22B

Uygulama 15.1.5. Alıştırma 22B'yi verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalınız.

Adım 15.1.6. Aşağıda verilen Alıştırma 22C'yi; parmak numaralarına ve iki sekizlik tezene vuruşuna (↓↑) uygun biçimde çalınız.

ALİŞ TIRMA 22C

Uygulama 15.1.6. Alıştırma 22C'yı verilen parmak numaralarına ve tezene yönlerine uygun çalınız.

15.2. Basit ve Bileşik Ölçüler(2/4, 3/8, 3/4, 4/4)

Bu bölümde 'basit' ve 'bileşik ölçü' çeşitleri ile ilgili toplam 5 madde vardır. Maddelerin içeriğinde 2/4'lük, 3/8'lik, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçülerle ilgili bilgiler ve uygulamalar bulunmaktadır.

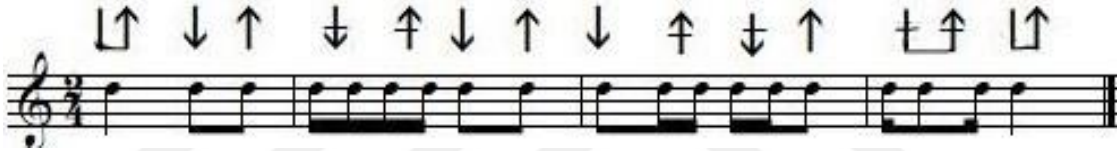

Adım 15.2.1. Grabner (1959)'a göre basit ölçüler iki ve üç zamanlı ölçüler olup; 2/4'lük, 3/8'lik ve 3/4'lük ölçüler bu sınıflandırma içerisindedir. İki zamanlı ölçülerde iki vuruştan biri güçlü diğeri zayıf olup her ölçüde iki vuruş; üç zamanlı ölçülerde üç vuruştan birincisi güçlü diğeri ikisi birinciye göre zayıf olup her ölçüde üç vuruş bulunmaktadır.

Soru 15.2.1. İki ve üç ölçülerin vuruş sayılarını yazınız.

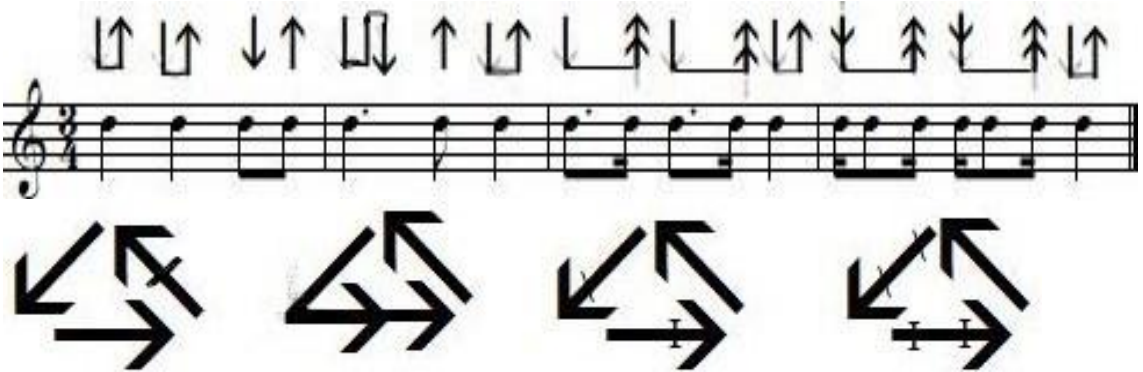
Cevap15.2.1......

Adım 15.2.2. Basit ölçülerden 2/4'lük ölçü konusunu daha önce 7. dersimizde kısaca işlemiştik. 2/4'lük ölçü iki vuruşluk bir ölçü olup; birinci vuruşu (↓↑) şeklinde elin 'yukarıdan aşağı-aşağıdan yukarı' hareketiyle, ikinci vuruşu da ise yine aynı hareketle yapılabilir. 2/4'lük ölçü vuruşunun farklı bir okunma biçiminde de; elin yukardan aşağı (↓) hareketiyle birinci vuruşu, aşağıdan yukarı (↑) hareketiyle de ikinci vuruşu yapılabilir. Bu aşamada notaların sürelerine göre okumada oldukça kolaylık sağlaması amacıyla yukarıdaki birinci örneğe uygun bir okunuş biçimi kullanılacaktır. 2/4'lük ölçüde yazılmış bir ezgide her ölçüde toplam iki vuruşa denk gelen nota ve sus değerleri vardır. Bir vuruş 1/4'lük süreye denk gelir. Dolayısıyla 2/4'lük bir ezgi veya tartım kümesinde, her ölçüde toplam iki tane 1/4'lük vuruşa eşit değerlerde çeşitli sürelerden oluşmuş notalar bulunur. 2/4'lük ölçüde yazılmış aşağıdaki tartım kümelerinin bonasını, ölçü vuruşları için yazılmış oklara göre okuyunuz.

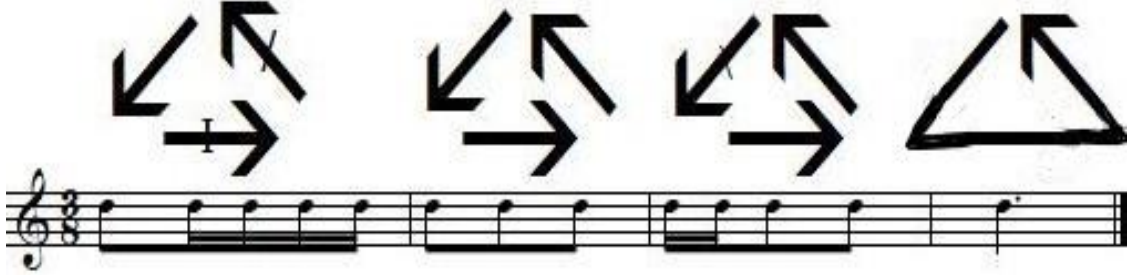
Uygulama 15.2.2. Yukarıdaki 2/4'lük ölçüde yazılmış tartımları, verilen ölçü vuruşlarına göre okuyunuz.

Adım 15.2.3. Basit ölçülerden olan üç zamanlı ölçülere 3/4'lük ve 3/8'lik ölçüler örnek olarak gösterebilir. 3/4'lük ölçü adım 15.2.1.'deki gibi 1/4'lük süreye bir vuruş (↓↑) yaparak okunabildiği gibi, el ile üçgen hareketi yapılarak da okunabilir. Üçgenin her bir kenarının 1/4'lük süre değerine eşit olacak biçimde olmasına dikkat edilir. Bu konuyla ilgili aşağıda verilmiş ritim kalıplarını inceleyiniz ve bonasını çalışınız. (NOT: Dizeğin üst kısmında bulunan vuruş biçimlerine göre okumayı tercih ederseniz 1/4'lük süreye bir vuruş (↓↑) yaparak; dizeğin alt tarafında bulunan vuruş biçimlerine göre okumayı tercih ederseniz üçgen hareketinin her bir kenarına 1/4'lük süre denk gelecek biçimde okuyunuz.)

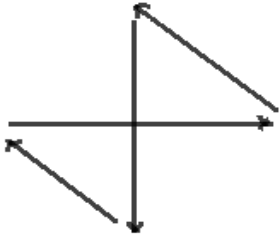
Uygulama 15.2.3. Yukarıda 3/4'lük ölçüde verilmiş tartım kümelerinin bonasını okuyunuz.

Adım 15.2.4. 3/8'lik ölçüde yazılmış ezgilerde bona yapılırken yine 3/4'lük ölçüdeki gibi üçgen hareketi kullanılabilir. Bu okuma biçiminde üçgenin her bir kenarına 1/8'lik süre değeri denk gelir. Konu ile ilgili aşağıdaki örneği inceleyiniz ve bonasını çalışınız.

Uygulama 15.2.4. Yukarıda 3/8'lik ölçüde verilmiş tartım kümelerinin bonasını okuyunuz.

Adım 15.2.5. Bileşik ölçülerden 4/4'lük ölçü konusunu da daha önce 7. dersimizde kısaca işlemiştik. 4/4'lük ölçü her biri 2'şer vuruşluk 2 bölmeden oluşmuş, toplam dört vuruşluk bir ölçü olup; her bir vuruşu, elin 'yukarıdan aşağı-aşağıdan yukarı' (↓↑) hareketiyle yapılabildiği gibi, her bir hareketi bir vuruş olan aşağıdaki şekle göre de yapılabilir. 4/4'lük ölçüde dört vuruştan birincisi diğer vuruşlara göre oldukça güçlü olup, üçüncü vuruşun vurgusu birinci vuruşa göre hafif, ikinci ve dördüncü vuruşa göre daha güçlüdür.

Bu aşamada notaların sürelerine uygun biçimde okunmasına kolaylık sağlaması amacıyla yukarıdaki birinci örneğe uygun bir okunuş biçimi kullanılacaktır. 4/4'lük ölçüde yazılmış bir ezgide her ölçüde toplam dört vuruşa denk gelen süre değerleri vardır. Bir vuruş 1/4'lük süreye denk gelir. Dolayısıyla 4/4'lük bir ezgi veya tartım kümesinde, her ölçüde toplam dört tane 1/4'lük vuruşa eşit sürelerde nota veya sus değerleri bulunur. 4/4'lük ölçüde yazılmış aşağıdaki tartım kümelerinin bonasını çalışınız.

Uygulama 15.2.5. Yukarıdaki 4/4'lük ölçüde yazılmış tartımları, verilen ölçü vuruşlarıyla birlikte okuyunuz.

ONALTINCI DERS 03.05.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar		Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	12. Alıştırma 19C (1 Dakika)	
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	13. Alıştırma 20A (1 Dakika)	
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	14. Alıştırma 20B (1 Dakika)	
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 17A(1 Dakika)	15. Alıştırma 20C (1 Dakika)	
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 17B(1 Dakika)	16. Alıştırma 21A (1 Dakika)	
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 17C (1 Dakika)	17. Alıştırma 21B (1 Dakika)	
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 18A(1 Dakika)	18. Alıştırma 21C (1 Dakika)	
8. Alıştırma 1H(1 Dakika)	8. Alıştırma 18B(1 Dakika)	19. Alıştırma 22A(1 Dakika)	
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 18C (1 Dakika)	20. Alıştırma 22B (1 Dakika)	
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 19A (1 Dakika)	21. Alıştırma 22C (1 Dakika)	
	11. Alıştırma 19B (1 Dakika)		

16.1. 'Ordu'nun Dereleri' Türküsü

Bu bölümde, 'Ordu'nun Dereleri' isimli türkünün öğrenilmesi amacıyla toplam 14 madde ve ilgili uygulamalar vardır.

Adım 16.1.1. Aşağıda verilmiş olan 'Ordu'nun Dereleri' türküsünün bonasını çalışınız.

ORDU'NUN DERELERİ

Uygulama 16.1.1. 'Ordu'nun Dereleri' türküsünün bonasını okuyunuz.

Adım 16.1.2. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1. ölçüsünün ilk bölümünü **Video 109’u** izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.2. ‘Ordu’nun Dereleri’ isimli türkünün 1. ölçüsünün ilk bölümünü çalınız.

Adım 16.1.3. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1. ölçüsünün ikinci bölümünü **Video 110’u** izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.3. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1. ölçüsünün ikinci bölümünü çalınız.

Adım 16.1.4. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1. ölçüsünü **Video 111’i** izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.4. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1. ölçüsünü çalınız.

Adım 16.1.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünün ilk bölümünü **Video 112’yi** izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.5. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünün ilk bölümünü çalınız.

Adım 16.1.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünün ikinci bölümünü **Video 113’ü** izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.6. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünün ikinci bölümünü çalınız.

Adım 16.1.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünü **Video 114**’ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.7. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 2. ölçüsünü çalınız.

Adım 16.1.8. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1 ve 2. ölçülerini birleştirerek, **Video 115**’i izleyerek, bağlamanızla çalışınız.

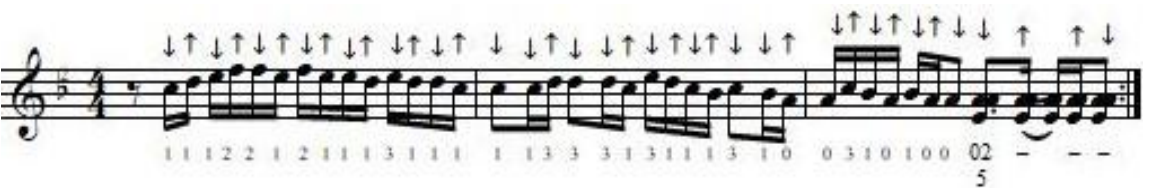
Uygulama 16.1.8. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1 ve 2. ölçülerini çalınız.

Adım 16.1.9. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 3. ölçüsünü **Video 116**’yı izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.9. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 3. ölçüsünü çalınız.

Adım 16.1.10. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1., 2. ve 3. ölçülerini birleştirerek, **Video 117**’yi izleyerek, bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.10. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 1., 2. ve 3. ölçülerini çalınız.

Adım 16.1.11. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 4. ölçüsünü **Video 118**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.11. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 4. ölçüsünü çalınız.

Adım 16.1.12. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 5. ölçüsünü **Video 119**’u izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.12. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 5. ölçüsünü çalınız.

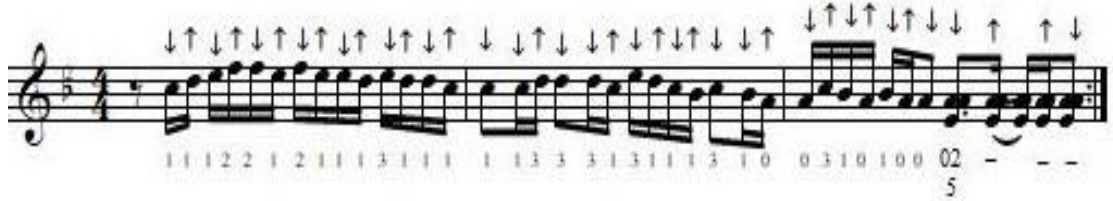
Adım 16.1.13. Aşağıda verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 4. ve 5. ölçülerini **Video 120**’yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 16.1.13. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün 4. ve 5. ölçülerini çalınız.

Adım 16.1.14. Aşağıda tamamı verilmiş olan ‘Ordu’nun Dereleri’ isimli türküyü **Video 121**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

ORDUNUN DERELERİ

Uygulama 16.1.14. ‘Ordu’nun Dereleri’ türküsünün tamamını çalınız.

ONYEDİNCİ DERS 06.05.2018

Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar		Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	12. Alıştırma 19C (1 Dakika)	
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	13. Alıştırma 20A (1 Dakika)	
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	14. Alıştırma 20B (1 Dakika)	
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 17A(1 Dakika)	15. Alıştırma 20C (1 Dakika)	
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 17B (1 Dakika)	16. Alıştırma 21A (1 Dakika)	
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 17C (1 Dakika)	17. Alıştırma 22B (1 Dakika)	
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 18A (1 Dakika)	18. Alıştırma 23C (1 Dakika)	
8. Alıştırma 1H(1 Dakika)	8. Alıştırma 18B (1 Dakika)	19. Alıştırma 22A (1 Dakika)	
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 18C (1 Dakika)	20. Alıştırma 22B (1 Dakika)	
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 19A (1 Dakika)	21. Alıştırma 22C (1 Dakika)	
	11. Alıştırma 19B (1 Dakika)		

19.1. Bileşik (6/8)ve Aksak (Asimetrik) Ölçüler (5/8, 7/8)

Bu bölümde teorik bilgi içerikli toplam 4 madde vardır. Maddelerin içeriğinde bileşik ve aksak ölçülerle ilgili bilgi ve uygulamalar bulunmaktadır.

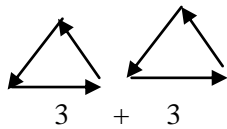
Adım 17.1.1. Bileşik ölçülere örnek olarak Adım 15.2.5.'de verilen 4/4'lük ölçünün yanında, 6/4'lük ve 6'8'lik gibi her bir zamanı üçe bölünebilen iki bölmeli; 12/4'lük ve 12/8'lik gibi yine her bir zamanı üçe bölünebilen dört bölmeli ölçüler de vardır. İki zamanlı ölçülerde vuruş biçimi Adım 15.2.2.'de, dört zamanlı ölçülerde vuruş biçimi de Adım 15.2.5.'de öğrenilmişti. Söz konusu adımları tekrar inceleyiniz.

Soru 17.1.1. Aşağıda boş bırakılmış yerleri uygun ifadeyle doldurunuz.

6/4'lük ve 6/8'lik gibi her bir bölmesi üçe bölünebilen ..... bölmeli; 12/4'lük ve 12/8'lik gibi yine her bir bölmesi üçe bölünebilen ..... bölmeli bileşik ölçülerdir

Adım 17.1.2. Bileşik ölçülerden olan 6/8'lik ölçü, iki bölmeli olup, her bir bölmesi üç eşit parçaya ayrılır. 6/8'lik bir türkünün bonası (↓↑) hareketiyle yukardan aşağı 3 sekizlik süre ve aşağıdan yukarıya yine üç sekizlik süreyle okunabildiği gibi, her bir zamana üçgen hareketinin uygulanmasıyla da yapılabilir. Üçgen hareketinin her bir kenarı 1/8'lik süre değerini temsil eder.

6/8'lik Ölçü Vuruşu

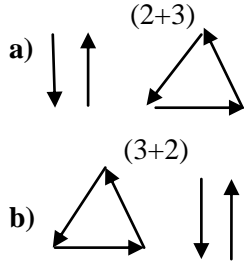
Aşağıda verilmiş olan 6/8'lik tartımların bonasını çalışınız.

Uygulama 17.1.2. Yukarıda verilmiş olan 6/8'lik tartımların bonasını okuyunuz.

Adım 17.1.3. “Zamanlar arası simetrisinin kaldırılmasıyla oluşan yeni asimetrik vurgu düzeni ile kurulan ölçülere aksak ölçüler denir” (Karolyi, 2007, 33). Aksak (asimetrik) ölçüler 2, 3 ve 4 bölmeli olup, bölmelerden bir veya iki tanesi ikili zamana karşı üç zamanlıdır. 5/8’lik ölçü; biri 2 diğeri 3 eşit parçaya bölünen iki bölmeli asimetrik bir ölçüdür. 5/8’lik ölçünün bonasının yapılmasında yararlanılabilecek ölçü vuruşları aşağıda verilmiştir.

5/8’lik Ölçü Vuruşları

Aşağıda verilmiş olan 5/8’lik tartım kalıplarının bonasını yukarıdaki ‘a’ örneği vuruş biçimine göre çalışınız.

Uygulama 17.1.3. Yukarıda verilmiş olan 5/8’lik tartım kalıplarının bonasını okuyunuz.

Adım 17.1.4. Aşağıda verilmiş 5/8’lik ölçüde ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün bonasını çalışınız.

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

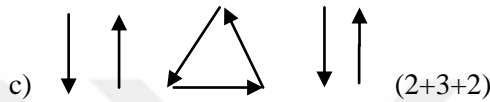
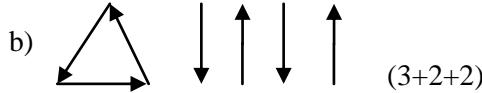
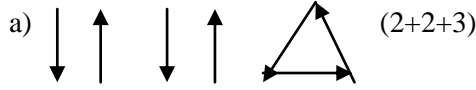

Uygulama 17.1.3. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün bonasını okuyunuz.

Adım 17.1.4. 7/8'lik ölçü de tıpkı 5/8'lik ölçü gibi aksak bir yapıya sahiptir. Bölmelerinin ikisi 2, diğeri ise 3 eşit parçaya bölünür. 7/8'lik ölçünün bonasının yapılmasında yararlanılabilecek ölçü vuruşları aşağıda verilmiştir.

7/8'lik Ölçü Vuruşları

Aşağıda verilmiş olan 7/8'lik tartımların bonasını yukarıdaki 'a' örneği vuruş biçimine göre çalışınız.

Uygulama 17.1.4. Yukarıda verilmiş olan 7/8'lik tartımların bonasını okuyunuz.

19.2. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' Türküsü

Bu bölümde, aksak ölçülerden 5/8'lik ölçüye örnek bir türkü ile ilgili toplam 11 madde bulunmaktadır. Maddelerin içeriğinde 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' türküsünün öğrenilmesi için adımlar ve uygulamalar bulunmaktadır.

Adım 17.2.1. Aşağıda verilmiş olan 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün 1., 2. ve 3. ölçülerini **Video 122**'yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.1. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün 1., 2. ve 3. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.2. Aşağıda verilmiş olan 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün 4., 5. ve 6. ölçülerini **Video 123**'ü izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.2. 'Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım' isimli türkünün 4., 5. ve 6. ölçülerini çalınız

Adım 17.2.3. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. ölçülerini birleştirerek, **Video 124**’ü izleyerek, bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.3. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.4. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 7. ve 8. ölçülerini **Video 125**’i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.4. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 7. ve 8. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.5. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 9. ölçüsünü **Video 126**’yı izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.5. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 9. ölçüsünü çalınız.

Adım 17.2.6. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 10. ve 11. ölçülerini **Video 127**’yi izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.6. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 10 ve 11. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.7. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 7., 8., 9., 10. ve 11. ölçülerini birleştirerek, **Video 128**'i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.7. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 7., 8., 9., 10. ve 11. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.8. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 12., 13. ve 14. ölçülerini **Video 129**'u izleyerek bağlamanızla çalışınız.. (UYARI: Aşağıdaki ölçülerin sonuncusunda bulunan ‘fa’ notasının naturel -11. perde- olarak kullanılmasına dikkat ediniz.)

Uygulama 17.2.8. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 12., 13. ve 14. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.9. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 15., 16., 17. ve 18. ölçülerini **Video 130**'u izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.9. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 15., 16., 17. ve 18. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.10. Aşağıda verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 12., 13., 14., 15., 16., 17. ve 18. ölçülerini birleştirerek, **Video 131**'i izleyerek bağlamanızla çalışınız.

Uygulama 17.2.10. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türkünün 12., 13., 14., 15., 16., 17. ve 18. ölçülerini çalınız.

Adım 17.2.11. Aşağıda tamamı verilmiş olan ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türküyü bağlamanızla çalışınız.

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

The musical score is written in 2/4 time and consists of ten staves. The first six staves show the melody line with fret numbers (0, 1, 2, 3) and arrows indicating finger placement (down for fret, up for natural). The seventh staff shows the bass line with chords. The eighth and ninth staves show the melody line with fret numbers and arrows. The tenth staff shows the bass line with chords. The score is divided into two systems by a double bar line.

Uygulama 17.2.11. ‘Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım’ isimli türküyü çalınız.

CEVAP ANAHTARI

17.1.1. İki/dört

ONSEKİZİNCİ DERS 08.05.2018

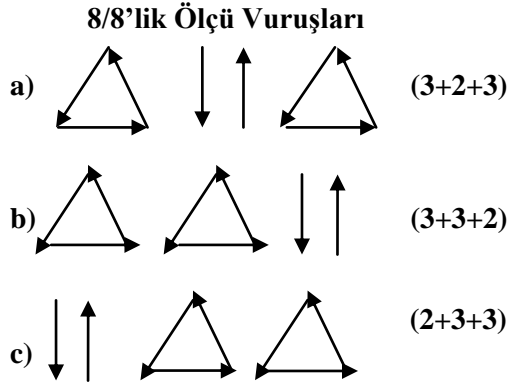
Hazırlık Aşaması: Bu aşamada, ders konusuna geçmeden önce parmak ısıtma ve geliştirme amacıyla önceki derslerde öğrenilmiş olan alıştırmalar çalışılacaktır. Aşağıda verilmiş alıştırmaları sıra ve sürelerini dikkate alarak çalışınız.

Sessiz Çalışmalar	Sesli Çalışmalar	
1. Alıştırma 1A (2 Dakika)	1. Alıştırma 2E (1 Dakika)	12. Alıştırma 19C (1 Dakika)
2. Alıştırma 1B (2 Dakika)	2. Alıştırma 2F (1 Dakika)	13. Alıştırma 20A (1 Dakika)
3. Alıştırma 1C (2 Dakika)	3. Alıştırma 2G (1 Dakika)	14. Alıştırma 20B (1 Dakika)
4. Alıştırma 1D (2 Dakika)	4. Alıştırma 17A(1 Dakika)	15. Alıştırma 20C (1 Dakika)
5. Alıştırma 1E (2 Dakika)	5. Alıştırma 17B (1 Dakika)	16. Alıştırma 21A (1 Dakika)
6. Alıştırma 1F (2 Dakika)	6. Alıştırma 17C (1 Dakika)	17. Alıştırma 22B (1 Dakika)
7. Alıştırma 1G (1 Dakika)	7. Alıştırma 18A(1 Dakika)	18. Alıştırma 23C (1 Dakika)
8. Alıştırma 1H(1 Dakika)	8. Alıştırma 18B (1 Dakika)	19. Alıştırma 22A (1 Dakika)
9. Alıştırma 1I (1 Dakika)	9. Alıştırma 18C (1 Dakika)	20. Alıştırma 22B (1 Dakika)
10. Alıştırma 1J (1 Dakika)	10. Alıştırma 19A (1 Dakika)	21. Alıştırma 22C (1 Dakika)
	11. Alıştırma 19B (1 Dakika)	

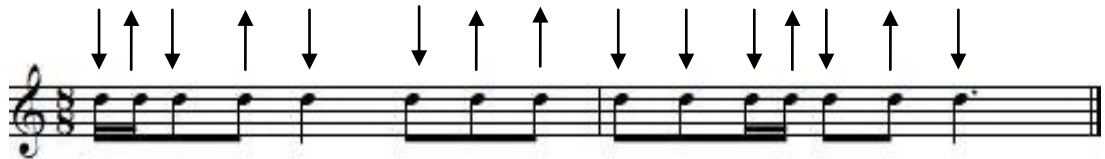
18.1. Aksak (Asimetrik) Ölçüler (8/8, 9/8)

Bu bölümde aksak (asimetrik) ölçülerden 8/8'lik ve 9/8'lik ölçüler hakkında bilgi ve uygulamalar olmak üzere toplam 2 madde bulunmaktadır.

Adım 18.1.1. Aksak ölçülerle ilgili; Adım 17.1.3.'de 2, 3 ve 4 bölmeli ölçüler olup, bölmelerden birinin üç eşit parçaya bölünebildiği açıklanmıştır. 8/8'lik ölçü de söz konusu açıklamaya göre üç bölmeli, bölmelerden biri iki eşit parçaya, diğer ikisi üç eşit parçaya bölünebilmektedir. Bu bakımdan 8/8'lik ölçüyü 'aksak (asimetrik) ölçüler' sınıfına alabiliriz. Aşağıda 8/8'lik ölçünün bonasının yapılmasında yararlanılabilecek ölçü vuruşları verilmiştir.

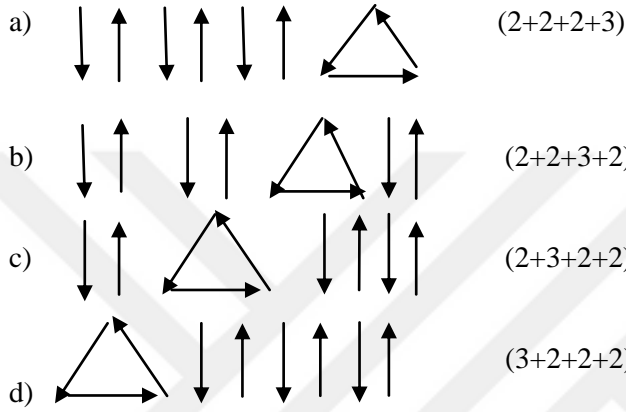

Uygulama 18.1.1. Aşağıda verilmiş 8/8'lik ölçüdeki tartımların bonasını okuyarak, tezene vuruş yönlerine uygun biçimde bağlamada çalışınız.

Adım 18.1.2. Müzik teorisi literatüre baktığımızda (Gazimihal, 1961; Karolyi, 2007), 9/8'lik ölçünün bileşik ölçüler kategorisinde olduğu ve üç bölmeden oluştuğu görülmektedir. Ancak bu Batı Müziğine özgü bir niteliktir. Türk Müziğinde 9/8'lik ölçüler farklı yapılanmaktadır. 9/8'lik türkülerde üç tane ikişerli, bir tane de üçerli olmak üzere, toplam dört bölme bulunmaktadır. Bu açıdan baktığımızda, türkülerdeki bu yapı 3 bölmeli 9/8'lik bileşik ölçü yapısıyla uyuşmamaktadır. Bu ölçü türünü, yapısında asimetri barındırdığı için aksak ölçü sınıflandırması içerisinde değerlendireceğiz. 9/8'lik ölçünün bonasının yapılmasında yararlanılabilecek ölçü vuruşları aşağıda verilmiştir.

9/8'lik Ölçü Vuruşları

NOT: Ezginin yapısına göre 'üçlü zaman' yer değiştirebilmektedir.

Uygulama 18.1.2. Aşağıda verilmiş 9/8'lik ölçüdeki tartımların bonasını okuyarak, tezene vuruş yönlerine uygun biçimde bağlamada çalınız.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU: *Arkadaş Türkçe Sözlük.*

Atınç EMNALAR: *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı.*

Bahaeddin ÖGEL: *Türk Kültür Tarihine Giriş.*

Cafer AÇIN: *Enstrüman Bilimi (Organoloji).*

Erol PARLAK: *Türkiye'de El ile (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri.*

Hermann GRABNER: *Allgemeine Musiklehre.*

İrfan KURT: *Bağlamada Düzen ve Pozisyon.*

İsmail Hakkı ÖZKAN: *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri.*

Mahmut Ragıp GAZİMİHAL: *Musiki Sözlüğü.*

Mahmut Ragıp GAZİMİHAL: *Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız.*

Melih DUYGULU: *Türk Halk Müziği Sözlüğü.*

Nurhan CANGAL: *Armoni.*

Otto KAROLYİ: *Müziğe Giriş.*

Ülkü ÖZGÜR ve Salih AYDOĞAN: *Müziksel İşitme Okuma. Birinci Kitap.*

EK-3. Başlangıç Düzeyi Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği

Değerli alan uzmanı,

Bu ölçek; ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre uzun sap bağlama eğitimi alan deney grubu ile geleneksel yöntemlerle uzun sap bağlama eğitimi alan kontrol grubunun çalma performanslarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Elde edilen veriler, Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin Çalma Performansına Etkisi: Halk Eğitim Merkezi Örneği isimli doktora tezinde kullanılacak olup, bunun dışında başka bir amaç için kullanılmayacaktır.

Bu ölçekte toplam 23 madde olup, ‘Gerçekleşme Derecesi’ bölümündeki ‘Hiç, Biraz, Kısmen, Büyük Ölçüde ve Tamamen’ seçeneklerinin hangi durumlarda işaretleneceği aşağıda açıklanmıştır. Puanlama yaparken, video görüntülerini dikkatlice izleyerek öğrencinin sergilediği davranışa uygun seçeneği ‘X’ ile işaretleyiniz.

Hiç	1	Öğrenci, ilgili maddede belirtilen davranışları hiç göstermiyor veya yok denecek kadar az gösteriyor.
Biraz	2	Öğrenci ilgili maddede belirtilen davranışları az da olsa yapıyor.
Kısmen	3	Öğrenci ilgili maddede belirtilen davranışların bir kısmını (yarısına yakını) yapıyor.
Büyük Ölçüde	4	Öğrenci ilgili maddede belirtilen davranışların tamamına yakını (büyük bir kısmını) yapıyor.
Tamamen	5	Öğrenci ilgili maddede belirtilen davranışların tamamını yapıyor.

NOT: Değerlendirme yaparken ölçek içeriğinde geçen ‘Sağ el, Sol el ve Sağ bacak’ vb. ifadeler, bağlamayı solak çalan öğrenciler için ‘Sol el, Sağ el ve Sol bacak’ vb. şeklinde kabul edilecektir.

Değerlendirmeleriniz ile araştırmaya verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacı

Cemal ÖZATA

**BAŞLANGIÇ DÜZEYİ UZUN SAP BAĞLAMA PERFORMANSI
DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ**

Ana Boyutlar	Alt Boyutlar	Beklenen Davranış ve Beceriler	Gerçekleşme Derecesi				
			Hiç (1)	Biraz (2)	Kısmen (3)	Büyük Ölçüde(4)	Tamamen (5)
Teknik	Bağlamayı Konumlandırma (Oturuş, Duruş ve Tutuş)	1. Dik oturarak ve sağ ayak ile uygun yüksekliği sağlayarak (öğrenci bunun için sehpa veya ayaklık da tercih edebilir); bağlamayı, sağ bacak üzerinde karın boşluğuna dayalı ve sap kısmı hafif yukarı bakacak şekilde konumlandırabiliyor.					
		2. Sol eli bağlama tuşesi üzerine, dirsek açısını ve bilek tutuş biçimini ayarlayarak konumlandırabiliyor.					
		3. Sağ kolu bağlama teknesi üzerine yerleştirerek, bileği hafif içe bükerek konumlandırabiliyor.					
		4. Tezeneyi, sağ el başparmağı ve işaret parmağını çaprazlayarak uç kısımlarının arasına yerleştirebiliyor.					
	Tezene Vuruş ve Parmak Basış	5. Sol el 1., 2., 3. ve 4. parmak uçlarını bağlama tuşesi üzerine dik bir biçimde baskı yapacak şekilde kullanabiliyor.					
		6. Sol el parmaklarıyla; perde bağı üzerine basmadan, perdenin bağlama gövdesi yönündeki dip kısmına basış yapabiliyor.					
		7. Sol el parmaklarıyla sesin bozulmasına sebep olmayacak biçimde kuvvetli baskı yaparak ses üretebiliyor.					
		8. Üst teli sol el başparmağının birinci boğumuyla, boşluk kalmayacak biçimde kavrayabiliyor.					
		9. Sağ el tezene vuruşunu, bileği hafif içe bükerek kıvrak hareketlerle yapabiliyor.					
		10. Ezgideki üst ve alt tezene vuruşlarını, yönlerine uygun biçimde yapabiliyor.					
	Tuşeye ve Tezeneye Hâkimiyet	11. Sağ el tezene vuruş kuvvetini kontrollü olarak ayarlayabiliyor.					
		12. Sağ el tezene vuruşunu, diğer tellere vurmada yapabiliyor.					
		13. Sol el ile bağlama tuşesi üzerinde kayma, adımlama ve atlama hareketlerini doğru ve kontrollü olarak yapabiliyor.					
		14. Sağ el – sol el eşgüdümünü sağlayabiliyor.					
		15. Ezgideki notaları, parmak numaralarına uygun biçimde çalabiliyor.					

Müzikal	Entonasyon	16. Ezgideki seslerin, süre ve yüksekliklerini doğru çalabiliyor.					
		17. Tezene vuruşu ve sol el parmak baskılarını uygun biçimde yaparak, kaliteli bir ses tınısı elde edebiliyor.					
	Cümleleme	18. Ezgiyi koparmadan çalabiliyor.					
		19. Ezgiyi ritmik ve melodik yapısına uygun seslendirebiliyor.					
	Tempo ve Nüans	20. Ezgiyi hızına uygun çalabiliyor.					
		21. Ezgiyi hızından sapmadan çalabiliyor.					
		22. Ezgiye uygun nüans yapabiliyor.					
	Bütünlük ve Akıcılık	23. Ezgiyi bir bütünlük içerisinde; aksatmadan, akıcı bir biçimde çalabiliyor.					

EK-4. Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****Sayın kursiyerler,**

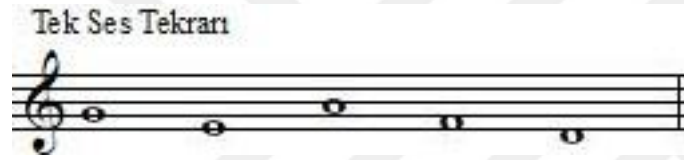
Aşağıda kişisel bilgilerinizle ilgili sorular yer almaktadır. Çalışma gruplarının oluşturulması amacıyla hazırlanan bu formda vereceğiniz bilgiler, etik kurallar çerçevesinde paylaşılmayacaktır.

1. Adınız ve Soyadınız:.....
2. Öğrenim görmekte olduğunuz okulun adı:.....
3. Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek
4. Yaşınız:.....
5. Çalabildiğiniz bir çalgı var mı? (Cevabınız evet ise çalgının ismini yazınız)
( ) Evet (.....) ( ) Hayır
6. Daha önce herhangi bir koro vb. müzik topluluklarında görev aldınız mı?
( ) Evet ( ) Hayır
7. Nota bilginiz var mı?
( ) Evet ( ) Hayır

EK-5. Müziksel Algı Testi**MÜZİKSEL ALGI TESTİ**

Bu test, Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanmakta olan ‘Bozuk Düzen Bağlama Eğitimi Programı’nın, ‘Programlı Öğretim Modeli’ne göre yapılandırılmış şekli ile ‘Geleneksel Öğretim Yöntemleri’ne göre yapılandırılmış şeklini karşılaştırmak amacıyla oluşturulacak kontrol ve deney gruplarının belirlenmesinde belirleyici rol oynayacaktır. Testin içeriği ile basit anlamda tek ses işitme ve yineleme, ezgi ve ritim tekrarı yapabilme, verilen ezgiyi tamamlayabilme gibi beceriler ölçülecektir.

1. Bu bölümde; öğrenci, piyanodan çalınan tek sesleri yükseklikleriyle sırasıyla ‘na’ veya ‘a’ heceleri ile tekrar edecektir. Her doğru cevap 4 puandır.

1.Ses..... 2.Ses..... 3.Ses..... 4.Ses..... 5.Ses..... **Toplam:.....**

2. Bu bölümde; öğrenci sırasıyla piyanodan çalınacak olan dörder ölçülük tonal ve makamsal olmak üzere 2 ezgiyi tartım ve yükseklikleriyle ‘na’ veya ‘a’ heceleriyle tekrar edecektir. Her doğru ölçü 5 puandır.

1.Ölçü ..... 2. Ölçü..... 3. Ölçü..... 4. Ölçü.....

Toplam:.....

1.Ölçü ..... 2. Ölçü..... 3. Ölçü..... 4. Ölçü.....

Toplam:.....

3. Bu bölümde; öğrenci piyanodan çalınacak olan yarım kararlı ezgiyi tekrar ederek, uygun bir ezgiyle kendisi tamamlayacaktır. Her ölçü 5 puandır.

Ezgi Tamamlama

1.Ölçü ..... 2. Ölçü..... 3. Ölçü..... 4. Ölçü.....

Toplam:.....

4. Bu bölümde; öğrenci, çalınan ritim örneğini kalemle veya el çırpılarak tekrar edecektir. Her ölçü 5 puandır.

Ritim Tekrarı

1.Ölçü ..... 2. Ölçü..... 3. Ölçü..... 4. Ölçü.....

Toplam:.....

Öğrencinin Adı Soyadı :.....

Sınıfı :.....

Test Puanı :.....

PUANLAMA

Müziksel Algı Testi Puanlama		
	Adet x Puan	
Tek ses tekrarı	5 x 4 = 20	Her ses 4 puan
Tonal ezgi tekrarı	4 x 5 = 20	
Makamsal ezgi tekrarı	4 x 5 = 20	
Ezgi tamamlama	4 x 5 = 20	Her ölçü 5 puan
Ritim tekrarı	4 x 5 = 20	
Toplam	100	

EK-6. Gönüllü Bilgilendirme Formu

GÖNÜLLÜ BİLGİLENDİRME FORMU

1. Çalışmanın adı:

‘Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin Çalma Performansına Etkisi: Halk Eğitim Merkezi Örneği.

2. Araştırmacıların adları, kurumları ve iletişim numaraları.

Bu araştırma; araştırmacı Müzik Öğretmeni Cemal ÖZATA tarafından, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalında Müzik Eğitimi Doktora Tezi olarak Prof. Dr. Nesrin KALYONCU danışmanlığında yürütülmektedir. İletişim Bilgileri: Tel: 0542 561 54 01, e-mail: cemal.ozata@maill.com

3. Araştırma amacının özet açıklaması:

Bir araştırma projesine davet edilmektesiniz. Karar vermeden önce araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını anlamanız çok önemlidir. Lütfen biraz zaman ayırın ve aşağıdaki bilgileri dikkatlice okuyun, isterseniz başkalarıyla tartışın. Açık olmayan bir bölüm varsa ya da daha ayrıntılı bilgiye ihtiyaç duyuyorsanız lütfen bizi arayın. Ancak araştırmaya katılmak isteyip istemediğinize karar vermek için lütfen biraz düşünün.

Bu araştırma Halk Eğitim Merkezlerinde uygulanmakta olan ‘Bağlama (Bozuk Düzen) Kurs Programını’, ‘Programlı Öğretim’ ve geleneksel öğretim yöntemleri olmak üzere iki farklı yaklaşımla başlangıç düzeyinde uygulamakla ilgilidir. Araştırma, kontrol ve deney grubu olmak üzere iki farklı grup üzerinde uygulanacaktır. Araştırmaya Halk Eğitim Merkezlerinde kursiyer olabilme şartlarını taşıyan tahmini 25 kişi katılacaktır. Öncelikle kontrol ve deney gruplarının belirlenmesine katkı sağlaması için başvuru yapan bireylerden kişisel bilgi formunu doldurmaları istenecektir. Daha sonra müziksel algı testi yapılacaktır. Deney sonunda ise her kursiyerin bağlama çalma performansını içeren video kaydı yapılacaktır. Bu kayıtlar alan uzmanı 3 gözlemci tarafından incelenip değerlendirilecektir. Söz konusu değerlendirme için, ‘Başlangıç Uzun Sap Bağlama Performansı Değerlendirme Ölçeği” geliştirilip, geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılacaktır. Deney süreci yaklaşık 10 hafta sürecektir. Haftada 2 gün, 4’er saat ders

yapılacaktır. Çalışmanın sonunda katılımcılara teşekkür edilerek, kurs bitirme belgesi verilecektir.

4. Neden ben seçildim?

Araştırmanın ölçek geliştirme geçerlik-güvenirlik çalışmaları aşamasında yaklaşık 100 kişi, deney aşamasında ise yaklaşık 25 kişi katılım gösterecektir. Bu araştırmaya kendi isteğinizle katılmaktasınız. Araştırmadaki yaş sınırlaması faktöründen dolayı tercih edildiniz.

5. Araştırmaya katılmak / bir kez katıldıktan sonra sonuna kadar devam etmek zorunda mıyım?

Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayandığından dolayı, uygulamanın herhangi bir aşamasında, diğer katılımcıları etkilemeden araştırmadan ayrılmak istediğinizi uygulayıcıya herhangi bir neden veya koşul belirtmeden ifade edebilir ve ayrılabilirsiniz. Araştırmada uygulamalar dışında herhangi bir rahatsızlık hissettiğinizde araştırmayı bırakmanız da mümkündür. Bu konuda size olumsuz dönecek herhangi bir sorumluluğunuz yoktur.

6. Katılmayı kabul edersem bana ne yapılacak?

Bu araştırmaya “performans değerlendirme ölçeği” güvenirlik işlemleri aşamasında katılmayı kabul ederseniz, sizden başlangıç düzeyi bağlama çalma seviyesinde bir ezgi çalmanız istenecek ve bu video kaydına alınacaktır. Sonrasında bu video kaydı 3 alan uzmanı tarafından değerlendirilecektir.

Bu araştırmaya deney aşamasında katılmayı kabul ederseniz, öncelikle kişisel bilgi formu dolduracak, daha sonra müziksel algı testine alınacaksınız. Sonrasında haftada 2 gün 4'er saat olmak üzere toplam 10 hafta sürecek olan bir bağlama eğitimine alınacaksınız. Sizden alınan video görüntüleri araştırma sürecinde tez danışmanı ve araştırmacı tarafından kullanılacak olup, bu kayıtlara daha sonra ‘araştırmanın kapsamı’ çerçevesinde ulaşılabilmesi için arşivlenecektir. Araştırma verileri işlenirken, katılımcılara ait hiçbir kişisel bilgi kullanılmayacak ve bireysel nitelikler kodlanarak anonim şekilde işlenecektir.

7. Araştırmaya katılmanın olası dezavantajları ve riskleri nelerdir?

Bu araştırmaya katılmanız durumunda karşılaşılabileceğiniz herhangi bir olumsuz durum olmayacaktır. Araştırma sürecinin sizin açınızdan dezavantaj veya riskleri yoktur.

8. Araştırmaya katılmanın olası yararları nelerdir?

Araştırmaya katılmanız sonucunda başlangıç düzeyinde bağlama çalmayı öğreneceksiniz. Bu da yaşamınıza bir artı değer katacak olup, mevcut müziksel yeteneğinizi keşfetmeniz ve ilerletmeniz için bir fırsat olacaktır.

9. Araştırma masrafları:

Sizden ve bağlı olduğunuz sosyal güvenlik kurumundan ‘araştırma amaçlı’ uygulamalar için ücret talep edilmeyecektir. Katıldığınız dersler için de herhangi bir ücret ödemeyeceksiniz. Sadece deney sürecinde kullanmak için ‘uzun sap’ bağlama almanız gerekmektedir. Bunun masrafının da, eğer orta kalite bir bağlama olacaksa, 150-300 TL arasında olması tahmin edilmektedir. Araştırmacı, araştırma için bir sponsor bulabilirse, bağlama alımına da katkı verilecektir.

10. Araştırmada ters giden bir şey olursa?

Araştırmada ters giden herhangi bir durum olursa, araştırma sorumlusu tarafından danışmanlık verilecektir. Bu konuda her türlü sorumluluk araştırmacıya aittir.

11. Kimlik bilgilerim ve elde edilen verilerin gizliliği nasıl sağlanacak?

Gizlilik: Araştırma süresince elde edilen tüm kişisel bilgiler gizli kalacak olup, bu bilgilerin araştırma raporunda işlenmesi esnasında kodlar kullanılacaktır.

Bilgilere giriş: Verilere giriş araştırmayla doğrudan ilişkili olan araştırmacı ve tez danışmanı ile sınırlıdır. Bunun dışında, alan uzmanı gözlemciler sadece video kayıtlarını değerlendirecek olup, kişisel bilgilere ulaşamayacaktır. Videolar gelecekte başka eğitim araştırmalarında kullanılacaksa; bu durum katılımcılara önceden bildirilip açık onamları alınacaktır.

12. Araştırma sonunda bana bilgi verilecek mi?

Araştırma sonrasında elde edilen sonuçlar ile ilgili bilgi almanız mümkündür. Araştırma sonucunda bilgi talep etmeniz durumunda, elde edilen bilimsel bilgiler paylaşılabilir.

13. Araştırma sonuçlarına ne olacak?

Araştırma verileri istatistiksel yöntemlerle analiz edilip işlenecek ve bunun sonucunda elde edilen bulgular rapor edilip, tez jürisine sunulacaktır. Kabul görmesi halinde yayınlar yoluyla literatüre kazandırılacaktır. Ayrıca bu raporda kişisel bilgileriniz yayınlanmayacaktır. Elde edilen sonuçlar, başka araştırmalarda atıf yapılmak şartı ile kullanılabilir.

14. Daha ayrıntılı bilgi için:

Araştırma Sorumlusu: Müzik Öğretmeni Cemal ÖZATA – Çankırı Nurettin Ok Halk Eğitim Merkezi, 0542 561 54 01 Merkez/ ÇANKIRI. Doktora Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nesrin KALYONCU Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı, 0 374 253 46 60 Gököy Kampüsü/ BOLU.

15. Teşekkür:

Araştırmamıza ayırdığınız zaman ve göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı Teşekkürler...

16. Şikâyet için başvuru adresi:

Bu araştırma Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Araştırmaya katılımınızla ilgili her hangi bir şikâyetiniz varsa Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı Başkanı ve Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Hamit COŞKUN'a (Tel: 03742541310) bildirebilirsiniz. Her tür şikâyetiniz gizlilikle değerlendirilecek, araştırılacak ve sonuç hakkında tarafınıza bilgi verilecektir.

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Karar No:

ONAM FORMU

(Araştırmacı nüshası ve Katılımcı nüshası olmak üzere iki nüsha halinde basılmalı ve imzalı araştırmacı nüshası saklanmalıdır. Gerekli olduğunda İAEK tarafından onam formları istenebilir)

Araştırmanın Adı: “Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modeli’nin’ Çalma Performansına Etkisi: Halk Eğitim Merkezi Örneği”

	Evet	Hayır
Bilgilendirme Formunu okudunuz mu?	☐	☐
Araştırma projesi size sözlü olarak da anlatıldı mı?	☐	☐
Size araştırmayla ilgili soru sorma, tartışma fırsatı tanındı mı?	☐	☐
Sorduğunuz tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildiniz mi?	☐	☐
Araştırma hakkında yeterli bilgi aldınız mı?	☐	☐
Herhangi bir zamanda herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilme hakkına sahip olduğunuzu anladınız mı?	☐	☐
Araştırma sonuçlarının uygun bir yolla yayınlanacağına katılıyor musunuz?	☐	☐
Yukarıdaki soruların yanıtları size kim tarafından açıklandı? <i>Lütfen ismini yazınız....</i>		

İmza:

Adı / Soyadı:

.....

Tarih: ..../..../...

EK-7. Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

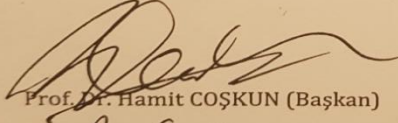

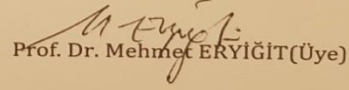
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

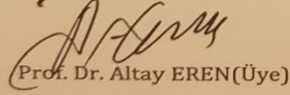
Cemal ÖZATA
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müzik Eğitimi ABD

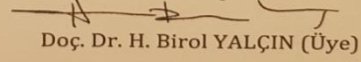
Sayın Cemal ÖZATA,

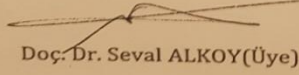
“Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde ‘Programlı Öğretim Modelinin’ Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine Etkisi” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna 28.11.2017 tarihli yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2017/273) kurulumuzun 03.12.2017 tarihli ve 2017/10 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

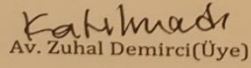

Prof. Dr. Mehmet ERYİŐIT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOŐLU (Üye)

Av. Zühal Demirci (Üye)

EK-8. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Araştırma İzni

A.İ.B.Ç - Gelen Evrak No: 07/02/2018-E.5494

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

Sayı : 25879895 605.01 E.2165683
Konu : Araştırma Uygulama İzni Talebi

31.01.2018

Sayın Cemal ÖZATA
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı

İlgi : a) Yemlik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünüzün 24.01.2018 tarihli ve 81576613
605.01/1775172 sayılı yazısı.
b) 29.03.2012 tarihli ve 32782069-45.99-E.4235334 sayılı yazı.

"Başlangıç Düzeyi Bağlama Eğitiminde Programlı Öğretim Modelinin Kazanımları Gerçekleşme Düzeyine Etkisi (halk eğitimi merkezi örneği)" konulu doktora teziniz kapsamında geliştirdiğiniz veri toplama aracının, Çankırı Merkez ve Eldivan İlçesi, Anıyay, Kırıkkale, Zota, Eskişehir, Çorum, Yozgat, Karaman ve Karabük İllerinde 11 Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı Halk Eğitimi Merkezlerine devam eden kursiyerlere uygulanması amacıyla izin talep edilen ilgi (a) yazı ve ekleri incelenmiştir.

Siz konusu araştırma için Genel Müdürlüğümüz Eğitim Politikaları Daire Başkanlığından görüş istenmiş olup ilgi (b) cevabı yazıda kişisel verilerin gizliliğinin korunması ve araştırma sonuçlarının Genel Müdürlüğümüz ile paylaşılmasından dolayı araştırmanın yapılmasına uygun olacağı belirtilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

HASAN YILMAZ
Başkan
Genel Müdür V.

Görevli Elektronik İmza:
Asli Hüseyin
02.1.2018

Adres: Tunçeliler Mah. Büyükdere Sk. No:1106501
Etiler/Beşiktaş/İSTANBUL
Elektronik Adres: genel@meb.gov.tr
E-posta adresi: genel@meb.gov.tr

Bilgi için: aygin@meb.gov.tr

Tel: 0 (312) 467 20 24
Faks: 0 (312) 467 20 30

Her türlü internet erişimleri için www.meb.gov.tr adresini kullanınız. Etiler/Beşiktaş/İSTANBUL/0212 467 20 24 adresinde hizmet vermektedir.

EK-9. Normallik (Skewness-Kurtosis, Shapiro-Wilk) ve Homojenlik (Levene) Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Shapiro-Wilk (p değeri)	Levene Testi (p değeri)
Çalma performansı (Toplam)	Deney	12	,822	2,062	,55	,18
	Kontrol	13	-,148	-,211	,96	
Teknik	Deney	12	,615	-,978	,22	,22
	Kontrol	13	-,791	-,104	,41	
Müzikalite	Deney	12	,395	3,039	,09	,52
	Kontrol	13	,723	,327	,65	
Oturuş, duruş ve tutuş	Deney	12	-,724	-,309	,22	,17
	Kontrol	13	-1,159	,183	,02	
Tezene Vuruş ve Parmak Bası	Deney	12	,677	-,882	,14	,53
	Kontrol	13	-,449	-,648	,65	
Tuşeye ve Tezeneye Hakimiyet	Deney	12	-,248	-,620	,69	,19
	Kontrol	13	-,825	1,739	,49	
Entonasyon	Deney	12	1,060	2,937	,24	,39
	Kontrol	13	,699	,994	,80	
Cümleme	Deney	12	-,024	1,540	,78	,70
	Kontrol	13	,460	,207	,94	
Tempo ve Nüans	Deney	12	,473	2,853	,07	,78
	Kontrol	13	,967	,508	,25	
Bütünlük ve Akıcılık	Deney	12	,083	3,246	,03	,42
	Kontrol	13	,436	-,742	,49	
Çalma performansı (Erkek)	Deney	5	,884	,722	,60	,49
	Kontrol	7	1,002	2,406	,43	
Çalma performansı (Kadın)	Deney	7	-,993	,393	,32	,38
	Kontrol	6	,820	1,515	,74	
Çalma performansı (Deney)	Kadın	7	,101	,000	,32	,40
	Erkek	5	,884	,722	,60	
Çalma performansı (Kontrol)	Kadın	6	,820	1,515	,74	,46
	Erkek	7	1,002	2,406	,43	
Teknik (Deney)	Kadın	7	1,143	,112	,15	,12
	Erkek	5	-,223	-2,067	,72	
Teknik (Kontrol)	Kadın	6	,047	-1,133	,96	,08
	Erkek	7	-,114	-1,508	,60	
Müzikalite (Deney)	Kadın	7	-1,305	,834	,12	,87
	Erkek	5	1,927	3,874	,04	
Müzikalite (Kontrol)	Kadın	6	1,629	2,766	,13	,77
	Erkek	7	1,231	1,462	,34	
Oturuş, duruş ve tutuş (Deney)	Kadın	7	-1,506	3,497	,10	,15
	Erkek	5	-,779	-1,817	,17	
Oturuş, duruş ve tutuş (Kontrol)	Kadın	6	-,128	-2,083	,29	,01
	Erkek	7	-1,029	-,049	,18	
Tezene Vuruş ve Parmak Bası (Deney)	Kadın	7	1,306	-,116	,01	,37
	Erkek	5	-,081	-,817	,76	
Tezene Vuruş ve Parmak Bası (Kontrol)	Kadın	6	,446	-,992	,64	,35
	Erkek	7	,135	-1,563	,76	
Tuşeye ve Tezeneye Hakimiyet (Deney)	Kadın	7	-,137	,755	,91	,73
	Erkek	5	-,607	-2,038	,42	
Tuşeye ve Tezeneye	Kadın	6	-,902	,282	,62	,25

Hakimiyet (Kontrol)	Erkek	7	,716	1,586	,80	
Entonasyon (Deney)	Kadın	7	-1,575	2,650	,10	,37
	Erkek	5	1,697	3,152	,15	
Entonasyon (Kontrol)	Kadın	6	,780	,682	,77	,65
	Erkek	7	1,366	2,193	,27	
Cümleleme (Deney)	Kadın	7	-,885	-,305	,30	,70
	Erkek	5	1,798	3,150	,04	
Cümleleme (Kontrol)	Kadın	6	1,286	2,413	,36	,87
	Erkek	7	1,271	1,943	,31	
Tempo ve Nüans (Deney)	Kadın	7	-1,235	,168	,04	,87
	Erkek	5	1,809	3,544	,06	
Tempo ve Nüans (Kontrol)	Kadın	6	1,712	3,055	,08	,78
	Erkek	7	1,330	1,165	,12	
Bütünlük ve Akıcılık (Deney)	Kadın	7	-1,392	1,432	,10	,99
	Erkek	5	2,236	5,000	,00	
Bütünlük ve Akıcılık (Kontrol)	Kadın	6	1,445	3,208	,12	,66
	Erkek	7	,266	-,750	,82	

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı : Cemal ÖZATA
- Sürekli Adresi : Abdül Halik Renda Mh. Orköy Sk. Keskin Apt. No: 29/12
Merkez – Çankırı
- Doğum Yeri ve Yılı : İmranlı, 28.11.1975
- Yabancı Dili : İngilizce
- İlkokul : Karahanlılar İlkokulu (Tevfik Ünsal İlkokulu), 1986
- Ortaokul : 19 Mayıs Ortaokulu, 1986
- Lise : Ankara Etlik Lisesi, 1993
- Lisans : Gazi Üniversitesi, 2002
- Yüksek Lisans : Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2007
- Anabilim Dalı : Güzel Sanatlar Eğitimi
- Bilim Dalı : Müzik Eğitimi
- Yayımları : KALYONCU, N., ÖZATA, C. (2009). “Sözlü Aktarım Geleneği Bağlamında Çalgı Öğretimi: Bolu İli Örneği”. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Afrika Çalışmaları Kongresi*. 1. Cilt (ss 415-436), Ankara.
- KALYONCU, N., ÖZATA, C. (2012). “Instrument Teaching in the Context of Oral Tradition: A Field Study from Bolu, Turkey.” *Oral Tradition Journal*, Volume 27, Number 2, (pp 363-380).
- Çalışma Hayatı : TRT Ankara Radyosu (İstisna Akdi ile Ses Sanatçısı) 2001-2004
Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma Geliştirme Halk Oyunları ve Gençlik Korosu (Koro Eğitmeni – Bağlama Sanatçısı) 2000-2002
Bolu Merkez Atatürk İlköğretim Okulu (Müzik Öğretmeni) 2002-2007
Çankırı Selahattin İnal Güzel Sanatlar Lisesi (Bağlama Öğretmeni) 2007-2015
Çankırı Nurettin Ok Halk Eğitim Merkezi (Müzik Öğretmeni) 2015-